

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:**

**«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ:
ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ, ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ
ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ»**

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**«Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΑΠΟ
ΤΙΣ ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΪΤΑΛΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΕΩΣ ΤΟΝ
ΕΜΦΥΛΙΟ (1939-49)»**

ΕΠΟΠΤΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΗΛΙΑΔΟΥ-ΤΑΧΟΥ ΣΟΦΙΑ
ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ : ΑΝΔΡΕΟΥ ΑΝΔΡΕΑΣ
ΤΣΑΚΙΡΙΑΔΟΥ ΕΛΕΝΗ

ΡΙΖΟΥ Δ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ (ΑΜ: 682)

ΦΛΩΡΙΝΑ 2019

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια πρώτη προσπάθεια καταγραφής της δράσης του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού στη Δυτική Μακεδονία και ιδιαίτερα στις περιοχές Φλώρινας και Κοζάνης. Το χρονικό πλαίσιο της έρευνας ορίζεται από το 1938, χρονολογία ίδρυσης του Τμήματος Ε.Ε.Σ. Φλώρινας, έως το 1950, λίγο μετά τη λήξη του Εμφυλίου. Η έρευνα στηρίχθηκε σε συνεντεύξεις και συζητήσεις με Εθελόντριες αδελφές που υπηρέτησαν στις τάξεις του Ε.Ε.Σ. εκείνη τη χρονική περίοδο, αλλά και νεώτερες. Επίσης, μελετήθηκε και παρουσιάζεται το αδημοσίευτο αρχείο του Τμήματος Ε.Ε.Σ. Κοζάνης που φώτισε άγνωστες πτυχές του θέματος και ανέδειξε την πολύπλευρη και πολυσχιδή δράση της παγκόσμιας αυτής εθελοντικής οργάνωσης σε μια δύσκολη για την ελληνική ιστορία περίοδο. Μέσα από το αρχειακό υλικό, επιστολές, εγκυκλίους, μητρώα, καταστατικά, φωτογραφικά ντοκουμέντα και τις προσωπικές μαρτυρίες αναδύονται στοιχεία και τεκμήρια τόσο για τις άρτιες νοσηλευτικές υπηρεσίες των εθελοντριών αδελφών κατά τον ελληνοϊταλικό πόλεμο, στο μέτωπο και τα μετόπισθεν, όσο και για το πλούσιο κοινωνικό-ανθρωπιστικό έργο του συλλόγου κατά τη διάρκεια της Κατοχής και του Εμφυλίου. Επιπλέον, διαφαίνεται η μέριμνα του Ε.Ε.Σ. για την κάλυψη των καθημερινών αναγκών των κατοίκων της περιοχής και κυρίως των παιδιών, με διανομές τροφίμων, ιματισμού και φαρμάκων αλλά και η ίδρυση Τοπικών Ιατρείων, έκτακτων κινητών χειρουργείων και κινητών ιατρικών συνεργείων (Κ.Ι.Σ.) που εξυπηρετούσαν απομακρυσμένα χωριά. Διερευνάται επίσης, η σχέση του Ερυθρού Σταυρού με τους κρατικούς μηχανισμούς, το Δήμο, τη Χωροφυλακή και την Εκκλησία καθώς και η ανταπόκριση και συνεργασία με άλλους Ερυθρούς Σταυρούς από όλο τον κόσμο. Τέλος, μέρος του ερευνητικού πεδίου της εργασίας αποτελεί και η παρουσίαση του Μητρώου Εθελοντριών του Τμήματος Φλώρινας, από το οποίο αναδύεται το προφίλ των γυναικών που με ζήλο και ανιδιοτέλεια δέχτηκαν την πρόσκληση του Ερυθρού Σταυρού και τάχθηκαν στην υπηρεσία των τραυματιών και των πονεμένων συνανθρώπων τους, κάτω από αντίξοες και επικίνδυνες συνθήκες.

ABSTRACT

This work is a first attempt to record the activity of the Greek Red Cross (GRC) in Western Macedonia and especially in the areas of Florina and Kozani. The time frame of the research is set from 1938, when the GRC Florina's Department was established, until 1950, shortly after the end of the Civil War. The research was based on interviews and discussions with volunteer sisters who served in the GRC Department, at that time, but also on the testimonies of younger sisters. Also, in this work the unpublished archive of the GRC Kozani's Department was studied and is presented as well. The archive illuminated unknown aspects of the subject and featured the multifarious and manifold activity of this global volunteer organization in a difficult time for the Greek history. Through the archive- letters, circulars, registers, statutes, photographic documents and personal testimonies- documentations and elements emerge for the excellent volunteer sisters' nursing services during the Greek-Italian War, the battlefield and the rear, as well as for the community-humanitarian Department's work during the German occupation and the Civil War. Additionally, through this research the GRC's concern to get above the daily needs of locals and especially children, with food, clothing and medicine can be seen, as well as the establishment of Local Practices, emergency mobile surgeries and mobile medical services for remote villages support. Furthermore, through the research analyses the GRC's relationship with state institutions, the Municipality, the Police and the Church as well as the response and cooperation with other RC around the world. Finally, part of this research makes for the presentation of the Volunteers Register from the Florina's Department. From this Register the profile of women emerges, who zealously and unconditionally accepted the invitation of the Red Cross and served the injured and painful fellow men, under adverse circumstances and dangerous conditions.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΩΝ

Β'Π.Π.	(Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος)
Γ.Ε.Σ.	(Γενικό Επιτελείο Στρατού)
Ε.Α.Μ.	(Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο)
Ε.Δ.Ε.Σ.	(Εθνικός Δημοκρατικός Ελληνικός Σύνδεσμος)
Ε.Σ.	(Ερυθρός Σταυρός)
Ε.Ε.Σ.	(Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός)
Ε.Κ.Κ.Α.	(Εθνική και Κοινωνική Κίνηση Απελευθέρωσης)
Ε.Λ.Α.Σ.	(Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός)
Ε.Ο.Χ.Α.	(Εθνικός Οργανισμός Χριστιανικής Αλληλεγγύης)
Ε.Σ.Ο.	(Εθνική Σοσιαλιστική Οργάνωση)
Κ.Ι.Σ.	(Κινητά Ιατρικά Συνεργεία)
Κ.Κ.Ε.	(Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος)
ΟΥΝΡΑ/ UNRRA	(Οργανισμός Περίθαλψης και Αποκατάστασης των Ηνωμένων Εθνών/United Nations Relief and Rehabilitation)
Π.Α.Ο.	(Πανελλήνια Απελευθερωτική Οργάνωση)
Σ.Ν.Ο.Φ.	(Σλαβομακεδονικό Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο)
Υ.Β.Ε.	(Υπερασπισταί Βορείου Ελλάδος)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
ABSTRACT	3
ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΩΝ	4
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	5
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
1ο ΚΕΦ. – ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	9
1.1. Σκοπός	9
1.2. Επιμέρους στόχοι	10
1.3. Μεθοδολογία.....	10
1.4. Βιβλιογραφία και Πηγές.....	14
2ο ΚΕΦ. – ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	18
2.1. Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος –Κατοχή- Εμφύλιος	18
2.2. Ιστορικές συνθήκες την ίδια περίοδο στη Δυτική Μακεδονία.....	21
2.2.1. Η Φλώρινα κατά την Κατοχή και τον Εμφύλιο (1940-1949).....	21
2.2.2. Η Καστοριά την περίοδο του πολέμου και της Κατοχής.....	24
2.2.3. Η Κοζάνη και τα Γρεβενά την περίοδο της Κατοχής και του Εμφυλίου ..	27
3ο ΚΕΦ. –ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	29
Ενότητα 1 ^η	29
3.1.1. Η έμπνευση και δημιουργία του Ε.Σ.	29
3.1.2. Σκοποί και στόχοι του ερυθροσταυρικού κινήματος	31
3.1.3. Οργάνωση και δομή του Ερυθρού Σταυρού	32
3.1.4. Η ίδρυση του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού	34
3.1.5. Στόχοι, επιδιώξεις του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού.....	34
3.1.6. Σημαντικοί Σταθμοί του Ε.Ε.Σ.....	36
3.1.7. Ίδρυση Επαρχιακών Τμημάτων του Ε.Ε.Σ. στη Δυτική Μακεδονία	38
Ενότητα 2 ^η	46

3.2.1. Η δράση του Ε.Ε.Σ. κατά την περίοδο του ελληνοϊταλικού πολέμου.....	46
3.2.2. Η παρουσία του Ε.Ε.Σ. κατά την περίοδο της Γερμανικής Κατοχής.....	58
3.2.3. Η δράση του Ε.Ε.Σ. κατά την περίοδο του Εμφυλίου πολέμου.....	71
3.2.4. Η δράση του Ε.Ε.Σ. μετά τον πόλεμο.....	83
3.2.5. Συνεργασία Ε.Ε.Σ. με άλλους φορείς (Δήμους, Εκκλησία, Αστυνομία)...	85
3.2.6. Έρανος-οικονομικές εισφορές	90
Ενότητα 3η.....	91
3.3.1. Παρουσίαση του Μητρώου Εθελοντριών Αδελφών του Τμήματος Φλωρίνης.....	91
3.3.2. Αξιολόγηση.....	99
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ.....	100
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	104
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1-ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΦΛΩΡΙΝΑΣ- ΚΟΖΑΝΗΣ	108
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2-ΣΕΙΡΕΣ ΕΘΕΛΟΝΤΡΙΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ.....	119
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3-ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΕΕΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	128

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα εργασία αποτελεί το επιστέγασμα της φοίτησής μου στο διετές πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής: Θεωρητικές, ερευνητικές και διδακτικές προσεγγίσεις στην Ιστορία και στην Τοπική Ιστορία», του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.

Με την παρότρυνση της καθηγήτριας κ. Ηλιάδου-Τάχου Σοφίας, την οποία ευχαριστώ θερμά για όλη τη στήριξη και καθοδήγηση από τα μαθητικά μου χρόνια ακόμα, δέχτηκα να διερευνήσω με ενδιαφέρον, το θέμα που αφορά στη δράση του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού στη Δυτική Μακεδονία κατά τη χρονική περίοδο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι και το τέλος περίπου του Εμφυλίου. Το θέμα είχε ιστορικό και ερευνητικό ενδιαφέρον για μένα μιας και υπήρχαν ανεξερεύνητα αρχεία και μη καταγεγραμμένα στοιχεία στα περιφερειακά τμήματα του Ε.Ε.Σ. της Δυτικής Μακεδονίας. Επιπλέον, αρκετά πρόσωπα της οικογένειάς μου ήταν και είναι ενεργά μέλη του Ε.Ε.Σ. γεγονός που διευκόλυνε την πρόσβασή μου στα αρχεία του Συλλόγου.

Στο σημείο αυτό θέλω να ευχαριστήσω θερμά και τον καθηγητή κ. Ανδρέου Ανδρέα, ο οποίος ήταν ο πρώτος στο πρόγραμμα του μεταπτυχιακού, που μας μύησε στην έρευνα και επεξεργασία των ιστορικών πηγών και αρχειακών κειμένων καθώς και την καθηγήτρια κ. Τσακιρίδου Ελένη, η οποία τρέφει ιδιαίτερη εκτίμηση στο έργο που επιτελεί ο Ε.Ε.Σ.

Επιπλέον, οφείλω να ευχαριστήσω θερμά το Διοικητικό Συμβούλιο του Τμήματος Ε.Σ. Φλώρινας και ιδιαίτερα τη διδάσκουσα κ. Ειρήνη Γρατσία, η οποία με πολύ αγάπη και προθυμία μου παραχώρησε ό,τι έντυπο υλικό υπήρχε στα αρχεία τους καθώς και το Μητρώο Εθελοντριών Αδελφών της παραπάνω περιόδου.

Επίσης, οφείλω ευγνωμοσύνη στο Διοικητικό Συμβούλιο Ε.Σ. Τμήματος Κοζάνης και την εκεί διδάσκουσα κ. Αγνή Γρατσία, που μου εμπιστεύθηκε το πρωτότυπο αρχειακό υλικό του Συλλόγου, με την πολύτιμη αλληλογραφία, καθώς και μαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις Εθελοντριών Αδελφών, οι οποίες δεν ζουν σήμερα. Ένα μεγάλο ευχαριστώ και στις Εθελόντριες αδελφές, παλαιότερες και νεότερες, που με χαρά και πάθος συζήτησαν μαζί μου και μου κατέθεσαν τις εμπειρίες και τις αναμνήσεις τους από την εθελοντική τους δράση και συμμετοχή στα Τμήματα Ε.Ε.Σ. Δυτικής Μακεδονίας.

Δεν μπορώ να μην ευχαριστήσω και την οικογένειά μου για την ενθάρρυνση, τη στήριξη και την ανοχή όλο το διάστημα της έρευνας και καταγραφής της εργασίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Ερυθρός Σταυρός είναι μια ισχυρή παγκόσμια οργάνωση, με τοπικές αντιπροσωπείες εθνικού χαρακτήρα σε κάθε χώρα, που σκοπό έχει την προσφορά υγειονομικής συνδρομής και επικουρίας στο μαχόμενο στρατό, σε περίοδο πολέμου, αλλά και την ανθρωπιστική δραστηριότητα γενικότερα. Είναι ο μεγαλύτερος μη κυβερνητικός οργανισμός στην Ελλάδα με σύνθετο έργο που βασίζεται στην εθελοντική δράση και την άμεση ανταπόκριση των πολιτών.

Κινητοποιείται στοχεύοντας πάντα στην ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου, τόσο σε περιόδους πολέμου όσο και ειρήνης, στηρίζοντας ασθενείς, πρόσφυγες, ηλικιωμένους, ανθρώπους με οικονομικές δυσκολίες και άτομα από κάθε ευάλωτη ομάδα πληθυσμού. Η δράση του έχει συνδεθεί με την επαγρύπνηση, την αλληλεγγύη, την φιλαλληλία και είναι συνώνυμη της αφιλοκερδούς προσφοράς και της ανιδιοτέλειας. Σε συνεργασία με άλλους θεσμικούς φορείς, κρατικούς και μη, ο Ερυθρός Σταυρός είναι στο πλευρό κάθε ανθρώπου, που αντιμετωπίζει δυσκολίες, χωρίς να θέτει εθνικά, φυλετικά, οικονομικά όρια στη δράση του. Παράλληλα, όπου και όποτε υπάρχει ανάγκη στο εξωτερικό, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός ενεργοποιείται σε συνεργασία με τους Εθνικούς Συλλόγους άλλων χωρών για την αποστολή διεθνούς βοήθειας.¹

Η φειδωλή παρουσία ιστορικών καταγραφών και ερμηνευτικών μελετών της εθελοντικής προσφοράς και δράσης του Ε.Ε.Σ. καθώς και η πρόκληση ενασχόλησης και διερεύνησης ενός ανεξερεύνητου αρχαιακού υλικού, των παραρτημάτων της Φλώρινας και της Κοζάνης, αποτέλεσαν το εφαλτήριο και την αφορμή για την επιλογή μελέτης του θέματος αυτής της εργασίας.

Η εργασία δομείται σε τρία κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο, το θεωρητικό, παρουσιάζεται η εισαγωγή, ο σκοπός, οι στόχοι της, η μέθοδος συγκέντρωσης και επεξεργασίας του ιστορικού υλικού καθώς και οι πηγές, πρωτογενείς και δευτερογενείς, που τροφοδότησαν την έρευνα.

¹ Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός- Δραστηριότητες-Τομέας Κοινωνικής Πρόνοιας, στην <http://www.redcross.gr/default.asp?pid=7&la=1>, ανακτήθηκε 5-9-2019

Στο δεύτερο κεφάλαιο, το ιστορικό, αναπτύσσεται, σε αδρές γραμμές, το ιστορικό συγκείμενο που πλαισιώνει τη δράση του Ε.Ε.Σ. από το Β΄ Π.Π. μέχρι και τη λήξη του εμφυλίου (1938-1950). Αρχικά, σκιαγραφείται το ευρύτερο ιστορικό τοπίο της περιόδου που μελετάμε –κυριότερα γεγονότα σε Ευρώπη και Ελλάδα- ενώ στη συνέχεια περιγράφονται, πιο συγκεκριμένα, οι συνθήκες στη Δυτική Μακεδονία, Φλώρινα, Κοζάνη, Γρεβενά, Καστοριά, με όλες τις ιδιαιτερότητες της τριπλής κατοχής που υπέστη η περιοχή αυτή.

Το τρίτο κεφάλαιο, αποτελεί το ερευνητικό πεδίο της εργασίας. Απαρτίζεται από τρεις ενότητες. Η πρώτη περιλαμβάνει τη γένεση του Ερυθρού Σταυρού, σε παγκόσμιο επίπεδο, στην Ελλάδα αλλά και τοπικά στη Δυτική Μακεδονία. Στη δεύτερη καταγράφεται η οργάνωση και η δράση του Ε.Ε.Σ. στις τρεις ιστορικές περιόδους, του ελληνοϊταλικού πολέμου, της γερμανικής κατοχής και του εμφυλίου στη Δυτική Μακεδονία, όπως αποκαλύπτεται από τα ίδια τα αρχεία του Ε.Σ. του περιφερειακού τμήματος Κοζάνης αλλά και τις προφορικές μαρτυρίες και καταθέσεις εθελοντριών αδελφών. Τέλος, στην τρίτη ενότητα επιχειρείται μια στατιστική αποτύπωση των χαρακτηριστικών των εθελοντριών αδελφών του τμήματος Ε.Σ. Φλωρίνης και η αξιολόγησή τους. Η εργασία κλείνει με διαπιστώσεις και συμπεράσματα από την έρευνα.

1ο ΚΕΦ. – ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1.1. Σκοπός

Η παρούσα εργασία έχει σκοπό να αναδείξει τη δράση και την προσφορά των περιφερειακών τμημάτων του Ε.Ε.Σ. Δυτικής Μακεδονίας από την ίδρυσή τους, το 1938, μέχρι και την περίοδο του εμφυλίου πολέμου και ιδιαίτερα τη δράση των τμημάτων της Φλώρινας και της Κοζάνης.

Η προσφορά των Εθελοντριών Αδελφών των Περιφερειακών Τμημάτων του Ε.Ε.Σ. Φλώρινας και Κοζάνης, που είχε ως πηγή τη δύναμη της αγάπης προς τον πλησίον - άνθρωπο, δεν είχε μόνο κοινωνική αλλά και εθνική διάσταση, αφού οι Εθελόντριες Αδελφές, πέραν της συμπαράστασης στον κάθε πάσχοντα πολίτη, στάθηκαν στο προσκεφάλι των τραυματιών στρατιωτών μας, στους δυο πολέμους του 1940-41 και 1946-49. Το εθνικοκοινωνικό τους έργο έχει αναγνωριστεί τόσο από

την τοπική κοινωνία, όσο και από την κεντρική διοίκηση του Ε.Ε.Σ., καθώς και από την πολιτεία.

1.2. Επιμέρους στόχοι

1. Να μελετηθεί και να αναδειχθεί το πολύπλευρο και πολυσχιδές έργο του Ε.Ε.Σ. την περίοδο του Ελληνοϊταλικού πολέμου αλλά και της γερμανικής κατοχής στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στη Δυτική Μακεδονία, περιοχή που αποτέλεσε θέατρο σφοδρών συγκρούσεων και αιματοχυσιών του Β΄Π.Π. και του Εμφυλίου.

2. Να προβληθεί η δομή, η οργάνωση και η λειτουργία ενός Παγκόσμιου Οργανισμού, όπως είναι ο Ερυθρός Σταυρός, που έχει τεθεί στην υπηρεσία του πονεμένου ανθρώπου και δρα αφιλοκερδώς και αδιακρίτως, όπου υπάρχει ανάγκη.

3. Να τονισθεί η εθελοντική προσφορά και αυτοθυσία όλων των συντελεστών αλλά κυρίως των γιατρών και των αδελφών νοσοκόμων του Ε.Ε.Σ., οι οποίοι με αγάπη, στοργή και φροντίδα, με τα πενιχρά μέσα της εποχής που διέθεταν, δίδαξαν την ανθρωπιά και την προσφορά στον πληγωμένο αδελφό.

4. Να επισημανθεί η ιδιαιτερότητα της περιοχής –Δυτικής Μακεδονίας- την περίοδο του Β΄Π.Π. λόγω της συνοριακής γραμμής, της μορφολογίας του εδάφους, του κακού οδικού δικτύου αλλά κυρίως της έντονης δράσης ποικίλων εθνικών ή αντεθνικών ομάδων.

5. Να διερευνηθεί η σχέση και η συνεργασία του Ε.Ε.Σ. με άλλους φορείς της περιοχής, κρατικούς και μη, αλλά και η εισροή οικονομικής βοήθειας από άλλα κράτη.

6. Να εκτιμηθεί η πολυσχιδής και πολυμέτωπη προσφορά του Ε.Ε.Σ. όχι μόνο στη νοσηλεία και ίαση τραυματιών αλλά και στη διανομή ιματισμού, συσσιτίων, φαρμάκων και χρημάτων.

7. Να προβληθεί μια αφανής πτυχή της συμμετοχής και προσφοράς των γυναικών στο Β΄Π.Π., γεγονός που η παραδοσιακή ιστορία αποσιωπά.

1.3. Μεθοδολογία

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων επιλέχθηκε η ιστορική ερμηνευτική μέθοδος σε συνδυασμό με την ποιοτική ανάλυση περιεχομένου και ως ερευνητικό εργαλείο, η

ημι-δομημένη συνέντευξη. Εξάλλου, σύμφωνα με τον κ. Μαυροσκούφη,² ο χαρακτήρας των πηγών διαμορφώνει τη μεθοδολογία του ερευνητή.

Η ιστορική ερμηνευτική μέθοδος (historical interpretive method), ανήκει στις εμπειρικές μεθόδους και επικεντρώνεται στη συλλογή και ανάλυση δεδομένων που αναφέρονται στο παρελθόν. Ορίζεται ως «ο συστηματικός και αντικειμενικός εντοπισμός, η εκτίμηση και η σύνθεση μαρτυριών, προκειμένου να θεμελιωθούν γεγονότα και να συναχθούν συμπεράσματα σχετικά με τα συμβάντα του παρελθόντος».³

Τα στάδια τα οποία περιλαμβάνει είναι η επιλογή του θέματος και ο ορισμός του, ο εντοπισμός των κατάλληλων πηγών, η συλλογή, η ταξινόμηση και η επεξεργασία των δεδομένων, η αξιολόγηση και η τελική σύνθεσή τους.⁴

Προκειμένου να προχωρήσει κανείς στην επιτυχημένη ολοκλήρωση των παραπάνω σταδίων, απαιτείται να επιστρατεύσει γνώσεις και στοιχεία που υπάρχουν σχετικά με το θέμα που πραγματεύεται. Αυτή η προ-γνώση είναι απαραίτητο στοιχείο της γνωστικής διαδικασίας.⁵

Η ανάλυση περιεχομένου (content analysis) αναφέρεται κυρίως σε τεκμήρια γραπτής λεκτικής επικοινωνίας, τα οποία αποτελούν και αντικείμενό της. Τα τεκμήρια αποτελούν τη βάση εργασίας του μελετητή μέσα στα οποία ανακαλύπτει ιδιότητες και καταστάσεις, με σκοπό να εξάγει ασφαλή συμπεράσματα.⁶ Η ανάλυση περιεχομένου επιτρέπει τη συστηματική διερεύνηση του κειμένου και την ανάδειξη των κατηγοριών που προκύπτουν μέσα από αυτήν.⁷ «Η σημασιολογική ανάλυση του περιεχομένου εστιάζει σε έννοιες, σε νοήματα ή θέματα που ανακαλούνται με ένα αντικείμενο μελέτης και ο βασικός στόχος της ανάλυσης είναι η μέθοδος κατηγοριοποίησης».⁸ Η επιτυχία της ανάλυσης περιεχομένου εξαρτάται από τις κατηγορίες που διαμορφώνονται. Αυτές πρέπει να χαρακτηρίζονται από σαφήνεια και να είναι κατάλληλες για το συγκεκριμένο πρόβλημα και περιεχόμενο ώστε να αναδεικνύουν την ουσία της έρευνας.⁹

² Μαυροσκούφης, Δ., *Σημειώσεις από προφορικές παραδόσεις του μαθήματος*, Φλώρινα 2017

³ Cohen L., Manion L. & Morrison K., *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, μτφρ. Κυρανάκης Σ., Μαυράκη Μ., Μητσοπούλου, Χ., Μπιθαρά Π & Φιλοπούλου Μ., Εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα 2008, σ. 271

⁴ Cohen L., Manion L. & Morrison K., *ό.π.*, σ. 274

⁵ Γέτμος, Π., *Μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών*, τόμ. Α'. Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2004 σ. 418-19

⁶ Βάμβουκας, Μ. Ι., *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία*, Η' έκδ., Εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα 2007, σ. 264-65

⁷ Κυριαζή, Ν., *Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1999, σ. 316

⁸ Βάμβουκας, Μ. Ι., *ό.π.*, σ. 271-74

⁹ Κυριαζή, Ν., *ό.π.*, σ. 292

Με την ποιοτική ανάλυση έγινε η επεξεργασία του υλικού που απομαγνητοφωνήθηκε από τις συνεντεύξεις, καθώς και των άλλων πρωτογενών πηγών (αρχείο εγγράφων κτλ).

Με την εφαρμογή της λουπόν, προέκυψαν οι εξής κατηγορίες:

Κατηγορίες	Υποκατηγορίες
1 ^η Η δράση του Ε.Ε.Σ. κατά τον Β'Π.Π.	1.Νοσηλευτικές Υπηρεσίες 2.Κρυοπαγήματα 3. Ιατροφαρμακευτικό Υλικό 4.Μέτρα περίθαλψης στρατιώτη 5.Γωνιές του Τραυματία 6.Εκπαίδευση Εθελοντριών Αδελφών 7.Συμμετοχή εθελοντριών στα Στρατιωτικά Νοσοκομεία
2 ^η Η δράση του Ε.Ε.Σ. κατά τη Γερμανική Κατοχή	1.Ιδρυση Σταθμού Πρώτων Βοηθειών 2.Αντιμετώπιση πείνας-Συσσίτια 3.Διανομή γάλακτος 4.Αναζήτηση αγνοουμένων-αιχμαλώτων 5.Συνδρομή σε πληγέντες (Κλεισούρα)
3 ^η Η δράση του Ε.Ε.Σ. κατά τον Εμφύλιο	1.Διανομές τροφίμων, ιματισμού και φαρμάκων 2.Τοπικά Ιατρεία και Κινητά Ιατρικά Συνεργεία 3.Περίθαλψη τραυματιών
4 ^η Η δράση του Ε.Ε.Σ. μετά τον πόλεμο	

Η πιο διαδεδομένη μέθοδος συλλογής δεδομένων στην ποιοτική έρευνα είναι η συνέντευξη (interview). Εκτιμάται ότι το 90% των κοινωνικών ερευνών χρησιμοποιούν τις συνεντεύξεις, με κάποιο τρόπο, για να συλλέξουν τα δεδομένα τους ή ένα μέρος αυτών. Η συνέντευξη είναι μια διαδικασία που επιτρέπει στον ερευνητή να αντλήσει πληροφορίες και δεδομένα μέσα από την ανάλυση του λόγου επιλεγμένων αλλά χαρακτηριστικών περιπτώσεων. Είναι ένας τρόπος για να ανακαλύψει ο ερευνητής τι σκέφτονται και τι αισθάνονται οι ερωτώμενοι.

Ως εργαλείο έρευνας παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα, διότι δίνει ευκαιρίες να διευκρινιστούν κάποιες απαντήσεις, να γίνουν επιπλέον ερωτήσεις, παρέχοντας τη δυνατότητα για εμβάθυνση, όπου ήταν αδιευκρίνιστα όσα λέχθηκαν, και λόγω της αμεσότητάς της βρίσκει, συνήθως, μεγάλη αποδοχή από τους συμμετέχοντες σε μια έρευνα.

Στη βιβλιογραφία εντοπίζονται οι τύποι της συνέντευξης ανάλογα με την ευελιξία στην αλληλουχία και τη διατύπωση των ερωτήσεων. Υπάρχει ο τύπος της δομημένης συνέντευξης (structured interview) κατά τη διεξαγωγή της οποίας ακολουθείται από τον ερευνητή ένα αυστηρά προκαθορισμένο σύνολο ερωτήσεων και ερωτώνται με τον ίδιο ενιαίο τρόπο¹⁰ καθώς το αρχικό σχεδιάγραμμα των ερωτήσεων δεν επιτρέπει οποιαδήποτε τροποποίηση.

Η ημι-δομημένη συνέντευξη (semi-structured interview) η οποία παρουσιάζει μεγαλύτερη ευελιξία από τη δομημένη ως προς τη σειρά των ερωτήσεων.

Επίσης, το περιεχόμενο των ερωτήσεων μπορεί να τροποποιηθεί ανάλογα με τον ερωτώμενο. Τέλος, επιτρέπει την προσθήκη ή την αφαίρεση τόσο των ερωτήσεων όσο και των θεμάτων που προορίζονται για τη συζήτηση χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η ημι-δομημένη συνέντευξη δεν είναι καλά σχεδιασμένη.¹¹

Στην παρούσα έρευνα εφαρμόστηκε ο τύπος της ημι-δομημένης συνέντευξης. Τέθηκαν ανοιχτές ερωτήσεις (open questions), ώστε να είναι ελεύθερος ο ερωτώμενος να αναπτύσσει τη σκέψη του και να διατυπώνει την απάντηση δίχως προκαθορισμούς, αλλά και μικτές ερωτήσεις (mixed questions), ώστε να εκμαιεύσουμε και κάποια συγκεκριμένα ζητούμενα.

Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα δεν είναι τυχαίο αλλά είναι δείγμα που το αποτελούν αποκλειστικά και μόνο άτομα που έχουν στενή σχέση με τον Ε.Ε.Σ. Συγκεκριμένα, τέσσερις Εθελόντριες που υπηρέτησαν στον Ε.Ε.Σ. το χρονικό διάστημα που μελετάμε - από τις οποίες η μια δεν ζει σήμερα - μία Εθελόντρια νεότερη που άκουσε και κατέγραψε τα αρχεία και τα μητρώα των Εθελοντριών των πρώτων Τάξεων του Ε.Ε.Σ. Τμήματος Φλώρινας και η διδάσκουσα του Ε.Ε.Σ. Φλώρινας κατά την περίοδο 1987-2012.

¹⁰ Ιωσηφίδης, Θ., *Ανάλυση Ποιοτικών Δεδομένων στις Κοινωνικές Επιστήμες*, Εκδ. Κριτική, Αθήνα 2003 σ. 40.

¹¹ Cohen L., Manion L. & Morrison K., ό.π., σ. 468-469

Συνεντευξιαστής	Συνεντευξιαζόμενος	Έτος γέννησης	Διαμονή	Σχέση με Ε.Ε.Σ.
Ρίζου Ε.	Πουγαρίδου-Χρηστίδου Ευτέρπη	1932	Φλώρινα	Εθελόντρια Τάξη 1951
Ρίζου Ε.	Χάσου Ζαχαρούλα	1927	Φλώρινα	Εθελόντρια Τάξη 1946
Ρίζου Ε.	Χρυσοχοΐδου Αλεξάνδρα	1940	Φλώρινα	Εθελόντρια Τάξη 1983
Ρίζου Ε.	Κατσιούλη-Παπαϊωάννου Φρόσω	1960	Αμύνταιο	Διδάσκουσα Ε.Ε.Σ. Τμ.Φλωρίνης
Γρατσία Α.	Παλαμήδους Μαριέττα	1918	Κοζάνη	Εθελόντρια Τάξη 1939
Γρατσία Α.	Κούγια-Τσίκρα Ελεονώρα	1924	Κοζάνη	Εθελόντρια Τάξη 1947

Όπως γίνεται αντιληπτό, η εφαρμογή των παραπάνω μεθόδων κρίνεται αναγκαία για την έρευνά μας, αφού η μία συμπληρώνει την άλλη, και όλες μαζί συνηγορούν στην υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης έρευνας, συστηματικής και ελεγχόμενης, εμπειρικής και όχι υποκειμενικής.

1.4. Βιβλιογραφία και Πηγές

Για την εκπόνηση της εργασίας χρησιμοποιήθηκαν τόσο πρωτογενείς πηγές όσο και δευτερογενείς. Οι δευτερογενείς αποτέλεσαν τη βάση για το θεωρητικό πλαίσιο του πρώτου μέρους, όπου περιγράφονται οι ιστορικές, κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες οι οποίες οδήγησαν στην ίδρυση και δράση του Ε.Ε.Σ. στη Δυτ. Μακεδονία ενώ οι πρωτογενείς αποτέλεσαν το αντικείμενο του ερευνητικού μέρους.

Αναλυτικότερα, πρωτογενείς πηγές για την εργασία αποτέλεσαν:

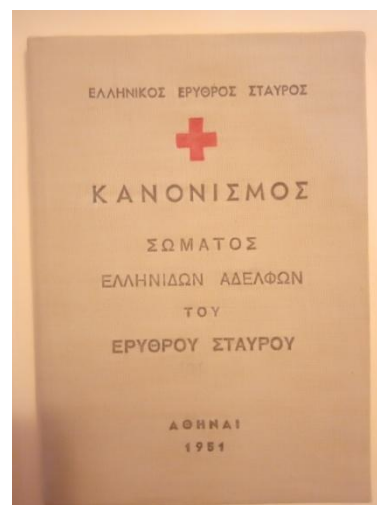
- Το αρχείο του Ε.Ε.Σ. παραρτήματος Κοζάνης, που περιείχε πλούσια αλληλογραφία του τότε τμήματος Κοζάνης, τόσο με την κεντρική διοίκηση του Ε.Ε.Σ. στην Αθήνα όσο και με άλλους φορείς αλλά και ιδιώτες.
- Το «Ειδικόν Μητρώον Εθελοντριών Αδελφών του Τμήματος Φλωρίνης»

- Το «Ημερολόγιον Υπηρεσίας Εθελοντών Αδελφών Τμήματος Φλωρίνης»
- Συνεντεύξεις από επιζήσαντες εθελοντές του Ε.Ε.Σ.
- Κανονισμός Σώματος Ελληνίδων Αδελφών του Ερυθρού Σταυρού
- Κανονισμός Λειτουργίας Περιφερειακών Τμημάτων και Επιτροπών Ε.Ε.Σ.
- Φωτογραφικό υλικό της εποχής

Σχετικά με το αρχείο του Τμήματος Κοζάνης, πρέπει να επισημάνουμε ότι αφορά τα έτη 1946-1948, τα περισσότερα έγγραφα είναι δακτυλογραφημένα και ευανάγνωστα. Ωστόσο, υπάρχουν και πολλά χειρόγραφα σε καλή κατάσταση αλλά με δυσανάγνωστους ή δυσδιάκριτους χαρακτήρες. Ένα μέρος ενδεικτικό παραθέτουμε στο παράρτημα 3.

Το Μητρώο Εθελοντριών Αδελφών του Τμήματος Φλώρινας, είναι έντυπο-βιβλίο που καθαρογράφηκε –όπως φαίνεται- τα νεότερα χρόνια, χειρόγραφα. Είναι ένα βιβλίο με αριθμημένες σελίδες που στην καθεμία καταγράφονται τα χαρακτηριστικά και η δράση των Εθελοντριών Αδελφών κάθε Τάξης. Στο πάνω μέρος της σελίδας σημειώνονται τα στοιχεία ταυτότητας, οι γραμματικές τους γνώσεις και οι σπουδές τους. Ακολουθούν στήλες με τις παρουσίες τους στα νοσοκομεία, κινητά ιατρεία, εράνους και γιορτές του Ε.Ε.Σ., με την αξιολόγησή τους από τις προϊσταμένες τους καθώς και με την μετέπειτα εξέλιξή τους. Αυτό το μετατρέψαμε σε ηλεκτρονική μορφή για να το επεξεργαστούμε και θα το παραθέσουμε στον Σύλλογο. Παρόμοια στοιχεία περιέχει και το Ημερολόγιο Υπηρεσίας Εθελοντών.

Ο Κανονισμός Σώματος Ελληνίδων Αδελφών, είναι ένα μικρό και εύχρηστο βιβλιαράκι, εκδόσεων του Ε.Ε.Σ., το οποίο μας παρέθεσε η Εθελόντρια Αδελφή της Τάξης 1951, Χρηστίδου Ευτέρπη. Περιλαμβάνει 57 άρθρα για τις υποχρεώσεις των Εθελοντριών Αδελφών, την υπόσχεση στις Αρχές του Ερυθρού Σταυρού, προσωπικό παρουσιολόγιο δράσεων, σφραγισμένο και υπογεγραμμένο, καθώς και ειδικό παράρτημα με τον κανονισμό σημάτων, στολών και διακριτικών των «εν υπηρεσία μελών και συνεργατών του Ε.Ε.Σ.».

Ο Κανονισμός Λειτουργίας Περιφερειακών Τμημάτων και Επιτροπών Ε.Ε.Σ. είναι νεότερο έντυπο, του 1984, περιλαμβάνει 12 άρθρα για την ίδρυση, τους σκοπούς, τους πόρους και τη διοίκηση των τμημάτων που λειτουργούν στην επαρχία.

Η βιβλιογραφία –δευτερογενείς πηγές- που προϋπήρχε και χρησιμοποιήθηκε για την παρούσα εργασία ήταν περιορισμένη. Το μόνο έργο που καταγράφει επίσημα την πορεία του Ε.Ε.Σ. στη χώρα μας είναι το δίτομο πόνημα του Ξενοφώντα Λ. Πανταζίδη «Η Ιστορία του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού», που έχει εκδώσει η ίδια η διοίκηση του Ε.Ε.Σ. στην Αθήνα το 1987 τόμος πρώτος και 1992 τόμος δεύτερος.

Στον Α΄ τόμο επιχειρείται μια αντικειμενική καταγραφή της πορείας του Ερυθροσταυρισμού στην Ελλάδα από την ίδρυσή του, το 1877, μέχρι το τέλος του Β΄Π.Π, το 1945. Μέσα από σύνθετο και πολυπληθές υλικό ο συγγραφέας προσπαθεί να αναδείξει *την υγειονομική, ανθρωπιστική αλλά και πατριωτική δράση και συνδρομή του Συλλόγου στο μαχόμενο ελληνικό έθνος, κατά τη διάρκεια κρίσιμων απελευθερωτικών αγώνων και πολεμικών περιπετειών.*¹²

Ο Β΄ τόμος παρουσιάζει με πληρότητα και ακρίβεια τη φιλανθρωπική και κοινωφελή δράση του Ε.Ε.Σ. κατά την περίοδο της ειρήνης, για το διάστημα 1877 μέχρι το 1940, αποτελεί οργανική συνέχεια και θεματική συμπλήρωση του πρώτου τόμου και ολοκληρώνει την εικόνα της δυναμικής ιστορικής πορείας του Ε.Ε.Σ. και αποβλέπει *στην όσο το δυνατό πληρέστερη ενημέρωση του αναγνωστικού κοινού για τα εντυπωσιακά πεπραγμένα του Συλλόγου.*¹³

Το δίτομο αυτό έργο είναι ιδιαίτερα αξιόλογο γιατί αποτελεί απότοκο μιας επισταμένης αναδίφησης σε πολυπληθές αρχειακό υλικό και εμπειριστατωμένης έρευνας σε πολυειδείς πηγές, εκθέσεις, πρακτικά συμβουλίων, μαρτυρίες και άλλα στοιχεία της ερυθροσταυρικής δράσης. Προσπαθεί να καλύψει μια μεγάλη χρονική

¹² Πανταζίδης Ξ., *Η Ιστορία του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού*, τ. Α΄, Αθήνα 1987, σ.14

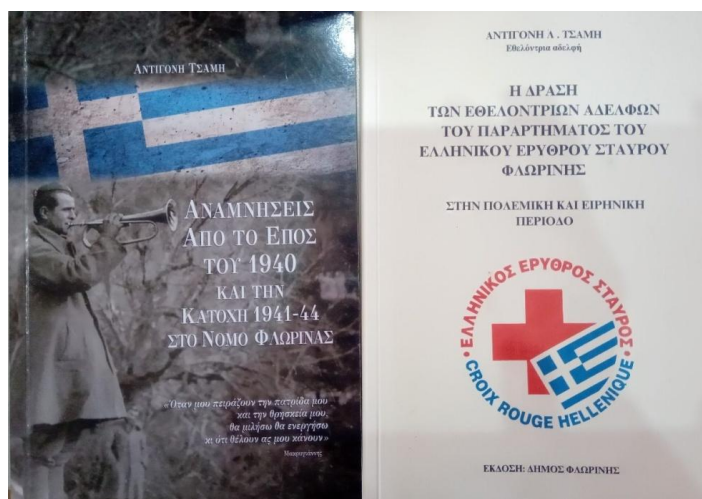
¹³ Πανταζίδης Ξ., *Η Ιστορία του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού*, τ. Β΄, Αθήνα 1992, σ.5

περίοδο, πλούσια σε ιστορικά και δραματικά για το έθνος γεγονότα. Ως εκ τούτου, αναφέρεται διεξοδικότερα στη δράση και τις κινήσεις της κεντρικής διοίκησης του Ερυθρού Σταυρού, στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη ενώ διέρχεται συνοπτικότερα πληροφορίες και πηγές για τη δράση των περιφερειακών τοπικών τμημάτων του Ε.Ε.Σ., των οποίων ωστόσο η προσφορά ήταν καθοριστικής σημασίας ειδικά σε ιστορικές συγκυρίες, όπως της χρονικής περιόδου που μελετάμε (1938-1950).

Ένα άλλο πόνημα το οποίο μας πρόσφερε υλικό για την εργασία και ιδιαίτερα φωτογραφικό υλικό, υπήρξε το «Λεύκωμα». Το Λεύκωμα αυτό είναι αφιερωμένο στη δράση των εθελοντριών αδελφών του Ε.Ε.Σ. του Ν. Φλώρινας από το 1938 μέχρι την έκδοσή του, το 2003, από την Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΕΔΚ) Φλώρινας, γεγονός που φανερώνει την αναγνώριση και αποδοχή του κοινωνικού έργου του Ε.Ε.Σ. από την τοπική κοινωνία.

Περιλαμβάνει σύντομα κειμενάκια για τη δράση του τμήματος της Φλώρινας, τα οποία επιμελήθηκε η εθελόντρια αδελφή, Αντιγόνη Τσάμη, καθώς και πλούσιο φωτογραφικό υλικό από διάφορες εκδηλώσεις του Ερυθρού Σταυρού Φλώρινας που συγκέντρωσε η τότε διδάσκουσα του τμήματος Φρόσω Κατσιούλη-Παπαϊωάννου.

Επίσης, βασικούς πυλώνες στο κτίσιμο της εργασίας αποτέλεσαν τα βιβλία της εθελόντριας αδελφής, Αντιγόνης Τσάμη, «Αναμνήσεις από το έπος του 1940 και την Κατοχή 1941-1944 στο Νομό Φλώρινας» και «Η δράση των εθελοντριών αδελφών του παραρτήματος του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού Φλώρινας», στα οποία η συγγραφέας και ποιήτρια Αντιγόνη Τσάμη εξάρει την ανιδιοτελή προσφορά, την αλληλεγγύη και την πρόταξη του καθήκοντος όλων των εθελοντριών αδελφών και ιατρών που απάντησαν με προθυμία στο προσκλητήριο του Ε.Ε.Σ. τα δύσκολα χρόνια του Β'Π.Π. και της γερμανικής Κατοχής. Τα βιβλία της Α. Τσάμη διασώζουν ακριβή στοιχεία εθελοντριών και γιατρών, προσωπικές μαρτυρίες αλλά και φωτογραφικά ντοκουμέντα της εποχής εκείνης. Περιορίζονται ωστόσο στην περιοχή της Φλώρινας και Πρέσπας.

2ο ΚΕΦ. – ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1. Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος – Κατοχή- Εμφύλιος

Η ειρήνη που προέκυψε από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν αρκετά επισφαλής αφού την επέβαλαν οι νικητές για να διατηρήσουν την ασφάλεια στην Ευρώπη, εξουδετερώνοντας τις δυνάμεις που θεωρήθηκαν υπεύθυνες για τον πόλεμο. Στη συνέχεια, η άρνηση των ΗΠΑ και της Βρετανίας να στηρίξουν το μεσοπολεμικό εδαφικό καθεστώς, ευνόησε την ανάπτυξη του λεγόμενου αναθεωρητισμού –την προσπάθεια αναθεώρησης του εδαφικού καθεστώτος- με πρωταγωνίστρια τη Γερμανία. Αναθεωρητικές χώρες υπήρξαν κυρίως η Γερμανία και η Ιταλία και κατά δεύτερο λόγο η Ουγγαρία και η Βουλγαρία.¹⁴

Παρά τις προσπάθειες κατευνασμού και συνεργασίας των κρατών, με τη δημιουργία της Κοινωνίας των Εθνών, οι εξελίξεις υπήρξαν ραγδαίες. Η ίδρυση της Ένωσης των Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών, το 1922, με τη συνεργασία των κομμουνιστικών κομμάτων από τη μια, η άνοδος του φασισμού στην Ιταλία και του ναζισμού στη Γερμανία από την άλλη, δρομολόγησαν τις εξελίξεις.

Έτσι, την 1η Σεπτεμβρίου του 1939 η Γερμανία με την επίθεση κατά της Πολωνίας σηματοδοτεί την έναρξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Η Πολωνία εύκολα υποκύπτει στη χιτλερική επεκτατική πολιτική και διαμελίζεται. Ακολουθούν η Νορβηγία, η Δανία, το Βέλγιο και η Ολλανδία που υφίστανται τη μανία του ναζιστικού милитарισμού. Λίγο αργότερα και η Γαλλία καταρρέει κάτω από τα πλήγματα της «Βέρμαχτ» παρά το πολυάριθμο δυναμικό του στρατού της.

Η Αγγλία μόνη, τραυματισμένη από το σφυροκόπημα της Γερμανίας, συνεχίζει άκαμπτη, αποφασιστική και ανυποχώρητη τη μάχη κατά των «Δυνάμεων του Άξονα».

Η φασιστική Ιταλία μπήκε στον πόλεμο στις 10 Ιουνίου 1940, στο πλευρό της Γερμανίας. Από τον Απρίλιο του 1939 είχε προσαρτήσει αιφνιδιαστικά στα εδάφη της την Αλβανία, σαν στρατιωτικό προγεφύρωμα των επεκτατικών βλέψεών της και είχε αποκτήσει χερσαία σύνορα με την Ελλάδα. Εξάλλου κατείχε τα Δωδεκάνησα από τον Ιταλοτουρκικό πόλεμο του 1911 και ποτέ δεν έκρυβε τις κατακτητικές της βλέψεις προς την Ελλάδα. Ακολούθησαν μεθοδευμένες και κλιμακούμενες

¹⁴ Κολιόπουλος Ι., *Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία 1789-1945*, Εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2001, σ. 326

προκλήσεις κατά της Ελλάδας, από το καλοκαίρι του 1940, με μεθοριακά επεισόδια στα σύνορα με την Αλβανία, εχθρικές ενέργειες εναντίον ελληνικών πλοίων, συντονισμένη και οξύτατη επίθεση του ιταλικού τύπου κατά της χώρας μας, με κορύφωση τον τορπιλισμό της «Ελλης» στο λιμάνι της Τήνου, το Δεκαπενταύγουστο. Η Ελλάδα, τυπικά ουδέτερη αλλά ουσιαστικά φιλικά προσκείμενη προς τη Βρετανία, δέχτηκε την επίθεση της Ιταλίας η οποία αποσκοπούσε τόσο για να εξυπηρετήσει τις κατακτητικές βλέψεις της όσο και για να πλήξει μια χώρα που μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από τους Βρετανούς για να πληγεί η μητροπολιτική Ιταλία και η θέση της στο Αιγαίο.

Η Ελλάδα πολέμησε μόνη και με όση βοήθεια μπορούσε να στείλει η Βρετανία από τα περιορισμένα αποθέματά της και κέρδισε την πρώτη νίκη κατά του Άξονα καθώς και το θαυμασμό φίλων και εχθρών.¹⁵ Μέχρι τα τέλη του 1940 οι Ιταλοί βρίσκονται απωθημένοι 60 χιλιόμετρα πέρα από τα αλβανικά σύνορα, ενώ σε διάστημα έξι μηνών 16 ελληνικές μεραρχίες ακινητοποιούν στην Αλβανία 27 ιταλικές, με εξοπλισμό πολύ ανώτερο από τον ελληνικό. Όλα αυτά βέβαια μέχρι τις 6 Απριλίου 1941, οπότε η Γερμανία τσακίζοντας τη γιουγκοσλαβική αντίσταση, χτυπά την Ελλάδα.¹⁶

Στόχος της Γερμανίας ήταν η περικύκλωση των ελληνικών δυνάμεων για να οπισθοχωρήσουν ή να παραδοθούν στους κατακτητές, βάλλοντας τα μετόπισθεν τους στα ελληνογιουγκοσλαβικά σύνορα, αλλά και στα ελληνοβουλγαρικά, από την πλευρά της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Στο πολιτικό σκηνικό της Ελλάδας, από τη μεταξική περίοδο μέχρι τον Απρίλιο του 1941, μετά τον Αλ. Κορυζή, τον Κων. Κοτζιά και τον Εμμανουήλ Τσουδερό που μαζί με τον Γεώργιο Β΄ καταφεύγουν γρήγορα στην Κρήτη με αγγλικά πλοία κι από κει στη Μέση Ανατολή για να βρουν καταφύγιο από τη γερμανική απειλή, αναδύεται στην πρωθυπουργία της χώρας ο στρατηγός Γ. Τσολάκογλου. Πολύ γρήγορα η κατεχόμενη Ελλάδα διαιρέθηκε σε γερμανική, ιταλική, βουλγαρική ζώνη ελέγχου. Οι γερμανικές δυνάμεις διατήρησαν στον έλεγχό τους τις σημαντικότερες στρατηγικά περιοχές, στις οποίες περιλαμβάνονταν η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη, η Κεντρική Μακεδονία και ορισμένα νησιά του Αιγαίου, καθώς και η Κρήτη. Η Βουλγαρία προσάρτησε την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, με εξαίρεση το μεγαλύτερο τμήμα του Έβρου που παρέμεινε υπό γερμανικό έλεγχο. Οι

¹⁵ Κολιόπουλος Ι., ό.π., σ.384

¹⁶ Σβορώνος Ν., *Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας*, εκδ. ζ΄, Θεμέλιο, Αθήνα, σ. 138

υπόλοιπες περιοχές που αντιστοιχούσαν στα 2/3 των εδαφών της Ελλάδας, πέρασαν στον έλεγχο της Ιταλίας, καθώς και τα Ιόνια νησιά, που μετά το 1943 πέρασαν στη γερμανική δικαιοδοσία.

Η περίοδος της Κατοχής είναι ιδιαίτερα σκληρή για την Ελλάδα. Όλοι οι πόροι της χώρας είναι στη διάθεση των κατακτητών. Ενώ η πείνα εκμηδένιζε το λαό, οι εκτελέσεις και οι εκτοπίσεις ολοκληρώνουν την καταστροφή. Μόνο το χειμώνα του 1941-42 έχασαν τη ζωή τους από την πείνα 300.000 άνθρωποι.¹⁷

Από τις πρώτες μέρες της κατοχής, οι αυθόρμητες ηρωικές αναγγέλλουν τη θέληση του λαού για αντίσταση. Αμέσως ακολουθεί η οργάνωση μαζικών κινημάτων. Αξιωματικοί του ελληνικού στρατού ιδρύουν στις 9 Σεπτεμβρίου του 1941 τον Εθνικό Δημοκρατικό Ελληνικό Σύνδεσμο (Ε.Δ.Ε.Σ.) υπό την αρχηγία του Ναπολέοντα Ζέρβα, ο οποίος έδρασε στην περιοχή της Ηπείρου. Λίγο αργότερα, στις 27 Σεπτεμβρίου 1941 ιδρύεται το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (Ε.Α.Μ.) μέσα στους κόλπους του οποίου πλαισιώνονται όχι μόνο αριστεροί αλλά και όσοι επιθυμούν να πολεμήσουν τον επιδρομέα. Σχεδόν ταυτόχρονα σχηματίζεται ένας στρατιωτικός πυρήνας, ο Εθνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός (Ε.Λ.Α.Σ.), με επικεφαλής τον Θανάση Κλάρα - γνωστό ως Άρη Βελουχιώτη- που η δράση του αρχίζει το Φεβρουάριο του 1942.¹⁸ Το Νοέμβριο του 1942 ιδρύεται και η Εθνική και Κοινωνική Κίνηση Απελευθέρωσης (Ε.Κ.Κ.Α.) από τον Γεώργιο Καρτάλη υπό τον συνταγματάρχη Δ. Ψαρρό. Η ΕΚΚΑ υπήρξε ένας ουσιαστικός παράγοντας ισορροπίας μεταξύ του Ε.Α.Μ. και του Ε.Δ.Ε.Σ.¹⁹ Τέλος, δημιουργήθηκαν και μικρότερες αντιστασιακές οργανώσεις όπως η οργάνωση Υπερασπισταί Βορείου Ελλάδος (ΥΒΕ) με έδρα τη Θεσσαλονίκη, η Εθνική Σοσιαλιστική Οργάνωση (ΕΣΟ) , η Πανελλήνια Απελευθερωτική Οργάνωση (ΠΑΟ) και άλλες.

Οι συγκρούσεις μεταξύ των αντιστασιακών οργανώσεων μείωσαν όπως ήταν φυσικό την αποτελεσματικότητα του αγώνα τους κατά των Γερμανών, των Ιταλών και των Βουλγάρων και προετοίμασαν το έδαφος για τη μεγάλη εμφύλια σύρραξη που εκδηλώθηκε αμέσως μετά την απελευθέρωση της χώρας.²⁰

Όλα ξεκίνησαν με τα «Δεκεμβριανά» του 1944, που είχαν ως συνέπεια την ήττα των κομμουνιστών και την υποχρέωσή τους να υπογράψουν τον Ιανουάριο του

¹⁷ Τσουκαλάς, *Η ελληνική τραγωδία. Από την απελευθέρωση ως τους Συνταγματάρχες*, Εκδ. Ολκός, Αθήνα 1974

¹⁸ Σβορώνος Ν., *ό.π.*, σ. 139

¹⁹ Βακαλόπουλος Α., *Νέα Ελληνική Ιστορία 1204-1985*, Εκδ. Βάνιας Θεσσαλονίκη 2005, σ. 155

²⁰ Κολιόπουλος, *ό.π.*, σ. 401-409

1945 τη Συμφωνία της Βάρκιζας, με την οποία δέχτηκε ο ΕΛΑΣ να παραδώσει τον οπλισμό του. Η βαθύτερη αιτία διχασμού, που χώριζε τους Έλληνες σε αριστερούς και μη, ήταν το ζήτημα της μορφής του πολιτεύματος. Οι προκλήσεις δεξιών οργανώσεων στην ύπαιθρο και η σταδιακή αύξηση της δράσης αριστερών αντάρτικων ομάδων, η αδυναμία των πρώτων μεταπολεμικών κυβερνήσεων να ελέγξουν τη βία στην ύπαιθρο, η ακατάσχετη κατάρρευση της οικονομίας, η αποχή του Κ.Κ.Ε. από τις εκλογές του 1946, η ανάμιξη του Τίτο στο πρόβλημα εξουσίας στην Ελλάδα με την ενίσχυση των ανταρτικών ομάδων στην ελληνική Μακεδονία, η αδυναμία των Βρετανών να στηρίξουν ένα κεντρώο κυβερνητικό σχήμα και οι λανθασμένες ενέργειες της κομμουνιστικής ηγεσίας, είχαν ως συνέπεια να κατολισθήσει η χώρα και να εμπλακεί σε εμφύλια σύρραξη μέχρι τον Αύγουστο του 1949.

2.2. Ιστορικές συνθήκες την ίδια περίοδο στη Δυτική Μακεδονία

Η κατάληψη της Δυτικής Μακεδονίας ξεκινάει από τη Φλώρινα με την είσοδο των γερμανικών δυνάμεων την 10^η Απριλίου 1941. Την 14^η Απριλίου καταλήφθηκε η Καστοριά και η Πτολεμαΐδα. Οι Αρχές της Καστοριάς διαλύθηκαν μετά την υποχώρηση του ελληνικού στρατού. Ακολούθησαν η Κοζάνη και τα Γρεβενά την 16^η Απριλίου 1941. Οι Γερμανοί διατήρησαν την Κοζάνη ενώ τα Γρεβενά και την περιοχή Βοΐου τα παραχώρησαν στους Ιταλούς την 13^η Ιουνίου 1941.

Στα πλαίσια της αποκατάστασης των ελληνικών Αρχών διορίστηκαν στη Δυτική Μακεδονία Νομάρχες. Στην Κοζάνη ο Συνταγματάρχης ε.α. Γεωργαντάς Κωνσταντίνος και στη Φλώρινα ο Αντισυνταγματάρχης ε.α. Μπόννης Κωνσταντίνος.²¹

2.2.1. Η Φλώρινα κατά την Κατοχή και τον Εμφύλιο (1940-1949)

Αμέσως μετά την κατάρρευση του Αλβανικού μετώπου και την εισβολή του Γερμανικού Στρατού στην Ελλάδα, άρχισαν τα δεινά για την Φλώρινα, όπως και για όλες σχεδόν τις ελληνικές πόλεις. Κατά τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο η Φλώρινα αποτελούσε το Κέντρο ανεφοδιασμού ολόκληρου του αλβανικού μετώπου, για το λόγο αυτό η Ιταλική αεροπορία την βομβάρδιζε επανειλημμένα.

²¹ Πριόβολος Γ., *Αντιπαραθέσεις και διαμάχες στη κατεχόμενη Μακεδονία (1941-1944)*. Μόνιμοι αξιωματικοί στον ΕΛΑΣ Μακεδονίας, Εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2013, σ.49

Την 9^η Απριλίου 1941, οι γερμανικές φάλαγγες περνώντας τα σερβικά σύνορα, κατέλαβαν την πόλη της Φλώρινας. Με την είσοδο των γερμανικών δυνάμεων υπήρξε ένα κενό εξουσίας σε πολλές πόλεις της Βόρειας Ελλάδας, όπως και στη Φλώρινα. Οι Γερμανοί βρήκαν τη Φλώρινα εγκαταλελειμμένη από όλους τους φορείς της κεντρικής εξουσίας, με εξαίρεση τον τότε δήμαρχό της Ν. Χάσο. Με διαταγή του Νομάρχη Χριστόπουλου, είχαν αποχωρήσει προς το Νότο όλες οι αρχές, διοικητικές, δικαστικές, αστυνομικές και στρατιωτικές.

Κατά την άφιξή του, ο γερμανικός στρατός ζήτησε τον ανεφοδιασμό του σε τρόφιμα από τον κ. Χάσο. Ο Χάσος είχε μεριμνήσει και είχε παραλάβει ο ίδιος από τα υποχωρούντα ελληνικά τμήματα τα κλειδιά από τις αποθήκες αλεύρων και τροφίμων του Κέντρου Ανεφοδιασμού των ελληνικών δυνάμεων του μετώπου της Βορείου Ηπείρου, το οποίο βρισκόταν στη Φλώρινα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μπορέσει να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις των γερμανικών δυνάμεων, χωρίς την επιβάρυνση του πληθυσμού και επιπλέον αποκρύπτοντας την ύπαρξη αυτών των αποθηκών από τους Γερμανούς, να εξασφαλίσει μια καλή ποσότητα βασικών ειδών, για την κάλυψη των επισιτιστικών αναγκών του πληθυσμού.²²

Ειδικά για την περιοχή της Φλώρινας οι Γερμανοί επέλεξαν να την ενσωματώσουν στη γερμανική ζώνη κατοχής γιατί ήθελαν να ελέγχουν τη σιδηροδρομική σύνδεση Μοναστηρίου - Θεσσαλονίκης, διασφαλίζοντας τη διακίνηση αγαθών και πολεμοφοδίων για τον γερμανικό στρατό κατοχής. Επιπλέον, μέσα από την παρακολούθηση προσώπων πρόσφεραν ένα πολύ καλά οργανωμένο δίκτυο πληροφοριών, απαραίτητο για την ασφάλεια του κατοχικού στρατού.²³

Αμέσως μετά την κατάληψη της Ελλάδας και Γιουγκοσλαβίας από τους Γερμανούς, οι Βούλγαροι πήραν την άδεια να εισέλθουν στις σλαβικές περιοχές των Σκοπίων καθώς και στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη. Η κάθοδος στα ελληνικά εδάφη συνοδεύτηκε από μια βίαιη πολιτική σφαγών, διωγμών και αλλοίωσης της εθνολογικής σύνθεσης του πληθυσμού. Οι προσπάθειες εκβουλγαρισμού επεκτάθηκαν και στην υπόλοιπη Μακεδονία, κυρίως Θεσσαλονίκη και Φλώρινα, μέσω της βουλγαρικής λέσχης Θεσσαλονίκης, η οποία ιδρύθηκε στις 24 Μαΐου του 1941 και αποτέλεσε το ορμητήριο της βουλγαρικής προπαγάνδας στη Δυτική Μακεδονία. Η βουλγαρική προπαγάνδα ενισχύθηκε περισσότερο τους

²² Χρυσοχόου Α., *Η Κατοχή εν Μακεδονία*, Βιβλίο 3^ο Εκδ. Εταιρία Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 1951, σ. 22

²³ Ηλιάδου-Τάχου Σ., *Τα χρώματα της βίας στη Δυτική Μακεδονία 1941-1944*, Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2017, σ.32

πρώτους μήνες της Κατοχής εξαιτίας και της εύνοιας που επέδειξε ο τρίτος κατά σειρά Γερμανός φρούραρχος της πόλης, ο Λοχαγός Χάνς Γκρίτζε,²⁴ ο οποίος όμως έπειτα από διαβήματα του Νομάρχη Μπόνη μεταφέρθηκε στην Έδεσσα κι από κει στο Λαγκαδά.²⁵

Από το 1941 και εξής τη λήψη αποφάσεων στην κατεχόμενη Φλώρινα επωμίσθηκε «η Δημαρχιακή Επιτροπή του Δήμου Φλώρινας», η οποία ήταν υπόλογη έναντι των αρχών κατοχής και κοινοποιούσε τις εντολές τους. Για παράδειγμα, στις 16 Απριλίου 1941 ανακοινώθηκε από τον Δήμαρχο Ν. Χάσο πως απαγορευόταν η ληλασία των στρατιωτικών αποθηκών, απαγορευόταν η κυκλοφορία εντός της περιφέρειας Φλώρινας καθώς και η είσοδος των χωρικών στην πόλη. Τέλος, εντέλλονταν οι καταστηματάρχες να ανοίγουν τα μαγαζιά τους μέσα στις καθορισμένες ώρες εργασίας.²⁶

Με την εγκατάσταση των γερμανικών δυνάμεων κατοχής, ταυτόχρονα εγκαθίστανται και Βούλγαροι Αξιωματικοί ως σύνδεσμοι και διερμηνείς στην περιοχή, με αποστολή την ενίσχυση του βουλγαρόφρονος στοιχείου. Στη Φλώρινα τοποθετήθηκε ως σύνδεσμος ο Υποσημαγός Μπλαντένωφ.²⁷ Ο Μπλαντένωφ περιόδευε στα χωριά και άλλοτε δια της βίας, άλλοτε υποσχόμενος σίτιση, υποχρέωνε τους κατοίκους να δηλώσουν βουλγαρικό φρόνιμα και να εγγραφούν στις καταστάσεις Βουλγαριζόντων.²⁸

Για τις δοκιμασίες του πληθυσμού της Φλώρινας τα μέγιστα συνετέλεσε ο Βούλγαρος έφεδρος Υπολοχαγός Αντόν Κάλτσεφ²⁹, - αντικατέστησε τον Μπλαντένωφ - ο οποίος διετέλεσε αξιωματικός, σύνδεσμος στα γερμανικά φρουραρχεία Εδέσσης και Φλωρίνης, ως μέλος μιας βουλγαρικής προπαγανδιστικής οργάνωσης γνωστής με το όνομα «Οχράνα», που σήμαινε άμυνα και είχε παράρτημα

²⁴ Ο Μπόνης που ανέλαβε Νομάρχης Φλώρινας στις 29 Μαΐου 1941 αναφέρει ως πρώτο φρούραρχο της πόλης τον Γκρίτζε και μάλιστα τον θεωρεί ως αρχιτέκτονα μιας ελληνοβουλγαρικής προσέγγισης, η οποία έλαβε χώρα στις 25 Ιουνίου 1941.

²⁵ Δορδανάς Σ., *Αντίποινα των γερμανικών αρχών κατοχής στη Μακεδονία 1941-1944*, ΕΚΤ, Αρχείο διδακτορικών διατριβών, 2002, σ.229-30

²⁶ Μούζα Θ., *Ταξινόμηση, υπομνηματισμός και ευρετηρίαση των εγγράφων του Ανέκδοτου Αρχείου του Νικολάου Στ. Χάσου, Δημάρχου Φλώρινας κατά την περίοδο 1934-1943*, Ανέκδοτη μεταπτυχιακή εργασία, τ.ΙΙ, σ. 388

²⁷ Μπόνης Κ., *Η Φλώρινα κατά την Κατοχή, 1941-1944*, Θεσσαλονίκη 1982, σ.36

²⁸ Αρχείο Ε.Λ.Ι.Α. Θεσσαλονίκης, Βουλγαρική Κατοχή στη Μακεδονία και Θράκη, κωδικός αναγνώρισης: αρ. συμπ. 47, Φ. 1.1 «Εισηγητικό Σημείωμα. Ενέργειαι Βουλγαρικής προπαγάνδας εν Μακεδονία. Φλώρινα»

²⁹ Ο Κάλτσεφ γεννήθηκε το 1910 στο χωριό Ζούζελτσι Καστοριάς. Οι γονείς του ήταν Βούλγαροι με καταγωγή από την πόλη Πόλτσι της Βόρειας Βουλγαρίας. Ο Κάλτσεφ σπούδασε στο πανεπιστήμιο της Λειψίας και αργότερα ειδικεύτηκε στα Μακεδονικά στη Σόφια. Αποτέλεσε προσωπική επιλογή του Μπόρις Γ΄, για τον εκβουλγαρισμό της Δυτικής Μακεδονίας.

στη Φλώρινα με την ονομασία «Βουλγαρομακεδονική Επιτροπή». Η οργάνωση προωθούσε την ιδέα μιας αυτόνομης Μακεδονίας, συμπεριλαμβανομένης και της ελληνικής, με ανομολόγητο ωστόσο στόχο την ενσωμάτωση αυτής στη Βουλγαρία.

Το Νοέμβριο του 1943, ιδρύθηκε από το ΚΚΕ στη Φλώρινα το «Σλαβομακεδονικό Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο», γνωστό με το όνομα ΣΝΟΦ, οργάνωση αντιστασιακή των σλαβόφωνων αντίστοιχη του ΕΑΜ, με σκοπό να κερδίσει την εμπιστοσύνη τους, να τους κινητοποιήσει στην αντίσταση – δρώντας σαν μια αντίρροπη δύναμη της Οχράνα- και με άμεσο στόχο την καλλιέργεια και διάχυση της σλαβομακεδονικής εθνικής ταυτότητας σε καταπολέμηση του βουλγαρισμού. Η οργάνωση οδήγησε αργότερα στην κυοφορία αυτονομιστικών στόχων, οι οποίοι την έφεραν σε σύγκρουση με τον ΕΛΑΣ και την έστρεψαν σε αναζήτηση πατρώνων στους Γιουγκοσλάβους παρτιζάνους και στους Βούλγαρους πράκτορες και εν τέλει στη διάλυσή της από το ΚΚΕ το Μάιο του 1944.³⁰

Στη Φλώρινα, όπως και σε άλλες περιοχές της γερμανοκρατούμενης Μακεδονίας, οι ενέργειες των «ανταρτών», ανεξαρτήτως μεγέθους και σημασίας, αντιμετώπιστηκαν με την τακτική των αντιποίνων. Βέβαια, στην πόλη της Φλώρινας οι αντάρτες δεν είχαν αναπτύξει αξιοσημείωτη δράση, πέρα από μεμονωμένα περιστατικά.³¹ Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, εδώ είχαν συγκεντρωθεί πολλοί αξιωματικοί του διαλυθέντος ελληνικού στρατού, ανώτεροι υπάλληλοι και στελέχη της 4^{ης} Αυγούστου οι οποίοι είχαν επηρεάσει το λαό. Επιπλέον, η οργάνωση του απελευθερωτικού κινήματος συναντούσε πολλά εμπόδια και δυσκολίες και από το ίδιο το κίνημα, λόγω των διαστρεβλώσεων που γίνονταν στις αρχές και τους σκοπούς του ΕΑΜ.³²

2.2.2. Η Καστοριά την περίοδο του πολέμου και της Κατοχής

Από τις 15 Απρίλιο του 1941 μέχρι και τις 27 Ιουνίου του ίδιου έτους η περιοχή της Καστοριάς βρισκόταν υπό γερμανικό έλεγχο. Αυτή την περίοδο οι τοπικές αρχές διοίκησης, χωροφυλακή, δικαστήρια, δήμος και νομαρχία, έπαψαν τη λειτουργία

³⁰Κολιόπουλος Ι.Σ., *Ληλασία φρονημάτων Α'. Το Μακεδονικό Ζήτημα στην Κατεχόμενη Δυτική Μακεδονία (1941-1944)*. Εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1995 και Σφέτας Σ., *Ανεπιθύμητοι σύμμαχοι και ανεξέλεγκτοι αντίπαλοι: οι σχέσεις ΚΚΕ και ΝΟΦ στη διάρκεια του Εμφυλίου 1946-1949*, Βαλκανικά Σύμμεικτα, 8, σ. 211-246

³¹ Στις 9 Αυγούστου 1943 στο χωριό Κλαδοράχη απαγχονίστηκαν 15 άτομα, ως αντίποινα για το θάνατο ενός Γερμανού στρατιώτη.

³² Κυρατζόπουλος Φωτεινός Δ., *Δυτική Μακεδονία. Η ελεύθερη Ελλάδα της κατοχής*, Θεσσαλονίκη, Κώδικας, 2004

τους, ενώ παράλληλα τα τοπικά κοινοτικά και δημαρχιακά συμβούλια σε συνεργασία με το νέο γερμανικό κατοχικό καθεστώς προσπαθούσαν να επιφέρουν την τάξη στην περιοχή. Όπως και στη Φλώρινα, ομοίως και στην Καστοριά, ο υποχωρών ελληνικός στρατός διέταξε τον Δήμο να διανέμει τα άλευρα στους κατοίκους. Ο Δήμος ολιγόρησε με αποτέλεσμα τα άλευρα και τα τρόφιμα να κατασχεθούν αργότερα από τις Ιταλικές δυνάμεις κατοχής και να επιβληθούν κυρώσεις σε μέλη του δημοτικού συμβουλίου για ατασθαλίες.³³

Ωστόσο, από τον Ιούνιο του 1941 η περιοχή της Καστοριάς περιήλθε στον έλεγχο των ιταλικών δυνάμεων. Το ιταλικό σύνταγμα Πινερόλο, αποτελούμενο από 4.000 άντρες και με συνταγματάρχη τον Άλντο Βενιέρι ανέλαβε τον έλεγχο της πόλης. Ο Νομός Καστοριάς κηρύχθηκε ως *zona reservata*, δηλαδή ως ζώνη υπό δέσμευση και όχι απλά υπό Κατοχή. Επίσης, τον Ιούλιο του 1941 διακρίθηκε διοικητικά από το Νομό Φλώρινας.

Οι Ιταλοί οργάνωσαν την «Ρωμαϊκή Λεγεώνα», η οποία απαρτιζόταν σχεδόν από 2.000 Βλάχους, οι οποίοι ήταν ένοπλοι και λειτουργούσαν ως ένα είδος πολιτοφυλακής στην υπηρεσία των ιταλικών στρατιωτικών αποσπασμάτων, το οποίο διενεργούσε επιδρομές στα χωριά με σκοπό την αναζήτηση τροφίμων και όπλων.³⁴ Ωστόσο, η «Ρωμαϊκή Λεγεώνα» πολύ γρήγορα έχασε τη δύναμή της αφού το καλοκαίρι του 1942 αριθμούσε μόνο 100 μέλη.

Όσον αφορά τις ελληνικές αρχές, ο δήμαρχος της πόλης, Φιλόλαος Πηχέων, ο μητροπολίτης Νικηφόρος, ο διοικητής χωροφυλακής και ο επιθεωρητής δημοτικών σχολείων Περικλής Ηλιάδης φαίνεται να συνεργάζονταν ομαλά με τις ιταλικές δυνάμεις. Οι ψυχώσεις του μεταξικού καθεστώτος στην ελληνική κοινωνία σε συνδυασμό με την έντονη αντιπαράθεση μεταξύ Βούλγαρων και Ιταλών για τις περιοχές της Φλώρινας και της Καστοριάς, δημιούργησαν ένα κοινό μέτωπο, όπου ιταλικές και ελληνικές αρχές έπρεπε να αντιμετωπίσουν την κοινή απειλή (για διαφορετικούς λόγους απειλή), η οποία ήταν οι κομμουνιστές και οι σλαβόφωνοι.³⁵

Το 1943 και εν μέσω της ιταλικής κατοχής κάνουν στην Καστοριά την εμφάνισή τους οι αντάρτες. Οι αντάρτες στόχο είχαν τις ιταλικές κατοχικές δυνάμεις και τα «βουλγαρίζοντα» χωριά. Η στάση των αρχών κατοχής αλλάζει, προς μια

³³ Χρυσόχου Α., ό.π. σ. 22

³⁴ Κολιόπουλος Ι., *Η Μακεδονία στη δίνη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου*, Ίδρυμα Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα, στην www.imma.edu.gr

³⁵ Άλβανός Ρ., *Κοινωνικές συγκρούσεις και πολιτικές συμπεριφορές στην περιοχή της Καστοριάς (1922-1949)*, Αδημοσίευτη Διδακτορική διατριβή, Α.Π.Θ. 2005, σ.205

κατεύθυνση έντασης της καταστολής, καθώς αρχίζουν να κινδυνεύουν από τη συσπείρωση των αντιστασιακών οργανώσεων.

Από τον Φεβρουάριο του 1943 άρχισαν τα αντίποινα των Ιταλών, οι οποίοι χωρίς να χάσουν χρόνο προχώρησαν στην εκτέλεση Ελλήνων κατηγορώντας τους για συνεργασία με τους αντάρτες. Ταυτόχρονα, συγκροτείται το «Κομιτάτο» στην Καστοριά, το οποίο ακολουθεί βίαιες πρακτικές κατατρομοκράτησης του πληθυσμού. Από τα κύρια χαρακτηριστικά της βίας στην Καστοριά ήταν η διενέργεια στοχευμένων εκτελέσεων με τουφεκισμό- υπάρχουν πολλές αναφορές. Εκτός όμως από τις εκτελέσεις υπήρξαν και διώξεις των «ελληνοφρόνων» από τους σλαβόφωνους, που εξόπλισαν οι Ιταλοί για να φυλάνε τα περάσματα και να λειτουργούν ως χωροφύλακες των ιταλικών αρχών.³⁶

Το 1943 είναι η χρονιά με τη μεγαλύτερη θνησιμότητα στην Καστοριά λόγω των μαζικών εκτελέσεων κατοίκων από τα στρατεύματα κατοχής, τις αντάρτικες επιθέσεις του ΕΛΑΣ, αλλά και της έξαρσης των ασθενειών. Η βασική ασθένεια που έπληττε τον πληθυσμό και είχε λάβει διαστάσεις επιδημίας ήταν η φυματίωση και η ελονοσία.³⁷

Μεγάλη έριδα και διάσταση απόψεων είχε δημιουργήσει στην Καστοριά το θέμα του επισιτισμού. Από τη μια ήταν η παράταξη του Λεωνίδα Μπατρίνου, τ. βουλευτή του Λαϊκού Κόμματος και αξιωματούχου του κατοχικού καθεστώτος και από την άλλη η ομάδα του μητροπολίτη Νικηφόρου στην οποία είχαν συνταχθεί ο τ. βουλευτής Παναγιώτης Γυιόκας, ο Εισαγγελέας Ιωάννης Κωστόπουλος, ο Διευθυντής της Νομαρχίας Σταύρος Πέτροβας και ο Διοικητής της Χωροφυλακής Κωνσταντίνος Αντωνίου. Η δεύτερη αυτή ομάδα είχε αναλάβει την παροχή επισιτιστικής βοήθειας στην Καστοριά, μέσω της ΕΟΧΑ (Εθνική Οργάνωση Χριστιανικής Αλληλεγγύης) και του Ερυθρού Σταυρού. Για το σκοπό αυτό, ο Γυιόκας ερχόταν σε επαφή με τον απεσταλμένο του Ε.Σ. στην Ελλάδα Αιμίλιο Βέγκερ και διεκπεραίωνε ένα πολύπλοκο σύστημα συγκέντρωσης αναγκαίων ειδών και προώθησής τους στην Καστοριά. Παράλληλα, διαχειριζόταν χρήματα της Γενικής Διοίκησης, της Επιθεώρησης Νομαρχιών και της Μητρόπολης Θεσσαλονίκης.³⁸ Από την άλλη, η παράταξη του Λεωνίδα Μπατρίνο δεν φαίνεται να είχε τη στήριξη του Μητροπολίτη, έλεγχε όμως

³⁶ Ηλιάδου-Τάχου Σ., *Τα χρώματα της βίας στη Δυτική Μακεδονία 1941-1944*, Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2017, σ.46

³⁷ Κολιόπουλος Ι., «Λεηλασία φρονιμάτων. Το Μακεδονικό ζήτημα στην κατεχόμενη Δυτική Μακεδονία 1941-1944», τ. Α', Θεσσαλονίκη 1994, σ.218

³⁸ Γυιόκας Π., *Καιροί Εθνικής δοκιμασίας*, Θεσσαλονίκη 1982, σ.22

τις εξελίξεις στην πόλη της Καστοριάς άλλοτε από το πόστο του Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών και άλλοτε της Γενικής Διοίκησης Μακεδονίας. Ωστόσο, η αναμέτρηση αφορούσε στο κύρος και την επιρροή τους σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας.³⁹

2.2.3. Η Κοζάνη και τα Γρεβενά την περίοδο της Κατοχής και του Εμφυλίου

Ο Νομός Κοζάνης περιλάμβανε τις περιφέρειες Κοζάνης και Γρεβενών. Η Κοζάνη κατελήφθη από τους Γερμανούς την 16^η Απριλίου 1941, ομοίως και τα Γρεβενά. Τις προηγούμενες μέρες η πόλη βομβαρδίστηκε από τα γερμανικά αεροπλάνα ενώ οι Γερμανοί κατά την είσοδό τους επιδόθηκαν σε μια σειρά καταστροφών και υφαρπαγών. Ενώ η πόλη της Κοζάνης παρέμεινε υπό γερμανική κατοχή, η περιοχή του Βοΐου και η περιοχή δυτικά του Αλιάκμονα παραχωρήθηκαν στους Ιταλούς.

Στα Γρεβενά η είσοδος των ιταλικών στρατευμάτων πραγματοποιήθηκε στις 12 Ιουνίου 1941 και σχεδόν αμέσως ξεκίνησαν οι διώξεις σε βάρος του πληθυσμού κυρίως εναντίον δασκάλων και μελών κοινοτικών συμβουλίων. Η κυβέρνηση Τσολάκογλου τοποθέτησε ως Έπαρχο Γρεβενών τον λοχαγό Ασκαρίδη και πρώτος διοικητής του ιταλικού φρουραρχείου ορίστηκε ο Γκαραβίνα, Ιταλός ταγματάρχης.⁴⁰ Στην πόλη των Γρεβενών είχαν δημιουργηθεί δύο παρατάξεις. Μια φιλοϊταλική που συνεργαζόταν με το στρατό Κατοχής παίρνοντας ανταλλάγματα σε τρόφιμα, άδειες υλοτομίας και άλλα και μια φιλελληνική που κρατούσε τις αποστάσεις από την κατοχική επιρροή.

Σε αντίθεση με τους Γερμανούς, οι Ιταλοί διέλυσαν τις αρχές, έκλεισαν τα σχολεία και επιδίδονταν σε μια τακτική καταπίεσης του λαού με υφαρπαγές και βασανιστήρια δίνοντας έδαφος στο βουλγαρικό και ρουμανικό επεκτατισμό. Η στάση αυτή ώθησε τον κόσμο να οργανωθεί είτε στον Ε.Α.Μ. είτε στην Υ.Β.Ε.-Π.Α.Ο.⁴¹

Στην Κοζάνη οι Γερμανοί επανέφεραν στην θύμηση των ηλικιωμένων την αντίστοιχη «συμμαχική» της δεκαετίας του 1910. Απαγορεύτηκε η κυκλοφορία από τις 9 το βράδυ έως τις 5 το πρωί, εντός και σε ακτίνα δύο χιλιομέτρων από την πόλη.

³⁹ Ηλιάδου-Τάχου Σ., ό.π. σ.123

⁴⁰ ΕΛΙΑ, ΜΙΕΤ, Αρχείο Χρυσόχου, *Έκθεσις των από της καταρρεύσεως μέχρι σήμερα διαδραματισθέντων εν τω νομώ Καστορίας και περιφερεία Βοΐου γεγονότων*. Διοικητής Χωροφυλακής Καστοριάς. (Β. Λάιος) Προς Επιθεωρητήν Νομαρχιών Μακεδονίας.

⁴¹ (Υ.Β.Ε.) Υπερασπισταί Βορείου Ελλάδος: έδρασαν στη Δυτική Μακεδονία από το φθινόπωρο του 1941 μέχρι καλοκαίρι 1942. (Π.Α.Ο.) Πανελλήνια Απελευθερωτική Οργάνωση: έδρασε από το Καλοκαίρι του 1942 μέχρι το Νοέμβριο του 1943. (Ε.Α.Μ.) Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο: έδρασε από την άνοιξη του 1942 και εξής.

Εκτός των Γερμανών, άδεια για πολυήμερα ταξίδια παραχωρούσε στους Κοζανίτες και η Εθνικοσοσιαλιστική Οργάνωση της πόλης σε απάντηση της αντίστοιχης πρακτικής του ΕΑΜ/ ΕΛΑΣ για όποιον κυκλοφορούσε εντός και εκτός της ζώνης των ανταρτών.

Οι Γερμανοί, όπως παντού, έτσι και στην Κοζάνη επέταξαν κτήρια, δωμάτια, αποθήκες και πανδοχεία, για τις ανάγκες τους. Το ίδιο έκανε και η ελληνική πολιτεία το 1943-44 για τη στέγαση πυροπαθών εξαιτίας της δράσης των κατακτητών ή των ανταρτών. Στο νομό Κοζάνης, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας, πυρπολήθηκαν και καταστράφηκαν ολοσχερώς πολλά χωριά και κωμοπόλεις – κάποιες μάλιστα και δυο φορές, όπως τα Σέρβια- είτε από τους Γερμανούς είτε από ένοπλες αντάρτικες ομάδες, γεγονός που δημιούργησε εσωτερικούς πρόσφυγες. Σύμφωνα με τον Δορδανά⁴², μόνο στις 30 Ιουνίου 1943, οι Γερμανοί με την ομάδα μάχης Ζάμλιγκερ σε επιχείρηση εκκαθάρισης, εκτέλεσαν δεκάδες κατοίκους και πυρπόλησαν εκατοντάδες οικίες στα χωριά Καστανιά, Τριγωνικό, Μεταξιά, Λιβαδερό, Λάβα, Σαραντάπορο, Μηλιά, Κλεισούρα, Γεράνεια, Λυκούδι, Πετρωτό, Τρανόβαλο, Ρύμνιο και Σέρβια.

Σε επιτάξεις κτηρίων προχώρησαν και οι αντάρτες, όταν έφυγαν οι Γερμανοί από την Κοζάνη, στις 28 Οκτωβρίου 1944, συμπεριλαμβάνοντας εστιατόρια και τον κινηματογράφο «Τιτάνια» για διεξαγωγή ομιλιών, εορτών και συγκεντρώσεων.

Κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου (1946-49), κύριο πεδίο αντιπαράθεσης ήταν η ύπαιθρος, όπου λάμβαναν χώρα κανονικές ή ξαφνικές επιστρατεύσεις. Η πόλη της Κοζάνης κατακλύσθηκε για πρώτη φορά από χιλιάδες αγρότες και ποιμένες, που εγκατέλειψαν τις εστίες τους εθελοντικά ως πυροπαθείς ή δια βίας, για να μην παρέχουν στους αντάρτες τροφές και εφεδρείες.⁴³

⁴² Δορδανάς Σ., *Αντίποινα*.. ό.π. σ. 324

⁴³ Καλλιανιώτης Θ., *Μεσοπόλεμος, Κατοχή και Εμφύλιος στην περιοχή της Κοζάνης*. Πρακτικά Β΄ Συνεδρίου Τοπικής ιστορίας 27-30 Σεπτ. 2012, Κοζάνη 2014, https://www.academia.edu/8884841/%CE%9C%CE%B5%CF%83%CE%BF%CF%80%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%AE_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%95%CE%BC%CF%86%CF%8D%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BF%CF%87%CE%AE_%CE%9A%CE%BF%CE%B6%CE%AC%CE%BD%CE%B7%CF%82

3ο ΚΕΦ. –ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ενότητα 1^η

3.1.1. Η έμπνευση και δημιουργία του Ε.Σ.

Εμπνευστής και θεμελιωτής του Ερυθροσταυρισμού υπήρξε ο Ελβετός ανθρωπιστής Ερρίκος Ντυνάν (Henri Dunant). Ο Ντυνάν γεννήθηκε στη Γενεύη της Ελβετίας στις 8 Μαΐου 1828 από μια αυστηρή οικογένεια Καλβινιστών που ασχολούνταν με τη φιλανθρωπία.

Ο ίδιος στην προσπάθειά του αρχικά, να ασχοληθεί με εμπορικές δραστηριότητες και επιχειρήσεις, για τις οποίες χρειαζόταν κάποια έγγραφα, πήγε να συναντήσει επειγόντως τον τότε αυτοκράτορα των Γάλλων Ναπολέοντα τον Γ', ο οποίος μάχονταν τους Αυστριακούς στη Βόρεια Ιταλία το 1859. Έτσι, συνέβη να είναι παρών στο τέλος της φονικής μάχης του Σολφερίνο της Λομβαρδίας. Μια μάχη η οποία μπορεί να παραλληλισθεί με εκείνη του Βατερλώ, αφού ο απολογισμός της σε νεκρούς

και τραυματίες στα αυστριακά και γαλλο-σαρδικά στρατεύματα ήταν τραγικός, νεκροί: 3 στρατάρχες, 9 στρατηγοί, 1566 αξιωματικοί, 40.000 στρατιώτες και υπαξιωματικοί και περίπου 40.000 τραυματίες και ασθενείς.⁴⁴ Η θέα των ακρωτηριασμένων στρατιωτών, των εγκαταλελειμμένων τραυματιών στο πεδίο της μάχης πυροδότησε άμεσα την πηγαία γενναιοψυχία του και την αλτρουιστική του διάθεση και τον υποχρέωσε παραμερίζοντας αδιάστακτα το σκοπό και την επιδίωξη της εκεί παρουσίας του, να σπεύσει ασυγκράτητος στην οργάνωση πρόχειρων ομάδων στοιχειωδώς περιθάψεως των τραυματιών με την ταχεία συγκέντρωση και εθελοντική συνδρομή των κατοίκων της παρακείμενης πόλεως Castiglione.⁴⁵

Το γεγονός αυτό ενέπνευσε στο Ντυνάν μια Ιδέα, το φιλόδοξο όραμα της σύστασης μιας παγκόσμιας ανθρωπιστικής οργάνωσης, που να αμβλύνει και να ανακουφίζει την ανθρώπινη δυστυχία και επιπλέον, τον οδήγησε στην έκδοση του περίφημου βιβλίου του «Un Souvenir de Solferino», το οποίο αποτελεί διακήρυξη ουμανισμού.

⁴⁴ Ερρίκου Ντυνάν, *Μια ανάμνησις από το Σολφερίνο*, μετφρ. Κ.Χ. Αγγελίδη, Αθήνα 1959, σ. 9

⁴⁵ Ερρίκου Ντυνάν, ό.π. σ.10

Η διεξοδική περιγραφή και αναφορά του στις οδυνηρές εντυπώσεις και τα τραγικά βιώματά του από την αγωνιώδη προσπάθεια περισυλλογής και περίθαλψης εκείνων των θυμάτων της μάχης του Σολφερίνο και οι σθεναροί και αδιάλειπτοι αγώνες που ακολούθησαν, βρήκαν ζωνρή απήχηση στη Διεθνή κοινή γνώμη, προκάλεσαν βαθύτατη συγκίνηση τις καρδιές των καλοπροαίρετων ανθρώπων και αφύπνισαν την παγκόσμια συνείδηση αναφορικά με την επιτακτική, ηθική και ανθρωπιστική ανάγκη ενεργού αντιμετώπισης του καίριου και σοβαρότατου ζητήματος της οργανωμένης περίθαλψης των τραυματιών, της προστασίας των αιχμαλώτων πολέμου και της γενικότερης καταπολέμησης της ανθρώπινης δυστυχίας.⁴⁶

Ο ίδιος ο Ντυνάν εργάστηκε ακούραστα και ακατάπαυστα για την ιδέα του αυτή, με απόλυτη αυτοθυσία και αυταπάρνηση. Αναγκάστηκε να κοιμάται κάτω από τις γέφυρες του Σηκουάνα, φτωχός και πικραμένος γιατί κάποιοι επιτήδριοι εκμεταλλεύτηκαν και ιδιοποιήθηκαν την ιδέα του. Λίγο πριν το θάνατό του είχε τη χαρά και την ικανοποίηση να τιμηθεί με το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης (1901) για την προσφορά του. Το χρηματικό ποσό που συνόδευε το βραβείο, το παραχώρησε στο πνευματικό του παιδί, τον Ερυθρό Σταυρό. Αργότερα, το 1910, πέθανε, φτωχός αλλά ένδοξος, σε ένα γηροκομείο της Ζυρίχης.⁴⁷

⁴⁶ Πανταζίδης Ξ., *Η Ιστορία του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού*, τ. Α', Αθήνα 1987, σ. 18

⁴⁷ Ερρίκου Ντυνάν, *Μια ανάμνησις από το Σολφερίνο*, μετφρ. Κ.Χ. Αγγελίδη, Αθήνα 1959, σ.7

3.1.2. Σκοποί και στόχοι του ερυθροσταυρικού κινήματος

Κύριοι σκοποί και στόχοι της ανθρωπιστικής προσπάθειας του Ντυνάν ήταν, αφενός η συγκρότηση και λειτουργία μιας ισχυρής και επιβλητικής παγκόσμιας Οργάνωσης, με τοπικές αντιπροσωπείες εθνικού χαρακτήρα σε κάθε χώρα, για την αποτελεσματικότερη υγειονομική συνδρομή και επικουρία στον μαχόμενο στρατό, σε περιόδους πολέμου, και αφετέρου, η αυστηρή ηθική και νομική «αυτοδέσμευση» των κρατών, που θα συνεργάζονται σε μία «απαραβίαστη διεθνή Συνθήκη» η οποία θα καθιέρωνε και θα θεσμοθετούσε, επίσημα και απρόσβλητα, την ανθρωπιστική δραστηριότητα της παγκόσμιας αυτής Οργάνωσης.

Ο πρώτος στόχος οδήγησε στη συγκρότηση και δημιουργία του Ερυθρού Σταυρού, και ο δεύτερος στην κατάρτιση της περίφημης Σύμβασης της Γενεύης του 1864.

Με τη Σύμβαση αυτή αναγνωρίζεται:

- ο διεθνής ανθρωπιστικός ρόλος του Ερυθρού Σταυρού,
- καθιερώνεται η αρχή του σεβασμού των τραυματιών του πολέμου ξηράς και η υποχρέωση των εμπολέμων να παρέχουν σε αυτούς προστασία και ιατρική περίθαλψη,
- θεμελιώνεται το απρόσβλητο και απαραβίαστο του υγειονομικού προσωπικού και των νοσηλευτικών εφοδίων του Ερυθρού Σταυρού,
- υποχρεώνονται τα προσχωρούντα στη Σύμβαση κράτη σε συγκρότηση εθνικών Συλλόγων Ερυθρού Σταυρού- ενός σε κάθε κράτος- για την προστασία και περίθαλψη των τραυματιών σε καιρό πολέμου, και σε προστασία του σήματος και ονόματος του Συλλόγου.

Η επονομασία Ερυθρός Σταυρός, προέκυψε από το εθνικό έμβλημα της Ελβετίας- πατρίδας του Ερρίκου Ντυνάν- με αναστροφή των χρωμάτων του. Αντί, δηλαδή, ισοσκελούς λευκού σταυρού σε ερυθρό φόντο, καθορίστηκε ως σήμα ισοσκελής ερυθρός σταυρός σε λευκό φόντο.

Οι αρχές και διατάξεις της Σύμβασης της Γενεύης του 1864 επεκτάθηκαν, με μεταγενέστερες διεθνείς συμβάσεις, και στους τραυματίες και ασθενείς του κατά θάλασσα πολέμου (1899 και 1907), του εναέριου πολέμου (1925), στους αιχμαλώτους πολέμου (1929) και στους άμαχους πληθυσμούς (1949).⁴⁸

Η ανθρωπιστική δραστηριότητα και προσφορά του Ερυθρού Σταυρού αναπτύχθηκε εξάλλου και σε ευρύτατο πεδίο κοινωνικών αναγκών, για την αντιμετώπιση των συνεπειών θεομηνιών και φυσικών καταστροφών, την καταπολέμηση εκτεταμένων επιδημιών, την περίθαλψη προσφύγων, την εξασφάλιση επισιτιστικής βοήθειας σε λιμοκτονούντες πληθυσμούς, του τρίτου ιδιαίτερα κόσμου, την υγειονομική εξυπηρέτηση υποβαθμισμένων περιοχών και τη γενικότερη εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής πρόνοιας και πολιτιστικής αναβάθμισης.

3.1.3. Οργάνωση και δομή του Ερυθρού Σταυρού

Την οργανωτική δομή και συγκρότηση του Ερυθρού Σταυρού αποτελούν:

Α) το Διεθνές Κομιτάτο –Επιτροπή- του Ερυθρού Σταυρού (Comite International de la Croix-Rouge), που διαδέχτηκε το 1880 την Επιτροπή των Πέντε, εδρεύει στη Γενεύη, απαρτίζεται από 25 μέλη, Ελβετούς αποκλειστικά πολίτες, ασκεί αυστηρή και απόλυτη ουδετερότητα σε πολιτικά, ιδεολογικά, φυλετικά και θρησκευτικά ζητήματα, διαδραματίζει επίσημο ρόλο ουδέτερου μεσολαβητή σε καιρό πολέμου, ελέγχει την εφαρμογή των Συμβάσεων της Γενεύης και εποπτεύει την αυθεντική τήρηση των αρχών του Ερυθρού Σταυρού.

Β) Ο Σύνδεσμος των Ερυθρών Σταυρών (Ligue des Societe de la Croix-Rouge) που ιδρύθηκε το 1919, έχει τη γραμματεία του στη Γενεύη, συνιστά την ομοσπονδία των εθνικών συλλόγων Ερυθρού Σταυρού, αποβλέπει στο συντονισμό του ερυθροσταυρικού έργου σε διεθνές επίπεδο, αναπτύσσει τη δράση του σε ειρηνικές κυρίως περιόδους και παρέχει τη βοήθειά του παντού, όπου υπάρχει ανάγκη.

Γ) Οι Εθνικοί Σύλλογοι Ερυθρού Σταυρού (Societes Nationales de la Croix-Rouge), που ιδρύονται σε κάθε χώρα, σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές του Ερυθρού Σταυρού και τους εσωτερικούς νόμους κάθε κράτους, αποτελούν αυτόνομες και αυτοδιοίκητες Ενώσεις, καθίστανται μέλη της Διεθνούς Ερυθροσταυρικής

⁴⁸Η ιστορία του Ερυθρού Σταυρού, στην <https://www.sansimera.gr/articles/22>, ανακτήθηκε 15-7-2019

κοινότητας ύστερα από επίσημη αναγνώρισή τους από το Διεθνές Κομιτάτο του Ερυθρού Σταυρού, διατηρούν στενή επαφή με τις τοπικές κυβερνήσεις και διεξάγουν το κοινωφελές έργο τους σε συνεργασία με αυτές και κατά τους ορισμούς του καταστατικού χάρτη του Ερυθρού Σταυρού.

Στις Ισλαμικές χώρες, ειδικότερα, οι εθνικοί αυτοί Σύλλογοι έχουν διαφορετική ονομασία και έμβλημα, ονομάζονται Ερυθρές Ημισέληνοι, με σήμα το Ερυθρό μισοφέγγαρο σε λευκό φόντο. Όλες οι οργανώσεις συνεργάζονται στενά κάτω από την ομπρέλα της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου που εδρεύει στη Γενεύη. Το Ισραήλ από την ίδρυσή του το 1948 έχει τη δική του οργάνωση, το Ερυθρό Άστρο του Δαβίδ. Τα τελευταία χρόνια προτείνεται η υιοθέτηση ενός ουδέτερου εμβλήματος για όλο αυτό το ανθρωπιστικό κίνημα, ο Ερυθρός Κρύσταλλος.

Δ) Η Διεθνής Διάσκεψη του Ερυθρού Σταυρού (Comference International de la Croix-Rouge), που συνθέτει την ύπατη νομοθετική αρχή του Ερυθρού Σταυρού, συγκροτείται από τους εκπροσώπους του Διεθνούς Κομιτάτου του Συνδέσμου των Ερυθρών Σταυρών και των εθνικών Συλλόγων, καθώς και από αντιπροσώπους των κρατών -μελών των Συμβάσεων της Γενεύης, συνέρχεται κάθε 4 χρόνια και χαράζει τις γενικές και οι κύριες κατευθυντήριες γραμμές της ανθρωπιστικής δράσης του Ερυθρού Σταυρού σε ολόκληρο τον κόσμο.⁴⁹

Σήμερα, η δομή του Ε.Σ, σε ανώτατο επίπεδο, έχει τη μορφή της Συνομοσπονδίας του Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου, μαζί με τον Ερυθρό Αστέρα του Δαβίδ.⁵⁰

⁴⁹ Πανταζίδης Ξ., τ. Α', ό.π., σ. 20

⁵⁰ Η συνομοσπονδία ουσιαστικά αντιπροσωπεύει τις τρεις μονοθεϊστικές θρησκείες (χριστιανισμό, ιουδαϊσμό και ισλαμισμό) και επιβεβαιώνει τον στόχο της, που είναι καθαρά ανθρωπιστικός ανεξάρτητα από εθνικές, θρησκευτικές και κοινωνικές καταβολές.

3.1.4. Η ίδρυση του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού

Η χώρα μας υιοθέτησε άμεσα τις αρχές της Σύμβασης της Γενεύης του 1864, προσχώρησε σε αυτήν με επίσημη ανακοίνωσή της στο Διεθνές Κομιτάτο της Γενεύης, και την υπέγραψε στις 5 Ιανουαρίου 1865. Λίγα χρόνια αργότερα, χάρη στην πρωτοβουλία της βασίλισσας Όλγας ιδρύθηκε με Βασιλικό Διάταγμα, στις 10 Ιουνίου 1877, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, ως «Σύλλογος επίκουρος των εν πολέμω τραυματιών» και αναγνωρίστηκε από το Διεθνές Κομιτάτο, στις 6 Οκτωβρίου του ίδιου χρόνου με εγκύκλιό του.

Το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο του νεοπαγούς εθνικού Ερυθροσταυρικού Συλλόγου- υπό την υψηλή προστασία της Βασίλισσας- αποτελούνταν από επιφανή μέλη της αθηναϊκής κοινωνίας, τον Μάρκο Ρενιέρη- διοικητή της Εθνικής Τράπεζας, ως Πρόεδρο, τον Χαράλαμπο Τυπάλδο- Πρετεντέρη- καθηγητή της Ειδικής Νοσολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ως αντιπρόεδρο, τον Γεώργιο Τυπάλδο-Κοζάκη- διπλωμάτη και πολιτικό, ως Γενικό Γραμματέα, τον Μιχαήλ Μελά- έμπορο, ως ταμεία και τον Ιωάννη Βούρο- καθηγητή της Ειδικής Νοσολογίας και Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Επίσης, τους Κωνσταντίνο Δηλιγιάννη- καθηγητή της Παθολογικής Ανατομίας του ίδιου Πανεπιστημίου, Ηλία Παπαηλιόπουλο, Ανάργυρο Σιμόπουλο- πολιτικό, Περικλή Σούτσο- Υγειονομικό αξιωματικό και καθηγητή της Στρατιωτικής Υγιεινής στη Σχολή Ευελπίδων και Ανδρέα Συγγρό- τραπεζίτη και μεγάλο εθνικό ευεργέτη, ως συμβούλους.

Το έργο της Διοίκησης συνέτρεχε, τότε, μια δραστήρια και πολύ σημαντική εθελοντική Επιτροπή κυριών, που την αποτελούσαν οι κυρίες: Στυλιανή Βασιλείου, Σοφία Δάλλα, Ελίζα Ζαΐμη, Ελένη Θεοχάρη και Ελένη Μαυροκορδάτου.⁵¹

3.1.5. Στόχοι, επιδιώξεις του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού

Σύμφωνα με τους ορισμούς του καταστατικού οργάνωσης και λειτουργίας του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, όπως διαμορφώθηκε με τις κατά καιρούς τροποποιήσεις του, και κατά τη σχετική νομοθεσία, βασικοί σκοποί, στόχοι και επιδιώξεις του συλλόγου είναι:

⁵¹ Πανταζίδης Ξ., ό.π., σ. 22

A. Σε καιρό πολέμου: Η συνδρομή και επικουρία στο έργο της Στρατιωτικής Υγειονομικής Υπηρεσίας, η νοσηλευτική περίθαλψη τραυματιών και ασθενών στρατιωτικών και η προστασία των αιχμαλώτων, του άμαχου πληθυσμού και των θυμάτων πολέμου.

B. Σε καιρό Ειρήνης: Η αρωγή και συμπαράσταση στα θύματα θεομηνιών και επιδημιών και η αυτοτελής ή σε συνεργασία με το κράτος και κοινωνικούς φορείς φιλανθρωπική δραστηριότητα, για την πρόληψη και καταστολή, ιδιαίτερα, λοιμωδών νόσων και προαγωγή, γενικότερα, της Δημόσιας Υγείας.⁵²

Στα χρόνια που ακολούθησαν την ίδρυσή του, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, συμπληρώνοντας την οργανωτική και λειτουργική του συγκρότηση και επεκτείνοντας τη διάσταση της φιλανθρωπικής του δράσης, *κατέστη αποτελεσματικός και τελεσφόρος παραστάτης και επίκουρος του Κράτους μας στην εξυπηρέτηση κρίσιμων υγειονομικών και ανθρωπιστικών αναγκών τόσο κατά τις μεγάλες και ιστορικές εξορμήσεις του λαού μας, για την αποκατάσταση των εθνικών μας συνόρων και σε δεινές πολεμικές περιπέτειες, όσο και κατά την αντιμετώπιση και απάλυνση των θλιβερών συνεπειών κοινωνικών συμφορών και φυσικών καταστροφών.*⁵³

Επιπλέον, αποδείχτηκε ουσιαστικός συνεργάτης και βοηθός του Κράτους στην άσκηση της κοινωνικό-προνοιακής πολιτικής του, για την προαγωγή της Δημόσιας Υγείας, την καταπολέμηση των μολυσματικών και μεταδοτικών νόσων, την προστασία της παιδικής ηλικίας, την αρωγή προσφύγων, την παντοειδή περίθαλψη ευρύτατων στρωμάτων του πληθυσμού και την ουσιαστική αναβάθμιση της κοινωνικής μας ζωής.

Με την οικονομική συνδρομή και υποστήριξη της ελληνικής κοινωνίας, την άμεση ανταπόκριση των ομογενών Ελλήνων του εξωτερικού σε κάθε έκκλησή του για βοήθεια, την υλική συμπαράσταση των αδελφών ερυθροσταυριτών Συλλόγων της αλλοδαπής και φιλελλήνων, καθώς και την κρατική χρηματική ενίσχυση σε πλείστες περιπτώσεις, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός κατάρτισε και εφάρμοσε ρηξικέλευθα προγράμματα κοινωφελούς δραστηριότητας, υιοθέτησε πρωτοποριακές μεθόδους εξυπηρέτησης καίριων και ζωτικών κοινωνικών αναγκών, ανταποκρίθηκε εντυπωσιακά στην ανθρωπιστική αποστολή του -δικαιώνοντας πανηγυρικά το αγαθοποιό πνεύμα και τους αγαθοεργούς στόχους της ερυθροσταυρικής φιλοσοφίας- και αναδείχθηκε σε θεμελιώδη θεσμό ευποιίας της δημόσιας ζωής μας.

⁵² Καταστατικόν του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, αρθ. 3

⁵³ Παναζίδης Ξ., ό.π., σ. 23

Και με το αναγνωρισμένο, στην Ελλάδα και το εξωτερικό, έργο του, σε ευρύτατο και εκτεταμένο φάσμα και πεδίο εθνοφελών και φιλανθρωπικών επιδιώξεων και δραστηριοτήτων, καθιερώθηκε καθολικά στη συνείδηση του λαού μας και καταξιώθηκε στην ιστορική μνήμη του έθνους.

Ο νεοσύστατος Ε.Ε.Σ., παρά τις αρχικές ελλείψεις και αδυναμίες, παρείχε σημαντική υγειονομική και ανθρωπιστική επικουρία και συνδρομή στο Έθνος, κατά την Κρητική επανάσταση του 1878, τον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897, τους Βαλκανικούς πολέμους 1912-13, τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο 1914-18, τη Μικρασιατική Εκστρατεία καθώς και κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο 1939-1945, άλλοτε με συγκρότηση μόνιμων νοσοκομείων για την αντιμετώπιση νοσηλευτικών αναγκών του στρατεύματος, άλλοτε με αποστολή κινητών χειρουργείων για άμεση περίθαλψη τραυματιών.

3.1.6. Σημαντικοί Σταθμοί του Ε.Ε.Σ.

10 Ιουνίου 1877: Ιδρύεται ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός

1878: Πρώτες δράσεις του Ε.Ε.Σ.: Συγκροτείται ο τομέας Νοσηλευτικής

1881: Ο μεγάλος σεισμός της Χίου: συγκροτείται κινητό χειρουργείο και διανέμονται τρόφιμα, ρουχισμός και βοηθήματα στους τραυματίες (Έλληνες, Εβραίους, Οθωμανούς).

1897: Έναρξη Ελληνοτουρκικού Πολέμου: Ο Ε.Ε.Σ. προσφέρει νοσηλευτική επικουρία στο μαχόμενο στρατό και τον άμαχο πληθυσμό ιδρύοντας νοσοκομεία που περιοδεύουν σε όλη την Ελλάδα. Κατά τη διάρκεια και μετά το τέλος του πολέμου, περιθάλπει τους πρόσφυγες από όλες τις περιοχές.

1911: Ιδρύεται η Πρώτη Πρακτική Σχολή Αδελφών Νοσοκόμων, μονοετούς φοίτησης, με στόχο την ουσιαστική συμβολή του Συλλόγου στην υγειονομική υπηρεσία για την περίθαλψη και νοσηλεία των τραυματιών του πολέμου.

1912-13: Βαλκανικοί Πόλεμοι: Ανοίγουν νοσοκομειακές μονάδες του Ε.Ε.Σ. σε όλη την Ελλάδα για την περίθαλψη των τραυματιών. Διοργανώνονται έρανοι σε Ελλάδα και εξωτερικό.

1914: Έναρξη Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου: Ιδρύεται η Σχολή Επικούρων Αδελφών Νοσοκόμων, διετούς φοίτησης και χορηγείται η πρώτη Άδεια Ασκίσεως Επαγγέλματος στην Ελλάδα.

5 και 6 Αυγούστου 1917: Η μεγάλη πυρκαγιά της Θεσσαλονίκης: Οι εθελόντριες Αδελφές Νοσοκόμες του Ε.Ε.Σ. συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές και προσφέρουν υγειονομική περίθαλψη και διανέμουν τρόφιμα και αναγκαία είδη στους κατοίκους.

1919-22: Μικρασιατική Εκστρατεία: Ιδρύονται νοσοκομεία, θεραπευτήρια και άλλα ιατρεία για την περίθαλψη των τραυματιών του πολέμου και τη φιλανθρωπική αρωγή των προσφύγων. Επίσης, δημιουργείται το Αρχείο Αναζητήσεων.

1922: Ιδρύεται η Ερανική Επιτροπή και διενεργείται ο Α΄ Ετήσιος Πανελλήνιος Έρανος.

1924: Ιδρύεται η Νεότητα του Ερυθρού Σταυρού και κυκλοφορεί το περιοδικό της.

1930: Εγκαινιάζεται το Κοργιαλένιο-Μπενάκειο Νοσοκομείο που χτίστηκε από δωρεές των ευεργετών Εμμανουήλ Μπενάκη και Μαρίνου Κοργιαλένιου. Το νοσοκομείο ανταποκρίνεται στις τελειότερες εξελίξεις της επιστήμης και της τεχνολογίας της εποχής.

1931: Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός παραλαμβάνει τον επίκουρο σύνδεσμο «Σωτήρ» που αποτελούσε τον πρώτο Σταθμό Α΄ Βοηθειών της Αθήνας και οργανώνει και διευρύνει τη δράση του.

1932: Ιδρύεται η «Σχολή Εθελοντών Τραυματιοφορέων»

1940-45: Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και Γερμανική Κατοχή: Ο Ε.Ε.Σ. παρέχει νοσηλευτική φροντίδα, στελεχώνει νοσοκομειακές μονάδες και σταθμούς πρώτων βοηθειών για την περίθαλψη των τραυματιών, διοργανώνει συσσίτια, διανέμει κουβέρτες και είδη ρουχισμού. Σε μία από τις πιο δύσκολες περιόδους της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας ο Ε.Ε.Σ. υποκαθιστά, στην ουσία, το κράτος προσφέροντας υπηρεσίες πρόνοιας και διαθέτοντας τις υποδομές του για τη στήριξη του ελληνικού λαού μέσα στις κακουχίες του πολέμου και της επώδυνης κατοχής.

1953: Σεισμοί Ιονίων Νήσων: παρέχει ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στους σεισμοπαθείς και διανομή υλικού για τη κάλυψη των πρώτων αναγκών.

1965: Ιδρύεται ο Τομέας Κοινωνικής Πρόνοιας του Ε.Ε.Σ.

1986: Σεισμοί στη Καλαμάτα: οι συνέπειες ενός από τους πιο καταστροφικούς σεισμούς στη Ελλάδα ήταν τεράστιες. Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός συμμετέχει στην ανακούφιση των σεισμοπαθών και στο έργο της περίθαλψης και υποστήριξής τους με εθελοντές από όλους τους τομείς του συλλόγου.

1991: Οργανώνονται στη Θεσπρωτία, τα Ιωάννινα, την Καστοριά και τη Φλώρινα υποδομές και συνθήκες υποδοχής του μετακινούμενου πληθυσμού από την Αλβανία στην Ελλάδα.

1995: Αρχίζουν οι εργασίες ανέγερσης του νοσοκομείου Ερρίκος Ντυνάν.

1996: Οργανώνεται η μετακίνηση Κούρδων προσφύγων από τον Πειραιά στην Κρήτη.

1997: Ιδρύεται το Πολυδύναμο Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης και Ένταξης Προσφύγων και το κέντρο στη Νέα Μάκρη για τη φιλοξενία Κούρδων, Ιρακινών και Αφγανών αιτούντων άσυλο.

1997-98: Κοινωνικοοικονομικές κρίσεις στη Βουλγαρία και τη Γεωργία: παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας από τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό.

1998: Κοινωνικοοικονομική κρίση στην Αρμενία: παρέχεται ανθρωπιστική βοήθεια. Επίσης, οργανώνονται Ιατρεία και Προγράμματα Αγωγής Υγείας στα Τίρανα, στο πλαίσιο παροχής βοήθειας Κοινωνικής Πρόνοιας.

1999: Βαλκανική κρίση: έτοιμος για να αντιμετωπίζει καταστάσεις έκτακτης ανάγκης ο Ε.Ε.Σ. κινητοποιείται στο Πόγραδετς της Αλβανίας προσφέροντας ανθρωπιστική βοήθεια στους πρόσφυγες.

2000: Εγκαινιάζεται το Νοσοκομείο Ερρίκος Ντυνάν.⁵⁴

3.1.7. Ίδρυση Επαρχιακών Τμημάτων του Ε.Ε.Σ. στη Δυτική Μακεδονία

Από το 1914 καθιερώθηκε ο θεσμός των Επαρχιακών Τμημάτων του Ε.Ε.Σ., που συνέβαλε αποτελεσματικά στην προαγωγή και ανάπτυξη της ερυθροσταυρικής δράσης σε περιφερειακό επίπεδο. Αρχικά, ιδρύθηκαν σε μεγάλες πόλεις της Ελλάδας, Θεσσαλονίκη, Βόλο το 1914, Πάτρα, Ιωάννινα, Σέρρες το 1915, και σιγά σιγά επεκτάθηκαν και στις υπόλοιπες.

Κάθε Τμήμα, αποτελείται από το τοπικό διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο διορίζεται από τη Διοίκηση του Ε.Ε.Σ.⁵⁵ και απαρτίζεται από 5 έως 7 μέλη, την Επιτροπή κυριών και δεσποινίδων, που εκλέγεται από το τοπικό Συμβούλιο και αποτελείται από 5 έως 9 μέλη (ανάλογα με τον πληθυσμό του Νομού). Το τοπικό Συμβούλιο εκλέγει πρόεδρο, αντιπρόεδρο, γενικό γραμματέα και ταμία.

⁵⁴ Τσαούση Ε.- Τσινικόρη Σ., *Ο ρόλος του Ε.Ε.Σ. στη Θεσσαλονίκη, μετά τη γερμανική κατοχή*, Πτυχιακή εργασία, ΑΤΕΙΘ, 2008, σ. 8-11

⁵⁵ Αυτό ίσχυε μέχρι τον Απρίλιο του 2019, οπότε και διενεργήθηκαν για πρώτη φορά εκλογές για την συγκρότηση τόσο της κεντρικής Διοίκησης όσο και για τα τοπικά Συμβούλια.

Τα τοπικά Τμήματα είχαν πλήρη αυτοδιοίκηση, αναφορικά με την τοπική τους δράση, όφειλαν όμως να συμμορφώνονται με τις οδηγίες, υποδείξεις και αποφάσεις της κεντρικής Διοίκησης και να ενημερώνουν για κάθε ενέργειά τους. Σε περίοδο πολέμου, η αυτενέργεια των Επαρχιακών Τμημάτων αναστέλλεται και όλα εκτελούν εντολές της Διοικήσεως του Συλλόγου.⁵⁶

Στη Δυτική Μακεδονία, πριν από τον ελληνοϊταλικό πόλεμο, ο Ε.Ε.Σ. ιδρύει δύο τμήματα, ένα στη Φλώρινα, το 1938 και ένα στην Κοζάνη, το 1939. Τα Γρεβενά και η Καστοριά εξυπηρετούνται από αυτά τα δύο τμήματα, και όταν χρειάζεται, και από το Τμήμα Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης.

3.1.7.1. Ίδρυση Ερυθρού Σταυρού στη Φλώρινα

Το πρώτο εθελοντικό σώμα των αδερφών του Ε.Ε.Σ. στη Φλώρινα δημιουργήθηκε λίγο πριν την έκρηξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου το 1938.⁵⁷

Στις 28-12-1939, η τοπική εφημερίδα ΕΘΝΟΣ έγραφε:

«Σε μια σεμνή τελετή στο Εθνικό Οικοτροφείο Φλωρίνης ενώπιον των διδασκάντων ιατρών και αρχών της πόλεως και πολλών προσκεκλημένων δόθηκαν τα διπλώματα και το σήμα της εθελόντριας αδελφής σε δεκατέσσαρες (14) κυρίες και δεσποινίδες:

Οι πρώτες εθελόντριες αδελφές:	
Βασίσκου Βέρα	Κυριακοπούλου Φώνη
Γιάτα Μαρία	Κωνσταντίνου Φανή
Δημητριάδου Αγγελική	Μάγγου Μαρία
Ζώγου Ζαχαρούλα	Νικολαΐδου Αυγή
Ηλιάδου Βαρβάρα ⁵⁸	Παπαϊωακείμ Ιουλία
Ιακώβου Λίλη	Πιπέρκου Βασιλική
Κάλφογλου Ελένη	Παπαδοπούλου Μαρία

⁵⁶ Το καθεστώς αυτό ισχύει μέχρι σήμερα, με κάποιες βέβαια τροποποιήσεις του καταστατικού λειτουργίας των Επαρχιακών Τμημάτων.(Άρθρο 12 του: Κανονισμού Λειτουργίας Περιφερειακών Τμημάτων και Επιτροπών Ε.Ε.Σ., Αθήνα 1984)

⁵⁷ Ο Πανταζίδης Ξ. αναφέρει ότι το Τμήμα της Φλώρινας ιδρύθηκε το 1921 μαζί με αρκετά άλλα, για την πραγμάτωση της πολύμορφης κι επιβλητικής εθνικής και κοινωνικού αποστολής του Ε.Ε.Σ., με το πρώτο συμβούλιο να απαρτίζεται από τους: Ιωαν. Ζήση, Γ. Λουκά, Κ. Μακρή, Κ. Μιχαήλ, Δημ. Μιχαηλίδη, Αναστ. Ναούμ, Ν. Παπακωνσταντίνου, Θ. Φιλίππιδη και Π. Χατζητάσιου. Η ίδρυση την περίοδο αυτή, ίσως, έγινε μόνο στα χαρτιά, γιατί δεν υπάρχει καμία άλλη αναφορά, ούτε ονόματα εθελοντών. Το παράρτημα Ε.Ε.Σ, Φλώρινας ενεργοποιήθηκε και άρχισε να δρα το 1938.

⁵⁸ Η εθελόντρια αδελφή Ηλιάδου Βαρβάρα ήταν η μόνη που ακολούθησε τον ελληνικό στρατό μέχρι την Κορυτσά, για να προσφέρει τις νοσηλευτικές της υπηρεσίες σύμφωνα με την Εθελόντρια Χ.Α.

Γιατροί που δίδαξαν:

1.	Μεταξάς Ι.	Νομίατρος
2.	Ναούμ Α.	Παθολόγος
3.	Λουκάς Μ.	Παιδίατρος
4.	Ψύχος	Χειρουργός
5.	Δεληδημητρίου	Μικροβιολόγος

Αδελφές του Ε.Ε.Σ. που δίδαξαν:

1.	Σελέμη Φιραρίδου	Προϊσταμένη
2.	Τάλλου Τασούλα	Εθελόντρια βοηθός της

Στη συγκινητική αυτή γιορτή δόθηκε και η κάτωθι υπόσχεση:

Υπόσχομαι

«Να σέβομαι και να τιμώ τας υψηλάς ανθρωπιστικές αρχάς του Ερυθρού Σταυρού. Να εκπληρώ μετ'αφοσιώσεως τας εκ των Διεθνών Κανονισμών του Ε.Σ. τον Κανονισμόν των Ελληνίδων Αδελφών και των οδηγιών του Ε.Ε.Σ. υποχρεώσεις μου. Να εκτελώ με ευσυνειδησία και αυτοθυσία το καθήκον μου ως αδελφής, όπου ταχθώ. Να είμαι εχέμυθος και πειθαρχική. Και παρακαλώ τον Ύψιστο να με βοηθά στην εκπλήρωση των καθηκόντων μου».

Ο πόλεμος όμως συνεχίζεται και οι ανάγκες στα δυο Νοσοκομεία, Κρατικό και Στρατιωτικό, Οικοκυρική Σχολή κι άλλα οικήματα που χρησιμοποιήθηκαν σαν πρόχειρα νοσοκομεία, ήταν πολύ μεγάλες. Γι' αυτό δημιουργήθηκε άλλη μια σειρά Εθελοντριών, που αποτελούνταν από 9 Εθελόντριες: Βασιλείου Ξανθίππη, Ευαγγέλου Βάσω, Κίγκου Μαργαρίτα, Οικονομίδου Μαρία, Παπαδοπούλου Μαρία, Παναγιωτίδου Νίκη, Βασίσκου Βάσω, Τερτσίδου Θεοδοσία, Φωτιάδου Ευτέρπη.

Γιατροί που δίδαξαν ήταν: Μεταξάς Ιωάννης, Ναούμ, Λουκάς, Ψύχος, Δεληδημητρίου. Αδελφές που δίδαξαν: Σεμέλη Φιραρίδου προϊσταμένη, Τάλλου Τασούλα, εθελόντρια και Κάλφογλου Ελένη εθελόντρια, βοηθός τους.

Κι αυτές εργάστηκαν από 1-3-1941 μαζί με τις Εθελόντριες της Α' σειράς 1938-39, στα χειρουργεία, στους ακρωτηριασμούς ως βοηθοί, στις επιδέσεις τραυμάτων, στη νοσηλεία, στην καθαριότητα κρεβατιού και παρέστησαν μάρτυρες της ψυχικής κατάρρευσης, της απόγνωσης και της απελπισίας των τραυματιών που

αντιλαμβάνονταν, ύστερα από μέρες, ότι είχαν χάσει κάποιο από τα άκρα ή και τα δυο.⁵⁹

3.1.7.2. Ίδρυση Ερυθρού Σταυρού στην Κοζάνη

Στην Κοζάνη, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός οργάνωσε τμήμα για πρώτη φορά το 1939. Δυστυχώς, στοιχεία από το πρώτο διοικητικό συμβούλιο δεν βρέθηκαν. Πρόεδρος, ωστόσο, φαίνεται να ήταν ο τότε μητροπολίτης, ο μακαριστός Ιωακείμ.

Το 1939 λοιπόν, λίγο πριν την κήρυξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου, εκπαιδεύτηκαν οι πρώτες 24 Αδελφές στο Κρατικό Νοσοκομείο Κοζάνης, υπό την επίβλεψη της διδάσκουσας κ. Ζιουπάνου. Άρτια εκπαιδευμένες επιστρατεύτηκαν και εργάστηκαν στα Στρατιωτικά Νοσοκομεία Κοζάνης, στο πλευρό των πληγωμένων στρατιωτών μας. Ορισμένες εργάστηκαν στο Κρατικό Νοσοκομείο νοσηλεύοντας τραυματίες άμαχου πληθυσμού από βομβαρδισμούς.⁶⁰

Όπως θυμάται η εθελόντρια Μαριέττα Παλαμήδους: *«Μόλις τελειώσαμε την εκπαίδευσή μας μοίρασαν από ένα φάκελο και μας είπαν: αυτό θα το ανοίξετε όταν θα ακούσετε τις σειρήνες ή τις καμπάνες να χτυπούν. Πράγματι, 28 Οκτωβρίου, αφού ανοίξαμε το φάκελό μας τρέξαμε να παρουσιαστούμε στη θέση μας για να προσφέρουμε τις υπηρεσίες μας».*⁶¹

Παρόμοια πρόσκληση απέστειλε ο Ε.Ε.Σ. το 1948, κι ενώ η χώρα βίωνε εμφύλια διαμάχη, σε εθελοντές και εθελόντριες για τις ανάγκες της πατρίδας. Την παραθέτουμε αυτούσια όπως τη διέσωσαν στα αρχεία τους οι ίδιες οι εθελόντριες.

⁵⁹ Τσάμη Α., *Η δράση των εθελοντριών αδελφών του παραρτήματος του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού Φλωρίνης*, Δήμος Φλωρίνης, 1997, σ.13-14

⁶⁰ Αρχείο ΕΕΣ Κοζάνης

⁶¹ Συνέντευξη μαγνητοφωνημένη της εθελόντριας Μ.Π., Κοζάνη 2012

Αρ. πρωτ. 12755

Π ρ ο ς
Τὰς Ἑλληνίδας Διπλωματούχους καὶ
Ἐθελοντὰς Νοσοκόμους

Πορῆλθον τέσσαρα περίπου ἔτη, ἀφ' ὅτου ἡ Πατρίς μας ἀπλευθερώθη, ἐκδιωχθέντων μακρὰν οὐτίης τῶν στρατευμάτων τοῦ Ἄξονος, τὰ ὁποῖα ἐπὶ 3,1/2 ἔτη ἐμόλυνον τὸ ἱερὸν ἔδαφός Της. Ὅλοι ἐπεριμένομεν νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ ἀγαθὰ τῆς Εἰρήνης, νὰ λησμονήσωμεν τὰς φρικαλεότητας τοῦ Πολέμου καὶ τῆς Κατοχῆς καὶ νὰ ἐπιδοθῶμεν εἰς ἔργα ἀνασυγκροτήσεως καὶ προόδου. Ἀτυχῶς αἱ εὐλογοὶ αὐταὶ ἐλπίδες μας διεψεύσθησαν. Ἐχθροὶ, θανασιμῶς μισοῦντες τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, διότι ἀπ' αἰώνων, μὲ τὴν πνευματικὴν του αἵγλην καὶ τὸν ἀκατάβλητον ἠρωϊσμὸν τῶν παιδιῶν του ὑπῆρξεν ἀνυπέρβλητον ἐμπόδιον εἰς τὰς βαρβάρους ὀρέξεις των καὶ τὰς κατακτητικὰς βλέψεις των, χρησιμοποιοῦντες ἀτυχῶς ὡς ὄργανά των καὶ παραστρατημένους Ἑλληνας, ἀναστατώνουν καὶ αἰματοκυλοῦν τὴν Χώραν μας, συσσωρεύοντες εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ Πολέμου καὶ τῆς Κατοχῆς καὶ νέα ἐρείπια. Αἱ Βόρειοι Ἐπαρχίαι μας καὶ ὁ ἀγροτικὸς ἐν γένει πληθυσμὸς ὑφίστανται κυρίως τὰς συνεπείας τῆς ἐγκληματικῆς δράσεως τῶν ἐχθρῶν τῆς Φυλῆς. Ἐκατοντάδες χιλιάδων ἀγροτῶν προσέφυγον εἰς ζώνας ἀσφαλείας, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Στρατοῦ μας, ἐγκατολείποντες τὰ χωριά των, τὰ ποιμνιά των, τὰς καλλιεργεῖας των, ἵνα ἀποφύγῃσι τὴν σφαγὴν καὶ τὴν ἀτίμωσιν.

Ὅπως κατὰ τὸν Πόλεμον τοῦ 1940—1941, ὅπως καὶ κατὰ τὴν Κατοχήν, οὕτω καὶ κατὰ τὴν νέαν ταύτην περιπέτειαν τοῦ Ἔθνους ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς εὐρίσκειται πλησίον τῶν πασχόντων, πάντων ἀδιακρίτως τῶν πασχόντων, καὶ εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῶν ὑπὲρ αὐτῶν προσπαθειῶν του ἀγωνίζεται μὲ τὴν ἴδιαν ὡς πάντοτε αὐτοθυσίαν, μὲ τὸν ἴδιον ἠρωϊσμὸν καὶ τὴν ὑψηλὴν περὶ τοῦ καθήκοντος συνείδησιν, τὸ Σῶμα τῶν Ἑλληνίδων Νοσοκόμων.

Εἰς τὰς σελίδας Δόξης καὶ Τιμῆς, Χριστιανικῆς αὐτοθυσίας ὑπὲρ τοῦ πάσχοντος καὶ ἠρωϊκῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ κινδύνου, τὰς ὁποίας ἔγραψε μὲ τὸ αἶμα ἐκλεκτῶν καὶ ἀλησμονήτων μελῶν του καὶ μὲ τὸν μόχθον καὶ τὰς θυσίας τῶν ὑπολοίπων, τὸ Σῶμα τῶν Ἑλληνίδων Νοσοκόμων, προστιθενται ἀπὸ τοῦ 1944 νέαι σελίδες ἐπίσης ἐνδοξοὶ, ὅπως καὶ αἱ παλαιότεραι. Ἀψηφοῦσαι τὰς νάρκας, τοὺς κόπους, τὰ ἀπρόσιτα βουνά, τὸν καύσωνα καὶ τὸ ψῦχος αἱ Ἑλληνίδες Ἀδελφαί, μεταφέρουν εἰς τὰ πλέον μεμακρυσμένα χωριά τῆς Ἑλλάδος τὴν στοργὴν καὶ τὴν περιθαλψιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, διανέμουναι φάρμακα, ἱματισμὸν, τρόφιμα καὶ παρέχουσιν πᾶσαν βοήθειαν εἰς ὅλους τοὺς πάσχοντας καὶ τοὺς ἐν-

΄δεεις. "Αλλαι ὑπηρετοῦν εἰς τὰ Νοσοκομεία περιποιούμεναι καὶ νοσηλεύουσαι τοὺς ἡρωϊκοὺς ἀναπήρους μας καὶ τοὺς τραυματίας τοῦ διεξαγομένου ἀγῶνος διὰ τὴν Ἑλευθερίαν καὶ ἄλλαι περισυλλέγουσιν, περιθάλλουσιν καὶ ὀδηγοῦν εἰς ἀσφαλεῖς παιδουπόλεις τὰ Ἑλληνόπαιδα, ποὺ ἀπειλοῦνται δι' ἀρπαγῆς, ἐξοντώσεως καὶ μεταβολῆς τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν συνειδήσεως.

Τελευταίως ὁ ἀγὼν κατὰ τῶν ἐπιδρομέων καὶ τῶν ἀσυνειδήτων ὀργάνων τῶν ἀπέβη τραχύτερος. Εἶναι φυσικὸν νὰ ἔχη θύματα. Οἱ ἡρωϊκοὶ στρατιῶται μας διεξάγοντες τὸν ἀγῶνα τοῦτον καὶ ἀντιμετωπίζοντες τὰ πλέον ὕπουλα καὶ σατανικὰ μέσα προσφέρουσιν καὶ πάλιν τὸ τίμιον αἷμα τῶν εἰς τὸν Βωμὸν τῆς Πατρίδος.

Ἑλληνίδες Νοσοκόμοι εὐρίσκονται ἤδη εἰς τὸ πλευρὸν τῶν ἡρωϊκῶν τραυματιῶν μας, περιθάλλουσιν καὶ νοσηλεύουσιν αὐτούς, προσελθοῦσαι εὐθὺς ὡς προσεκλήθησαν ὑπὸ τοῦ Ε. Ε. Σ. Εἶναι ἀνάγκη ὅμως, ὅπως προσέλθωσιν καὶ ἄλλαι καὶ συνεχίσουσιν τὰς πρὸς τὴν Πατρίδα ὑπηρεσίας. Αἱ περιπέτειαι τῆς τελευταίας ὀκταετίας καὶ ἡ ἀποσχόλησις πλείστων ἐκ τῶν Ἐθελοντῶν Νοσοκόμων εἰς ἔργα Κοινωνικῆς Προνοίας, εἰς ἃ διακρίνονται διὰ τὴν πολύτιμον συμβολὴν τῶν ἢ καὶ οἰκογενειακαὶ ἀκόμη ἀνάγκαι, δικαιολογοῦν τὴν μὴ προσέλευσιν ἀρκετῶν ἐξ αὐτῶν. Σήμερον ὅμως καμμία δικαιολογία καὶ καμμία ἄλλη οἰαδήποτε ἀποσχόλησις δύναται νὰ προβληθῇ. Ἡ Πατρίς Σᾶς καλεῖ ὅλας εἰς τὸ ὑπέρτατον πρὸς Αὐτὴν καθήκον. Κάθε ἄλλη ὑποχρέωσις πρέπει νὰ ὑποχωρήσῃ πρὸ τῆς Ἱερᾶς αὐτῆς προσκλήσεως. Ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς διαβιβάζων τὴν πρόσκλησιν ταύτην, Σᾶς μεταδίδει τὴν Φωνὴν τῆς Πατρίδος. Προσκαλεῖ ὅλας τὰς μὴ ἀναλαβούσας εἰσὲν ὑπηρεσίαν Ἀδελφάς, ὅπως προσέλθωσιν καὶ ἐπαναλάβωσιν διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν τὸ χριστιανικὸν καὶ ἀνώτερον πατριωτικὸν καθήκον τῆς περιθάψεως καὶ νοσηλείας τῶν ἡρωϊκῶν τραυματιῶν μας.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 25ῃ Ἰουνίου 1948

Ὁ Πρόεδρος
Κ. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Γ. ΜΙΝΔΑΛΕΡ

Υ. Γ. Αἱ δηλώσεις τῶν ἐπιθυμοῦσων ν' ἀναλάβωσιν ὑπηρεσίαν Ἐθελοντῶν Ἀδελφῶν γίνονται δεκταὶ καθ' ἐκάστην, τῶν μὲν διαμενουσῶν ἐνταῦθα εἰς τὰ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σόλωνος 39 Γραφεῖα τοῦ Τμήματος Νοσοκόμων ἀπὸ τῆς 10 π. μ. μέχρι τῆς 2 μ. μ. πλὴν τῶν Κυριακῶν, τῶν δὲ εἰς τὰς Ἐπαρχίας εἰς τὰ κατὰ τόπους Τμήματα τοῦ Ε.Ε.Σ.

Τρεῖς ἀπὸ τὶς Ἀδελφές τῆς Κοζάνης, ἡ Ευφημία Φαρμακίδου, ἡ Λευκὴ Καραζιώτου καὶ ἡ Μαριάνθη Λιόρμπα ἀψηφόντας κακουχίας καὶ κινδύνους ἐφυγαν γιὰ τὸ μέτωπο, στελεχώνοντας ορεινὰ χειρουργεῖα τῆς Φλώρινας καὶ τῆς Κορυτσᾶς.

Κατά το διάστημα του Πολέμου, ο Ε.Ε.Σ. εκπαίδευσε και μια σειρά Εθελοντριών Αδελφών, η οποία αποτελούνταν κυρίως από δασκάλες και οι οποίες εργάστηκαν καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου στα στρατιωτικά Νοσοκομεία. Σ' αυτές τις Αδελφές δεν χορηγήθηκαν πτυχία από τον Ε.Ε.Σ., διότι τελικά τις ανέλαβε το Υπουργείο Πρόνοιας γι' αυτό και δεν υπάρχουν τα ονόματά τους γραμμένα στα μητρώα του Τμήματος. Την εκπαίδευση της σειράς αυτής ανέλαβε η διδάσκουσα κ. Βασιλική Βενιζέλου, με βοηθό την Εθελόντρια αδελφή Μαριέττα Παλαμήδους.⁶²

1^Η ΣΕΙΡΑ ΤΑΞΗ 1939

Βούβλια Βαλασία	Μπιζάνου Μαρίτσα
Γκαγκή – Τσιόπτσια Ευαγγελία	Μπιζάνου Ελένη
Γκατζόφλια Πετρούλα	Ορφανίδου Ελένη
Γκοβεδάρου Κατίνα	Παλαμήδους Μαριέττα
Ευαγγελίδου - Χατζηνικολάου Τασία	Πλιάκη – Παπακυριακού Μαριάνθη
Καραδαλή – Γιαννουζάκου Αφρούλα	Παπαπασχάλη – Αλεξιάδου Σεβαστή
Καραζιώτου Λευκή	Σιακαβάρα Φωτεινή
Κούγια Τασία	Τζάκα Ευαγγελία
Λιόρμπα Μαριάνθη	Φάκα Βασιλική
Λιούφη Ελένη	Φαρμακίδου Ευφημία
Μάνου Μαρίκα	Χαλκιά – Παπαδοπούλου Ουρανία
Ματιάκη Μαρίκα	Χασάπη – Κων/νου Ματίνα

⁶² Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης

Η 1^Η ΣΕΙΡΑ ΕΘΕΛΟΝΤΡΙΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ 1939

ΣΕΙΡΑ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. Βαλταδώρου Λούλα	2. Γκατζογιάννη Περιστέρα
3. Γκιουλέκα Ελευθερία	4. Γκίμπα Αννίκα
5. Γκίμπα Ελένη	6. Ζιάμπα Σοφία
7. Λαδά Άννα	8. Μανιάκα Καίτη
9. Μουμουζιά Ελένη	10. Παναγιώτα...
11. Νανοπούλου Τασία	12. Παπαθανασίου Παρασκευούλα
13. Πολυχρονιάδου Σοφία	14. Σαμπανοπούλου Βάσω
15. Τέρπου Μαριάνθη	16. Τιτέλη Φίκα
17. Τούσινα Ελένη	18. Τσιμινάκι Βάσω
19. Τσιμινάκι Ελένη	20. Τσιώτσια Αλίκη
21. Τσιώνη Ελένη	22. Φλιοού Πόπη
23. Χατζηγηργορίου Νίτσα	24. Ρεπανά Κούλα
25. Ρεπανά Αγγελική	26.

ΔΙΔΑΞΑΝΤΕΣ ΙΑΤΡΟΙ

1. Κούγιας Φιλόλαος	2. Καζαντζίδης Γεώργιος
3. Μανέντης Διονύσιος	4. Αμανατίδης Χαράλαμπος
5. Μπλιούρας Σωκράτης	6. Λοϊζίδης Αντώνιος
7. Παπακυρίλλου Μηνάς	8. Παπανικολάου Αθανάσιος
9. Οικονομόπουλος Παναγιώτης	10. Λαμπρόπουλος Δημήτριος
11. Γαύρος Οδυσσέας	12. Χαντζιάρας Νικόλαος
13. Κιτριδής Γρηγόριος	14. Ρέββας Δημήτριος
15. Χατζημανώλης Χαρίλαος	16. Καχλάν Συριανός
17. Κοσματόπουλος Κωνσταντίνος	

Ενότητα 2¹

3.2.1. Η δράση του Ε.Ε.Σ. κατά την περίοδο του ελληνοϊταλικού πολέμου

Κατά τον πόλεμο του 1940-41, ουσιαστική ήταν η συνδρομή των Επαρχιακών Τμημάτων⁶³ του Ε.Ε.Σ. στο έργο της υγειονομικής και ανθρωπιστικής επικουρίας του Συλλόγου προς το μαχόμενο έθνος. Τα επαρχιακά τμήματα και κυρίως όσα βρίσκονταν κοντά στη ζώνη των στρατιωτικών επιχειρήσεων –με την κατάλληλη και πρόσφορη, άμεση και έμμεση, οικονομική βοήθεια και συμπαράσταση του Συλλόγου στα περισσότερα από αυτά- κατόρθωσαν να παράσχουν σπουδαία και αξιέπαινη συνδρομή στην υγειονομική και ανθρωπιστική αρωγή προς στο μαχόμενο έθνος. Μόνο το 1939 από τα ταχύρρυθμα τμήματα του Ε.Ε.Σ. αποφοίτησαν 1347 Εθελόντριες Αδελφές από την Αθήνα και την Επαρχία, οι οποίες εργάστηκαν ποικιλοτρόπως κατά τη διάρκεια του πολέμου.⁶⁴

Η παρουσία των εθελοντριών Αδελφών στο πολεμικό μέτωπο εξάρει τον ηρωισμό της αγάπης των Αδελφών. Η Αδελφή στον πόλεμο διαγράφει τη λέξη «ανάπαυση» και με προθυμία δέχεται όλες τις κακουχίες, τις στερήσεις και τους κινδύνους του πολέμου. Το «ασθενές» φύλο συναγωνίζεται στην αντοχή και τον ηρωισμό το «ισχυρό» φύλο και καταρρίπτει την ανυπόστατη θεωρία περί ασθενούς φύλου. Η εθελόντρια Αδελφή με την αγάπη της και την αδάμαστη θέλησή της στέκεται όρθια και νοσηλεύει τραυματίες και ασθενείς, μεταδίδει θάρρος, αισιοδοξία, ελπίδα και πεποίθηση στους μαχόμενους στρατιώτες.⁶⁵

Οι συνθήκες εργασίας των εθελοντριών στα Νοσοκομεία και στα στρατόπεδα αιχμαλώτων ήταν σκληρές και οι ελλείψεις τραγικές. Πολλές εθελόντριες αρρώστησαν και κάποιες πέθαναν από εξαντλητική εργασία (Ιουλία Ανδρεάδη, Καίτη Βαφειάδου) και άλλες σκοτώθηκαν, όπως στο βομβαρδισμό του Νοσοκομείου Ιωαννίνων τον Απρίλιο του 1941, όπου έχασαν τη ζωή τους έξι (6) Αδελφές (Μητροπούλου, Κυριακού, Τσάλλη, Καλογερίδου, Γιολούντα, Παρασκευοπούλου).

⁶³ Τα Επαρχιακά Τμήματα και οι Επιτροπές Ε.Ε.Σ. μετονομάστηκαν με την υπ' αριθμ. 5305/16-5-1990 Απόφαση του Κεντρικού Διοικητικού Συμβουλίου Ε.Ε.Σ. σε Περιφερειακά Τμήματα και Επιτροπές Ε.Ε.Σ.

⁶⁴ Πανταζίδης Ξ., ό.π., τ. β', σ. 149

⁶⁵ Ραγιά Α., *Η Αδελφή, το μεγαλείο του έργου της*, Εκδ. Ευνίκη, Αθήνα 1972, σ. 194

3.2.1.1. Νοσηλευτική υπηρεσία

➤ Φλώρινα

Όλα τα τμήματα του Ε.Σ. της Ελλάδας συμμετέχουν ενεργά στο κάλεσμα του αγώνα. Από τις πρώτες μέρες του πολέμου, που αρχίζουν να καταφθάνουν οι πρώτοι τραυματίες σε Νοσοκομεία της Μακεδονίας αρχικά και στη συνέχεια και σε άλλα τμήματα της χώρας, οι εθελόντριες αδελφές αναλαμβάνουν δράση.

Η Οικοκυρική σχολή της Φλώρινας αποτελούσε κέντρο διαλογής των τραυματιών του Στρατιωτικού Νοσοκομείου. Εκεί εργάζονταν δυο νοσοκόμοι, ο Γεώργιος Βογιατζής από τη Χανιώτη Χαλκιδικής και ο Γεώργιος Τσακίρης. Γιατροί ήταν ο Μιχαήλ Άλκης, Τσιμάνης Σαράντης, Θεοφιλόπουλος Γεώργιος και κάποιος Αργυρός. Όταν υπήρχε πολύ δουλειά βοηθούσαν εθελόντριες αδερφές από το Δημοτικό Νοσοκομείο, συνοδευόμενες από τις προϊσταμένες Ζωή Τσουκαλά, Τοκατλίδου ή τις υπεύθυνες Μάρκου-Δουβαλάκη και άλλες.

Όσο ο στρατός πολεμούσε στο μέτωπο, στα βουνά της Αλβανίας, τόσο και οι ερυθροσταυρίτισσες δουλεύουν, νυχθημερόν, στην υπηρεσία των πληγωμένων και τραυματισμένων στρατιωτών. Έτσι λοιπόν, 22 αδελφές Εθελόντριες του τμήματος της Φλώρινας, μαζί με 5 από την Έδεσσα, 2 από τη Θεσσαλονίκη (Δαλιδάκη και Αναγνωστίδου Βαλασία) και 5 μόνιμες πρακτικές του Δημοτικού Νοσοκομείου Φλώρινας, με τη συνεχή καθοδήγηση και παρακολούθηση των υπευθύνων και προϊσταμένων διπλωματούχων αδελφών της Σχολής του ΕΕΣ, πλαισίωσαν τα Νοσοκομεία που αναπτύχθηκαν για τις ανάγκες των τραυματιών.⁶⁶

Όλες εργάστηκαν εθελοντικά στο χειρουργείο, στους ακρωτηριασμούς ως βοηθοί, στις επιδέσεις σοβαρών τραυμάτων, στη νοσηλεία, στην καθαριότητα του κρεβατιού, στην ανάγνωση βιβλίων ή περιοδικών, στο πλύσιμο ποδιών και άλλες υπηρεσίες.⁶⁷

➤ Κοζάνη

Στην Κοζάνη εγκαταστάθηκε το Β΄ Κινητό Χειρουργείο του Ε.Ε.Σ. με 50 κλίνες και διευθυντή το γιατρό Αναστάσιο Σεραφείμ, άμεσο συνεργάτη του τον χειρουργό Παπασιόπουλο, άλλους γιατρούς και νοσηλευτικό προσωπικό. Στη συνέχεια μεταφέρεται στην Καστοριά, στο οίκημα του Ορφανοτροφείου της πόλης, με αύξηση των κλινών σε 160 και αργότερα σε 220.

⁶⁶ Τσάμη Α., *Η δράση των εθελοντριών αδελφών του παραρτήματος του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού Φλωρίνης*, Δήμος Φλωρίνης, 1997, σ. 20

⁶⁷ Συνέντευξη εθελόντριας Χ.Ε., Φλώρινα, Ιούνιος 2019

Το χειρουργείο συμβάλλει δραστικά στην αντιμετώπιση των υγειονομικών αναγκών των μονάδων του Γ' Σώματος Στρατού, που επιχειρεί στο Βόρειο Μέτωπο Δυτικής Μακεδονίας. Κατά την παραμονή του στην Καστοριά, το Χειρουργείο νοσηλεύει 580 τραυματίες και παρέχει επιστημονική και νοσηλευτική επικουρία στο Θεραπευτήριο της πόλης.

Στις 12 Ιανουαρίου 1941, το Β' Χειρουργείο του Ε.Ε.Σ. μεταφέρεται στην Κορυτσά, με 135 κλίνες και νοσηλεύει 1950 τραυματίες και παγόπληκτους. Επανέρχεται στην Κοζάνη όπου συντελεί αποφασιστικά στην υγειονομική υποστήριξη των Ελληνικών δυνάμεων κατά τη γερμανική επίθεση της 6^{ης} Απριλίου 1941 και ύστερα από την κατάρρευση του μετώπου, συμπύσσεται προς τα Τρίκαλα.⁶⁸

3.2.1.2. Κρυοπαγήματα

Μία από τις πιο συνηθισμένες υπηρεσίες που καλούνταν να προσφέρουν στους στρατιώτες οι εθελόντριες, το χειμώνα του 1940-41, ήταν η αντιμετώπιση των κρυοπαγημάτων. Εκείνη τη χρονιά είχε φοβερή παγωνιά και πολλά χιόνια. Οι στρατιώτες περνούσαν από τη Βίγλα του Πισοδερίου μέσα από υπερβολικό χιόνι, κι όταν έφταναν στο Πισοδέρι, αρκετοί, κυρίως νησιώτες, παρέμεναν σε πολύ άσχημη κατάσταση στο χωριό με κρυοπαγήματα. Εκεί, σύμφωνα με την Τσάμη, υπήρχαν δυο πρακτικές γιάτρισσες, οι οποίες τους περιέθαλπαν στα σπίτια τους και τους παρείχαν φιλοξενία, τυλίγοντας τα πόδια των στρατιωτών με ζεστή κοπριά ζώων. Έτσι ανακουφίζονταν και την επόμενη μέρα, όσοι γιατρεύονταν, προχωρούσαν για το μέτωπο, με τις φάλαγγες μεταγωγικών. Όσοι δεν γιατρεύονταν, επέστρεφαν στα νοσοκομεία της Φλώρινας και τους παραλάμβαναν οι Εθελόντριες Αδελφές.

Όλες οι εθελόντριες εργάζονταν ασταμάτητα. Ετοίμαζαν λεκάνες, πλύσιμο των ποδιών, ενέσεις νοβοκαΐνης, και ότι άλλο μπορούσαν. Πολλούς τραυματίες αναγκάζονταν να τους ακρωτηριάσουν ή τους υπέβαλαν σε πολύωρα χειρουργεία. Οι αδελφές ήταν παρόν στις εγχειρήσεις, προσφέροντας τη βοήθειά τους στους χειρουργούς.⁶⁹ *Το χειρουργείο εκείνους τους μήνες δούλευε μέρα νύχτα σε εποχή που η θερμοκρασία έφτανε στη Φλώρινα στους 20 βαθμούς υπό το μηδέν. Αφοσιωμένες οι*

⁶⁸ Πανταζίδη Ξ., ό.π., σ. 232

⁶⁹ Συνέντευξη εθελόντριας Χ.Α., Φλώρινα, Αύγουστος 2019

εθελόντριες μαζί με τις πρακτικές παρέστεκαν κοντά στο βαριά άρρωστο, αναπληρώνοντας μάνα, αδελφή, κόρη, σύζυγο.⁷⁰

3.2.1.3. Ιατροφαρμακευτικό υλικό

Το Τμήμα Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης, με την άρτια οργάνωση και λειτουργία του- υπό την προεδρία του Κωνσταντίνου Ζάννα, τη δραστήρια αντιπροεδρία του Κων/νου Μοσκόφ και Β. Κατωπόδη, και την αποδοτική συνεργασία εξαιρετικών συμβούλων- τον επαρκή εφοδιασμό του από το Σύλλογο, πριν την έκρηξη του πολέμου, με κατάλληλο νοσοκομειακό και νοσηλευτικό υλικό και την ενίσχυσή του από αυτόν με πλήρες φορητό χειρουργείο 50 κλινών, πέτυχε να αναπτύξει κατά τον πόλεμο πολύμορφη δράση, και να χαρακτηριστεί από τις στρατιωτικές αρχές, ως η μόνη οργανωμένη υπηρεσία στη συμπρωτεύουσα.

- Χορήγησε στα Στρατιωτικά Νοσοκομεία της περιοχής δραστηριότητάς του, αξιόλογες ποσότητες υγειονομικών εφοδίων και νοσηλευτικών ειδών, αξίας 2.000.000 δραχμών- το μεγαλύτερο μέρος των οποίων είχε αγοραστεί με χρηματική προσφορά της Πηνελόπης Δέλτα.
- Τα εφοδίασε με χιλιάδες πέδιλα και βακτηρίες για τους αρρώστους και τραυματίες και στεφανωτά για τους παγόπληκτους.
- Οργάνωσε εθελοντική υπηρεσία ετοιμασίας και αποστολής δεμάτων στους μαχόμενους και διοχέτευσε στο μέτωπο 20.000 δέματα με μάλλινα κι άλλα χρήσιμα είδη- κονσέρβες, τσιγάρα, πετσέτες, μανδήλια, σαπούνι και άλλα.
- Κατάρτισε δραστήρια εθελοντική Υπηρεσία Ψυχαγωγίας του Στρατιώτη, που εξυπηρετούσε ψυχαγωγικά με μεγάλη επιτυχία τους νοσηλευόμενους στρατιώτες στα Νοσοκομεία της Μακεδονίας.⁷¹

Σύμφωνα με το Γενικό Επιτελείο Στρατού:

«Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός (τμήμα Θεσσαλονίκης) σημαντικά βοήθησε τα νοσοκομεία της Φλώρινας, στον ανεφοδιασμό τους σε φάρμακα, νοσηλευτικά μέσα και συντηρημένο αίμα. Και πρέπει να αναφερθεί πως τόσο η οργάνωση της συσκευασίας και της μεταφοράς του αίματος, όσο και ο επιστημονικός έλεγχος της λήψεως και συσκευασίας του ήταν άριστος. Σε εκατό και πλέον γενόμενες μεταγίσεις, καμιά

⁷⁰ Τσάμη Α., ό.π., σ. 21

⁷¹ Πανταζίδη Ξ., ό.π., σ. 264

παρενέργεια δεν παρατηρήθηκε. Χάρη στην ανάνηψη με τη μετάγγιση αίματος, αρκετός αριθμός τραυματιών και ασθενών σώθηκε από βέβαιο θάνατο. Γι' αυτό δίκαια πρέπει να εξαρθεί η σπουδαιότητα συμβολή του τμήματος αιμοδοσίας του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού...». ⁷²

3.2.1.4. Μέτρα περίθαλψης του στρατιώτη

Ο Ερυθρός Σταυρός από τις πρώτες μέρες του πολέμου, έχοντας πρώτιστο μέλημά του το μαχόμενο στρατό, έκανε έκκληση σε όλους τους κατοίκους και φορείς των πόλεων, παρακαλώντας τους να ευαισθητοποιηθούν, να συγκεντρώσουν και να αποστείλουν στον Ε.Ε.Σ. οτιδήποτε μπορούν είτε σε χρήματα είτε σε είδη ρουχισμού.⁷³

Η έκκληση βρήκε ανταπόκριση τόσο σε συλλόγους, εκκλησία, προσκόπους, όσο και σε απλούς πολίτες, που έσπευσαν να συγκεντρώσουν δέματα. Αυτά χαρακτηρίστηκαν ως «δέματα του στρατιώτη»⁷⁴ και στάλθηκαν σε περισσότερους από 80.000 στρατιώτες. Πολλές κυρίες και δεσποινίδες με ενθουσιασμό ανέλαβαν την κατασκευή πολλών ειδών ιματισμού.

Στη Φλώρινα, οι κ. Μαργαρίτα Ρώμπαπα, Μαρίκα Εξάρχου, Μπεκοπούλου Άρτεμις και άλλες, δασκάλες και νοικοκυρές εργάστηκαν συστηματικά, οργάνωσαν ομάδες με τη «Φανέλα του Στρατιώτη» και συγκέντρωναν μάλλινα είδη για τους μαχητές.⁷⁵

Παρόμοια έκκληση έκανε ο Ε.Ε.Σ. και στους ομογενείς του εξωτερικού, μέσω των κατά τόπους Ελληνικών πρεσβειών και προξενείων, απ' όπου στάλθηκαν φάρμακα και άλλα είδη, με τα οποία εφοδίασε ο Ε.Ε.Σ. όχι μόνο τον στρατό, αλλά ήταν και σε θέση, αργότερα, να βοηθήσει και όσους είχαν αποστρατευθεί.

Αλλά και οι χρηματικές εισφορές των ερυθροσταυρικών Συλλόγων της αλλοδαπής υπήρξαν γενναίες και αφειδώλευτες. Με αυτές συγκροτήθηκε ένα «έκτακτο πολεμικό ταμείο» του Ε.Ε.Σ., που μαζί με την κρατική επιχορήγηση και το προϊόν του

⁷² Γ.Ε.Σ.-Δ/νσεως Ιστορίας, *Η Υγειονομική Υπηρεσία του Στρατού κατά τον πόλεμο 1940-41*, 1983, σ. 113

⁷³ Συνέντευξη εθελόντριας Ζ.Χ., Φλώρινα, Σεπτέμβριος 2019

⁷⁴ Αυτά είχαν μέσα μάλλινα είδη, πουλόβερ, φανέλες, γάντια, κάλτσες, κασκόλ, βαμβακερά εσώρουχα, είδη υγιεινής, τσιγάρα, σοκολάτες, ξηρούς καρπούς, σαπούνι και άλλα απαραίτητα.

⁷⁵ Α. Τσάμη, *Αναμνήσεις από το Έπος του 1940 και την Κατοχή 1941-44 στο νομό Φλώρινας*, Φλώρινα 2011, σ. 43

ετήσιου Πανελληνίου Εράνου, κάλυψαν τεράστιες ανάγκες του πολύμορφου έργου του Συλλόγου.⁷⁶

3.2.1.5. «Γωνιές του τραυματία»

Ο Ε.Ε.Σ. κατά τον πόλεμο, στα πλαίσια της ανθρωπιστικής δράσης του, ίδρυσε σε διάφορα σημεία του μετώπου και των μετόπισθεν, περίπτερα για τους τραυματισμένους στρατιώτες, που τα ονόμασε «Γωνιές του τραυματία», πρότυποι σταθμοί ψυχαγωγίας και περίθαλψης, όπου οι στρατιώτες έβρισκαν στιγμές ανάπαυσης και ανακούφισης. Σε αυτούς τους σταθμούς οι εθελόντριες του Ε.Ε.Σ. πρόσφεραν ζεστά ροφήματα, γλυκίσματα, κονσέρβες, τσιγάρα και περιποίηση σε τραυματισμένους και τλαιπωρημένους στρατιώτες.

Για την ίδρυση των «Γωνιών» αυτών, ο ΕΕΣ έστειλε την εξής επιστολή στον Αρχιστράτηγο:

Ο Ε.Σ. με συγκίνηση παρακολουθεί το φιλόστοργο και πατρικό ενδιαφέρον σας υπέρ των ανδρείων μαχητών μας, οι οποίοι υπό την ηγεσία σας όχι μόνο προασπίζουν το πάτριο έδαφος από τον άνανδρο και ύπουλο εχθρό, αλλά και καταφέρνουν καίρια πλήγματα εναντίον το, πρωτοφανή στην ιστορία των νεότερων χρόνων.

Ο Ε.Σ. ίδρυσε στα επικαιρότερα σημεία του μετώπου τρεις «Γωνιές του στρατιώτη», όπου παρέχονται αναψυκτικά και κάθε περιποίηση σε αυτούς.

Οι «Γωνιές του στρατιώτη» ιδρύθηκαν στο Ανταρτικό Φλώρινας, στο Τζεραβά, στους Πύργους και στη Νικολαρά, μέχρι τα ακρότατα σημεία του μετώπου, όπου τα αυτοκίνητα του Ε.Σ. μετέφεραν τα αναγκαία είδη, υπό την εποπτεία της κ. Έλλης Αδοσίδου και τη συμμετοχή του κ. Ρόντεμ Γιαγκ της Αρχαιολογικής Εταιρείας Ανασκαφών Θεσσαλονίκης, ο οποίος προσήλθε αυθόρμητα στον Ε.Σ. να παράσχει τις υπηρεσίες του.⁷⁷

3.2.1.6. Εκπαίδευση Εθελοντριών Αδελφών

Από το φθινόπωρο του 1939 και κάτω από την πίεση προοπτικής εξάπλωσης του πολέμου, ο Ε.Ε.Σ. είχε απευθύνει προσκλητήριο προς τις ελληνίδες, κυρίες και

⁷⁶ Εδώ να σημειώσουμε ότι αρκετό υλικό εφοδιασμού χάθηκε κατά τη μεταφορά. Για παράδειγμα, κατά τον πόλεμο του 1940-41, ο Αμερικανικός Ε. είχε φορτώσει τρία φορτηγά πλοία με υγειονομικό υλικό, ρουχισμό και τρόφιμα, τα οποία όμως δεν έφτασαν ποτέ. Το ένα καταβυθίστηκε, τα άλλα δύο με τη γερμανική εισβολή στη χώρα μας, αναγκάστηκαν να ακολουθήσουν άλλη κατεύθυνση. Επίσης, αξιόλογες ποσότητες εφοδίων από την Αυστραλία, καταστράφηκαν στο λιμάνι του Πειραιά, κατά το βομβαρδισμό του από τη Γερμανική «Λουφτβάφε».

⁷⁷ Πανταζίδης Ξ., ό.π., σ. 262

δεσποινίδες, να ενισχύσουν τις Τάξεις των Εθελοντριών και Διπλωματούχων Αδελφών Νοσοκόμων και να συστρατευθούν μαζί του στην επιτέλεση του ανθρωπιστικού και πατριωτικού καθήκοντος. Η ανταπόκριση ήταν συγκινητική και η προσέλευση αθρόα. Σύμφωνα με το καταστατικό της Σχολής Εθελοντριών του Ε.Ε.Σ.⁷⁸, γίνονταν δεκτές γυναίκες ηλικίας 20-40 ετών, που ήταν υγιείς, αρτιμελείς, εγγράμματες και είχαν καλλιέργεια ψυχής και ανεπίληπτο παρελθόν.⁷⁹

Πολλές νεαρές κοπέλες, απόφοιτες του Δημοτικού ή Γυμνασίου, που είχαν συγγενικά τους πρόσωπα στο μέτωπο, είτε τραυματίες στο σπίτι αλλά και πλημμυρισμένες από ανθρωπιστικά αισθήματα, έτρεξαν να εκπαιδευτούν και να ενταχθούν στις Τάξεις του Ερυθρού Σταυρού. Κάποιες μάλιστα, σύμφωνα με μαρτυρίες, αντιμετώπισαν και την άρνηση ή την αντίδραση της οικογένειάς τους με το επιχείρημα ότι «εκτίθενται ως γυναίκες», σύμφωνα με τις αντιλήψεις της εποχής.⁸⁰ Άλλες πάλι, το είδαν ως μέσω κοινωνικής προβολής και καταξίωσης.⁸¹

Στην Αθήνα, ψυχή της εκπαιδευτικής αυτής προσπάθειας ήταν η Αθηνά Μεσολωρά, μέλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής Εθνικής Άμυνας του Ε.Ε.Σ. Στη Θεσσαλονίκη, οι παλαιάμαχες εθελόντριες Αδελφές, Βιργινία Ζάννα και Αριστέα Παπαδάτου. Αυτές είχαν και την εποπτεία, παρακολούθηση και εμπύχωση του πολύ σοβαρού έργου των νοσηλευτριών του Ε.Ε.Σ., που υπηρετούσαν στους στρατιωτικούς υγειονομικούς σχηματισμούς Φλώρινας, Καστοριάς και Αμυνταίου.⁸² Με την έναρξη του ελληνοϊταλικού πολέμου, το τμήμα αυτό της Θεσσαλονίκης κινητοποίησε άμεσα τις Διπλωματούχες και Εθελόντριες Αδελφές νοσοκόμες, τους Σαμαρείτες- τραυματιοφορείς του, τους εθελοντές αιμοδότες του και το υπόλοιπο εθελοντικό δυναμικό του, για τη θετική αντιμετώπιση των έκτακτων αναγκών του πολέμου. Μεριμνήσε αποτελεσματικά για την ταχύρρυθμη εκπαιδευτική κατάρτιση νέων Εθελοντριών Αδελφών, καταγόμενων από τη Μακεδονία και Θράκη και διέθεσε 500 πλήρως εκπαιδευμένες Εθελόντριες Αδελφές Νοσοκόμες στα Στρατιωτικά Νοσοκομεία Θεσσαλονίκης, Φλώρινας, Αμυνταίου, Κορυτσάς, Κοζάνης, Βέροιας, Κιλκίς, Σερρών, Δράμας, Καβάλας, Αλεξανδρούπολης και Ξάνθης, οι οποίες

⁷⁸ Η πρώτη Σχολή Εθελοντριών Αδελφών του Ε.Ε.Σ. ιδρύεται στην Αθήνα το 1911

⁷⁹ Πανταζίδης Ξ., ό.π., τ. β', σ. 114

Σήμερα, γίνονται δεκτές στη Σχολή, γυναίκες ηλικίας 18-55 ετών, απόφοιτες εξατάξιου Γυμνασίου ή Λυκείου, με διάθεση για εθελοντική προσφορά.

⁸⁰ Συνέντευξη εθελόντριας Χ.Α., Φλώρινα, Ιούλιος 2019

⁸¹ Συνέντευξη διδάσκουσας Ε.Κ., Αμύνταιο, Αύγουστος 2019

⁸² Πανταζίδης Ξ., ό.π., σ. 246

προσέφεραν με ζήλο και αυταπάρνηση, ανεκτίμητες νοσηλευτικές υπηρεσίες, σύμφωνα και με μαρτυρία του Γ.Ε.Σ.⁸³

➤ Φλώρινα

Στη Φλώρινα, οι πρώτοι μήνες του πολέμου αντιμετωπίστηκαν με τις 14 πρώτες εθελόντριες Αδελφές του Ε.Ε.Σ. που τάχθηκαν στη δύναμη του Νοσοκομείου από την πρώτη μέρα με την πολύτιμη συμπαράσταση από το μόνιμο προσωπικό του Δημοτικού Νοσοκομείου, που αποτελούνταν από τις πεπειραμένες αδελφές Βικτωρία και Λουκία Σωτηροπούλου, Αθηνά Τσεκιρίδου, Σόνια Καρυπίδου, Κατίνα Τζαϊκή και Χρύσα Κοσκοσά.⁸⁴

Σύμφωνα με την Αντιγόνη Τσάμη: το πρωί της 28/10/1940 όλες οι επιστρατευμένες Αδελφές βρέθηκαν στο Νοσοκομείο. Η Φλώρινα την εποχή εκείνη διέθετε το Δημοτικό Νοσοκομείο με 100 κρεβάτια και το Στρατιωτικό με 20, τα οποία επί σειρά ετών διηύθυναν οι αείμνηστοι γιατροί Β. Λιάτσης και Ι. Ματσούκας. Αμέσως το πάνω πάτωμα του Δημοτικού Νοσοκομείου επιτάσσεται και αργότερα ετοιμάζεται με τη βοήθεια των Αδελφών για να δεχτεί, από την επόμενη κιόλας μέρα τους πρώτους τραυματίες. Είναι δύσκολο, αν δεν το ζει, να καταλάβει και να πιστέψει κανείς πώς είναι δυνατό σε τόσο λίγες ώρες να επέλθει τέτοια μεταβολή.

Η Φλώρινα έδωσε το παρόν με το λάβαρο, το σήμα του Ε.Ε.Σ. και στην ευγενική άμιλλα της παροχής εθελοντικής προσφοράς, δεν υστέρησε από τα άλλα τμήματα του τιμημένου Σώματος των Ελληνίδων Αδελφών. Ο στρατός πολεμά για τη λευτεριά στα κακοτράχαλα βουνά της Αλβανίας. Σκοτώνονται, τραυματίζονται, ακρωτηριάζονται. Μα οι Ερυθροσταυρίτισσες παραστέκουν στο πλευρό τους στο μέτωπο και στα μετόπισθεν. Ένας δεύτερος στρατός μερόνυχτα δουλεύει εκεί που τον πόνο συναντά η αγάπη. Δουλειά σκληρή, συνεχόμενη, εντατική.

Οι αδελφές του Ε.Ε.Σ. νιώθουν ανακούφιση και ανάπαυση όταν βοηθούν τους ηρωικούς τραυματίες, καταβάλλοντας κάθε προσπάθεια να απαλύνουν τους φρικτούς πόνους των τραυμάτων τους. Και δεν είναι λίγες οι φορές που βρίσκονται κοντά τους, στο χειρουργείο και κοντά σε όσους έχουν υποστεί κρυοπαγήματα. Δεν ήταν λίγες οι φορές που παραστέκονται για να τους παρηγορήσουν, όταν ανακαλύπτουν μετά τον ακρωτηριασμό, την αναπηρία τους και αρχίζουν τους γογγυσμούς. Πρώτη μέρα του

⁸³ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.2, Α.Π. 119/02-08-1947

⁸⁴ Συνέντευξη εθελόντριας Ζ.Χ., Φλώρινα, Σεπτέμβριος 2019

πολέμου και πρώτα θύματα, Σαπουντζής στρατιώτης, Κοντίδης αεροπόρος, Τοπάλης... Στη συνέχεια και άλλα παλικάρια, έπεσαν για την ιδέα της λευτεριάς.

Σύμφωνα με τη μαρτυρία μιας εθελόντριας: *Μια μέρα του Μάρτη του 1941, ένας ήρωας άφηνε τούτη την πρόσκαιρη ζωή, χτυπημένος από βόλι εχθρού. Πολύ κοντά του, πλάι του, η αδελφή του ΕΕΣ Φλώρινας... σε αυτήν εμπιστεύτηκε τα τελευταία του λόγια, κρατά το μυστικό του. Παραστέκεται και τώρα, όπως και στο κρεβάτι του πόνου, σαν μάνα, σαν αδερφή... Η επιθυμία του ήρωα ήταν να τον καλύψουν με την γαλανόλευκη Σημαία, όπως και έγινε. Οι ντουφεκιές τον ακολουθούν στον ενταφιασμό και θυμίζουν στον καθένα το ύψιστο καθήκον.*⁸⁵

Να τι έλεγε ένα συγκινητικό γράμμα ενός άλλου τραυματία, 24 ετών, που είχε γράψει η αείμνηστη εθελόντρια Ζώγου Ζαχαρούλα τις μέρες εκείνες του πολέμου:

*-Αδελφή, έλα εδώ, θέλω να γράψεις ένα γράμμα στη μανούλα μου. Γράψε:
«Αγαπημένη μου μανούλα και αδερφές,*

*Μην παραξενευθείς που δεν σου γράφω με τα ίδια μου τα χέρια. Δεν υπάρχουν πια αυτά. Δεν έχω όμως ούτε και μάτια να σας ιδώ, γι' αυτό, μανούλα μου, σε παρακαλώ πολύ, παρακάλα το Θεό να με πάρει γρήγορα κοντά Του» Και πιο κάτω:
«Πολλά φιλιά στις αδερφές μου. Αντίο για πάντα» Διάβασέ το μου, ξαναδιάβασέ το από την αρχή.*

Ήταν αξιωματικός ναρκοσυλλέκτης. Εξερράγη η νάρκη κι έκοψε τα χέρια του και τον τύφλωσε τελείως. Μεταφέρθηκε στην Αθήνα αεροπορικώς, όπου και εξέπνευσε ύστερα από λίγες μέρες.⁸⁶

➤ Κοζάνη

Το Τμήμα Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, διέθεσε κατά τον πόλεμο 1940-41, 24 πλήρως εκπαιδευμένες Εθελόντριες Αδελφές του σε ορεινά χειρουργεία Φλώρινας και Κορυτσάς, στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο διακομιδής τραυματιών της πόλεως, το Κρατικό Νοσοκομείο- για συνδρομή στην περίθαλψη θυμάτων του άμαχου πληθυσμού από αεροπορικούς βομβαρδισμούς και σε τοπικούς Σταθμούς Πρώτων Βοηθειών. Οι Αδελφές του Τμήματος Κοζάνης, συνόδευσαν, μετά την ανακωχή, φάλαγγα τραυματιών του μετώπου, που διακομίζονταν στην Αθήνα. Στη διέλευσή τους μάλιστα από την Ελασσόνα, κατά τον αεροπορικό βομβαρδισμό της, δύο από

⁸⁵ Συνέντευξη εθελόντριας Ζ.Χ., Φλώρινα, Σεπτέμβριος 2019

⁸⁶ Τσάμη Α., ό.π. σ. 20

αυτές, η Μαριάνθη Λιόρμπα και η Λευκή Καρατζιώτου, τραυματίστηκαν και νοσηλεύθηκαν στο νοσοκομείο του Ε.Ε.Σ. στην πρωτεύουσα για ένα εξάμηνο.⁸⁷

Οι περισσότερες Εθελόντριες Αδελφές προσέτρεξαν στον Ε.Ε.Σ. από αγάπη και αλτρουιστική διάθεση προς τον συνάνθρωπο, άλλες ευαισθητοποιημένες από κάποιο τραυματισμένο συγγενικό τους πρόσωπο.⁸⁸

3.2.1.7. Συμμετοχή Εθελοντριών Αδελφών στα Στρατιωτικά Νοσοκομεία Φλώρινας- Κοζάνης

- **Φλώρινα**

Στη Φλώρινα λειτουργούσε, από την απελευθέρωσή της και μετά, στρατιωτικό νοσοκομείο. Τουλάχιστον μέχρι το 1919 το νοσοκομείο φέρεται να αναπτύσσει 70 κλίνες, ενώ κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου ο αριθμός αυτός μειώνεται σε 30. Το στρατιωτικό νοσοκομείο στεγαζόταν σε μικρά οικήματα της πόλης. Με την κήρυξη του πολέμου το νοσοκομείο αυτό ανέπτυξε συνολικά 400 κλίνες, αφού επεκτάθηκε στις κτηριακές εγκαταστάσεις της Οικοκυρικής Σχολής Φλώρινας, στον πρώτο όροφο του Δημοτικού Νοσοκομείου Φλώρινας και στη Γεωργική Σχολή Φλώρινας. Στις 21 Νοεμβρίου έφτασε στη Φλώρινα το Σ1 Στρατιωτικό Νοσοκομείο Διακομιδής και την επόμενη μέρα αναπτύχθηκε στα παραπάνω κτήρια αφού κτηριακά, οργανικά και διοικητικά προσαρτήθηκε στο ήδη υπάρχον Στρατιωτικό Νοσοκομείο.

Από την 24η Δεκεμβρίου 1940, και αφού παρατηρήθηκαν δυσχέρειες στη λειτουργία των δυο νοσοκομείων, το Σ1 Στρατιωτικό Νοσοκομείο Διακομιδής λειτούργησε ως ανεξάρτητο με τον τίτλο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Φλώρινας, το οποίο παρέμεινε στα κτήρια της Οικοκυρικής Σχολής, στο Δημοτικό Νοσοκομείο, στη Γεωργική Σχολή Φλώρινας και επιπλέον, στο Οικοτροφείο της πόλης αναπτύσσοντας 850 κλίνες. Τα κτήρια αυτά ήταν σε άριστη κατάσταση, με κατάλληλη διαρρύθμιση ενώ διέθεταν κεντρική θέρμανση και αρκετούς βοηθητικούς χώρους. Ιδιαίτερα το Δημοτικό Νοσοκομείο Φλώρινας ήταν νέο και εξοπλισμένο διαθέτοντας άριστα εξοπλισμένο χειρουργείο, ακτινολογικό και μικροβιολογικό εργαστήριο.

Το υφιστάμενο παλαιότερο στρατιωτικό νοσοκομείο μετατράπηκε σε Κέντρο Αναρρωνδόντων στεγαζόμενο στα παλιά μικρά οικήματα και στο 3ο Δημοτικό Σχολείο Φλώρινας όπου ανέπτυξε συνολικά 175 κλίνες. Σκοπός του ήταν η

⁸⁷ Πανταζίδης Ξ., *Η Ιστορία του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού*, τ. Α', Αθήνα 1987, σ. 264-8

⁸⁸ Συνέντευξη μαγνητοφωνημένη, εθελόντριας Κ.Ε., Κοζάνη 2012

εξοικονόμηση κλινών στο κυρίως στρατιωτικό νοσοκομείο και η αποφυγή διαρροών των απωλειών υγείας που δεν χρειάζονταν πολλές μέρες για την πλήρη ανάρρωσή τους και άρα μπορούσαν να επιστρέψουν γρήγορα στο μέτωπο.

Όπως σε όλα τα νοσοκομεία έτσι και σε αυτό υπήρχε πρόβλημα επάνδρωσης κυρίως με νοσηλευτικό προσωπικό. Όμως το πρόβλημα αυτό λύθηκε εν μέρει από την συμμετοχή των Εθελοντριών του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, οι οποίες αποτέλεσαν τη νοσηλευτική βάση για το Νοσοκομείο. Σε έκθεση του Διευθυντού του Στρατιωτικού Νοσοκομείου Λοχαγού ιατρού Ιωάννη Ματσούκα χαρακτηριστικά αναφέρεται:

«...Αδελφαί Νοσοκόμοι:

Άννα Αραβάνη μόνιμος της Στρατιωτικής Υπηρεσίας»

Την πρώτη εβδομάδα κατετάγησαν 12 Εθελονταί του Ε.Ε.Σ. κάτοικοι Φλωρίνης

Μετά τινάς ημέρας από της ενάρξεως του πολέμου ετοποθετήθησαν 5 μόνιμοι του Ε.Ε.Σ., 5 εθελονταί του Ε.Ε.Σ. κάτοικοι Εδέσσης και 7 έτεροι του Ε.Ε.Σ. κάτοικοι Φλωρίνης...»

Το Στρατιωτικό Νοσοκομείο Φλώρινας δεχόταν απώλειες υγείας οι οποίες συγκεντρώνονταν αρχικά στους σταθμούς διακομιδών στις Καρυές, το Βατοχώρι, την Πύλη και την Κρυσταλλοπηγή και από κει με υγειονομικά αυτοκίνητα στο Ανταρτικό όπου ήταν αναπτυγμένο χειρουργείο διαλογής των τραυματιών και των ασθενών που δεν έπρεπε να διακομισθούν.

Οι συνθήκες νοσηλείας στη Φλώρινα ήταν πολύ καλύτερες από αυτές των Ιωαννίνων τόσο λόγω των λιγότερων αριθμητικά περιστατικών όσο και λόγω της επάρκειας και πληρότητας των νοσηλευτικών χώρων. Επιπλέον, είχε δυνατότητα να διακομίζει με χρήση υγειονομικών συρμών προς τα στρατιωτικά νοσοκομεία Θεσσαλονίκης. Αυτός ο σιδηροδρομικός άξονας αποτέλεσε πλεονέκτημα μιας και συνέδεε εύκολα τη Φλώρινα με τη Θεσσαλονίκη από όπου και το Στρατιωτικό Νοσηλευτικό Κέντρο Φλώρινας δεχόταν συνεχή ανεφοδιασμό σε φάρμακα, νοσηλευτικά υλικά και αίμα. Σημαντικότερη ήταν η προσφορά στον τομέα αυτό του Ε.Ε.Σ. (Τμήματος Θεσσαλονίκης).

Σύμφωνα με τη Διεύθυνση Ιστορίας του Γενικού Επιτελείου Στρατού, στην καλή λειτουργία των νοσοκομείων⁸⁹, εκτός από το στρατιωτικό και ιδιωτικό προσωπικό, συνέβαλε σοβαρά και το Σώμα των Εθελοντριών Αδελφών Νοσοκόμων του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, το οποίο υπερέβαλε τον εαυτό του σε αυταπάρνηση, άκαμπτη εργατικότητα και στοργή στην περίθαλψη των τραυματιών, των παγόπληκτων και των ασθενών του Βόρειου Μετώπου.

Το Στρατιωτικό Νοσοκομείο Φλώρινας διατάχθηκε να αποχωρήσει στις 8 Απριλίου 1941 και να κινηθεί σιδηροδρομικώς στη Λάρισα. Διαλύθηκε όμως κατά τη μεταφορά στις 13 Απριλίου 1941.⁹⁰

- **Κοζάνη**

Πριν το ξέσπασμα του Ελληνοϊταλικού πολέμου, το Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης, αποτελεί ένα από τα τέσσερα επαρχιακά νοσοκομεία, το οποίο εφοδιάστηκε πλήρως με φαρμακοεπιδεσμικό υλικό, μαζί με εκείνα των Ιωαννίνων, της Δράμας και της Αλεξανδρούπολης. Με την κήρυξη του πολέμου δημιούργησε τρία παραρτήματα, ένα στο Α΄ Δημοτικό Σχολείο, με πλήρες χειρουργείο, δεύτερο παράρτημα στο Δημοτικό Νοσοκομείο Κοζάνης και το κυριότερο στη Χαρίσειο Γεωργική Σχολή.

Κατά την πρώτη φάση του πολέμου αναλαμβάνει την περίθαλψη απωλειών υγείας από το Μέτωπο της Πίνδου. Επίσης, αναλαμβάνει και διακομιδές προς το Στρατιωτικό Νοσοκομείο της Λάρισας. Λόγω της υποδομής του αναλαμβάνει και την απολύμανση των αυτοκινήτων, που χρησιμοποιούνταν για τη μεταφορά τραυματιών και αιχμαλώτων.

Στο Στρατιωτικό αυτό Νοσοκομείο πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους πολλές εθελόντριες αδελφές του Ερυθρού Σταυρού Κοζάνης, όπως μαρτυρούν οι εκθέσεις των εθελοντριών που παρασημοφορήθηκαν από το κράτος για τις υπηρεσίες τους.⁹¹ (Προαγόμενοι Αδελφαί Ε.Ε.Σ.: Καραζιώτου Λευκή, Φαρμακίδου Ευφημία, Τζάκα Ευαγγελία)

⁸⁹ Υπονοεί τα υπαγόμενα στο Β΄ Ρυθμιστικό Κέντρο, που είχε έδρα τη Φλώρινα και κάλυπτε κατά τη διάρκεια των χειμερινών επιχειρήσεων, δηλαδή από 6 Ιανουαρίου ως 8 Μαρτίου 1941, τις υγειονομικές ανάγκες των μετόπισθεν του βόρειου τμήματος του μετώπου, δραστηριότητας του Γ΄ Σώματος Στρατού, με τους υγειονομικούς σχηματισμούς Φλώρινας, Καστοριάς και Αμυνταίου.

⁹⁰ Κωνσταντίνου Γ., *Η Ιστορία των Στρατιωτικών Νοσοκομείων στη Νεότερη Ελλάδα*, Διδακτορική Διατριβή, ΑΠΘ 2009, σ. 411-416, ανακτήθηκε 17-02-2019.

⁹¹ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.3. Προαγόμενοι αδελφαί Ε.Ε.Σ.: Φαρμακίδου Ευφημία, Τζάκα Ευαγγελία, Καραζιώτου Λευκή

Το Νοσοκομείο λειτουργεί ακατάπαυστα μέχρι και λίγο πριν την κατάληψη της Κοζάνης από τους Γερμανούς, οπότε και το επέταξαν. Το Πάσχα του 1947 εγκαινιάζεται εκ νέου, αφού ανακατασκευάστηκε εκ βάθρων, και σε όλη τη διάρκεια του εμφυλίου δέχεται πλήθος τραυματιών και προσφέρει νοσηλευτικές υπηρεσίες, κυρίως κατά τις στρατιωτικές επιχειρήσεις της περιόδου 1948-49 που έλαβαν χώρα στο Γράμμο, Βίτσι και Βέρμιο.⁹²

3.2.2. Η παρουσία του Ε.Ε.Σ. κατά την περίοδο της Γερμανικής Κατοχής.

Η γερμανική κατοχή στην Ελλάδα κράτησε από τις 6-4-1941 μέχρι τις 31-10-1944, οι ανάγκες για εθελοντική προσφορά ήταν τεράστιες. Ο Ε.Ε.Σ. Αθηνών μετεκπαιδεύει τις ήδη εργαζόμενες εθελόντριες που η εκπαίδευσή τους έγινε βιαστικά στα χρόνια του πολέμου. Στο πρόγραμμα αυτό συμμετέχουν και τα τμήματα Δυτικής Μακεδονίας στέλνοντας για μετεκπαίδευση αρκετές αδελφές στη Σχολή Ε.Ε.Σ. και στη Σχολή Επισκεπτριών, οι οποίες γύρισαν ανανεωμένες και καταρτισμένες ώστε να εργαστούν με μεγαλύτερο ζήλο και αυτοθυσία στην ακριτική μας περιοχή.⁹³ Παράλληλα, σε αυτό το διάστημα ο Ε.Ε.Σ. οργάνωσε πλούσια και πολύπλευρη δράση σε πολλούς τομείς.

3.2.2.1. Ίδρυση Σταθμού Πρώτων Βοηθειών- Νοσηλευτικές υπηρεσίες

- **Φλώρινα**

Η μεγάλη έλλειψη φαρμάκων έγινε η αιτία να ιδρυθεί στη Φλώρινα Σταθμός Πρώτων Βοηθειών από τον Ε.Ε.Σ. Η πρώτη εγκατάστασή του ήταν στο κατάστημα Καρόζη, από τις 2-2-1942 μέχρι τις 10-10-1942. Η δεύτερη ήταν στην οικία Ρώμπαπα από 1-5-1945 μέχρι 24-10-1954. Από τις 19-10-1942 μέχρι τις 30-6-1948 εξετάστηκαν περίπου 38.000 πολίτες. Έκλεισε ύστερα από λειτουργία 12 χρόνων, 7 μηνών και 20 ημερών. Στην Κατοχή δεν υπήρχε Νοσοκομείο για τους Φλωρινιώτες, διότι το είχαν καταλάβει οι Γερμανοί. Η εξυπηρέτηση των κατοίκων της πόλης και της γύρω περιοχής γινόταν στο Σταθμό Πρώτων Βοηθειών και σε λιγοστά δωμάτια του Δημοτικού Νοσοκομείου. Οι εθελόντριες αδελφές πρόσφεραν περίθαλψη και νοσηλεία σε τραυματίες από νάρκες, από επιθέσεις των γερμανών και βομβαρδισμούς.⁹⁴

⁹² Κωνσταντίνου Γ., ό.π., σ. 309

⁹³ Συνέντευξη εθελόντριας Χ.Α., Φλώρινα Αύγουστος 2019

⁹⁴ Συνέντευξη εθελόντριας Χ.Ζ., Φλώρινα, Σεπτέμβριος 2019

Ιδιαίτερη μνεία αξίζει να κάνουμε στο σημείο αυτό, στο βομβαρδισμό της Φλώρινας από συμμαχικά Αγγλικά αεροπλάνα τον Ιούλιο του 1944.⁹⁵ Σύμφωνα με την αφήγηση του γιατρού Μπέικου Ανδρέα: *«Ακούσαμε βόμβο αεροπλάνων και στη συνέχεια φοβερούς κρότους... τα αεροπλάνα αφού έριξαν κάμποσες βόμβες, απομακρύνθηκαν. Ειδοποιήθηκα να σπεύσω στο σπίτι του Κοεμτζόπουλου, που ήταν στο σιδηροδρομικό σταθμό, γιατί οι βόμβες έπεσαν όλες εκεί γύρω κι είχε γίνει μεγάλη καταστροφή. Οι σύμμαχοι είχαν πληροφορίες ότι θα επιβιβάζετο Γερμανική φάλαγγα στο τρένο, γύρω στους 500 Γερμανούς με τον οπλισμό τους. Όταν πλησίασα τις γραμμές του τρένου αντίκρισα ένα φρικιαστικό θέαμα. Μια βόμβα είχε πέσει εκεί κοντά και ήταν πεσμένοι ο ένας πάνω στον άλλο νεκροί, πάρα πολλοί Γερμανοί, που δεν είχαν προλάβει να επιβιβαστούν στην αμαξοστοιχία.*

Από τον βομβαρδισμό των Άγγλων είχαμε 128 τραυματίες, 48 νεκρούς που ανασύρθηκαν από τα ερείπια των κατοικιών και 6 που υπέκυψαν μετά τη χειρουργική επέμβαση. Οι εθελόντριες έτρεχαν παντού. Στον Σταθμό Πρώτων Βοηθειών, στο Νοσοκομείο, στους βομβόπληκτους, παρέχοντας παντού τη βοήθειά τους, τις γνώσεις τους, την εμπειρία τους, την ηθική συμπαράστασή τους.....πιστές στον όρκο τους, παρείχαν τις πρώτες βοήθειες και νοσηλεία αδιακρίτως σε Έλληνες και Γερμανούς. Άλλωστε ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός επιδιώκει την ανακούφιση όλων των τραυματιών ανεξαρτήτως των μεταξύ τους διαφορών.»

- **Κοζάνη**

Στην Κοζάνη ο Σταθμός Πρώτων Βοηθειών στεγαζόταν στον Α΄ όροφο του Δημαρχείου. Εκεί καθημερινά οι εθελόντριες εργάζονταν με μεγάλο ζήλο για τη νοσηλεία των πληγωμένων αλλά κυρίως για την σίτιση των παιδιών και των απόρων.

Σύμφωνα με τη μαρτυρία της Εθελόντριας Αδελφής Ελεονώρας Κούγια, ο Ε.Ε.Σ. είχε και έναν άλλο πολύ σημαντικό ρόλο. Επειδή στην Αθήνα η πείνα ήταν αφόρητη, η έλλειψη τροφίμων μεγάλη, ο Ε.Ε.Σ. μας έστελνε παιδιά και εμείς τα βάζαμε σε οικογένειες στα χωριά. Μετά, όταν τέλειωσε ο πόλεμος τα στείλαμε πίσω. Τα δώσαμε στη Χαραυγή, Ακρινή, Κλείτο, Αναρράχη. Πράγματι, ο Ε.Ε.Σ. την περίοδο αυτή εφάρμοσε ένα πρόγραμμα τοποθέτησεως εξασθενημένων από τον υποσιτισμό παιδιών της πόλης σε αγροτικές οικογένειες, κατά το οποίο Εθελόντριες

⁹⁵ Σύμφωνα με την κ. Ηλιάδου- Τάχου ήταν Αμερικανοί και όχι Άγγλοι αυτοί που βομβάρδισαν τη Φλώρινα.

Αδελφές συνόδευαν παιδιά από Αθήνα και τα έδιναν προσωρινά σε αγροτικές οικογένειες που τους εξασφάλιζαν την επιβίωση.⁹⁶

Μια άλλη υπηρεσία-προσφορά των εθελοντριών ήταν οι επισκέψεις σε φυλακές και στρατόπεδα. Η Μαριέττα Παλαμήδους θυμάται: *Τον Οκτώβρη του 1944, εθελόντριες Αδελφές κι εγώ πήγαμε στις φυλακές που ήταν σε στρατόπεδο των ανταρτών, να δώσουμε φάρμακα και τρόφιμα στους φυλακισμένους αιχμαλώτους των ΠΑΟτζίδων. Εκεί προκληθήκαμε από τον στρατοπεδάρχη «Παλεργάτη» ότι φροντίζουμε μόνο τους ΠΑΟτζίδες. Γύρισε ο καιρός και τους παίρνουν φυλακή οι ΠΑΟτζίδες και τότε εμείς πήγαμε και πάλι στις φυλακές για να φροντίσουμε τους φυλακισμένους με φάρμακα. Όταν με είδε ο Στρατοπεδάρχης κατέβασε το κεφάλι του. Η απάντηση που του χρωστούσα δόθηκε τότε. Η προσφορά είναι για όποιον υποφέρει.*⁹⁷

3.2.2.2. Αντιμετώπιση της πείνας-Συσσίτια

Πριν από την έναρξη του Β'Π.Π. η χώρα μας, σύμφωνα με επίσημα στατιστικά στοιχεία, κάλυπτε μεγάλο μέρος των αναγκών της σε τρόφιμα – το 1/3 περίπου- με εισαγωγές από το εξωτερικό, που απορροφούσαν και σημαντικό μέρος του ισχνού συναλλαγματικού της αποθέματος. Η έκρηξη ωστόσο, του Πολέμου επέφερε δυσχέρειες και περιορισμούς στη διακίνηση των αγαθών και μείωση των εισαγωγών μας σε τρόφιμα. Επίσης, η επιστράτευση του αγροτικού και εργατικού δυναμικού, η αποσύνθεση της παραγωγικής μηχανής, η εξάρθρωση των μεταφορών, η κατάρρευση της οικονομίας, οδήγησαν τη χώρα στον υποσιτισμό και την πείνα.

Το κρατικό σύστημα διανομών με δελτία αποτυγχάνει και ναυαγεί, και λόγω των εγγενών αδυναμιών του, και λόγω της έλλειψης ειδών διατροφής για διανομή. Η προσπάθεια της Αγροτικής Τράπεζας για συγκέντρωση δημητριακών από την ύπαιθρο, σημειώνει πενιχρά αποτελέσματα. Μοναδική κρατική επισιτιστική ανακούφιση, για τις ασθενέστερες οικονομικά τάξεις, παραμένουν τα Λαϊκά Συσσίτια,⁹⁸ που διανέμουν το Φθινόπωρο του 1941, 55.000 περίπου μερίδες στοιχειώδους φαγητού την ημέρα.

Μπροστά στη ραγδαία επιδείνωση της επισιτιστικής κατάστασης, κυρίως της πρωτεύουσας αλλά και των μεγάλων αστικών κέντρων, ο Πρόεδρος του Ε.Ε.Σ.

⁹⁶ Συνέντευξη μαγνητοφωνημένη Κ.Ε., Κοζάνη 2012

⁹⁷ Συνέντευξη μαγνητοφωνημένη Μ.Π., Κοζάνη 2012

⁹⁸ Τα Συσσίτια, είχαν ιδρυθεί τον Ιούνιο του 1939, από την κυβέρνηση Μεταξά, με αποκλειστικό προορισμό την ενίσχυση μαθητών, που ανήκαν σε ενδεείς οικογένειες. Τη διοίκηση και εποπτεία τους ασκούσε ειδική «Επιτροπή Μαθητικής Αντιλήψεως».

Ιωάννης Αθανασάκης, απευθύνει αλληπάλληλες εκκλήσεις προς το Διεθνές Κομιτάτο του Ερυθρού Σταυρού στη Γενεύη, ζητώντας την αποτελεσματική αρωγή για την εξασφάλιση επισιτιστικής επιβίωσης του αστικού πληθυσμού της κατεχόμενης Ελλάδας.

Με τις συντονισμένες προσπάθειες του Προέδρου, Ι. Αθανασάκη, την πολύτιμη συμπαράσταση του μόνιμου αντιπροσώπου του Διεθνούς Ερυθροσταυρικού Κομιτάτου της Γενεύης στη χώρα μας, Robert Brunel, τη δραστική συνδρομή του προέδρου εξωτερικών υποθέσεων του Γερμανικού Ερυθρού Σταυρού Δρ. Hartmann, τη συναίνεση των Γερμανικών και Ιταλικών Αρχών κατοχής και τη συγκατάνευση της Βρετανικής κυβέρνησης, ιδρύεται στη Ελλάδα, στις αρχές Οκτωβρίου 1941, η πρώτη «Επιτροπή Διαχείρισεως των Αποστολών Τροφίμων του Διεθνούς Κομιτάτου του Ερυθρού Σταυρού», που πραγματοποιούνται βάσει σχετικής συμφωνίας του Κομιτάτου με την Τουρκική Ερυθρά Ημισέληνο και την έγκριση της Τουρκικής κυβέρνησης.⁹⁹

Με τα τρόφιμα που ήρθαν από την Τουρκία ανακουφίσθηκαν αρχικά η Αθήνα και ο Πειραιάς αλλά και μέρη της επαρχίας. Εδώ βέβαια, ανέκυψαν σοβαρότατα προβλήματα: ποια διαμερίσματα της Χώρας θα έπρεπε να προηγηθούν στη χορήγηση τροφίμων και με ποιο μέτρο αλλά και σε ποιους θα ανέθετε η επιτροπή τη διαχείρισή τους.

Τελικά, η Επιτροπή, για το πρώτο πρόβλημα, στηρίχθηκε

α. σε πρόσφατα πληθυσμιακά στατιστικά δεδομένα,

β. σε πληροφορίες από τα επαρχιακά Τμήματα του Ε.Ε.Σ.,

γ. στις εκθέσεις εκκλησιαστικών και κρατικών φορέων και

δ. σε αναφορές διαφόρων αξιόπιστων ιδρυμάτων, κυρίως της Αγροτικής Τράπεζας.

Για την προσπέλαση του δεύτερου κωλύματος, καταρτίστηκαν σε μεγάλα επαρχιακά κέντρα Κεντρικές Επιτροπές και σε μικρότερα Τοπικές Επιτροπές, με την επωνυμία «Επιτροπές Διανομών του Ερυθρού Σταυρού», με πυρήνες τα μέλη των επαρχιακών Τμημάτων του Ε.Ε.Σ. – όπου υπήρχαν- και έγκριτους κοινωνικούς παράγοντες, παισιωμένους από δραστήριους ερυθροσταυρίτες εθελοντές. Οι Επιτροπές αυτές λειτουργούσαν με πιστή τήρηση των οδηγιών και υποδείξεων της Επιτροπής Διανομών του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού και μοίραζαν τα τρόφιμα είτε

⁹⁹ Πανταζίδης Ξ., ό.π., σ. 289

απευθείας στους πολίτες μέσω των Λαϊκών Συσσιτίων, είτε σε Τοπικές Εφορείες Συσσιτίων που διαχειρίζονταν τα τρόφιμα. Αυτό έγινε μέχρι τις 20 Αυγούστου 1942 οπότε και διακόπηκε ο εφοδιασμός των συσσιτίων, με εξαίρεση τα παιδικά συσσίτια, τα συσσίτια των αναπήρων και θυμάτων πολέμου καθώς και εκείνα των νοσηλευτικών ιδρυμάτων, που εξακολουθούσαν να τροφοδοτούνται από την Επιτροπή.

Επιπρόσθετα προβλήματα δημιουργούσαν και οι δύσκολες συνθήκες κατά τη μεταφορά των τροφίμων, η έλλειψη ασφάλειας, η αποδιοργάνωση των συγκοινωνιών και μεταφορών καθώς και η αποθήκευσή τους στα επαρχιακά κέντρα. Οι δυσχέρειες αυτές οδήγησαν στη δημιουργία «Υπηρεσίας Επιθεωρήσεως Επαρχιών», τόσο για τον έλεγχο της διαχείρισης, όσο και για την εξακρίβωση των επισιτιστικών αναγκών κάθε περιοχής.

Το Μάρτιο του 1942 και αφού η δυνατότητα αγοράς σιταριού από την Τουρκία είχε εκλείψει, κατόπιν πολλών εκκλήσεων και διαπραγματεύσεων, παρελήφθησαν από την Επιτροπή Διανομών του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού, για λογαριασμό του ελληνικού λαού, 13.500 τόνοι σιτάρι και 10.000 τόνοι αλεύρι, Αμερικανικής και Καναδικής προέλευσης, που μεταφέρθηκαν με σουηδικά ατμόπλοια, ύστερα από άδεια της βρετανικής κυβέρνησης. Το νέα επισιτιστικό σχέδιο δράσης ανέλαβε η πρώτη μικτή Ελληνοελβετική Επιτροπή Διανομών και την αποστολή τροφίμων στις περιφερειακές επιτροπές συνόδευαν Ελβετοί ή Σουηδοί επιθεωρητές με άμεσους παραλήπτες τα υποκαταστήματα της Αγροτικής Τράπεζας.¹⁰⁰

Δημιουργείται και πάλι ένα δίκτυο διανομής τροφίμων από την Αθήνα προς τα επαρχιακά τμήματα της χώρας, στο οποίο εμπλέκονται διάφορες επιτροπές. Τις Κεντρικές Επιτροπές αποτελούσαν οι Μητροπολίτες, ως πρόεδροι, οι νομάρχες ή οι δήμαρχοι κάθε περιοχής, εκπρόσωποι του Ε.Ε.Σ. και αντιπρόσωποι εργατοϋπαλληλικών σωματείων. Τις Τοπικές Επιτροπές στελέχωναν επίλεκτα μέλη της τοπικής κοινωνίας με επικεφαλής κληρικούς, κοινοτάρχες, αστυνομικούς ή εκπαιδευτικούς. Οι επιτροπές αυτές αναλάμβαναν τη διαχείριση και διανομή τροφίμων, όχι πάντα χωρίς προβλήματα.¹⁰¹

¹⁰⁰ Πανταζίδης Ξ. ό.π., σ. 303

¹⁰¹ Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Καστοριά, με τη διαμάχη μεταξύ βουλευτή Γυιόκα και Μπατρίνου, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, σελ.22

Στη Φλώρινα, την περίοδο αυτή τα συσσίτια λειτουργούσαν στο ΠΙΚΠΑ, όπου προσέφεραν εθελοντικά υπηρεσία, εκτός από τις εθελόντριες αδελφές, και πολλές άλλες κυρίες και κοπέλες της πόλης. Ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός απέστειλε με την εθελόντρια Ριάδη από την Αθήνα τρόφιμα για διανομή, γάλα, ζάχαρη, φάρμακα, ιματισμό, μουρουνέλαιο.¹⁰²

Στην Καστοριά συσσίτια για φτωχούς και πεινασμένους πολίτες οργάνωσε ο μητροπολίτης Νικηφόρος¹⁰³ μέσω οικονομικών φόρων της μητροπόλεως. Επίσης, συνέβαλλε στην ενίσχυση της κοινωνικής πρόνοιας, συμπαραστάθηκε ηθικά και οικονομικά στους στρατευμένους στο μέτωπο αλλά και στις οικογένειές τους κατά την περίοδο της κατοχής και βρισκόταν δίπλα στους φυλακισμένους και ετοιμοθάνατους.

3.2.2.3. Συσσίτια Κοζάνης- Αυγουστίνος Καντιώτης

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, τα Συσσίτια είχαν ιδρυθεί από την κυβέρνηση Μεταξά, για την ενίσχυση φτωχών μαθητών. Τις παραμονές του Ελληνοϊταλικού πολέμου, οι διάφορες εστίες των μαθητικών συσσιτίων, μοίραζαν σε αναξιοπαθούντες μαθητές των Σχολείων 20.000 περίπου μερίδες φαγητού την ημέρα. Η κήρυξη όμως, του Πολέμου, η αναγκαστική γενική επιστράτευση και η αποστέρηση χιλιάδων οικογενειών των κατώτερων εισοδηματικών τάξεων του πληθυσμού από τους προστάτες τους, κατέστησαν αναγκαία την επέκταση του θεσμού των συσσιτίων και σε αυτές, καθώς και τη συγκρότηση, από την ίδια την κυβέρνηση, «Κεντρικής Επιτροπής Λαϊκών Συσσιτίων», που μοίραζε στη διάρκεια του πολέμου αυτού 55.000 περίπου ημερήσιες μερίδες φαγητού.

Οι υπόλοιπες τάξεις, εγκαταλείπονται από το κατοχικό κράτος στην τύχη τους κι αναγκάζονται να βασιστούν αποκλειστικά στα δικά τους μέσα. Μπροστά στη ραγδαία επιδείνωση της επισιτιστικής κατάστασης τόσο ο Ε.Ε.Σ. όσο και άλλες συλλογικές πρωτοβουλίες, ανέλαβαν δράση.

Στην Κοζάνη λειτουργούν αρχικά δυο Εστίες Συσσιτίων, μια του Ε.Ο.Χ.Α., που κατευθυνόταν από την αρχιεπισκοπή για παιδιά, με την οποία συνεργάζεται ο Ε.Ε.Σ. και μια Εστία Λαϊκών Συσσιτίων, της οποίας τα μέλη εργάζονταν σε γερμανικές υπηρεσίες. Από τις 7 Φεβρουαρίου 1944 αρχίζουν να λειτουργούν και τα

¹⁰² Συνέντευξη εθελόντριας Κ.Ε., Αμύνταιο, Αύγουστος 2019

¹⁰³ Ο Μητροπολίτης Νικηφόρος υπήρξε κεντρική αντιστασιακή μορφή της Καστοριάς, καθώς πολλές φορές είχε κληθεί να διαπραγματευθεί με τον κατακτητή για την ευμενέστερη μεταχείριση των Ελλήνων και των συμμάχων τους.

Συσσίτια της ΕΣΤΙΑΣ, που ίδρυσε ο Αρχιμανδρίτης τότε στην Κοζάνη, Αυγουστίνος Καντιώτης, και απευθύνονταν σε όλους τους άπορους. Εδώ, αξίζει να επισημάνουμε την ιδιαίτερη σχέση εμπιστοσύνης που δημιουργήθηκε ανάμεσα στον επίτροπο του Ερυθρού Σταυρού, Βέγκερ, και στον Αυγουστίνο Καντιώτη, που πάλευε να συγκεντρώσει τρόφιμα για τα συσσίτια της Εστίας.

Η Επιτροπή της Εστίας ζητάει τη βοήθεια του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού για ενίσχυση των συσσιτίων της. Στις 12 Φεβρουαρίου 1944 αποστέλλει στη Θεσσαλονίκη το παρακάτω έγγραφο:

*«Η Διοικητική Επιτροπή
Συσσιτίου Κοζάνης
Κατηχητικού Σχολείου
Εργαζόμενων Νέων Κοζάνης*

*Εν Κοζάνη τη 12η Φεβρουαρίου 1944
Προς
Το Διοικητικόν Συμβούλιον
Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού
Θεσσαλονίκη*

Λαμβάνουμε την τιμήν να αναφέρωμεν Υμίν τα εξής:

Εν τη πόλει μας ελλειτούργουν δύο Εστίαι Συσσιτίου. Μία του Ε.Ο.Χ.Α. εν τη οποία συσσιτούνται 250 άπορα παιδιά και μία άλλη Εστία Λαϊκών Συσσιτίων ήτις διανέμει το συσσίτιον εις είδος εις 600 οικογενείας των οποίων τα μέλη κατά το πλείστον εργάζονται εις γερμανικάς υπηρεσίας.

Αναμφιβόλως αμφοτέραι αι Εστίαι εξυπηρετούν τον ύψιστον σκοπόν της φιλανθρωπίας. Αλλά, πλην των εν ταις Εστίαις ταύταις συσσιτουμένων, υπάρχει εν τη πόλει μας, ως γνωστόν, υπό εξαιρετικής συνθήκας μέγα πλήθος απόρων.

Υπέρ τούτων οι αποτελούντες την Κατηχητικήν Σχολήν Εργαζομένων Νέων Κοζάνης απεφάσισαν όπως εργασθούν προς δημιουργίαν ιδίας Εστίας.

Και με την βοήθειαν του Θεού κατόπιν κηρυγμάτων περί φιλανθρωπίας του ιεροκήρυκος Αρχιμανδρίτου Αυγουστίνου Καντιώτου συνεκεντρώθη δι' εκουσίων εισφορών του λαού ποσότης τροφίμων, δι' ης εξησφαλίσθη η σίτισις 150 συσσιτουμένων δι' εν τρίμηνον.

Αλλ' επειδή εις την Εστία μας αθρόαι υποβάλλονται αιτήσεις απόρων προς εγγραφήν (έξ'ων εξηκριβώθη η απορία μέχρι τούδε 450 ατόμων), δια ταύτα η επιθυμία

της Διοικητικής Επιτροπής είναι όπως αι μερίδαι από 150 αυξηθούν τουλάχιστον εις 600. Προς τούτο επικαλούμεθα την υποστήριξη του Υμετέρου Οργανισμού, όστις μετά τόσης προθυμίας σπεύδει εις βοήθειαν παντός σωματείου ανιδιοτελώς εργαζόμενου προς ελάττωσιν της κοινωνικής αθλιότητος.

Επιθυμούντες όπως και προφορικώς καταστήσωμεν Υμάς ενημέρους της Χριστιανικής ταύτης προσπαθείας μας, εξελέξαμεν επιτροπήν εκ των κ.κ. Στεργίου Τέγου, αντιπροέδρου της Εστίας και Σταύρου Πάπιστα, ίνα κατερχομένη εις Θεσσαλονίκην ανακοινώση Υμίν τας ανάγκας του Συσσιτίου μας.

Επισυνάπτομενον ώδε 1) Αντίγραφον αποφάσεως Γενικής Διοίκησης Μακεδονίας «Περί λειτουργίας Εστίας» και 2) το περιοδικόν της Εστίας μας «Το σπίτι του φτωχού».

Μετ' εξαιρέτου τιμής

Η Διοικητική Επιτροπή» (ΠΑΣ)

Στο έγγραφο και την επίσκεψη της Επιτροπής της Εστίας απαντά ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός με τον εντεταλμένο του στη Θεσσαλονίκη Ε. Βέγκερ.

«COMMISSION DE GESTION
POUR LES SECOURS EN GRÉCE
DE LEGATION DE THESSALONIKI

Θεσσαλονίκη 22-2-1944

Προς την

Διοικητικήν Επιτροπήν Συσσιτίου

Κατηχητικού Σχολείου

Εργαζόμενων Νέων Κοζάνης

Εις Κοζάνην

Εις απάντησιν της από 12/2/44 αιτήσεώς σας έχομεν την τιμήν να σας γνωρίσωμεν ότι παρεδώσαμεν εις τον αντιπρόσωπόν σας κ. Στέργιο Τέγον 300 (τριακόσια) κιλά ζυμαρικά προς 7.500 δραχμάς κατ' οκάν και 300 (τριακόσια) κιλά όσπρια προς 2000 δραχμάς κατ' οκάν.

Μετά τιμής

Ο Εντεταλμένος

Emile Wenger» (ΠΑΣ).

Όπως εξηγεί ο γραμματέας της Εστίας Σωτήριος Δρόσος «ο Ερυθρός Σταυρός ήθελε λεπτομερή και αυστηρή δικαιολόγηση. Στην αρχή ο πατήρ ανέθεσε αυτή τη δουλειά στον Γαζή και ύστερα σ' εμένα. Εγώ είχα κάνει σιτιστής στο στρατό και ήξερα από διαχείριση. Πήρα έντυπα βιβλία από την Αστυνομία και κατηγόρησαν το υλικό. Τα δικαιολογητικά που ζητούσε ο Ερυθρός Σταυρός τα ετοίμαζα και τα έστελνα όλα. Αυτό ικανοποιούσε απόλυτα τους υπεύθυνους και έδιναν οτιδήποτε ζητούσε ο πατήρ Αυγουστίνος».

Σημαντικότατο ρόλο στη γενναιόδωρη προσφορά του Ερυθρού Σταυρού παίζει η παρουσία του εντεταλμένου του Ε. Βέγκερ, ο οποίος γίνεται εκλεκτός φίλος και υποστηρικτής της Εστίας. Ο Βέγκερ σε επίσκεψή του στα συσσίτια της Εστίας, ο 1944, έμεινε κατάπληκτος από την καθαριότητα και την τάξη αλλά κυρίως από την εθελοντική προσφορά και υπηρεσία των ανθρώπων που βοηθούσαν σε αυτά.

«Ο κ. Βέγκερ λοιπόν, που κάτι ήξερε από πεινασμένα παιδιά, συγκινημένος από όσα έβλεπε γύρω του υποσχέθηκε:

Να ρθείτε, πάτερ, στη Θεσσαλονίκη και θα σας δώσω ό,τι χρειάζεστε για τα Συσσίτια των παιδιών σας¹⁰⁴.

Στην πρώτη απαντητική αναφορά του Δ.Ε.Σ. προς το Διοικητικό Συμβούλιο με ημερομηνία 10-3-1944 γίνεται λόγος για την επίσκεψη του κ. Βέγκερ στην Εστία και τις εντυπώσεις του γι' αυτήν.

«Ο εντεταλμένος κ. Wenger κατά την τελευταία εκ Κοζάνης διέλευσίν του, επισκεφθείς την ημετέραν Εστία και πληροφορηθείς τα κατά την ίδρυσιν και λειτουργία αυτής, υπεσχέθη ημίν θερμήν την υποστήριξιν, δεδομένου ότι όλοι όσοι υπηρετούν στην Εστία μας (ιεροκήρυξ, μέλη της Επιτροπής, νέοι, μάγειροι, νυχτοφύλακες κλπ) είναι εθελονταί της αγάπης του Χριστού και προσφέρουν δωρεάν τας υπηρεσίας των».

Από τότε οι αποθήκες της Εστίας είναι πάντοτε γεμάτες και μάλιστα από εκλεκτά είδη τροφίμων. Μπορεί να βρει κανείς εκεί βούτυρο, ζάχαρη, μαρμελάδες, μέχρι και καραμέλες.¹⁰⁵ ([Παράρτημα 3, Ε1](#))

Τα συσσίτια αυτά έληξαν τον Απρίλιο του 1945, αφού το επίσημο κράτος είχε επιβάλει κάποια σχετική τάξη και επιπλέον είχε έρθει εντολή στον ιεροκήρυκα

¹⁰⁴ Μύρου Π., *Η Αντίσταση της Αγάπης*, Αθήνα 1991, σ. 178-184

¹⁰⁵ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π. 06/3471/29-8-1944

Αυγουστίνο Καντιώτη να εγκαταλείψει την Κοζάνη και να εγκατασταθεί στα Γρεβενά.

3.2.2.4. Διανομή γάλακτος

Από το δύσκολο χειμώνα του 1941-42, ο Ε.Ε.Σ. σε συνεργασία με την Αρχιεπισκοπή Αθηνών, το Υπουργείο Εθνικής Πρόνοιας και το Πατριωτικό Ίδρυμα Περιθάλψεως, οργανώνει πολυδύναμη «Υπηρεσία διανομής γάλακτος» για τη συντήρηση και διατροφή βρεφών, ως τη συμπλήρωση του 2^{ου} έτους της ηλικίας τους. Από το 3^ο έτος κι έπειτα συνέχιζε ο Εθνικός Οργανισμός Χριστιανικής Αλληλεγγύης (Ε.Ο.Χ.Α.) της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, που συνέδραμε αποφασιστικά την επισιτιστική επιβίωση του.

Σύμφωνα με μαρτυρίες της εποχής, η πείνα μάστιζε κυρίως την Αθήνα και τις μεγάλες πόλεις αλλά και στην επαρχία ο κόσμος υπέφερε από τις ελλείψεις βασικών τροφών. Δεν υπήρχε ζάχαρη, τυρί, βούτυρο ούτε σιτάρι για την παρασκευή ψωμιού. Στα χωριά εύρισκε κανείς ευκολότερα τρόφιμα αλλά τα πουλούσαν στη μαύρη αγορά. Στη Φλώρινα ο Ε.Ε.Σ. διένειμε μουρουνόλαδο, σκόνη γάλακτος, αλεύρι και φάρμακα. Πρωί πρωί εθελόντριες αδελφές πήγαιναν στο ΠΚΠΑ ετοίμαζαν το γάλα, ώστε τα παιδάκια να βρουν ζεστό ρόφημα και ψωμί.¹⁰⁶

Εβδομαδιαία Υπηρεσία Εθελοντών Αδελφών Ε.Ε.Σ. Επαρχιακού Κέντρου Φλώρινας (Διανομής Γάλακτος από 14/12/1944)

¹⁰⁶ Συνέντευξη εθελόντριας Χ.Ε., Φλώρινα, Ιούλιος 2019

α/α	Όνοματεπώνυμο	Α΄ Εστία	Β΄ Εστία
		Ημέραι Εργασίας	
1.	Βασιλείου Ξανθίπη	Δευτέρα	Σάββατο
2.	Ζώγου Ζαχαρούλα	Τρίτη	Πέμπτη
3.	Νικολαΐδου Αυγή	Τετάρτη	Δευτέρα
4.	Παπαδοπούλου Μαρία	Πέμπτη	Κυριακή
5.	Κάλφογλου Ελένη	Παρασκευή	Τρίτη
6	Ταρτσίδου Θεοδότα	Σάββατο	Παρασκευή
7.	Πιπέρκου Βασιλική	Κυριακή	Τετάρτη
<u>Παρατηρήσεις</u>			
<p>Η Αδελφή της υπηρεσίας θα παρευρίσκεται εκ των πρώτων εις την εργασίαν της με πλήρη στολήν και θα επιστατή εις την παρασκευήν γάλακτος, θα φροντίζη δια την ακριβή αναλογίαν του ύδατος και θα εκτελή ιδιοχείρως την διανομήν επί τη βάσει των προσαγομένων δελτίων.</p>			

Από τις 12-3-1945 μέχρι 17-5-1945 στη Φλώρινα διανεμήθηκαν 77.938 μερίδες γάλακτος.¹⁰⁷

3.2.2.5. Αναζήτηση αγνοουμένων ή αιχμαλώτων

Σύμφωνα με βασική καταστατική απόφαση της ένατης Διεθνούς Διάσκεψης των Ερυθρών Σταυρών, που έγινε στην Ουάσιγκτον το 1912, οι Ερυθροί Σταυροί όφειλαν να οργανώσουν, σε καιρό ειρήνης, Ειδική Επιτροπή Αιχμαλώτων. Ο Ε.Ε.Σ. συμμορφούμενος με την απόφαση αυτή, οργάνωσε τον Ιούλιο του 1915, Επιτροπή Αιχμαλώτων Πολέμου για συλλογή πληροφοριών.¹⁰⁸

Το γραφείο Αιχμαλώτων του Ε.Ε.Σ. επανιδρύθηκε το Νοέμβριο του 1940, ύστερα από πρόταση της κυβέρνησης, για να παρακολουθεί την τύχη των Ελλήνων αιχμαλώτων και ομήρων του Ελληνοϊταλικού πολέμου, να ελέγχει τις συνθήκες κράτησης και διαβίωσης των αιχμαλώτων, την εξυπηρέτηση της αλληλογραφίας τους και την μέριμνα της υγειονομικής τους περίθαλψης.

Για την αποτελεσματικότερη επιτέλεση του έργου του, το Γραφείο Αιχμαλώτων, δημιούργησε (7) επτά ειδικότερα τμήματα:

¹⁰⁷ Τσάμη Α., « Η δράση των Εθελοντριών Αδελφών του Παραρτήματος του Ε.Ε.Σ. Φλωρίνης», Δήμος Φλώρινας, 1997, σ. 27

¹⁰⁸ Πανταζίδης Ξ., ό.π., σ. 89

- Τμήμα Πληροφοριών,
- Τμήμα στρατιωτικών αιχμαλώτων,
- Τμήμα πολιτικών κρατούμενων και ομήρων,
- Τμήμα αναζητήσεων αγνοουμένων ιδιωτών,
- Τμήμα ναυτικών υποθέσεων,
- Τμήμα Βοήθειας,
- Τμήμα λογιστηρίου¹⁰⁹

Σε αυτό το γραφείο προωθούσαν τα Επαρχιακά Τμήματα τις αιτήσεις ή τα αγωνιώδη γράμματα όσων αναζητούσαν συγγενικά τους πρόσωπα και ήταν πολλά.

Παραθέτουμε αυτούσια δύο -από τα πολλά- έγγραφα που επιδόθηκαν στο Τμήμα Κοζάνης για αναζήτηση αγνοουμένων.

Στο πρώτο,¹¹⁰ με αριθ. Πρωτ. 848/3-4-1946, η κ. Αθανασία Πικούλα από το Ζευγολατιό Μεσσηνίας, απευθύνεται στο Τμήμα Ε.Ε.Σ. Κοζάνης και αναζητά τον αδελφό της, ο οποίος χάθηκε ενώ επέβαινε σε όχημα του Ε.Ε.Σ. μεταξύ Βόλου και Κοζάνης. Η διοίκηση σχεδόν άμεσα διαβιβάζει το έγγραφο στην Διεύθυνση Χωροφυλακής και περιμένει στοιχεία του αγνοούμενου. ([Παράρτημα 3, E2](#))

Στο δεύτερο,¹¹¹ ο κ. Τσιαρτσιώνης, από Κοζάνη, ζητά πληροφορίες και ψάχνει τρόπο επικοινωνίας με το γιο του Βασίλειο που ζει στη Γερμανία. Παρατηρούμε ότι, τα έγγραφα μέσω Ερυθρού προωθούνται όσο το δυνατό γρηγορότερα, διαβιβάζονται στον κατάλληλο αποδέκτη και περιμένουν την απάντησή τους, θετική ή αρνητική. ([Παράρτημα 3, E3](#))

Η αναζήτηση αγνοουμένων μέσω του Ε.Ε.Σ. συνεχίστηκε για πολλά χρόνια μετά τη λήξη της Κατοχής και του Εμφυλίου πολέμου και μέσω ραδιοφώνου.

3.2.2.6. Συνδρομή σε πληγέντες της Κατοχής

Ένα από τα πιο τραγικά περιστατικά που έζησαν οι εθελόντριες αδελφές του Τμήματος Φλώρινας, την περίοδο της Γερμανικής Κατοχής, ήταν η καταστροφή της Κλεισούρας. Η Εθελόντρια Αδελφή Ε. Κάλφογλου θυμάται με πόνο:

Το απόγευμα της 7ης Απριλίου με κάλεσε στη Νομαρχία ο Νομάρχης Μπόνης, από τον οποίο πληροφορήθηκα το τραγικό συμβάν της 5-4-1944 και έπρεπε να μεταβεί συνεργείο για την περίθαλψη των τραυματιών. Φτάνω στο Σταθμό μας και το

¹⁰⁹ Πανταζίδης Ξ., ό.π., σ. 198

¹¹⁰ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π. 848/3-4-1946

¹¹¹ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π. 1/26-1-1946

ανακοινώνω στις Αδελφές... αμέσως αρχίζει η ετοιμασία του υλικού. Άλλη κόβει, άλλη διπλώνει και άλλη αποστειρώνει γάζες, όλες προσφέρουν αρκεί να προλάβουν. Το βράδυ όλα τα απαραίτητα φάρμακα, εργαλεία, επιδεσμικό υλικό και φορεία είναι έτοιμα. Ενημέρωσα και τα πρόσωπα του συνεργείου, έτοιμες και οι άδειες που επικύρωσε και ενέκρινε ο Γερμανός Φρούραρχος της πόλης Χάνς.

Ξημερώνει η 8η Απριλίου, ώρα 1 το πρωί, δυο αυτοκίνητα είναι έτοιμα στην πλατεία και δέχονται όλο το συνεργείο, που αποτελείται από δυο γιατρούς, τον Α. Ναούμ, γιατρό του Σταθμού Α΄ Βοηθειών και τον Ι. Ματσούκα, στρατιωτικό λοχαγό Ιατρό και Διευθυντή του άλλοτε Στρατιωτικού Νοσοκομείου Φλωρίνης, τον από Κλεισούρα καταγόμενο Γ. Αργυρόπουλο, φαρμακοποιό, ως μέλος της επιτροπής Ε.Ε.Σ. Φλώρινας, τον Α. Ιωαννίδη, υπάλληλο Προνοίας και δυο εθελόντριες Αδελφές του Σταθμού μας –με πλήρη στολή- την Μ. Παπαδοπούλου και την υποφαινόμενη (Κάλφογλου).

Φθάνουμε ώρα 9.30π.μ. Κανείς δεν φαίνεται. Τίποτα δεν δείχνει την ύπαρξη ανθρώπου. Με το σταμάτημα του αυτοκινήτου κάτι εκπληκτικό παρουσιάζεται μπροστά μας, άνθρωποι, άνδρες, γυναίκες, παιδιά τρέχουν αλαφιασμένοι για να κρυφτούν...τους τρομάξαμε! Κάποια στιγμή άκουσαν, κατάλαβαν, σταμάτησαν και κάποιος –ένα παλικάρι- παίρνει τον κατήφορο προς εμάς....Πένα ανθρώπινη δύσκολα θα περιγράψει τη φρικτή εικόνα που αντικρίζουμε. Ερείπια καμένα, μισοκαμένα, καπνοί ακόμα ανεβαίνουν. «Να το σπίτι μου.... δεν έμεινε τίποτα. Να η αποθήκη μου, ακόμα καπνίζει το σιτάρι μου. Μα ποιος τα λογαριάζει αυτά... πάει και η γυναίκα μου...» Βλέπουμε τη δυστυχία και τα μάτια μας δακρύζουν, μπρος στην ανείπωτη συμφορά.

Φθάνουμε στην πλατεία του χωριού. Εκεί μοιραζόμαστε σε δυο τμήματα. Γιατρός και Αδελφή παίρνουμε δυο αντίθετες κατευθύνσεις και με την οδηγία των χωρικών επισκεπτόμαστε τα πληγωμένα γυναικόπαιδα. Στο δρόμο έξω από ένα καμένο σπίτι βλέπουμε ένα πτώμα μισοκαμένο, το πτώμα της όμορφης Βάγιας. «Χτες αν ερχόσαστε θα βλέπατε πολλά τέτοια. Τα είχαμε μαζεμένα κατά συνοικίες και τα θάψαμε. Αυτό είναι το τελευταίο». Τα θύματα ανήλθαν σε 240 νεκρούς.

Στην Κλεισούρα επιδέσαμε καμιά δεκαριά. Πήραμε υπό σημείωση όσους έχουν ανάγκη μεταφοράς, δώσαμε σχετικές οδηγίες και υλικό για τους ελαφρά τραυματισμένους, ενθαρρύνσαμε όσο μπορέσαμε τους λοιπούς γερούς και

συνοδευόμενοι από χωρικούς αφήνουμε το πληγωμένο χωριό με κατεύθυνση το Μοναστήρι της Παναγίας.¹¹²

Πολυάριθμα είναι τα περιστατικά βίας και πόνου, που έζησαν και στα οποία κλήθηκαν να υπηρετήσουν οι εθελόντριες αδελφές του Ε.Ε.Σ. την περίοδο της γερμανικής κατοχής και του εμφυλίου στη συνέχεια.

Η εθελόντρια Χάσου Ζαχαρούλα περιγράφει έντονα έναν άλλο βομβαρδισμό που έγινε τον Οκτώβριο του 1947 στη Φλώρινα. Στο 3^ο Γυμνάσιο Φλώρινας στεγαζόταν τότε ο λόχος διαβιβάσεων. Το απογευματάκι ο λοχαγός διάβαζε στο λόχο του κάτι διαταγές. Ξαφνικά ακούγονται υπόκωφοι κρότοι, γνωστοί κρότοι οβίδων και όλμων. Οι στρατιώτες δεν πρόλαβαν να καλυφθούν. Μια οβίδα έπεσε μέσα στην αυλή. Το τι επακολούθησε δεν περιγράφεται... Αμέσως έτρεξαν οι γιατροί Ματσούκας, Δρόσος, Σιγανός, εθελόντριες και πρόσκοποι για να ανασύρουμε τραυματίες. Πολλοί οι νεκροί, άλλοι τόσοι οι τραυματίες. Επί δύο εικοσιτετράωρα όλοι σταθήκαμε κοντά τους.¹¹³

3.2.3. Η δράση του Ε.Ε.Σ. κατά την περίοδο του Εμφυλίου πολέμου

Η περίοδος του Εμφυλίου Πολέμου, που κράτησε από το 1946 μέχρι το 1949 περίπου, είναι από τις πιο σκοτεινές και αιματοβαμμένες ιστορικές περιόδους της Ελληνικής ιστορίας. Ένα από τα χαρακτηριστικά της ήταν οι μετακινήσεις πληθυσμών. Από την Κατοχική περίοδο χιλιάδες άνθρωποι είχαν εγκαταλείψει τα σπίτια τους σε αναζήτηση καλύτερου ή ασφαλέστερου τρόπου ζωής. Μόλις το 1941, περισσότεροι από 100.000 άτομα, πρόσφυγες, έποικοι, στελέχη του ελληνικού κρατικού μηχανισμού επιφανή πρόσωπα χρειάστηκε να εγκαταλείψουν τη ζώνη της βουλγαρικής κατοχής, στη Θράκη και την Ανατολική Μακεδονία και να σκορπιστούν στην υπόλοιπη χώρα. Αργότερα, σε αυτούς προστέθηκαν οι «βομβόπληκτοι», οι πυροπαθείς των κατεστραμμένων χωριών, οι φυγόδικοι ή οι διωκόμενοι από τις αρχές Κατοχής ή την Αντίσταση, οι άποροι οι οποίοι προσέβλεπαν στο δελτίο διανομής τροφίμων των πόλεων.

Μετά τη Συμφωνία της Βάρκιζας, η μετάβαση από την κατεστραμμένη ύπαιθρο προς τις πόλεις, όπου έρρεε ο πακτωλός της ΟΥΝΡΑ¹¹⁴ και των λοιπών

¹¹² Ημερολόγιο Ελένης Κάλφογλου- Αναγνωστίδου, Προϊσταμένης του παραρτήματος Ε.Ε.Σ. Φλώρινας, το οποίο βρίσκεται στο αρχείο της Τσάμη.

¹¹³ Συνέντευξη εθελόντριας Ζ.Χ., Φλώρινα, Σεπτέμβριος 2019

¹¹⁴ Διασυμμαχική Οργάνωση Αρωγής και Αποκαταστάσεως (UNRRA) για την αποκατάσταση των Ελλήνων πληγέντων από τον πόλεμο. Η συμφωνία της Ελλάδος με την UNRRA που υπεγράφη την 1 Μαρτίου 1945, τέσσερις μήνες μετά την άφιξη της Κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας του Γεωργίου Παπανδρέου στην Αθήνα, συνιστούσε ουσιαστικά την πρώτη μεταπολεμική προσπάθεια

οργανισμών, ήταν μια λύση στο αδιέξοδο. Στην αναζήτηση τρόπου επιβίωσης ήρθαν, με την εξάπλωση της τρομοκρατίας και των διώξεων, να προστεθούν οι λόγοι ασφάλειας. Πριν καλά καλά ξεκινήσει ο Εμφύλιος, μεγάλοι αριθμοί πολιτών είχαν μετακινηθεί μακριά από τις εστίες τους σε αστικές ζώνες της χώρας.¹¹⁵

Στη Δυτική Μακεδονία, η ύπαιθρος και τα χωριά αδειάζουν, η Αστυνομία συμπύσσεται στις πόλεις, Φλώρινα, Κοζάνη, Γρεβενά και οι χωρικοί καταφεύγουν εκεί για να σώσουν τα παιδιά τους από το παιδομάζωμα και άλλες κακουχίες. Όλοι φιλοξενούν ανταρτόπληκτους, τα σχολεία, οι αποθήκες, οι εκκλησίες, τα πάντα είναι γεμάτα. Οι εθελόντριες του Ε.Ε.Σ. εργάζονται σκληρά όπου τους ζητηθεί, στα νοσοκομεία, στα Κινητά Ιατρεία, στις διανομές τροφίμων και ιματισμού, αλλά παρέχουν και κατ' οίκον νοσηλεία.

Την περίοδο αυτή του Εμφυλίου, ο Ε.Ε.Σ. ενεργεί σύμφωνα με το άρθρο 3.1 του καταστατικού ίδρυσής του¹¹⁶, συνδράμοντας –σε καιρό πολέμου- στο έργο της Στρατιωτικής Υγειονομικής Υπηρεσίας με θεραπεία και περίθαλψη των τραυματιζομένων ή νοσοούντων μελών των Ενόπλων Δυνάμεων, ενώ μεριμνά και προστατεύει τους αιχμαλώτους, τον άμαχο πληθυσμό και τα θύματα πολέμου. Δεν παραλείπει, βέβαια, να ενεργήσει και σύμφωνα με το εδάφιο του ίδιου άρθρου 3.2, το οποίο καθορίζει πως -σε καιρό ειρήνης- ο Ε.Ε.Σ. παρεμβαίνει ως αρωγός σε θεομηνίες ή επιδημίες ιδίως στην πρόληψη και καταστολή των λοιμωδών και λαοφθόρων νόσων, στην προστασία της πρώτης παιδικής ηλικίας και στην προαγωγή της δημόσιας υγείας γενικά.

Ο τρόπος οργάνωσης, η παρακολούθηση της κίνησης του υλικού, η διανομή εφοδίων και η διοίκηση γενικά, γίνεται από τα κεντρικά γραφεία των Αθηνών μέσω ενός πολύ καλά δομημένου οργανωτικού πλαισίου. Η οποιαδήποτε ενέργεια

κοινωνικοοικονομικής ανόρθωσής της Ελλάδας. Με την εν λόγω συμφωνία που επικυρώθηκε στις 29 Μαρτίου, η διανομή των εφοδίων ανατίθετο σε αρμόδιους φορείς του ελληνικού κράτους. Ωστόσο, τα πλήγματα που είχε ήδη υποστεί τόσο η υποδομή του Ελληνικού κράτους από τις κατοχικές δυνάμεις όσο και η ανεπαρκής λειτουργία της δημόσιας διοίκησης δεν επέτρεψαν την επιτυχή διανομή των εφοδίων του διεθνούς οργανισμού. Η έλλειψη διαχειριστικών αρχών του προγράμματος διανομής των εφοδίων της UNRRA αποτέλεσε γόνιμο έδαφος για την έξαρση κρουσμάτων αισχροκέρδειας και μαύρης αγοράς. 2 Η βοήθεια της UNRRA έπαψε να υφίσταται, τυπικά, στις 31 Δεκεμβρίου 1946. <http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2008/07/op02015.pdf>

¹¹⁵ Μαργαρίτης Γ., *Ιστορία του Ελληνικού Εμφυλίου Πολέμου 1946-1949*, τ. 2, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2002, σ. 590

¹¹⁶ Καταστατικόν του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, Σωματείων Αναγνωρισμένων

μελετάται, προγραμματίζεται και ορίζεται μέσα από οργανωτικές οδηγίες.¹¹⁷
([Παράρτημα 3, Ε4](#))

Έτσι, την περίοδο αυτή, η Βάση Ερυθρού Σταυρού Κοζάνης αποτελεί το διακομιστικό κέντρο όλης της Δυτικής Μακεδονίας. Σε αυτήν καταφθάνουν υλικά, τρόφιμα, φάρμακα και ιματισμός για όλα τα τμήματα και τις επιτροπές της Δυτικής Μακεδονίας (Πτολεμαΐδας, Σιάτιστας, Γρεβενών, Φλώρινας, Καστοριάς, Αμυνταίου). Σε αυτήν επίσης, οργανώνονται, παρακολουθούνται και ενισχύονται τα Κ.Ι.Σ. και από αυτή ενισχύονται όλα τα τοπικά ιατρεία. Ωστόσο, τηρείται πάντα ιεραρχική υπαγωγή μέσω των προϊσταμένων επαρχιακών τμημάτων στην κεντρική διοίκηση Αθηνών.

3.2.3.1. Διανομές τροφίμων, ιματισμού, φαρμάκων

Ένα τηλεγράφημα προς τον Ε.Ε.Σ. Αθήνας και Θεσσαλονίκης¹¹⁸ αποτυπώνει συνοπτικά την τραγική κατάσταση που επικρατούσε στην ύπαιθρο της Δυτικής Μακεδονίας την περίοδο του Εμφυλίου πολέμου. Άστεγοι, γυμνοί, πεινασμένοι, ασθενείς περιφέρονται εδώ και εκεί λόγω των επιδρομών, των εμπρησμών, των λεηλατήσεων και φόνων, και οι οποίοι χρίζουν άμεσης βοήθειας. Ο Ε.Ε.Σ. απαντάει με τακτικές αποστολές τροφίμων, ιματισμού και φαρμάκων ανάλογα με τις δυνατότητες και τη διαθεσιμότητα που έχει σε υλικά. ([Παράρτημα 3, Ε5](#))

Ενδεικτικά αναφέρουμε: με το αριθ. Πρωτ. 1886/12-6-1947 έγγραφο του Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης, ανακοινώνεται η αποστολή ιματισμού, συγκεκριμένα 100 εφαπλώματα και 200 κλινοσκεπάσματα, για τους πυροπαθείς της Φλώρινας και ιδιαίτερα των χωρίων Κρατερού και Εθνικού, που είχαν καταστραφεί.¹¹⁹ Πάντα υπενθυμίζεται ότι οφείλουν να ακολουθούν πιστά τις οργανωτικές οδηγίες για τις διανομές. ([Παράρτημα 3, Ε6](#))

Με το αριθ. Πρωτ. 7191/7-9-1946 έγγραφο του Ε.Ε.Σ. Τμήματος Επαρχιών προς τα Τμήματα Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας, ανακοινώνεται η αποστολή ιματισμού που προορίζεται για το Νομό Καστοριάς.¹²⁰ ([Παράρτημα 3, Ε7](#))

Στο έγγραφο περιγράφεται αναλυτικά ο τρόπος αποστολής, αποθήκευσης και διανομής του φορτίου αλλά και η προτεραιότητα που θα ακολουθήσουν στη διανομή ως προς τα πυροπαθή χωριά. Αναφέρεται ακριβώς και η χωρητικότητα που πρέπει να

¹¹⁷ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.2, Α.Π. 543/1-7-1947 Ευρυτάτη δημοσιότητα προελεύσεως διανεμημένων εφοδίων

¹¹⁸ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π. 4214/2-11-1946, *Τηλεγράφημα*

¹¹⁹ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.2, Α.Π. 1886/12-6-1947, *Χορήγησις Ιματισμού*

¹²⁰ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π. 7191/7-9-1946, *Διανομή ιματισμού εις Νομόν Καστοριάς*

έχει η αίθουσα για την φύλαξη και τη διαλογή του υλικού. Αξιοπρόσεκτη είναι η επισήμανση για την επιλογή των Εθελοντριών Αδελφών που θα συμμετέχουν στη διανομή, οι οποίες πρέπει να έχουν ήθος, δραστηριότητα, εθνική συνείδηση, ευφυΐα, πείρα, κοινωνική μόρφωση, ευπροσηγορία, υπομονή και εμφάνιση.

Με το αριθ. Πρωτ. 769/11-6-1946 έγγραφο του Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης στο Τμήμα Κοζάνης αποστέλλονται 150 δέματα τροφίμων, δωρεά του Αγγλικού Ε.Σ., που προορίζονται 75 από αυτά για το Νοσοκομείο Κοζάνης και 75 για τον Παιδικό Σταθμό.¹²¹ ([Παράρτημα 3, Ε8](#)). Ιδιαίτερη ήταν πάντα η μέριμνα και η φροντίδα του Ε.Ε.Σ. για τα παιδιά και τα βρέφη.

Ακολουθεί το πρωτόκολλο αποσφράγισης, αποσυσκευασίας και παραλαβής των 75 δεμάτων που δέχτηκε το Νοσοκομείο Κοζάνης από τον Ε.Ε.Σ. με αναλυτική καταμέτρηση και έκθεση όλων των ειδών και παρουσία όλης της επιτροπής.¹²² ([Παράρτημα 3, Ε9](#))

Ο Ε.Ε.Σ. δια την ανακούφισιν του τόσο δοκιμασθέντος πληθυσμού της υπαίθρου βασίζεται εξ ολοκλήρου επί των ευγενώς παραχωρουμένων αυτώ, προς τον σκοπόν τούτον, εφοδίων εκ μέρους των Ξένων Ερυθρών Σταυρών και Ξένων Φιλανθρωπικών Οργανώσεων. Αυτά τονίζει πολύ συχνά σε Εγκυκλίους που στέλνει στα επαρχιακά τμήματα, όπου και επισημαίνει να εφαρμόζονται με κάθε σχολαστικότητα οι οδηγίες διανομής εφοδίων, να μη διαστρεβλώνεται η προέλευση, για παράδειγμα: Βακαλάος, Δωρεά Δανικού Ε.Σ., λίπος, Δωρεά Αργεντινού Ε.Σ., ζάχαρη και γάλα, Δωρεά Ιρλανδικού Ε.Σ.¹²³

Για κάθε διανομή ζητούνταν από τα κεντρικά του Ε.Ε.Σ., τα προβλεπόμενα από τις οδηγίες, δικαιολογητικά, αναλυτικές καταστάσεις και εκθέσεις, ευχαριστήριες επιστολές, όσες και οι δωρητές, προς αποφυγή παρεξηγήσεων και όπου ήταν δυνατό, φωτογραφίες. Στο με αριθμ. Πρωτ. 3081/9-12-1946 έγγραφο του Ε.Ε.Σ. προς το Τμήμα Κοζάνης¹²⁴, αφού περιγράφεται αναλυτικά το περιεχόμενο των δεμάτων, με σχολικά είδη, με είδη υγιεινής και φάρμακα, που προορίζονται αποκλειστικά για μαθητές, εκφράζεται καθαρά η επιθυμία τόσο του Αμερικανικού όσο και του Καναδικού Ερυθρού Σταυρού, να ληφθούν φωτογραφίες κατά τη διανομή και να αποσταλούν συμπληρωμένες αποδείξεις παραλαβής εις διπλούν. ([Παράρτημα 3, Ε10](#))

¹²¹ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π. 769/11-6-1946 Έγγραφο του Ε.Ε.Σ.

¹²² Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Το από τις 10-7-1946 Πρωτόκολλο.

¹²³ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.2, Α.Π. 543/11-11-1947 Μόνιμος Εγκύκλιος Αρ. Μ/3

¹²⁴ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π. 3081/9-12-1946 Έγγραφο του Ε.Ε.Σ.

Παρά τις αυστηρές οδηγίες και την στενή επιτήρηση της κεντρικής διοίκησης του Ε.Ε.Σ., παρατηρούνταν -μερικές φορές- παρατυπίες και διαρροές στη διανομή τροφίμων, κυρίως, σε μη εντεταλμένες ομάδες πληθυσμού. Έτσι, η Διοίκηση αναγκαζόταν να αποστέλλει έγγραφα άλλοτε με αιχμηρές παρατηρήσεις άλλοτε με αναλυτικό προορισμό των εφοδίων, όπως το έγγραφο με το αριθ. πρωτ.10397/4-12-1946 προς το Τμήμα Ε.Σ. Κιλκίς, το οποίο κοινοποιεί προς συμμόρφωση και στα άλλα επαρχιακά τμήματα.

Στο έγγραφο διαφαίνεται, για άλλη μια φορά, η μεγάλη ευαισθησία του Ε.Ε.Σ. για τα παιδιά και τα βρέφη, άρρωστα και άπορα, και η προτεραιότητα που έχει η ενίσχυσή τους και η βελτίωση της υγείας τους, γι' αυτό επιμένει να δοθούν τα τρόφιμα και τα φάρμακα σε βρεφικούς σταθμούς, σε ομάδες προσκόπων ή σχολεία όπου παρατηρούνται κρούσματα ελονοσίας. Επισημαίνει και υπενθυμίζει ότι τα Νοσοκομεία εφοδιάζονται με φάρμακα από το Υπουργείο και όχι από αυτές στις προσφορές.¹²⁵ ([Παράρτημα 3, Ε11](#))

Για τις διανομές εφοδίων, ο Ε.Ε.Σ. βασιζόταν άλλοτε στις εκθέσεις των πυροπαθών που παραχωρούσε η κοινότητα, άλλοτε στις βεβαιώσεις της Αστυνομίας και άλλοτε σε αυτοπίες κλιμακίων του Ε.Ε.Σ. Επιπλέον, ενημερώνονταν για το ιστορικό της εκάστοτε περιοχής, το χρόνο καταστροφής, το αποτέλεσμα και βέβαια τον αριθμό των πληγέντων.

Η παρέμβαση συνήθως ήταν άμεση. Καθυστερούσε μόνο όταν σοβαροί λόγοι παρακώλυαν αυτή, όπως η ναρκοθέτηση των δρόμων, η μη δυνατότητα μετάβασης λόγω βλάβης του οχήματος μεταφοράς εφοδίων.¹²⁶

Στη διανομή συμμετείχαν δύο εθελόντριες αδελφές και ένας γιατρός. Ελλείψει γιατρού, βοηθούσε ο οδηγός του οχήματος του Ε.Ε.Σ. ή ο διαχειριστής της Βάσης που βρισκόταν στην Κοζάνη. Οι πληγέντες ήταν υποχρεωμένοι, αφού παραλάβουν τα εφόδια να υπογράψουν σε καταστάσεις που είχε συντάξει η επιτροπή του Ε.Ε.Σ. Στη συνέχεια ήταν αναγκαία η ενημέρωση των κεντρικών γραφείων στην Αθήνα με μια αναλυτική έκθεση διανομής εφοδίων.

¹²⁵ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π. 10.397/4-12-1946, *Διανεμηθέντα εφόδια*

¹²⁶ Συνέντευξη μαγνητοφωνημένη της εθελόντριας Κ.Ε., Κοζάνη 2012

Παράδειγμα διανομής

Ημερομηνία καταστροφής	19-9-1947
Ημερομηνία διανομής και Τόπος	1-10-1947 Μεσοποταμία
Τόπος	Οινόη Καστοριάς
Αριθμός Κατοίκων	1400
Αριθμός κατοίκων που επλήγησαν	122 άστεγοι
Άτομα που έτυχαν συνδρομής	122
Αιτία καταστροφής	Τη νύχτα της 18-8-1947 δέχτηκε επίθεση ενόπλων ομάδων, οι οποίοι πυρπόλησαν 20 σπίτια, αφού τα λεηλάτησαν.
Είδη διανομής	Δέματα ¹²⁷ ανδρικού ματισμού 41 Δέματα γυναικείου ματισμού 37 Δέματα παιδικού ματισμού 43 και βρεφικού 1 Κλινοσκεπάσματα 34 Καφές 15.100 οκάδες Ζάχαρη 30.200 οκάδες Ρύζι 30.200 οκάδες Σαπούνι πλάκες 68
Πρόσωπα που συμμετέχουν στη διανομή	Εθελ. Αδελφή Ε. Εμμανουηλίδου, Ε. Τζάκα και Ιατρός κ. Κωλέτσης ¹²⁸

Αντίστοιχες διανομές τροφίμων και ματισμού διενεργήθηκαν σε διάφορα χωριά της περιοχής Κοζάνης και Καστοριάς, ανταρτόπληκτα ή πυροπαθή.

Ημερομηνία καταστροφής	22-7-1947
Ημερομηνία διανομής	23-7-1947
Τόπος	Ανατολικόν Κοζάνης
Αριθμός Κατοίκων	
Αριθμός κατοίκων που επλήγησαν	272

¹²⁷ Τα δέματα περιείχαν για τους άνδρες: πουλόβερ, επιδέσμους μάλλινους, παντελόνι χακί και επιστήθιο, φανέλα, εσώβρακον, σόλες, κάλτσες, σαπούνι πολυτελείας. Για τις γυναίκες: φούστα, φόρεμα, σαπούνι πλύσεως, ζακέτα νυκτός και πακέτο τείου. Για τα παιδιά: φόρμα, φουστανάκι, φανέλα, παντελόνι, κυλόττα.

¹²⁸ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.2, Α.Π. 927/17-12-1947

Άτομα που έτυχαν συνδρομής	272 έλαβαν τρόφιμα και 181 ιματισμό
Αιτία καταστροφής	Τη νύχτα της 22-7-1947 δέχτηκε επίθεση ενόπλων ομάδων, οι οποίοι πυρπόλησαν 40 σπίτια, αφού τα λεηλάτησαν. Νεκροί 12 άνδρες, 16 γυναίκες και 3 παιδιά. Τραυματίες 5 άνδρες, 9 γυναίκες και 3 παιδιά.
Είδη διανομής	Δέματα ανδρικού ιματισμού 36 Δέματα γυναικείου ιματισμού 33 Δέματα παιδικού ιματισμού 81 και βρεφικού 2 Κλινοσκεπάσματα 31 Ζάχαρη 204 οκάδες Κυτία γάλακτος 552
Πρόσωπα που συμμετέχουν στη διανομή	Εθελ. Αδελφή Ε. Φαρμακίδου, Ε. Τζάκα και Ιατρός ΕΕΣ Κοζάνης Δ. Μιχόπουλος ¹²⁹ (Παράρτημα 3, Ε12)

Εκτός από τις ομαδικές και οργανωμένες διανομές τροφίμων και ιματισμού, καθημερινά καταφθάνανε στα Επαρχιακά Τμήματα του Ερυθρού Σταυρού, επιστολές πληγέντων, ανταρτόπληκτων, πυροπαθών και απόρων, οι οποίοι ζητούσαν ενίσχυση και στήριξη. Παραθέτουμε, στο παράρτημα, μια από τις πολλές επιστολές ενός πυροπαθούς που έχει μείνει χωρίς τροφή, κλινοσκεπάσματα και ρουχισμό και ζητάει απεγνωσμένα ενίσχυση.¹³⁰ ([Παράρτημα 3, Ε13](#))

Παρατηρούμε ότι συνημμένα υποβάλλει και βεβαίωση του Προέδρου της Κοινότητας για να έχει αξιοπιστία και κύρος η επιστολή.

Ο Ε.Ε.Σ. όπως λειτουργούσε με τη διανομή τροφίμων και ιματισμού έτσι λειτουργούσε και με τη διανομή φαρμάκων. Δεχόταν τα αιτήματα των κατά τόπους Επαρχιακών Τμημάτων, τους ενημέρωνε για τη διαθεσιμότητα που υπήρχε στις αποθήκες του και προσπαθούσε να καλύψει τις σοβαρότερες και επιτακτικότερες

¹²⁹ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.2, Α.Π. 699/15-9-1947, Έκθεσις Παροχής Α' Βοηθειών εις τους πληγέντας χωρίον Ανατολικόν Κοζάνης

¹³⁰ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π.234/ 30-12-1946 Αίτηση καταδιωκομένου εκ Γρεβενών Κοζάνης.

ανάγκες. Οι ασθένειες που θέριζαν εκείνη την περίοδο την ύπαιθρο και όχι μόνο, ήταν η ελονοσία, η φυματίωση, η αδενοπάθεια στα παιδιά και οι ψείρες.

Στο με αριθ. Πρωτ. 3849/3-6-1946 έγγραφο, η Διοίκηση του Ε.Ε.Σ. ενημερώνει τα τμήματα για τα αποθέματα σε φάρμακα και αποστειρωτικούς κλιβάνους.¹³¹ ([Παράρτημα 3, Ε14](#))

Από τα έγγραφα φαίνεται ότι υπήρχε ανάγκη και ζήτηση Πενικιλίνης για τα Νοσοκομεία, δισκία Κινίνης για την ελονοσία, Βιταμίνες για τα καχεκτικά παιδιά.

3.2.3.2. Παράπονα- Διαμαρτυρίες για τις διανομές

Οι ανάγκες ήταν μεγάλες και επιτακτικές σε όλη την επαρχία αλλά και πολύ δύσκολο να ικανοποιηθούν. Για παράδειγμα, η επιτροπή Ε.Ε.Σ. Αμυνταίου παραπονιέται ότι έχει λησμονηθεί και ότι ελάχιστα είδη έχει λάβει, παρά τις καταστροφές που έχει υποστεί και την ελονοσία που τη μαστιίζει εξαιτίας των λιμνών.¹³² ([Παράρτημα 3, Ε15](#))

Όλες αυτές οι διανομές, ιματισμού, τροφίμων, φαρμάκων δεν γίνονταν πάντα ακριβοδίκαια και χωρίς αντιδράσεις. Πάντα υπήρχαν αδικημένοι, ξεχασμένοι, ζημιωμένοι.

Με το αριθμ. πρωτ. 2/12-12-1946 έγγραφο προς τον πρόεδρο του Ε.Ε.Σ. Δυτικής Μακεδονίας, Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Κοζάνης, ένας γιατρός από την Πτολεμαΐδα, ο Ιωάννης Ευαγγελίδης, διαμαρτύρεται εντονότατα για τον τρόπο διανομής εφοδίων και καταγγέλλει την αδιαφορία και παραμέληση της υπαίθρου τόσο από τον Ερυθρό Σταυρό όσο και από άλλους φορείς. Επισημαίνει ότι, ενώ στα μεγάλα κέντρα υλοποιείται η διανομή εφοδίων, ρουχισμού, φαρμάκων και υποδημάτων με μεγάλη συγκαταβατικότητα και γενναιοδωρία, *με μια απλή αίτηση του τυχόντος, όπως χαρακτηριστικά τονίζει, στα χωριά και τις κωμοπόλεις, όπου επικρατεί αθλιότητα και πενία, και υπάρχουν πολλοί γυμνοί, ανυπόδητοι και άστεγοι- εν μέσω χειμώνας- πολίτες, η ενίσχυση είναι μηδαμινή και ελάχιστη.* Εκθέτει τις επιφυλάξεις του για τον τρόπο των διανομών και την σκοπιμότητα, επιφυλάξεις που απορρέουν τόσο από τον χαρακτήρα των Ελλήνων, ο οποίος ρέπει προς την απληστία, την επαιτεία και τη διαστρέβλωση της αλήθειας, όσο και από το πνεύμα συγκεντρωτισμού και παραμέλησης της υπαίθρου. Ζητάει λοιπόν, κατανόηση της

¹³¹ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π. 3849/3-6-1946 *Διάθεσις αντιψωρικών φαρμάκων και βαζελίνης, ως και αποστειρωτικών κλιβάνων.*

¹³² Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.2, Α.Π. 2869/17-3-1947 *Ανάγκη επιτροπής Ε.Ε.Σ. Αμυνταίου*

επικρατούσας κατάστασης αλλά και ειλικρίνεια στις διαθέσεις όλων, ώστε να χορηγούνται δίκαια τα αναλογούντα είδη, τηρουμένων των αναγκών κάθε περιοχής.¹³³ ([Παράρτημα 3, E16](#))

Σε ανάλογη διαμαρτυρία είχαν προβεί και κάτοικοι του χωριού *Καταφύγιον* Κοζάνης, το οποίο πυρπόλησαν και κατέστρεψαν οι Γερμανοί. Μια μερίδα των κατοίκων αυτού του χωριού καταγγέλλει τον Μητροπολίτη Κοζάνης, Ιωακείμ, ότι τους αδίκησε, μη χορηγώντας τη βοήθεια που η Αμερική έστειλε γι'αυτούς και ότι τα μεριδιά τους βρίσκονται στις αποθήκες της μητρόπολης και δεν τους διανέμονται.¹³⁴ ([Παράρτημα 3, E17](#)). Βέβαια, ο Ε.Ε.Σ. τους απαντάει άμεσα και αυστηρά εξηγώντας αναλυτικά τον τρόπο διανομής του ιματισμού και τις προθέσεις του αλλά και δικαιολογώντας τον μητροπολίτη Ιωακείμ.

3.2.3.3. Τοπικά Ιατρεία και Κινητά Ιατρικά Συνεργεία (ΚΙΣ)

Κατά την περίοδο αυτή, όπως ειπώθηκε, η ύπαιθρος και ιδιαίτερα οι παραμεθόριες περιοχές, είχαν υποστεί μεγάλες ζημιές και η επούλωση των πληγών απαιτούσε χρόνο. Ο Ε.Ε.Σ. παρεμβαίνει ως αρωγός, πάντα με κίνητρο και όραμα την αλληλεγγύη και την αλληλοβοήθεια. Το 1945, εγκατέστησε γραφεία στην πόλη της Κοζάνης για την καλύτερη περίθαλψη των κατοίκων της υπαίθρου.

Στη συνέχεια, το 1947 και 1948, ιδρύει τοπικά ιατρεία, στα Σέρβια¹³⁵ με υπεύθυνη αδελφή την Ευφημία Φαρμακίδου, στο Τσοτύλι¹³⁶ με υπεύθυνη την Ευαγγελία Τζάκα και στην Νεάπολη¹³⁷ με υπεύθυνη αδελφή την κ. Ελεονώρα Τσίκρα - Κούγια. Το 1948 όμως ίδρυσε το Νοσοκομείο Νεαπόλεως με 10 κλίνες για την διευκόλυνση των ασθενών της περιοχής. Εκεί εργάστηκαν οι αδελφές οι οποίες ήταν στα ιατρεία. Η λειτουργία του Νοσοκομείου συνεχίστηκε μέχρι το 1951. ([Παράρτημα 3, E18, E19, E20](#))

Τοπικά Ιατρεία υπήρχαν και στο Επταχώρι, στα Γρεβενά, στη Σιάτιστα, στη Νεάπολη, στην Καστοριά, στη Φλώρινα. Σε αυτά γίνονταν εμβολιασμοί, αποφθειριάσεις, βραχείες νοσηλείες αλλά και διανομές.¹³⁸

Επιπλέον, ιδρύει και τα Κινητά Ιατρικά Συνεργεία (Κ.Ι.Σ.). Οι απομακρυσμένες περιοχές είχαν ανάγκη από την επιτόπιο παροχή βοήθειας, αυτή τη

¹³³ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π. 2/12-12-1946 *Αίτηση Ευαγγελίδη (Πτολεμαΐδα)*

¹³⁴ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π. 5083 & 5084/11-07-1946 Έγγραφο του Ε.Ε.Σ. (Διανομή ιματισμού εις Καταφύγι).

¹³⁵ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.2, Α.Π. 49 *Συγκρότηση Ιατρείου εις Σέρβια*

¹³⁶ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.3, Α.Π. 143/02/14-4-1948 *Ιατρείον Τσοτυλίου*

¹³⁷ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.3, Α.Π. 148/02/16-4-1948 *Ιατρείον Ε.Ε.Σ. Νεαπόλεως Βοΐων*

¹³⁸ Συνέντευξη εθελόντριας Χ.Ε., Φλώρινα, Ιούλιος 2019

βοήθεια πρόσφεραν τα Κ.Ι.Σ. που λειτούργησαν στο Τσοτύλι, το Νεστόριο, το Ανταρτικό, το Αμύνταιο, τα Σέρβια. Τα Κ.Ι.Σ. λειτουργούν σύμφωνα με την οργανωτική οδηγία υπ' αριθ. 18 της 20 Σεπτεμβρίου 1945 και συνεργάζονταν με διάφορες Αρχές και Οργανώσεις κοινωνικής Πρόνοιας, μία από τις οποίες ήταν η UNRA.

Την ανάγκη οργάνωσης και λειτουργίας των Κ.Ι.Σ. επισημαίνει και η αγγλίδα δημοσιογράφος Μαίρη Μπάρπερ, η οποία ύστερα από περιοδεία της στη Βόρεια Ελλάδα περιγράφει την τραγική κατάσταση που αντίκρισε στην ύπαιθρο, το φόβο των κατοίκων και την εγκατάλειψη. Στην έκθεσή της καταλήγει πως *καθίσταται ζωτικόν ο Ε.Ε.Σ. να λάβη ενεργόν μέρος δια την περίθαλψιν του πάσχοντος πληθυσμού.*¹³⁹ ([Παράρτημα 3, E21](#))

Τα Κ.Ι.Σ. κάθε φορά εξυπηρετούσαν μια γεωγραφική περιοχή. Το πρόγραμμα, τα δρομολόγια, οι ημερομηνίες ρυθμιζόνταν από τις αρχές των αποστολών ή των προϊσταμένων των Κ.Ι.Σ. κατόπιν συνεννόησης με το Νομάρχη και το Νομίατρο, τις τοπικές επιτροπές του Ε.Ε.Σ., τον τοπικό Υγειονομικό αντιπρόσωπο της UNRA, του οποίου η γνώμη λαμβάνεται σοβαρά υπόψη. Σε περίπτωση που παρουσιάζονταν επείγουσες καταστάσεις, επιδημίες τύφου, δυσεντερίας κ.α., το πρόγραμμα τροποποιούνταν σε συνεννόηση πάντα με τις αρχές.

Για τη λειτουργία αυτών των Κ.Ι.Σ. διατίθενται από την Αθήνα ασθενοφόρα. Σύμφωνα με τη μαρτυρία της Εθελόντριας του Τμήματος Κοζάνης Μαριέττας Παλαμήδους: *«Μετά το 44 αρχίσαμε με τα Κ.Ι.Σ. Ήρθαν αυτοκίνητα, ασθενοφόρα. «Φρειδερίκη» έγραφαν από έξω, Η Αθήνα τα οργάνωσε. Τα δώρισε η Φρειδερίκη. Επανδρώθηκαν με γιατρό, αδελφές και οδηγό. Εγώ θυμάμαι είχα πάει με τη Φαρμακίδου και γυρίσαμε όλα τα χωριά των Σερβίων, Ελάτη, Λιβαδερό, Μεταξά... όλα τα χωριά, Κρανίδια. Θυμάμαι ότι τα συνεργεία μοιράζανε τρόφιμα και κουβέρτες. Με το γιατρό Μιχόπουλο. Μετά ήρθε ο Ιορδανόπουλος».*¹⁴⁰

Οι εθελόντριες ανέλαβαν όλα αυτά τα Ιατρεία και τα Κ.Ι.Σ. και εφάρμοσαν για πολλοστή φορά την αλτρουιστική τους δράση, προσφέροντας τον εαυτό τους και με κίνδυνο της ζωής τους. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά μια σύντομη μαρτυρία της Εθελόντριας Αδελφής του Τμήματος Κοζάνης Ελεονώρας Κούγια:

¹³⁹ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π. 10669/12-12-1946, *Κοινοποιήσις Επιστολής Αγγλίδος Δημοσιογράφου*

¹⁴⁰ Συνέντευξη μαγνητοφωνημένη εθελόντριας Μ.Π., Κοζάνη 2012

«Μια μέρα έπρεπε να πάμε στον Πεντάλοφο (Βοΐου) για να κάνουμε ιατρείο. Ο Μιχόπουλος (ιατρός), η Μαρίκα Ματιάκη, η Φαρμακίδου και εγώ. Πήγαμε στο στρατηγείο στο Τσοτύλι και ο Στρατηγός μας τραπέζωσε. Μέχρι τη Μόρφη δεν είναι επικίνδυνα μας είπε. Εκεί βρήκαμε τον παπά, παιδιά και γυναίκες, οι άντρες ήταν όλοι φευγάτοι. Ακολουθήσαμε ένα τζέιμς. Μπροστά βάλανε ένα κοπάδι πρόβατα για ναρκαλιευτές. Φτάσαμε στον Πεντάλοφο. Κάναμε τι κάναμε, κατεβαίνοντας μας βάλανε οι αντάρτες. Εμείς μπήκαμε πίσω από το τζέιμς, βλέπαμε τη μάχη κρυμμένοι πίσω από το στρατιωτικό αυτοκίνητο. Όταν τελείωσε η αναμέτρηση και έφυγαν οι αντάρτες άφησαν τουρβάδες με ψωμιά και ασκούς με ζυνοτύρι. Είχαν κατέβει για ανεφοδιασμό και πέσαμε πάνω τους».¹⁴¹

Οι εθελόντριες αδελφές που γυρίζουν τα χωριά, επισκέπτονται σπίτια ανταρτοπληκτων ή απόρων παρέχουν συμβουλές υγιεινής, κάνουν επιδείξεις λουτρού βρέφους, ομιλίες μητρότητας, παιδοκομίας, υγιεινής επιτόκου και λεχώνας και βέβαια διαγνώσεις νοσημάτων, που άλλα αντιμετωπίζονται στα σπίτια άλλα αποστέλλονται στους γιατρούς των Κ.Ι.Σ.¹⁴² Στο υπ' αριθ. Πρωτ. 02/66/24-02-1948 έγγραφο του Ε.Ε.Σ. αναφέρεται ότι σε διάστημα δύο μηνών πραγματοποιήθηκαν 52 επισκέψεις σε σπίτια *συμμοριόπληκτων*, έγιναν 20 ομιλίες παιδοκομίας και υγιεινής, διαγνώστηκαν 11 περιστατικά με διάφορες νόσους, υλοποιήθηκαν 6 επισκέψεις σε βαρύτερα περιστατικά μαζί με τον γιατρό. ([Παράρτημα 3, Ε22](#)) Επιπλέον, οι Εθελόντριες ασκούν και κοινωνική πρόνοια αφού συνοδεύουν παιδιά που έχουν χάσει τους γονείς τους στη Θεσσαλονίκη.

Τα Κ.Ι.Σ. εργάζονται στις πλέον απομακρυσμένες περιοχές της υπαίθρου όπου δεν υπάρχει καμία Αρχή ή όργανα της τάξης. Γίνονται ωστόσο, δεκτά με σεβασμό από όλους τους κατοίκους αλλά και από τις ένοπλες ομάδες δεδομένης της πλήρους ουδετερότητας και απόλυτης εξυπηρέτησης των κατοίκων των περιοχών. Οι εθελόντριες του Ε.Ε.Σ. προσέφεραν υπηρεσίες βοήθειας σε χωρικούς όλων των παρατάξεων και σε άνδρες της χωροφυλακής όποτε χρειαζόταν.

Το Μάρτιο του 1947, το Κ.Ι.Σ. Σιάτιστας επισκέφτηκε το ανταρτοκρατούμενο Σισάνιο, όπως ήταν προγραμματισμένο, και δέχτηκε προς εξέταση κάποιους αντάρτες. Το γεγονός αυτό δημιούργησε κινητικότητα σε στρατό και χωροφυλακή με αποτέλεσμα την παράστασή τους στο Μητροπολίτη. Αυτός υπερασπιζόμενος τις

¹⁴¹ Συνέντευξη μαγνητοφωνημένη εθελόντριας Κ.Ε., Κοζάνη 2012

¹⁴² Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.3, Α.Π. 02/66/24-02-1948 *Συντελεσθείσα εργασία υπό της Επισκεπτρίας του Ιατρείου Κοζάνης*

αρχές του Ε.Σ. επεσήμανε ότι ο Ε.Ε.Σ. δεν δύναται να κάνει διακρίσεις και οφείλει να παρέχει βοήθεια σε κάθε άνθρωπο που έχει ανάγκη, αδιακρίτως πολιτικών φρονημάτων και πεποιθήσεων¹⁴³. ([Παράρτημα 3, Ε23](#))

➤ Γρεβενά

Σύμφωνα με το αριθμ. Πρωτ. 32/02-01-1948 έγγραφο του Ε.Ε.Σ. Κοζάνης με θέμα «Έκθεση της κατάστασης στα Γρεβενά»,¹⁴⁴ πληροφορούμαστε ότι τον Ιανουάριο του 1948 είχαν καταφύγει στα Γρεβενά 11.500 χιλιάδες ανταρτόπληκτοι. Οι όροι διαβίωσης ήταν κακοί αλλά ούτε η θνησιμότητα αυξήθηκε ούτε η νοσηρότητα. Παρουσιάστηκαν μικροεπιδημίες εντερίτιδας ή σποραδικά κρούσματα τυφικών και παρατυφικών λοιμώξεων ή διφθερίτιδας χωρίς όμως αυτά να πληθαίνουν. Σε αυτό συνέβαλε ο Ε.Ε.Σ. με την έγκαιρη παρέμβαση για διάγνωση και απομόνωση των πασχόντων αλλά και με τη συχνή αποστολή συνεργείων αποφθειριάσεων και εμβολιασμών για τους νέους εισερχομένους στην πόλη των Γρεβενών.

Λόγω τη ιδιάζουσας κατάστασης, παρατηρείται παραμέληση, από τον πληθυσμό, ακόμα και των στοιχειωδών όρων καθαριότητας, καθώς οι ανταρτόπληκτοι είναι εγκατεστημένοι σε ξύλινα στέγαστρα, ενώ τριακόσιες οικογένειες στεγάζονται σε σκηνές.

Στο Ιατρείο Γρεβενών, το οποίο εδρεύει σε ξύλινο στέγαστρο κι αυτό, αρχικά τοποθετείται ο γιατρός Σπυρούλης, ο οποίος μετατίθεται στο Ιατρείο Σερβίων και τη θέση του αναλαμβάνει ο Αλέξανδρος Παπαλεξίου το Δεκέμβριο του 1947, ενώ εθελόντρια αδελφή είναι η Λευκή Καραζιώτου

Μόνο τον Απρίλιο του 1948 οι αδελφές εξυπηρετούν στα Γρεβενά 170 άτομα, 25 βρέφη, 3 επίτοκους και 1 λεχώνα. Επίσης, μοιράζουν δέματα με βρεφικό ιματισμό και κάνουν μαθήματα παιδοκομίας και μητρότητας.

Το καλοκαίρι του 1948 τα Γρεβενά βομβαρδίζονται από αντάρτες. Κατά τη διάρκεια του βομβαρδισμού έπεσαν όλμοι πλησίον του ιατρείου και έσπασαν τα τζάμια του, ενώ θραύσματα των όλμων έπεσαν μέσα στο ιατρείο. Η αφοσίωση της Εθελόντριας αδελφής στο έργο της προσφοράς στους πάσχοντες ήταν τόση που της επέβαλε να παραμείνει στο ιατρείο αψηφώντας τον κίνδυνο.

¹⁴³ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.2, Α.Π. 238/05-03-1947 έγγραφο της Ι.Μ. Σισανίου και Σιατίστης

¹⁴⁴ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.3, Α.Π. 32/02-01-1948 Έκθεση της κατάστασης στα Γρεβενά

3.2.3.4. Οργάνωση περίθαλψης αλλοδαπών

Το φαινόμενο της εισροής φυγάδων από όμορα κράτη, αρχικά στην Καστοριά, οδήγησε στην ανάγκη συγκρότησης επιτροπής υποδοχής και περίθαλψης αλλοδαπών στις 24 Νοεμβρίου 1948, αποτελούμενη από τον Μητροπολίτη Καστοριάς ως πρόεδρο, τον Διευθυντή της Νομαρχίας κ. Τσακίρη, τον Διευθυντή της χωροφυλακής κ. Μαθιουδάκη και τη συμμετοχή του Επιτελάρχη της Ταξιαρχίας Καστοριάς.

Ο τρόπος περίθαλψης καθορίστηκε σύμφωνα με τις οργανωτικές οδηγίες και συνίστατο σε ημερήσιο επίδομα 3.000 δρχ. για τον κάθε αλλοδαπό. Για τον σκοπό αυτό παραχωρείται από τον Ε.Ε.Σ. στο Μητροπολίτη Καστοριάς το ποσό των 3.000.000 δρχ. Στις 13 Νοεμβρίου 1948 έρχονται οι πρώτοι 22 φυγάδες από όμορα κράτη. Η Ταξιαρχία παραχώρησε κάποιο οίκημα των φυλακών για τη διαμονή τους.

Για τις πρώτες επισιτιστικές τους ανάγκες, τους δόθηκαν 750 δρχ., 120 δράμια ψωμί και 5 δράμια ζάχαρη. Όμως αυτά είναι ανεπαρκή, γιατί όλα τα τρόφιμα είναι ακριβά. Η Μητρόπολη κατόπιν συνεννοήσεως με τις πολιτικές αρχές, παρασκευάζει συσσίτιο σε σκεύη που παραχώρησε η Ταξιαρχία για το χρονικό διάστημα που παρέμεναν οι φυγάδες, το οποίο δεν ήταν προκαθορισμένο. Έμειναν εκεί, προτού αποσταλούν στη Θεσσαλονίκη, από 20 μέρες μέχρι και 3μήνες, καθώς ανακρίνονταν συνέχεια, προκειμένου να διαπιστωθεί αν ήταν φυγάδες ή είχαν άλλη ιδιότητα και αποστολή.

Τις αρχές οργάνωσης υποδοχής και περίθαλψης φυγάδων που εφάρμοσε η Καστοριά, ακολούθησε και η Φλώρινα. Στην Κοζάνη δεν είχε οργανωθεί υπηρεσία του Ε.Ε.Σ. αντίστοιχη με αυτή της Καστοριάς. Για την υποδοχή και διευκόλυνση των φυγάδων συνεργάστηκε η Νομαρχία και το Αστυνομικό Τμήμα Κοζάνης με το προϊστάμενο τμήμα Ε.Ε.Σ Δυτικής Μακεδονίας.

3.2.4. Η δράση του Ε.Ε.Σ. μετά τον πόλεμο

Μετά τον πόλεμο, ο Ε.Ε.Σ. συνέχισε τη νοσηλευτική και ανθρωπιστική του δραστηριότητα στην πληγωμένη ύπαιθρο με τα Κινητά Ιατρικά Συνεργεία, στα οποία οι εθελόντριες Αδελφές εργάστηκαν με ζήλο και αλτρουισμό ώστε να μετριάσουν τον ανθρώπινο πόνο που είχε ενσπείρει ο Εμφύλιος. Συνέχισαν το έργο τους στα Δημοτικά Νοσοκομεία, στα Στρατιωτικά Νοσοκομεία, στο Σταθμό Πρώτων Βοηθειών, στον εμβολιασμό ευλογιάς και τύφου στα περίχωρα, στις διανομές

ματισμού σε πολύτεκνους, σε εράνους του αντικαρκινικού αγώνα, αλλά και στην υποδοχή επαναπατριζόμενων Ελλήνων και πολλές άλλες δράσεις.¹⁴⁵

➤ Φλώρινα

Το παράρτημα της Φλώρινας ήταν πάντα έτοιμο να ανταποκριθεί στις όποιες ανάγκες παρουσιάζονταν. Από το καλοκαίρι του 1946 είχε δημιουργήσει κατασκηνώσεις μαθητικές στα χωριά Πισοδέρι, Ξινό Νερό και Φλάμπουρο.¹⁴⁶ Οι εθελόντριες πρόθυμες συνόδευαν τα παιδιά και παρέμεναν μαζί τους παρέχοντάς τους κάθε είδους βοήθεια. Οι κατασκηνώσεις παιδιών στο Φλάμπουρο διήρκεσαν μέχρι το 1959 και πολλές Αδελφές εργάστηκαν εκεί, όπως η Αλεξίου Νίκη, Ζώγου Ζαχαρούλα, Καλταμπάνη Βάσω, Μασιώτου Χριστίνα, Μητρούση Αφροδίτη, Πουγαρίδου Όλγα, Ρεσανλή Ευαγγελία, Πύρζα Χρυσάνθη και Φία Δόμνα.

Εκτός από τις κατασκηνώσεις οι Εθελόντριες είχαν αναλάβει και την Παιδόπολη «Αγία Όλγα», που άρχισε να λειτουργεί στη Φλώρινα από τα τέλη Μαρτίου του 1948, στο κτήριο της Οικοκυρικής Σχολής, με πρωτοβουλία της βασίλισσας Φρειδερίκης.¹⁴⁷ Στην Παιδόπολη φοιτούσαν άπορα παιδιά προερχόμενα από διάφορα χωριά. Τα παιδιά διέμεναν ως οικοτρόφα και παρακολουθούσαν μαθήματα Δημοτικού και Γυμνασίου. Παράλληλα με την εγκύκλιο εκπαίδευση παρέχόταν και επαγγελματική κατάρτιση, δηλαδή τα παιδιά διδάσκονταν και μια χρήσιμη τέχνη.¹⁴⁸ Οι Εθελόντριες παρείχαν Νοσοκομειακή περίθαλψη, καθώς η Παιδόπολη υπαγόταν στον Εθνικό Οργανισμό Πρόνοιας.

➤ Κοζάνη

Στο Τμήμα Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, οι Αδελφές ασχολήθηκαν με τους εμβολιασμούς εναντίον της φυματίωσης. Με τους εμβολιασμούς διαπιστώθηκε ότι πολλά παιδιά της περιφέρειας παρουσίαζαν αδενοπάθεια, λόγω κακής διατροφής την περίοδο του πολέμου. Οι αδελφές οι οποίες έλαβαν μέρος στους εμβολιασμούς ήταν η Χρυσάνθη Τολικά-Βασιλάκου, η Άννα Μποσταντζόγλου και η Βέττα Γκατζόφλια. Η έρευνα έγινε υπό την επίβλεψη των Ελβετίδων ιατρών Ruth Siegrist και Liselote Hilp και της

¹⁴⁵ Συνέντευξη διδάσκουσας Κ.Ε., Αμύνταιο, Αύγουστος 2019

¹⁴⁶ Συνέντευξη εθελόντριας Α.Χ., Φλώρινα, Ιούλιος 2012

¹⁴⁷ Συνέντευξη Εθελόντριας Χ.Ζ., Φλώρινα, Σεπτέμβριος 2019

¹⁴⁸ Ανδρέου Α., Ηλιάδου-Τάχου Σ., Μπέτσας Ι., *Από το «Παιδομάζωμα» στο βασιλικό «Παιδοφύλαγμα»: μεταπολεμικές όψεις κοινωνικής δικαιοσύνης στις βόρειες επαρχίες της χώρας. Εκπαίδευση και κοινωνική δικαιοσύνη: 5ο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο Ιστορίας της Εκπαίδευσης, 4-5 Οκτωβρίου 2008, Πάτρα, 2008, διαθέσιμο στην:*

<http://www.eriande.elemedu.upatras.gr/?section=985&language=el&itemid706=1112>

Εθελόντριας Αδελφής Μαριέττας Παλαμίδου, η οποία είχε σταλεί με υποτροφία και είχε εκπαιδευτεί στην Ελβετία σε παρόμοιο ίδρυμα.

Για την βοήθεια των παιδιών αυτών ο Ε.Ε.Σ. συνεργάστηκε με τον Ελβετικό Ερυθρό Σταυρό και το Υπουργείο Πρόνοιας και οργάνωσαν το πρεβαντόριο σε οικοδομή της Μονής Μικροκάστρου Σιατίστης την οποία παραχώρησε ο μακαριστός Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης Ιάκωβος. Υπεύθυνη του πρεβαντορίου ήταν η διπλωματούχος Αδελφή Αγγέλα Ανθουσίδου – Κουρούμαλου και η Εθελόντρια αδελφή Σωτηρίου Τούλα.

Η παραμονή των παιδιών αυτών στο πρεβαντόριο διαρκούσε ένα εξάμηνο και μετά την αποθεραπεία τους επέστρεφαν στο περιβάλλον τους. Επειδή ο αριθμός των παιδιών ήταν μεγάλος, εκατό παιδιά μεταφέρθηκαν σε πρεβαντόριο της Ελβετίας συνοδευόμενα από δύο αδελφές. Την Καίτη Μανιάκα από την Κοζάνη και άλλη μία αδελφή από την Αθήνα. Για αρκετό χρονικό διάστημα μετά την επιστροφή τους από το πρεβαντόριο, οι αδελφές μας παρακολουθούσαν την πορεία τους βοηθώντας τα με τρόφιμα από τον Ελβετικό Ερυθρό Σταυρό. Αργότερα το πρεβαντόριο παραχωρήθηκε στο κράτος.¹⁴⁹

3.2.5. Συνεργασία Ε.Ε.Σ. με άλλους φορείς (Δήμους, Εκκλησία, Αστυνομία)

Σύμφωνα με το καταστατικό οργάνωσης και λειτουργίας του, ο Ε.Ε.Σ. συνεργάζεται στενά με το κράτος και άλλους κοινωνικούς φορείς για την περίθαλψη τραυματιών και ασθενών σε καιρό πολέμου, αλλά και για φιλανθρωπικές δραστηριότητες σε καιρό ειρήνης. Έτσι λοιπόν, και όλη αυτή την περίοδο που μελετάμε, ο Ε.Ε.Σ. έχει να επιδείξει αγαστή και γόνιμη συνεργασία, με όλους τους κρατικούς και κοινωνικούς φορείς. Σε αυτό συντέλεσε και το γεγονός ότι η σύνθεση των κεντρικών και τοπικών συμβουλίων του Συλλόγου απαρτιζόταν από επιφανείς πολίτες, αποδεκτούς τόσο από τις τοπικές κοινωνίες όσο και από τον κρατικό μηχανισμό.

Για παράδειγμα. ο κ. Μπέικος, πρόεδρος για πολλά χρόνια του παραρτήματος Ε.Ε.Σ. Φλώρινας, ήταν γιατρός και παράλληλα πρόεδρος του ΙΚΑ Φλώρινας, πρόεδρος του Ιατρικού Συλλόγου Φλώρινας, πρόεδρος του Ο.Σ.Ε. και του κόμματος της Ν.Δ.

¹⁴⁹ Συνέντευξη μαγνητοφωνημένη εθελόντριας Μ.Π., Κοζάνη 2012

Ο Πρόεδρος, είτε μια εθελόντρια, έπρεπε να τα έχει καλά με όλους και να συνεργάζεται με όλους.¹⁵⁰

Για πολλά χρόνια, πρόεδρος στα τοπικά συμβούλια του Ε.Ε.Σ. ήταν ο εκάστοτε Μητροπολίτης ή κάποιος επιφανής γιατρός, ταμίας ο διευθυντής της Εθνικής Τράπεζας, γραμματέας κάποιος ανώτερος εκπαιδευτικός. Όλοι ήταν αξιόλογα μέλη της κοινωνίας που συνεργάζονταν άψογα με τους κρατικούς φορείς.

3.2.5.1. Σχέσεις με Εκκλησία

Οι σχέσεις του Ε.Ε.Σ. με την εκκλησία και ιδιαίτερα τους Μητροπολίτες διαφαίνονται αγαστές και η συνεργασία στενή. Το επιβεβαιώνει αυτό και με επίσημο έγγραφό του ο Ε.Ε.Σ. προς τα Τμήματα που προεδρεύουν Ιεράρχες.¹⁵¹

Στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου αυτού επισημαίνεται ότι, ο Ε.Ε.Σ. αναθέτει την Προεδρεία των Επαρχιακών Τμημάτων σε Μητροπολίτες ή άλλους ανώτερους κληρικούς με σκοπό να *θέσει αυτά υπό την πολύτιμον αιγίδα της Εκκλησίας, να προσδώσει μείζον κύρος εις το έργων των, και να εξυψώσει αυτά εις την κοινήν συνείδησιν - ως και η Εκκλησία πράττει- μακράν ατομικών και κομματικών υπολογισμών.* Έτσι, καλεί τους Μητροπολίτες να διαχωρίζουν την ιδιότητα του Ιεράρχου με αυτή του Προέδρου, να αποφασίζουν συλλογικά με το Διοικητικό Συμβούλιο και να συμμορφώνονται με τις οδηγίες και τους κανονισμούς του Συλλόγου.

Ο ρόλος του Μητροπολίτη που διατελεί και Πρόεδρος του Ε.Ε.Σ. είναι σημαντικός και καθοριστικός. Αυτός, μαζί με το Συμβούλιο φυσικά, διαχειρίζεται χρήματα και δέματα που προέρχονται είτε από την κεντρική διοίκηση είτε από άλλες δωρεές. Συμμετέχει στη φιλοξενία των ξένων και των ελλήνων εποπτών και άλλων αντιπροσώπων του Ερυθρού Σταυρού. Αναλαμβάνει να εξασφαλίσει τη διαμονή του προσωπικού των Ιατρείων και Συνεργείων.¹⁵² Είναι αποδέκτης επιστολών απόρων και απελπισμένων πολιτών, που ζητούν εφόδια, ή επιστολών διαμαρτυρίας και παραπόνων για μη ικανοποίηση αιτημάτων. Ο ίδιος εισηγείται, ως διαμεσολαβητής προς τον Ε.Ε.Σ. Αθηνών, την εισαγωγή άπορων ασθενών σε Νοσοκομεία, συμμετέχει σε αναζητήσεις συμπολιτών του μέσω του Ε.Ε.Σ. και γενικά είναι ο ενδιάμεσος κρίκος σε διάφορες συναλλαγές. ([Παράρτημα 3, Ε23](#))

¹⁵⁰ Συνέντευξη εθελόντριας Χ.Α., Φλώρινα, Ιούλιος 2019

¹⁵¹ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π. 2669/11-11-1940 με θέμα: *Η Διοίκησης του Ε.Ε.Σ. είναι απρόσωπος & αι αποφάσεις αυτού συλλογικά*

¹⁵² Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π. 9471/9-11-1946 Έγγραφο του Ε.Ε.Σ.

3.2.5.2. Σχέσεις με Δημοτικές Αρχές

Όπως ήδη αναφέρθηκε, τα διοικητικά συμβούλια των επαρχιακών τμημάτων του Ε.Ε.Σ. απαρτιζόνταν συνήθως από επίλεκτα μέλη της τοπικής κοινωνίας και επιφανείς πολίτες. Απότοκο αυτού του γεγονότος ήταν η αρμονική συνεργασία της διοίκησης του Ερυθρού Σταυρού και με τις εκάστοτε δημοτικές αρχές. Αυτό το διαπιστώνουμε τόσο μέσα από τα έγγραφα και την αλληλογραφία, όσο και από τις μαρτυρίες των εθελοντριών, οι οποίες ομολογούν ότι οι δήμαρχοι ήταν πάντα αρωγοί και συμπαραστάτες στο έργο τους χωρίς να το παρακωλύουν.

➤ Φλώρινα

Διατρέχοντας τις τοπικές εφημερίδες της Φλώρινας την περίοδο 1947-1949, εντοπίζουμε αναφορές για τη δράση του Ε.Ε.Σ. και άλλων εθελοντικών ομάδων. Επισημαίνουμε ότι σε δύο φύλλα της εφημερίδας Έθνος, του 1948 και του 1949, αναφέρεται έγκριση χορήγησης οικονομικής βοήθειας, από το Δήμο προς τον Ε.Ε.Σ., για τις ανάγκες φαρμάκων, όπως τονίζεται. Ωστόσο, βρίσκουμε και μια απόρριψη αιτήματος του Ε.Ε.Σ. για χορήγηση καυσόξυλων, πιθανόν λόγω έλλειψης. Σε άλλα πάλι φύλλα της ίδιας εφημερίδας δημοσιεύονται ευχαριστήριες επιστολές προς τον Δήμο για τη συνδρομή του στην αιμοδοσία που διενήργησε ο Ε.Ε.Σ. για τις ανάγκες των τραυματιών καθώς και για τη μεγάλη ανταπόκριση που έδειξαν οι πολίτες στον ετήσιο έρανο του συλλόγου. Τέλος, στη συνεδρίαση του Δημοτικού συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1949, επικυρώνεται απόφαση του Αδελφάτου του Δημοτικού Νοσοκομείου Φλώρινας για αποδοχή δωρεάς από τον Ερυθρό Σταυρό.¹⁵³

Επιβεβαιώνεται λοιπόν, ότι η εκάστοτε δημοτική αρχή της Φλώρινας συμπράττει και ενισχύει, όσο μπορεί, τις δράσεις του ερυθροσταυρικού κινήματος, ικανοποιεί τα αιτήματά του και συνεπικουρεί το έργο του και ο Ε.Ε.Σ. αντίστοιχα, ανταποδίδει τις ευεργεσίες.

Το ίδιο βέβαια ισχύει και στις άλλες πόλεις της Δυτικής Μακεδονίας.

➤ Γρεβενά

Το υπ' αριθμ. 11758/19-9-1947 έγγραφο του Ε.Ε.Σ. προς τον Δήμαρχο Γρεβενών, αποδεικνύει κι αυτό με τη σειρά του, τη στενή συνεργασία αλλά και οικειότητα των υπευθύνων του Ερυθρού Σταυρού με τις δημοτικές αρχές. Ο Διευθυντής Επαρχιών του Ε.Ε.Σ. αρχικά επικροτεί την *αμέριστον συνδρομήν* που παρέχει ο Δήμαρχος στο

¹⁵³ Γεράσης Ν., *Πολιτική, κοινωνία και πολιτισμός στη Φλώρινα του εμφυλίου πολέμου μέσα από τις πηγές τοπικής Ιστορίας*, Μεταπτυχιακή εργασία, ΠΔΜ, Φλώρινα 2019

έργο του Ε.Σ., έπειτα εκθέτει το πρόβλημα στέγασης του τοπικού ιατρείου και του νοσηλευτικού προσωπικού και παρακαλεί να μεριμνήσει για την επίλυσή του.

Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί η προσφώνηση: *φίλε κύριε Δήμαρχε*, που μαρτυρεί οικειότητα, φιλικότητα και άνεση. Το όλο ύφος της επιστολής αποπνέει μια σιγουριά και βεβαιότητα ότι το αίτημα του Διευθυντή Επαρχιών του Ε.Ε.Σ. θα ικανοποιηθεί και ότι υπάρχει θετική διάθεση συνεργασίας. Η επιτακτικότητα μάλιστα του λόγου δίνει την εντύπωση ότι ο Δήμαρχος έχει υποχρέωση να βοηθήσει και να εξασφαλίσει στέγη στην εθελόντρια αδελφή του τοπικού ιατρείου.¹⁵⁴ ([Παράρτημα 3, E24](#))

➤ **Κοζάνη**

Θετικό κλίμα στη σχέση Ε.Ε.Σ. και Δημοτικών αρχών διαφαίνεται και στην Κοζάνη. Μόνο το 1946 ο Δήμος στην προσπάθειά του να συγκεντρώσει τις υπηρεσίες του για την απρόσκοπτη εξυπηρέτηση των δημοτών του, αναγκάζεται να ζητήσει την απομάκρυνση του Σταθμού Α΄ Βοηθειών που στεγαζόταν σε γραφείο του δημοτικού καταστήματος. Με διάκριση και ευγένεια, απαιτεί να παραδώσουν τα γραφεία στο Δήμο για την ανασυγκρότησή του και την ομαλή λειτουργία του και μάλιστα προτείνει στον Ε.Ε.Σ. να μετακομίσει σε κεντρικότερο οίκημα του Ε.Ο.Χ.Α. Κοζάνης. Δεν λησμονεί ο Δήμος να αναγνωρίσει για άλλη μια φορά τις υπηρεσίες και την προσφορά του Ε.Ε.Σ. στην πόλη της Κοζάνης.¹⁵⁵ ([Παράρτημα 3, E25](#))

Σε άλλα έγγραφα του Δήμου Κοζάνης καταγράφεται η έγκριση ίδρυσης Σταθμού Μετακομιδής ασθενών καθώς και η αποδοχή ασθενοφόρου αυτοκινήτου, γεγονός που σήμαινε ότι ο Δήμος αναλάμβανε όλες τις δαπάνες για τη λειτουργία και συντήρησή του. Γενικότερα, από την αλληλογραφία του Δήμου με τη διοίκηση του Ε.Ε.Σ. διαφαίνεται ένα θετικό και συνεργατικό κλίμα, που στόχο έχει την καλύτερη υγειονομική και υλική συνδρομή των πολιτών της Κοζάνης και της ευρύτερης Δυτικής Μακεδονίας.

3.2.5.3. Σχέσεις με Χωροφυλακή

Κατά γενική ομολογία ο Ε.Ε.Σ. συνεργάστηκε ομαλά και γόνιμα με τους κρατικούς φορείς και τα όργανα της τάξης. Ωστόσο, υπήρχαν και περιπτώσεις δυσλειτουργίας και σύγκρουσης. Έτσι, στο με αριθμ. Πρωτ. 6120/9-8-1946 έγγραφο εμπιστευτικό

¹⁵⁴ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.2, Α.Π. 11758/19-09-1947

¹⁵⁵ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π.4269/12-09-1946 και 4354/21-09-1946

του Ε.Ε.Σ. προς τον Υπουργό Ασφαλείας, αναφέρονται δύο περιστατικά βίαιης επέμβασης των Αρχών Χωροφυλακής σε οχήματα του Ε.Ε.Σ.

Στην πρώτη περίπτωση το φορτηγό 401 του Ε.Ε.Σ. που κατευθυνόταν από Κοζάνη προς Λάρισα, υποχρεώθηκε από εθνικιστική ένοπλη ομάδα να μεταφέρει 6 ένοπλα πρόσωπα στα Φάρσαλα.

Το δεύτερο περιστατικό σημειώθηκε σε χωριό της Κοζάνης, όπου μετέβαινε Κινητό Ιατρικό Συνεργείο για να εργαστεί σύμφωνα με το πρόγραμμά του. Εκεί ο Διοικητής Χωροφυλακής Γρεβενών, επέταξε ολόκληρο το Συνεργείο, παρά την άρνηση του προσωπικού, για να το χρησιμοποιήσει σε εκκαθαριστικές επιχειρήσεις ως κλιμάκιο του αποσπάσματος του.

Με το παραπάνω λοιπόν, έγγραφο ο Ε.Ε.Σ. διαμαρτύρεται έντονα στον Υπουργό, τονίζοντας ότι με τις ενέργειες αυτές υπονομεύεται και καταστρέφεται το έργο του Ε.Ε.Σ, αφού διακυβεύεται η ασφάλεια των εθελοντών νοσηλευτών και αναστέλλεται η εξυπηρέτηση των πολιτών. Επιπλέον, υπάρχει κίνδυνος να χαρακτηριστούν από τους αντάρτες ως εχθρικά, αφού καλύπτουν στρατιωτικές επιχειρήσεις και να βάλονται απροειδοποίητα όπου βρεθούν. Ως εκ τούτου, ζητάει την κατανόηση και στήριξη του Υπουργού και παρακαλεί να εκδοθούν άμεσα διαταγές για σεβασμό στις υγειονομικές υπηρεσίες και δράσεις του Ε.Ε.Σ. στην ταλαιπωρημένη ύπαιθρο.¹⁵⁶

Παρόμοιο περιστατικό καταγράφεται και στην Καστοριά, όπου οι Αρχές Χωροφυλακής επιτάσσουν τρία φορτηγά αυτοκίνητα του Ε.Ε.Σ. που μεταφέρουν ματισμό σε πυροπαθή χωριά του Νομού.

Η αντίδραση του ίδιου του Υπουργού Σπυρίδωνα Θεοτόκη υπήρξε άμεση. Στις 10 Σεπτεμβρίου 1946 το Υπουργείο Δημοσίας Τάξεως κυκλοφορεί εγκύκλιο 359 προς άπασας τας Υπηρεσίας Χωροφυλακής με τίτλο «Περί παροχής ενισχύσεως εις τας Υπηρεσίας του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού». Σε αυτή παραγγέλλει σε όλες τις Υπηρεσίες της Χωροφυλακής, όχι μόνο να μην δημιουργούν προσκόμματα στο έργο των κλιμακίων του Ε.Ε.Σ. αλλά και να προσφέρουν με προθυμία κάθε ενίσχυση και προστασία στο ανθρωπιστικό και εθνικό τους έργο.¹⁵⁷ ([Παράρτημα 3, Ε26](#))

¹⁵⁶ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π.6121/09-08-1946 έγγραφο του Ε.Ε.Σ.

¹⁵⁷ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Η υπ' αριθ. 359/15-9-1946 Εγκύκλιος του Υπ. Δημ. Τάξεως

3.2.6. Έρανος-οικονομικές εισφορές

Ο Ε.Ε.Σ. τόσο κατά την εποχή της ίδρυσής του, το 1877, όσο και κατά τα πολυτάραχα χρόνια που ακολούθησαν, κατόρθωσε να συντηρηθεί οικονομικά, να δράσει και να παράσχει πολύμορφη κοινωφελή και ανθρωπιστική επικουρία στο Έθνος, με μοναδικούς σχεδόν πόρους τις τακτικές και έκτακτες συνδρομές των μελών του, την άμεση αρωγή αδελφών ερυθροσταυρικών συλλόγων και αλλοδαπών φίλων του και κυρίως με την γενναιόδωρη και πολύτιμη χρηματική συνεισφορά της Ελληνικής κοινωνίας και των ομογενών του εξωτερικού. Όλοι αυτοί ανταποκρίθηκαν με προθυμία και ενθουσιασμό σε κάθε έκκληση του Ε.Ε.Σ. και συνέτρεξαν αποφασιστικά τις προσπάθειές του.

Με αυτά τα οικονομικά μέσα ανταποκρίθηκε επιτυχημένα σε ένα ευρύτατο πεδίο ζωτικών κοινωνικών αναγκών της χώρας μας, χωρίς καμιά τακτική και μόνιμη κρατική επιχορήγηση και πάγια επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού. Με την πάροδο του χρόνου όμως, καθώς το ερυθροσταυρικό έργο διευρύνεται και αναπτύσσεται, καθίσταται αδήριτη ανάγκη η συστηματικότερη ιδιωτική προσφορά. Έτσι, με κυβερνητική απόφαση, που δημοσιεύεται στο με αριθ. 6 φύλλο, Β΄ τεύχους 1922, της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, καθιερώνεται η διενέργεια ετήσιου Πανελλήνιου Εράνου υπέρ του Ε.Ε.Σ.¹⁵⁸

Το προϊόν του ετήσιου εράνου, οι συνδρομές των μελών, οι δωρεές από μεμονωμένα άτομα ή οργανισμούς, τα έσοδα από τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων αποτελούν τους οικονομικούς πόρους του Συλλόγου μέχρι και σήμερα.¹⁵⁹

Σύμφωνα με το αριθμ. Πρωτ. 11260/26-12-1946 έγγραφο του Ε.Ε.Σ. προς το Τμήμα Κοζάνης, η κεντρική διοίκηση αρνείται οικονομική ενίσχυση στο παραπάνω τμήμα, αρχικά επικαλούμενη αδυναμία επιχορήγησης λόγω άλλων προτεραιοτήτων και εξόδων. Έπειτα, τονίζει ότι οι Ερυθροί Σταυροί πρέπει να βασίζονται σε εισφορές των μελών και συνδρομητών και όχι σε άλλου είδους επιχορηγήσεις και επιπλέον, η ίδρυση τμημάτων στις επαρχίες έχει σκοπό να αναπτύξει το πνεύμα του Ε.Σ. και να κινήσει την ιδιωτική φιλανθρωπία και πρωτοβουλία για την εξυπηρέτηση των τοπικών αναγκών. Παροτρύνουν λοιπόν, το τοπικό συμβούλιο να εγγράψει νέα μέλη και συνδρομητές στο Σύλλογο και να προσέξει τη διαχείριση των οικονομικών του.¹⁶⁰

¹⁵⁸ Πανταζίδης Ξ., ό.π., σ. 169-170

¹⁵⁹ Κανονισμός Λειτουργίας Περι/κών Τμημάτων και Επιτροπών Ε.Ε.Σ., Αθήνα 1984, άρθρο 3

¹⁶⁰ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Φ.1, Α.Π.11260/26-12-1946 *Δεν είναι δυνατή η οικονομική ενίσχυση*

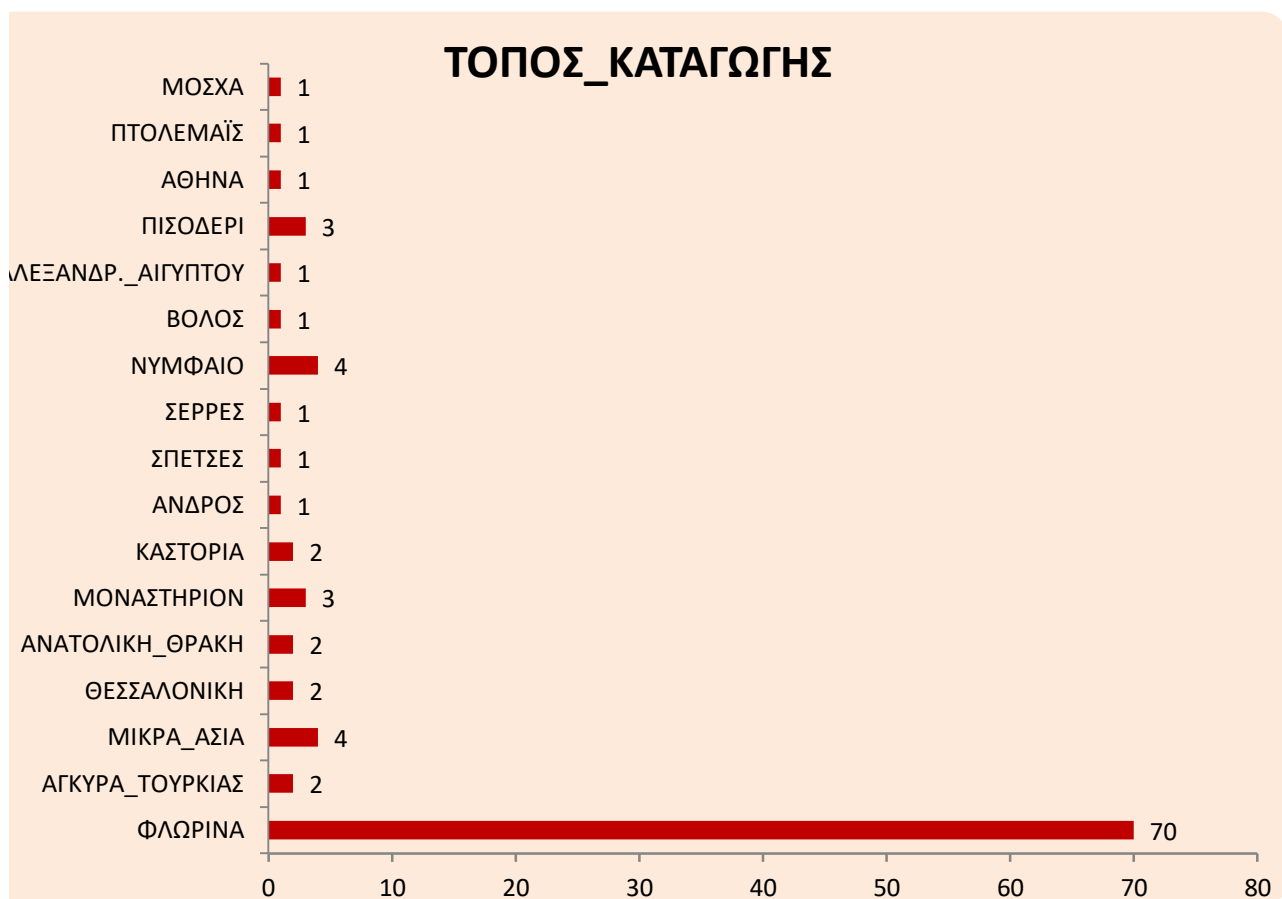
Ενότητα 3η

3.3.1. Παρουσίαση του Μητρώου Εθελοντριών Αδελφών του Τμήματος Φλώρινης

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια παρουσίασης ενός δείγματος 101 Εθελοντριών Αδελφών Φλώρινας, αποφοίτων των τάξεων 1939, 1941, 1946 και 1951, ως προς τον **τόπο καταγωγής**, τον **αριθμό αποφοίτων σε κάθε τάξη**, τις **γραμματικές γνώσεις**, τη **γνώση ξένων γλωσσών** καθώς και την **επαγγελματική αποκατάσταση** των Εθελοντριών.

Επιπλέον, μελετάται η **διανομή Ηθικών Αμοιβών και Προαγωγών** των Εθελοντριών όλων των τάξεων καθώς και η αξιολόγησή τους από τις προϊσταμένες αδελφές.

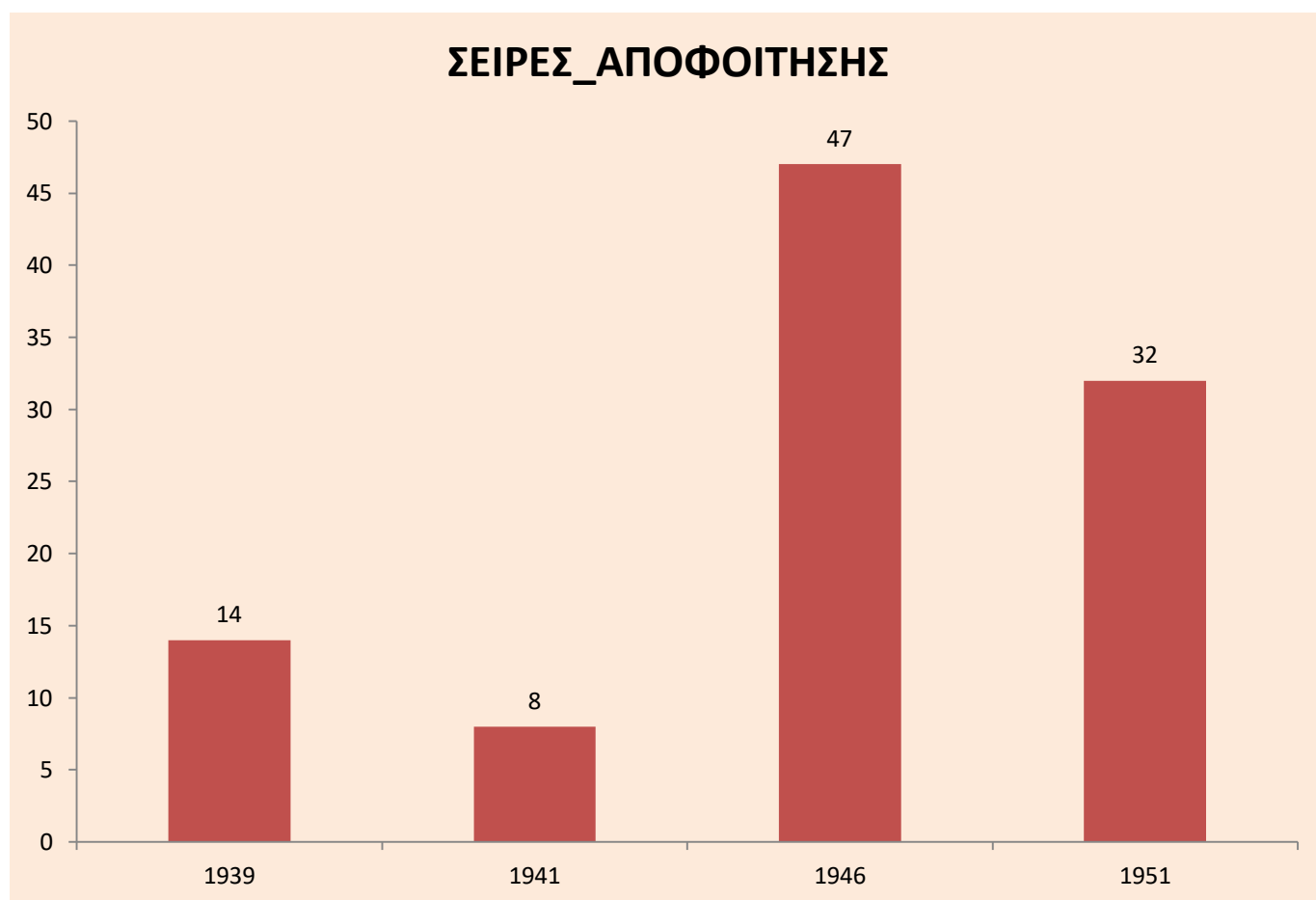
1. Καταγωγή

Αρχικά, όπως είναι αναμενόμενο, η πλειοψηφία των εθελοντριών αδελφών προέρχεται από την πόλη της Φλώρινας. Εβδομήντα (70) αδελφές κατάγονται μέσα από τη Φλώρινα, από αστικές οικογένειες, με παιδεία και κουλτούρα. Οι υπόλοιπες προέρχονται από διάφορα μέρη της Ελλάδας και του εξωτερικού, Ρωσία, Αίγυπτο, Τουρκία, μέρη στα οποία άνθιζε ο Ελληνισμός και από τα οποία αναγκάστηκαν να ξεριζωθούν.

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι, ενώ έχουμε εθελόντριες με καταγωγή από διάφορες πόλεις της χώρας και νησιά, δεν έχουμε από τα χωριά του ίδιου του Νομού Φλώρινας παρά μόνο από τα δυο βλαχοχώρια της περιοχής, το Νυμφαίο και το Πισοδέρι, γεγονός που οφείλεται στην κουλτούρα τους αλλά και στην ευρύτητα πνεύματος λόγω των εμπορικών και ιδεολογικών καταβολών που είχαν καλλιεργηθεί από τις οικογένειές τους.

2. Αριθμός Αποφοίτων

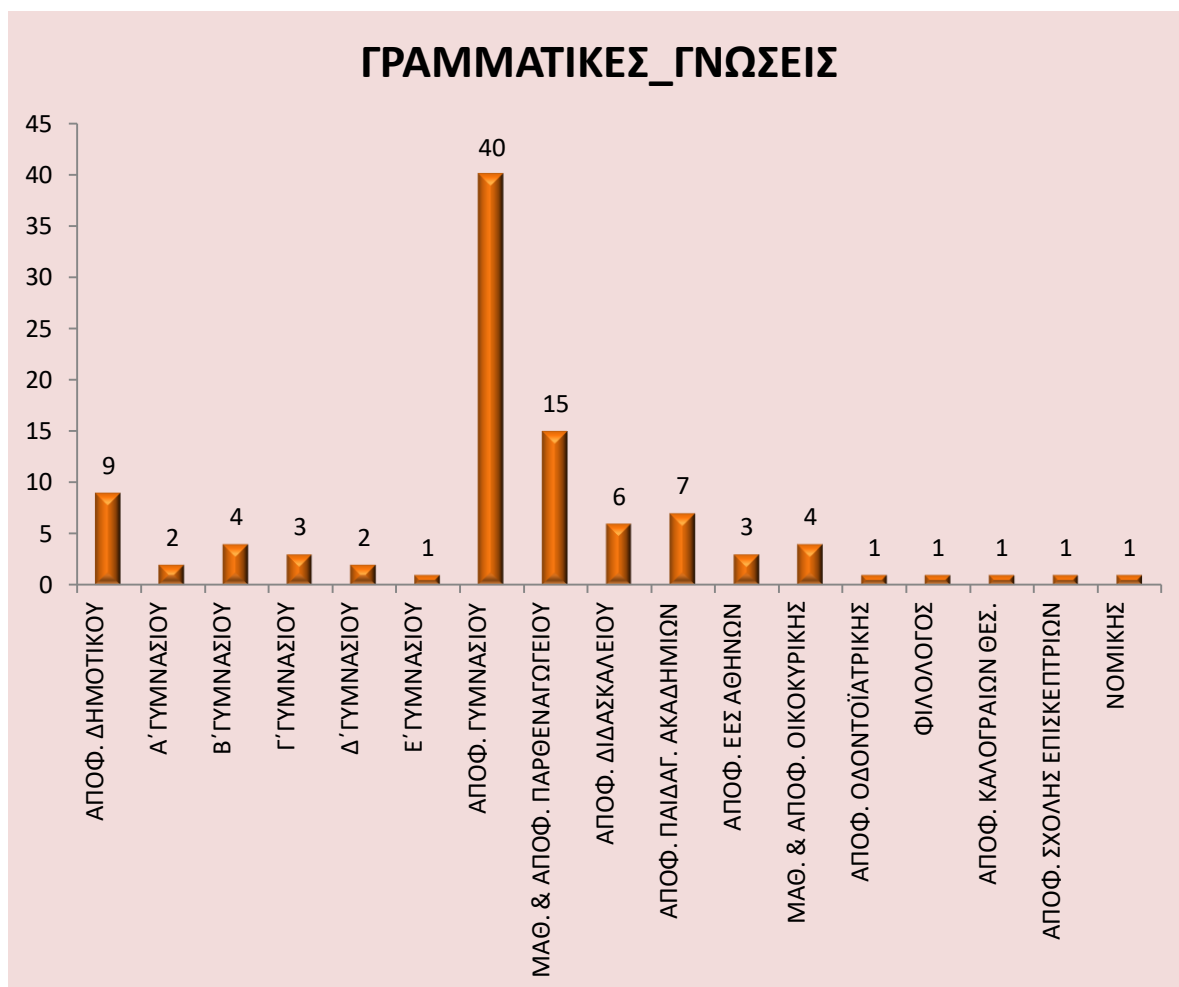

Αναφορικά με τις σειρές αποφοίτησης Εθελοντριών, το Τμήμα Ε.Ε.Σ. της Φλώρινας, όπως έχει ήδη τονιστεί, ξεκίνησε το 1938 με δεκατέσσερις Αδελφές και το 1941, για τις ανάγκες του πολέμου, εκπαίδευσε άλλες οκτώ.

Νέα σειρά εθελοντριών έχουμε το 1946 με σαράντα επτά αδελφές, που εκπαιδεύτηκαν για να προσφέρουν υπηρεσίες σε μια δύσκολη ιστορική περίοδο.

Και ολοκληρώνεται η παρούσα περίοδος με την αποφοίτηση τριάντα δυο αδελφών το 1951. Ο αλτρουισμός, η αγάπη και συμπαράσταση προς τους τραυματισμένους και πονεμένους συνανθρώπους τους, υπήρξε η κινητήρια δύναμη που ώθησε τις εθελόντριες αδελφές στην εμπλοκή τους στο εθελοντικό κίνημα του Ερυθρού Σταυρού, παρά τις αντιδράσεις και τα αρνητικά σχόλια που πιθανόν να αντιμετώπισαν από τον περίγυρό τους.

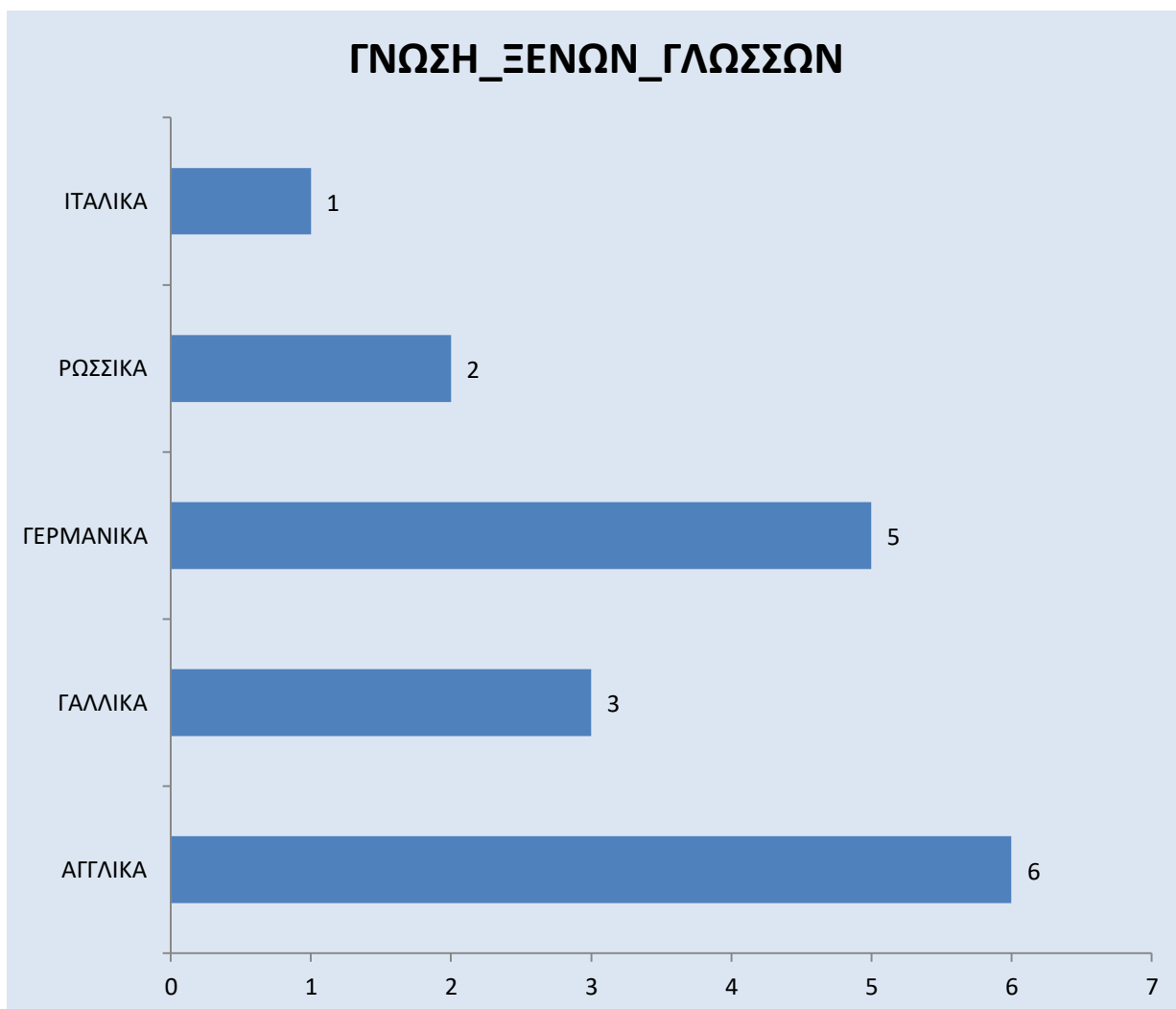
3. Γραμματικές Γνώσεις

Το μεγαλύτερο ποσοστό των εθελοντριών 40/100 είναι απόφοιτοι Γυμνασίου, άρα κατέχουν τις βασικές γνώσεις και θεωρούνται μορφωμένες για εκείνη την εποχή. Μόνο εννέα 9 είναι απόφοιτοι του Δημοτικού και μερικές δεν έχουν ολοκληρώσει το Γυμνάσιο. Δεκαπέντε αδελφές έχουν αποφοιτήσει από το Παρθεναγωγείο, επτά από Παιδαγωγική Ακαδημία και έξι από Διδασκαλείο. Υπάρχουν και μεμονωμένες περιπτώσεις πτυχιούχων πανεπιστημιακών σχολών όπως Φιλολογίας, Οδοντιατρικής, Νομικής και Νοσηλευτικής.

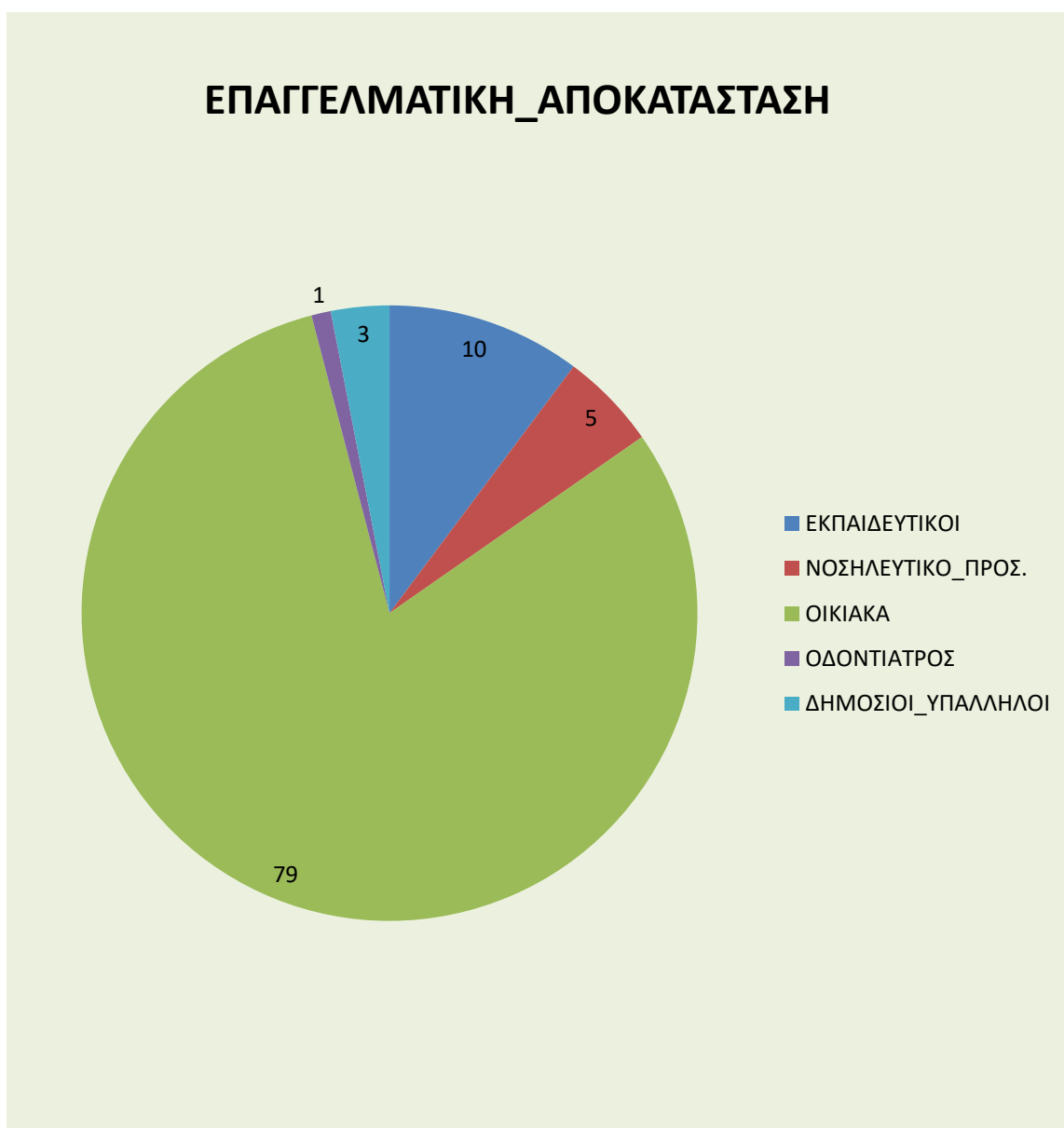
Ίσως τελικά, η μόρφωσή τους, το ανήσυχο πνεύμα τους και η παραμέριση των κοινωνικών προκαταλήψεων της εποχής, τις ώθησε και τις ενέπνευσε να ασχοληθούν με τον εθελοντισμό και την προσφορά στον πονεμένο συνάνθρωπο. Σίγουρα, σημαντικά κίνητρα ήταν και η κοινωνική καταξίωση ή το κύρος που τους προσέδιδε η ένταξή τους σε έναν τέτοιο Σύλλογο διεθνούς εμβέλειας αλλά και η προσωπική τους αποκατάσταση αφού αρκετές αδελφές γνώρισαν γιατρούς ή στρατιωτικούς με τους οποίους έκαναν, στη συνέχεια, οικογένεια.

4. Γνώση Ξένων Γλωσσών

Υπήρχαν και εθελόντριες που, μαζί με τις γενικότερες γνώσεις τους, κατείχαν και κάποια ξένη γλώσσα, γεγονός όχι και τόσο συνηθισμένο για την εποχή τους. Τα ποσοστά γλωσσομάθειας είναι βέβαια πολύ χαμηλά ωστόσο αξιοπρόσεκτα. Έξι λοιπόν αδελφές γνώριζαν Αγγλικά, πέντε Γερμανικά, τρεις Γαλλικά, δύο Ρωσικά και μία Ιταλικά.

5. Επαγγελματική Αποκατάσταση

Οι περισσότερες εθελόντριες, 79 από τις 101, δήλωναν επάγγελμα «οικιακά» γεγονός αναμενόμενο για την εποχή που μελετάμε. Ήταν εργαζόμενες δηλαδή στο σπίτι, υπηρετώντας την οικογένεια, στις καθημερινές απαιτήσεις μιας οικίας αλλά και σε αγροτικές ενίοτε δουλειές.

Δέκα αδελφές εργάζονταν ως εκπαιδευτικοί, κυρίως διδασκάλισσες, αφού είχαν αποφοιτήσει από Παιδαγωγικές Ακαδημίες ή Διδασκαλεία. Εξάλλου, στις σχολές αυτές φοιτούσαν κατεξοχήν γυναίκες που είχαν πιο αναπτυγμένο το αίσθημα της προσφοράς, πράγμα που δικαιολογεί τη συμμετοχή τους σε εθελοντικά κινήματα.

Πέντε εθελόντριες συνέχισαν επαγγελματικά ως Νοσηλεύτριες. Με το πτυχίο της Εθελόντριας Αδελφής του Ε.Ε.Σ., μπορούσαν να εργαστούν σε Νοσοκομεία, στην Παιδόπολη και άλλες υγειονομικές υπηρεσίες του Δημοσίου ή του Ιδιωτικού τομέα. Μάλιστα, η συμμετοχή και εργασία στα Κινητά Ιατρεία θεωρήθηκε ως προϋπηρεσία για κάποιες Αδελφές που εργάστηκαν αργότερα επαγγελματικά ως νοσηλεύτριες.

Μικρότερο είναι το ποσοστό που εργάστηκε στο Δημόσιο Τομέα ως δημόσιοι υπάλληλοι, μόνο τρεις αδελφές ανήκουν σε αυτή την κατηγορία και μία μόνο ήταν οδοντίατρος. Ας μην ξεχνάμε ότι οι κοινωνικές και ηθικές προκαταλήψεις που ίσχυαν την περίοδο αυτή για τις γυναίκες, λειτουργούσαν συχνά ως τροχοπέδη στην ενεργό συμμετοχή τους στο κοινωνικοπολιτικό γίγνεσθαι.

6. Προαγωγές, Ηθικές Αμοιβές.

Η πολυσχιδής δράση και ανιδιοτελής προσφορά των εθελοντριών αδελφών κατά τη διάρκεια των πολεμικών αγώνων της Ελλάδας, αναγνωρίστηκε και εκτιμήθηκε τόσο από τους απλούς πολίτες όσο και από τους κρατικούς φορείς. Ιδιαίτερα η διοίκηση του Στρατού, το Υπουργείο Στρατιωτικών και οι διευθυντές των στρατιωτικών νοσοκομείων εξέφρασαν τις ευχαριστίες τους, την ευαρέσκειά τους και απένειμαν εύφημο μνεία για τις υπηρεσίες και την πολύτιμη συνεργασία που τόσο ακούραστα παρείχαν οι εθελόντριες.

Τάξεις 1939, 1941 & 1946

Ημερ/νία	Αμοιβή	Άτομα
04/05/1944	Αρ. πρ. 55 Συγχαρητήριοι έγγραφον ευαρεστείας ΕΕΣ Θεσ/νίκης διά βοήθειαν Κλεισούρας	7
27/05/1944	Αρ. πρ. 227 Συγχαρητήριοι έγγραφον Αθηνών διά ποικίλων δράσεων	7

05/08/1944	Αρ. πρ. 115 Συγχαρητήριοι έγγραφοι ευαρεστείας ΕΕΣ Θεσ/νίκης βομβαρδισμών Φλωρίνης	5
10/10/1947	Η Δ.Ν. Εύφημος Μνεία Στρ. Νοσ. Φλωρίνης	48
18/02/1948	Η Δ.Ν. Εύφημος Μνεία Στρ. Νοσ. Φλωρίνης	
15/09/1948	Αρ. 13431 Ευχαριστήριοι ΕΕΣ Αθηνών δι' υπηρεσίας εις Στρ. Νοσ. Καστοριάς	8
20/10/1948	Μετάλλιον Αναμνηστικόν Υπ. Στρατιωτικών 40-41	21
27/05/1949	Η Δ.Ν. πρότασις διά Πολεμικόν Σταυρόν Γ ' Τάξεως	1
15/06/1949	Μετάλλιον ΕΕΣ μετά δάφνης χρυσής 40-41	21
30/05/1950	Αρ. εγκ. 135 ΕΔΥΣ Μετάλλιον εξαιρέτων πράξεων Υπ. Στρ/κών διά μάχην Βιτσιού	14
30/07/1949	Αρ. εγκ. 409 ΕΔΥΣ Μετάλλιον εξαιρέτων πράξεων Υπ. Στρ/κών διά μάχην Φλωρίνης	10
21/05/1951	Μετάλλιον ΕΕΣ Εθνικού Αγώνος μετά αστέρος διπλού χρυσού 1946-50	50

Από τις 69 εθελόντριες των δύο τάξεων (1939, 1941 & 1946), 7 δεν έχουν καμία αμοιβή: Δοσίου, Παπαϊωακείμ (Τάξη 1939) και Άλτα, Δασκαλάκη, Θώμου, Κεσσίδου, Φία (Τάξη 1946).

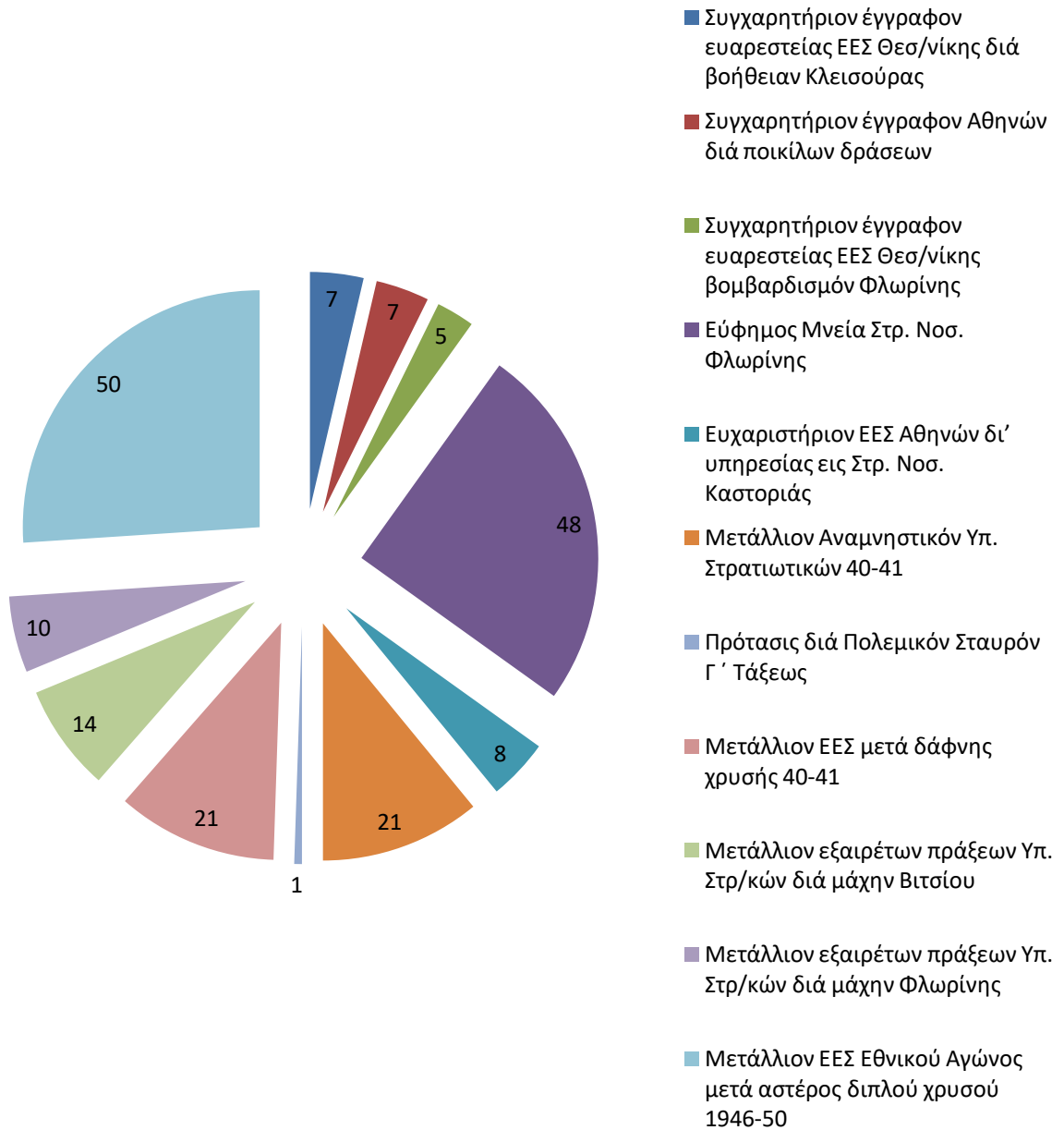
Το σύνολο σχεδόν των αμοιβών συγκεντρώνουν οι Κάλφογλου Ελένη και Ζώγου Ζαχαρούλα (τάξεως 1939) με την πρώτη να είναι μοναδική προτεινόμενη διά τον Πολεμικόν Σταυρόν Γ ' Τάξεως.

Επίσης, το σύνολο των εθελοντριών αδελφών προήχθησαν σε Αδελφές του Ε.Ε.Σ. αλλά και σε Προϊσταμένες του Ε.Ε.Σ. όπως η Κάλφογλου Ελένη (1939) και Αλεξίου Νίκη (1946).

Μετάλλιο Ε.Ε.Σ. της Εθελόντριας Χάσου Ζαχαρούλας

ΗΘΙΚΕΣ_ΑΜΟΙΒΕΣ_ΤΑΞΕΩΝ_1939, 1941 & 1946

Τάξη 1951

Από το σύνολο των 32 εθελοντριών της τάξεως 1951, οι 19 έχουν λάβει τη μοναδική αμοιβή της τάξης αυτής, ήτοι την υπ' αριθ. Πρωτ.. 75946/3946/19-9-51 *Ευαρέσκεια Γεν. Διοικητού Ελλάδος διά παροχήν βοήθειας επιδημίας τυφοειδούς εις χωρία*. Είναι βέβαια, τα χρόνια μετά τον πόλεμο, όπου οι εθελόντριες αδελφές δεν μάχονται στο μέτωπο το στρατιωτικό αλλά στο μέτωπο της καθημερινότητας, στον αγώνα για την επούλωση των πολύμορφων πληγών που άφησε η γερμανική κατοχή και ο εμφύλιος πόλεμος.

Όλες οι αδελφές πρόσφεραν το λιθαράκι τους στο οικοδόμημα της προσφοράς και ανασύστασης του πληγωμένου ιστού της ελληνικής κοινωνίας αλλά κάποιες επέδειξαν ιδιαίτερο ζήλο, ηρωισμό και αυτοθυσία, καταβάλλοντας υπεράνθρωπες προσπάθειες και αφηγώντας κινδύνους, κόπους και ταλαιπωρίες. Αυτές τις αδελφές η πολιτεία της τίμησε με διακρίσεις, προαγωγές, μετάλλια εξαιρέτων πράξεων και ευχαριστήριες επιστολές.

3.3.2. Αξιολόγηση

Μελετώντας το Μητρώο των Εθελοντριών Αδελφών, ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί η αξιολόγησή τους από τις προϊσταμένες και διδάσκουσες αδελφές. Σε ιδιαίτερη στήλη είναι γραμμένες οι κρίσεις και οι παρατηρήσεις για την απόδοσή τους στις νοσηλευτικές υπηρεσίες, για την συμπεριφορά τους απέναντι στους ασθενείς, για τη συνεργασία τους με τους γιατρούς αλλά και για τη γενική εικόνα του χαρακτήρα τους.

Στις περισσότερες συναντάμε τους χαρακτηρισμούς: *πρόθυμος, ευσυνείδητος, ακούραστος, αξιοπρεπής, ψύχραιμος, πειθαρχική, εργατική, περιποιητική εις τους αρρώστους, με πολλή αγάπη και στοργή, εξαιρετική εις συνεργασίαν, εμφάνισις σεμνή, εις κάθε βομβαρδισμόν ευρίσκετο κοντά εις τους τραυματίας, δεν εγκατέλειψε τη θέση της*.

Ωστόσο, εντοπίζουμε και αρνητική αξιολόγηση, όπως: *επιπόλαια, ζωνηρά, απειθάρχητος, αναξιοπρεπής, φλύαρος, απότομος, ράθυμος εις το έργον της, έλλειψη αγωγής, συμπεριφορά απέναντι ιατρών ανάρμοστος, συμπεριφορά απέναντι ασθενών μάλλον ψυχρά, εμφάνισις μετρία, ακατάλληλη δια το έργον της αδελφής*.

Το αξιοσημείωτο εδώ έγκειται στο γεγονός ότι οι προϊσταμένες ασκούσαν αυστηρότατη κριτική, και μάλλον αντικειμενική, σε αδελφές που πρόσφεραν

εθελοντικά και αμισθί τις υπηρεσίες τους, με κόπους και θυσίες και μόνο από αγάπη και αλtruισμό.

Επιπλέον, στη στήλη των παρατηρήσεων, σημειώνεται η εξέλιξη της κάθε αδελφής και η μετέπειτα πορεία της. Σε όλες τις αδελφές τονίζεται το αν παρέμειναν ή όχι στη θέση τους κατά τους βομβαρδισμούς, αναγράφεται ο τόπος εγκατάστασής τους μετά τον πόλεμο, Θεσσαλονίκη, Βέροια, Αθήνα, επίσης, σημειώνεται η οικογενειακή τους κατάσταση, άγαμος ή έγγαμος και ο αριθμός τέκνων.

Στη στήλη αυτή αξίζει να αναφερθεί η παρατήρηση για κάποιες αδελφές οι οποίες προσχώρησαν στα σώματα των ανταρτών, *εξήλθε εις τους αντάρτας και διεγράφη εκ του Εθελοντικού Σώματος του Ε.Ε.Σ. ή έφυγε στους αντάρτες διότι την κυνηγούσαν οι Βούλγαροι, αργότερα συνελήφθη υπό της Αστυνομίας και εξετοπίσθη επί 3μηνον δια λόγους κοινωνικής ασφάλειας εις Καρπενήσιον. Στη συνέχεια, ο Ε.Ε.Σ. της χορήγησε 6μηνον αναρρωτικήν άδειαν απομακρύνσεως των καθηκόντων της.*

Από τα παραπάνω συνάγεται το συμπέρασμα ότι ο Ε.Σ. παρότι είναι μια παγκόσμια οργάνωση, διεθνούς βεληνεκούς, επιλέγει στελέχη που συντάσσονται με την επίσημη πολιτική γραμμή του κράτους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Το Διεθνές κίνημα του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου δρα από το 1859, μέχρι σήμερα, με σκοπό την παροχή βοήθειας, χωρίς διάκριση, στους τραυματίες των πεδίων της μάχης αλλά και την εξασφάλιση του σεβασμού στον άνθρωπο προστατεύοντας τη ζωή και την υγεία του. Στηρίζεται στις θεμελιώδεις αρχές του Ανθρωπισμού, της Αμεροληψίας, της Ουδετερότητας, της Ανεξαρτησίας, του Εθελοντισμού, της Ενότητας, και της Παγκοσμιότητας και αυτές οι αρχές είναι που εκφράζουν το λόγο ύπαρξης του Κινήματος, εμπνέουν και επηρεάζουν όλο το έργο του.

Με βάση αυτές τις αρχές έδρασε και Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός σε όλες τις δύσκολες περιόδους της ιστορίας μας, όποτε δημιουργήθηκε ανάγκη ή του ζητήθηκε η συνδρομή του. Ιδιαίτερα δε, την περίοδο του Β'Π.Π., της Κατοχής και του Εμφυλίου, η παρουσία του και η προσφορά του ήταν αμέριστη και καθοριστική.

Με την κήρυξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου, ο Ε.Ε.Σ. –όπως αναφέρθηκε- επιστράτευσε ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, ενίσχυσε τα ήδη υπάρχοντα

Νοσοκομεία, συγκρότησε έκτακτα νοσοκομεία και κινητά χειρουργεία, συγκέντρωσε ρουχισμό και άλλα απαραίτητα είδη για τους στρατιώτες, διενήργησε αιμοδοσίες, συνέλλεξε φάρμακα, προνόησε ακόμα και για την ψυχολογική κατάσταση των στρατιωτών δημιουργώντας γωνιές ψυχαγωγίας.

Κατά την περίοδο της γερμανικής κατοχής, ο Ε.Ε.Σ. εκτός από τις νοσηλευτικές υπηρεσίες που πρόσφερε στους τραυματίες στα νοσοκομεία και τα τοπικά ιατρεία, επιδόθηκε σε ένα τεράστιο ανθρωπιστικό και κοινωνικό έργο τόσο με τη συγκέντρωση και διανομή τροφίμων, φαρμάκων και ιματισμού, όσο και με την ηθική και ψυχολογική στήριξη και συμπαράσταση πληγωμένων, πυροπαθών και προσφύγων συνανθρώπων μας.

Την περίοδο του Εμφυλίου, ο Ε.Ε.Σ. έδρασε παίζοντας διττό ρόλο: από τη μια, ενεργοποίησε τους μηχανισμούς της πολεμικής περιόδου, φροντίζοντας τραυματισμένους, πονεμένους, χτυπημένους από βόμβες και νάρκες αγωνιστές στέλνοντας Κινητά Ιατρικά Συνεργεία σε όλη την ύπαιθρο και από την άλλη, επιδόθηκε σε εμβολιασμούς και ιατρικούς ελέγχους -κυρίως παιδιών- για την πρόληψη λοιμωδών νόσων, διένειμε τρόφιμα, ρούχα και φάρμακα σε απόρους, ανταρτόπληκτους ακόμα και φυλακισμένους.

Συγκεκριμένα, στη Δυτική Μακεδονία, την περιοχή που μελετάμε, η δράση και η προσφορά του Ε.Ε.Σ. υπήρξε πολυσχιδής και πολύτιμη. Τα τμήματα Ε.Ε.Σ. που έχουν να επιδείξουν ιδιαίτερο έργο είναι αυτά της Φλώρινας και της Κοζάνης και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μέχρι το 1942 η Δυτική Μακεδονία είχε τους δυο αυτούς Νομούς: Φλώρινας, περιλαμβανομένης και της Καστοριάς και Κοζάνης, περιλαμβανομένης και της επαρχίας Γρεβενών.

Την περίοδο του Ελληνοϊταλικού πολέμου το Τμήμα του Ε.Ε.Σ. της Φλώρινας αποτέλεσε την αιχμή του δόρατος λόγω της απόστασης από το πολεμικό μέτωπο. Οι τραυματίες, ακόμα και από την Κορυτσά, μεταφέρονταν στα νοσοκομεία της Φλώρινας και από κει με τραίνο στη Θεσσαλονίκη. Η ύπαρξη και λειτουργία του σιδηρόδρομου είχε καταστήσει τη Φλώρινα κέντρο συγκέντρωσης και ανεφοδιασμού. Οι εθελόντριες αδελφές του Τμήματος Φλώρινας έδωσαν τον καλύτερό τους εαυτό. Με αγάπη και αυτοθυσία πρόσφεραν τις νοσηλευτικές υπηρεσίες τους στο Δημοτικό νοσοκομείο, στο Στρατιωτικό νοσοκομείο, στα χειρουργεία ή κατ' οίκον. Επίσης, συγκέντρωναν ρουχισμό, φανέλες, κάλτσες και άλλα απαραίτητα για τους φαντάρους τα δεματοποιούσαν και τα προωθούσαν στη γραμμή του μετώπου.

Την περίοδο της Κατοχής και του Εμφυλίου κυρίως, το Τμήμα Ε.Ε.Σ. Κοζάνης αναλαμβάνει τη σκυτάλη δράσης. Η Κοζάνη γίνεται η Βάση του Ε.Ε.Σ. όλης της Δυτικής Μακεδονίας που ελέγχει και συντονίζει τα υπόλοιπα Τμήματα. Εφοδιάζεται με ασθενοφόρα και κινητά συνεργεία τα οποία αποστέλλει σε χωριά και κωμοπόλεις, ανάλογα με τις ανάγκες. Στην Κοζάνη έρχονται όλα τα εφόδια, ρουχισμός και φάρμακα, είτε από την Αθήνα είτε δωρεές από το εξωτερικό, και από εκεί διανέμονται στα υπόλοιπα τμήματα. Εδώ καταφθάνουν όλα τα αιτήματα για ενίσχυση απόρων, πυροπαθών, ανταρτόπληκτων αλλά και τα παράπονα και οι διαμαρτυρίες για αδιαφορία ή άδικες διανομές. Μέσω της Κοζάνης επίσης, διαβιβάζονται οι επιστολές αναζήτησης αγνοουμένων ή αιχμαλώτων, διενεργούνται οι έλεγχοι για την άρτια λειτουργία των τοπικών ιατρείων και κινητών συνεργείων αλλά και εξασφαλίζεται η επάνδρωσή τους με το κατάλληλο ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό.

Τα επαρχιακά τμήματα του Ε.Ε.Σ. της Δυτικής Μακεδονίας, όπως και όλης της Ελλάδας, σε καμία περίπτωση δεν αυτενεργούν, αλλά πάντα λειτουργούν κάτω από τις κατευθύνσεις και τις οδηγίες της κεντρικής διοίκησης. Ιδιαίτερα δε, σε περιόδους πολέμου ο έλεγχος είναι αυστηρότατος και οι αποφάσεις πολύ προσεκτικές. Επιπλέον, στις διανομές τροφίμων, ιματισμού και φαρμάκων οι διαδικασίες που ακολουθούνται φαίνεται να είναι διαφανείς παρά τις πιέσεις που σίγουρα δέχονταν από τα δίκτυα διανομών εφοδίων.

Το έργο που συντελέστηκε την περίοδο αυτή από τον Ε.Ε.Σ. υπήρξε τεράστιο και οι υπηρεσίες που προσφέρθηκαν αμέτρητες. Οι εθελόντριες αδελφές, άρτια καταρτισμένες και εκπαιδευμένες, συνεργάστηκαν αποτελεσματικά με τους γιατρούς των Νοσοκομείων σε όλα τα τμήματα, συμπαραστάθηκαν σαν μητέρες και αδελφές στους τραυματισμένους στρατιώτες, όλων των παρατάξεων αδιακρίτως, στους απόρους, στους αιχμαλώτους, στους φυλακισμένους και ιδιαίτερα στα ορφανά και άπορα παιδιά. Με αγάπη, στοργή, αλtruισμό και αυτοθυσία έκαναν πράξη το ανθρωπιστικό πνεύμα του διεθνούς κινήματος του Ερυθρού Σταυρού και πρόταξαν τις ανάγκες των πονεμένων συνανθρώπων τους αφηφώντας τους κινδύνους και παραμερίζοντας τις προσωπικές τους απαιτήσεις. Αξιολογήθηκαν αυστηρότατα από τις προϊσταμένες τους, αναγνωρίστηκαν από την κοινωνία και τιμήθηκαν – ανάλογα με τις υπηρεσίες τους- από το Υπουργείο Στρατιωτικών και τον Ε.Ε.Σ.

Οι ηγεσίες του Ε.Ε.Σ. τηρώντας την αρχή της ουδετερότητας, κατάφεραν να κρατήσουν ισορροπίες με όλα τα καθεστώτα, να συνάπτουν αγαστές συνεργασίες με

τις τοπικές αρχές και εξουσίες, να γίνονται έτσι αποδεκτοί από όλους τους ιθύνοντες ώστε να οργανώνουν τις υπηρεσίες τους και τις δράσεις τους απρόσκοπτα. Η άμεση και αυστηρή παρέμβαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης Σπ. Θεοτόκη, με αφορμή δυσάρεστα περιστατικά μεταξύ Αρχών Χωροφυλακής και κλιμακίων του Ε.Ε.Σ. στην ύπαιθρο της Δυτικής Μακεδονίας, και η δημοσίευση ειδικής εγκυκλίου με υποδείξεις για αγαστή συνεργασία και προστασία, καταδεικνύει την αναγνώριση και το σεβασμό στο ανθρωπιστικό και εθνικό έργο του συλλόγου.

Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί η συνεπικουρία και η άμεση ανταπόκριση των ξένων συλλόγων Ερυθρού Σταυρού, όχι μόνο Ευρωπαϊκών αλλά και του Αμερικάνικου και του Αυστραλιανού. Μπορεί βέβαια, το υλικό που έστελναν να μην ήταν πάντα το καταλληλότερο για την περίπτωση και οι γραφειοκρατικές διαδικασίες να ήταν απαιτητικές, αλλά η οικονομική τους συνδρομή και υποστήριξη υπήρξε ουσιαστική και πολύ ανακουφιστική.

Η ιστορία του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού συνεχίζει να γράφεται κάθε μέρα και βρίσκεται στην καθημερινή προσφορά των Εθελοντών της Νοσηλευτικής, της Κοινωνικής Πρόνοιας, των Σαμαρειτών αλλά και της αδιάκοπης επιμονής του τομέα Αναζητήσεων για να βοηθήσουν, να στηρίξουν τους συνανθρώπους μας. Η ιστορία του Ε.Ε.Σ. είναι γεμάτη από προσωπικές ιστορίες προσφοράς ξεχωριστών ανθρώπων που, εθελοντικά κάνουν πράξη τα ιδεώδη του Κινήματος, προτεραιότητα έχουν τον Άνθρωπο, με σεβασμό πάντα στα δικαιώματά του και το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο.

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια πρώτη προσέγγιση του ρόλου που διαδραμάτισε ο Ε.Ε.Σ. στη Δυτική Μακεδονία κατά την περίοδο 1938-1950. Η συνεισφορά της έγκειται στο γεγονός ότι προσπαθεί να φωτίσει μια πτυχή της τοπικής ιστορίας ανεξερεύνητη, μέχρι πρότινος, και να δώσει το έναυσμα για περαιτέρω έρευνες και μελέτες σε μελλοντικούς ερευνητές που θα τη συμπληρώσουν και θα την εμπλουτίσουν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλβανός Ρ., *Κοινωνικές συγκρούσεις και πολιτικές συμπεριφορές στην περιοχή της Καστοριάς(1922-1949)*. Αδημοσίευτη Διδακτορική διατριβή, Θεσσαλονίκη 2005
- Ανδρέου Α., Ηλιάδου-Τάχου Σ., Μπέτσας Ι., *Από το «Παιδομάζωμα» στο βασιλικό «Παιδοφύλαγμα»: μεταπολεμικές όψεις κοινωνικής δικαιοσύνης στις βόρειες επαρχίες της χώρας*. Εκπαίδευση και κοινωνική δικαιοσύνη: 5^ο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο Ιστορίας της Εκπαίδευσης, 4-5 Οκτωβρίου 2008, Πάτρα,5, 2008
- Αποστόλου Β., *Όψεις του κοινωνικού βίου στην πόλη της Καστοριάς την περίοδο της Κατοχής, 1941-1944*, Μεταπτυχιακή εργασία, ΠΑ.ΜΑΚ. Θεσσαλονίκη 2016
- Βακαλόπουλος Κ., *Νεοελληνική Ιστορία (1204-1940)*, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2005
- Βάμβουκας Μ. Ι., *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία*, Η' έκδοση, Γρηγόρης, Αθήνα 2007
- Cohen L. Manion L. Morrison K. *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, Μετφρ. Κυρανάκης Σ., Μαυράκη Μ., Μητσοπούλου Χ., Μπιθάρá Π. Φιλοπούλου Μ., Μεταίχιμο, Αθήνα 2004
- Γεράσης Ν., *Πολιτική, κοινωνία και πολιτισμός στη Φλώρινα του εμφυλίου πολέμου μέσα από τις πηγές τοπικής Ιστορίας*, Μεταπτυχιακή εργασία, ΠΔΜ, Φλώρινα 2019
- Γέτμος Π., *Μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών*, τόμ. Α'. Παπαζήση Αθήνα 2004
- Γ.Ε.Σ.-Δ/νσεως Ιστορίας, *«Η Υγειονομική Υπηρεσία του Στρατού κατά τον πόλεμο 1940-41»*, 1983
- Γυιόκας Π., *Καιροί Εθνικής δοκιμασίας*, Θεσσαλονίκης 1982
- Δορδανάς Σ., *Αντίποινα των γερμανικών αρχών κατοχής στη Μακεδονία 1941-1944*, ΕΚΤ, Αρχείο διδακτορικών διατριβών, 2002
- Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, *Η Φλώρινα στο έπος του σαράντα*, University Studio Press , Θεσσαλονίκη 2008
- Ηλιάδου-Τάχου Σ., *Τα χρώματα της βίας στη Δυτική Μακεδονία 1941-1944*, Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2017

- Ιωσηφίδης Θ., *Ανάλυση Ποιοτικών Δεδομένων στις Κοινωνικές Επιστήμες*, Κριτική, Αθήνα 2003
- Καλλιανιώτης Θ., *Μεσοπόλεμος, Κατοχή και Εμφύλιος στην περιοχή της Κοζάνης*, Πρακτικά Β΄ Συνεδρίου Τοπικής Ιστορίας Κοζάνη 27-30 Σεπτ.2012
- Κολιόπουλος Ι.Σ., *Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία 1789-1945, Από τη Γαλλική Επανάσταση μέχρι τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο*, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2001
- Κολιόπουλος Ι.Σ., *Λεηλασία φρονημάτων Α΄. Το Μακεδονικό Ζήτημα στην Κατεχόμενη Δυτική Μακεδονία (1941-1944)*. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1995
- Κυρατζόπουλος Φωτεινός Δ., *Δυτική Μακεδονία. Η ελεύθερη Ελλάδα της κατοχής*, Θεσσαλονίκη 2004 Κώδικας
- Κυριαζή, Ν., *Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1999
- Κωνσταντίνου Γ., , *Η Ιστορία των Στρατιωτικών Νοσοκομείων στη Νεότερη Ελλάδα*, Διδακτορική Διατριβή, ΑΠΘ, 2009
- Μανθούλης Ρ., *Το ημερολόγιο του Εμφύλιου Διχασμού 1900-1974*, Καστανιώτη, Αθήνα 2006
- Μαργαρίτης Γ., *Ιστορία του Ελληνικού Εμφυλίου Πολέμου 1946-1949, τ. 2*, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2002
- Μπόνης Κ., *Η Φλώρινα κατά την Κατοχή, 1941-1944*, Θεσσαλονίκη 1982
- Μούζα Θ., *Ταξινόμηση, υπομνηματισμός και ευρετηρίαση των εγγράφων του Ανέκδοτου Αρχείου του Νικολάου Στ. Χάσου, Δημάρχου Φλώρινας κατά την περίοδο 1934-1943*, Ανέκδοτη μεταπτυχιακή εργασία, τ.ΙΙ,
- Μυλωνά Γ. Η δράση των Αξιωματικών στη Δυτική Μακεδονία την περίοδο της Κατοχής, μέσα από τα αρχεία της Υπηρεσίας Στρατιωτικών Αρχείων, Μεταπτυχιακή Εργασία ΠΔΜ, Φλώρινα 2018
- Μύρου Π., *Η αντίσταση της αγάπης*, Αθήνα 1991
- Ντυνάν Ερρίκος, *Μια Ανάμνησις από το Σολφερίνο*, μτφρ. Κ.Χ. Αγγελίδη. Αθήνα 1959
- Πανταζίδης Ξ., *Η Ιστορία του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, τ. Α΄ και 1992 τ.Β΄*, Αθήνα 1987
- Πριόβολος Γ., *Αντιπαραθέσεις και διαμάχες στη κατεχόμενη Μακεδονία (1941-1944). Μόνιμοι αξιωματικοί στον ΕΛΑΣ Μακεδονίας*, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2013

- Ραγιά Α., *Η Αδελφή, το μεγαλείο του έργου της*, Ευνίκη, Αθήνα 1972
- Σβορώνος Ν., *Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας*, βιβλιογραφικός οδηγός Σπύρου Ι. Ασδραχά, Θεμέλιο, Αθήνα 1983
- Στρέζου Ε., *Η Εκπαίδευση και ο πολιτισμός στη Φλώρινα την περίοδο της Κατοχής και του Εμφυλίου μέσα από τον Τοπικό Τύπο 1940-1949*, Μεταπτυχιακή εργασία ΠΔΜ, Φλώρινα 2014
- Σφέτας Σ., *Ανεπιθύμητοι σύμμαχοι και ανεξέλεγκτοι αντίπαλοι: οι σχέσεις ΚΚΕ και ΝΟΦ στη διάρκεια του Εμφυλίου 1946-1949*, Βαλκανικά Σύμμεικτα, 8
- Τζώρτζη Ν., *Η Αντίσταση και ο Εμφύλιος στη Μακεδονία: Τα πρόσωπα και οι ιστορίες τους*, Μεταπτυχιακή εργασία ΠΔΜ, Φλώρινα 2014
- Τσάμη Α., *Αναμνήσεις από το έπος του 1940 και την Κατοχή 1941-44 στο Νομό Φλώρινας*, Φλώρινα 2011
- Τσάμη Α., *Η δράση των εθελοντριών αδελφών του παραρτήματος του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού Φλωρίνης*, Δήμος Φλώρινας 1997
- Τσαούση Ε.- Τσινικόρη Σ., *Ο ρόλος του Ε.Ε.Σ. στη Θεσσαλονίκη, μετά τη γερμανική κατοχή*, Πτυχιακή εργασία, ΑΤΕΙΘ, 2008
- Τσουκαλάς Κ., *Η ελληνική τραγωδία. Από την απελευθέρωση ως τους Συνταγματάρχες*, Ολκός, Αθήνα 1974
- Χρυσόχου Α., *Η Κατοχή εν Μακεδονία*, Βιβλίο 3^ο Εκδ. Εταιρία Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 1951

ΑΡΧΕΙΑ

- Αρχεία Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού Τμήματος Κοζάνης 1946-1949
- Ειδικόν Μητρώον Εθελοντριών Αδελφών Τμήματος Φλωρίνης
- Ημερολόγιον Εθελοντριών Αδελφών Τμήματος Φλωρίνης
- Καταστατικόν του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού (Σωματείον Αναγνωρισμένον)
- Κανονισμός Λειτουργίας Περιφερειακών Τμημάτων και Επιτροπών Ε.Ε.Σ.. Αθήνα 1984

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός- Δραστηριότητες-Τομέας Κοινωνικής Πρόνοιας, στην: <http://www.redcross.gr/default.asp?pid=7&la=1> , ανακτήθηκε 5-9-2019.
- Κολιόπουλος Ι., *Η Μακεδονία στη δίνη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, Ίδρυμα Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα*, στην: www.imma.edu.gr, ανακτήθηκε 10-9-2019.
- Η ιστορία του Ερυθρού Σταυρού: <https://www.sansimera.gr/articles/22>, ανακτήθηκε 15-7-2019.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1-ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΦΛΩΡΙΝΑΣ- ΚΟΖΑΝΗΣ

15-1-1949
Δημοτικό Νοσοκομείο Φλώρινας

14-1-1949
Με τραυματίες στο Νοσοκομείο Φλώρινας

20-1-1949
Δημοτικό Νοσοκομείο
Φλώρινας

1949

Προετοιμασία για παρέλαση εμπρός από το
Δημοτικό Νοσοκομείο Φλώρινας

Όρθιες από αριστερά:
 1. Μητρούση Αφροδ.
 2. Κοκκέβη Φιλομένη
 3. Σιάκου Ματρώνα
 4. Τσάμη Αντιγόνη
 5. Δημητσοπούλου Ι.
 6. Καλφόγλου Ελ.
 7. Χάσου Ζαχαρούλα
 8. Ζιώγα Αρετή
 9. Μηχαηλίδου Δημ.
 10. Τσαπάνου Νίτσα
 11. Μήσκα Αναστασία

Καθιστές:
 Καλταμπάνη Βάσω
 Χαραβιτσίδου Χρ.

Δημοτικό Νοσοκομείο
 Φλώρινας

Απονομή διπλωμάτων και χρυσών μεταλλίων

**Ιούνιος
 1953**

**Με το ιατρικό
 προσωπικό
 στο
 Αρμενοχώρι
 για
 εμβολιασμούς**

Εθελόντριες Θεσσαλονίκης που εργάστηκαν στα
Νοσοκομεία Φλωρίνης και Καστοριάς μαζί με τις
Εθελόντριες των οικείων Τμημάτων

1954

20-12-1951
Δ΄ΣΕΙΡΑ
ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΖΑΝΗΣ

1^η Σειρά Εθελοντριών Αδελφών - 1939

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΚΟΖΑΝΗΣ

Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης - 1940 - '41

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΚΟΖΑΝΗΣ

Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης – 1940 – '41

◀ Διδάσκουσες: Ζιουπάνου & Κυριακίδου

ΕΘΕΛΟΝΤΡΙΕΣ ΑΔΕΛΦΕΣ ▶
Από δεξιά: 1. Βούβλια Βαλασία
2. Γκατζόφλια Πετρούλα

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΚΟΖΑΝΗΣ

Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης – 1940 – '41

Από αριστερά:

1. Γκουβεδάρου Κατίνα	4. Χασάπη Ματίνα
2. Βούβλια Βαλασία	5. Πλιάκη Μαριάνθη
3. Ευαγγελίδου Τασία	6. Ματιάκη Μαρίκα

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΚΟΖΑΝΗΣ

**Σειρά Εθελοντριών Αδελφών
που εκπαιδεύτηκε κατά τη διάρκεια του πολέμου (1940 – '41)**

Διδάσκουσα: Βασιλική Βενιζέλου, Βοηθός: Μαριέττα Παλαμήδους

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΚΟΖΑΝΗΣ

Γερμανική Κατοχή 1944

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΕΕΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

Μετά την απελευθέρωση

Από δεξιά:

1. Υπάλληλος-Παναγιώτης Χαλκιάς
2. Αδελφή-Ευφημία Φαρμακίδου
3. Αδελφή-Ελεονώρα Κούγια
4. Ιατρός-Πανταζόπουλος
5. Καθαρίστρια
6. Οδηγός

Ιατρείο ΕΕΣ Κοζάνης (1946) ►►

Εθελόντρια Αδελφή: Ευφημία Φαρμακίδου

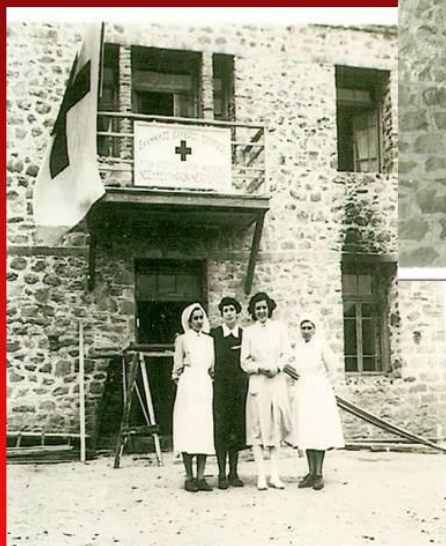
Ιατρός: Βογιατζής

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΕΕΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

1947

Νοσοκομείο Νεαπόλεως

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΕΕΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

**Εθελόντριες Αδελφές που βραβεύτηκαν με «Εύφημο Μνεία»
από το Υπουργείο Στρατιωτικών**

1947

1949

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΕΕΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

Μετά την απελευθέρωση

Αναχώρηση παιδιών για Πρεβαντόριο στην Ελβετία

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΕΕΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2-ΣΕΙΡΕΣ ΕΘΕΛΟΝΤΡΙΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΖΑΝΗΣ**

1^η Σειρά - Τάξη 1939

1.	ΒΟΥΒΛΙΑ	ΒΑΛΑΣΙΑ
2.	ΓΚΑΓΚΗ – ΤΣΙΟΠΤΣΙΑ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
3.	ΓΚΑΤΖΟΦΛΙΑ	ΠΕΤΡΟΥΛΑ
4.	ΓΚΟΒΕΔΑΡΟΥ	ΚΑΤΙΝΑ
5.	ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ - ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΤΑΣΙΑ
6.	ΚΑΡΑΔΑΛΗ – ΓΙΑΝΝΟΥΖΑΚΟΥ	ΑΦΡΟΥΛΑ
7.	ΚΑΡΑΖΙΩΤΟΥ	ΛΕΥΚΗ
8.	ΚΟΥΓΙΑ	ΤΑΣΙΑ
9.	ΛΙΟΡΜΠΑ	ΜΑΡΙΑΝΘΗ
10.	ΛΙΟΥΦΗ	ΕΛΕΝΗ
11.	ΜΑΝΟΥ	ΜΑΡΙΚΑ
12.	ΜΑΤΙΑΚΗ	ΜΑΡΙΚΑ
13.	ΜΠΙΖΑΝΟΥ	ΜΑΡΙΤΣΑ
14.	ΜΠΙΖΑΝΟΥ	ΕΛΕΝΗ
15.	ΟΡΦΑΝΙΔΟΥ	ΕΛΕΝΗ
16.	ΠΑΛΑΜΗΔΟΥΣ	ΜΑΡΙΕΤΤΑ
17.	ΠΑΠΑΠΑΣΧΑΛΗ – ΑΛΕΞΙΑΔΟΥ	ΣΕΒΑΣΤΗ
18.	ΠΛΙΑΚΗ – ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΚΟΥ	ΜΑΡΙΑΝΘΗ
19.	ΣΙΑΚΑΒΑΡΑ	ΦΩΤΕΙΝΗ
20.	ΤΖΑΚΑ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
21.	ΦΑΚΑ	ΒΑΣΙΛΙΚΗ
22.	ΦΑΡΜΑΚΙΔΟΥ	ΕΥΦΗΜΙΑ
23.	ΧΑΛΚΙΑ – ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	ΟΥΡΑΝΙΑ
24.	ΧΑΣΑΠΗ – ΚΩΝ/ΝΟΥ	ΜΑΤΙΝΑ

Σειρά Πολέμου

1.	ΒΑΛΤΑΔΩΡΟΥ	ΛΟΥΛΑ
2.	ΓΚΑΤΖΟΓΙΑΝΝΗ	ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ
3.	ΓΚΙΟΥΛΕΚΑ	ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
4.	ΓΚΙΜΠΑ	ΑΝΝΙΚΑ
5.	ΓΚΙΜΠΑ	ΕΛΕΝΗ
6.	ΖΙΑΜΠΑ	ΣΟΦΙΑ
7.	ΛΑΔΑ	ΆΝΝΑ
8.	ΜΑΝΙΑΚΑ	ΚΑΙΤΗ
9.	ΜΟΥΜΟΥΖΙΑ	ΕΛΕΝΗ
10.	ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ
11.	ΝΑΝΟΠΟΥΛΟΥ	ΤΑΣΙΑ
12.	ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΥΛΑ
13.	ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΑΔΟΥ	ΣΟΦΙΑ
14.	ΣΑΜΠΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ	ΒΑΣΩ
15.	ΤΕΡΠΟΥ	ΜΑΡΙΑΝΘΗ
16.	ΤΙΤΕΛΗ	ΦΙΚΑ
17.	ΤΟΥΣΙΝΑ	ΕΛΕΝΗ
18.	ΤΣΙΜΙΝΑΚΗ	ΒΑΣΩ
19.	ΤΣΙΜΙΝΑΚΗ	ΕΛΕΝΗ
20.	ΤΣΙΩΤΣΙΑ	ΑΛΙΚΗ
21.	ΤΣΙΩΝΗ	ΕΛΕΝΗ
22.	ΦΛΙΟΥ	ΠΟΠΗ
23.	ΧΑΤΖΗΓΡΗΓΟΡΙΟΥ	ΝΙΤΣΑ
24.	ΡΕΠΑΝΑ	ΚΟΥΛΑ
25.	ΡΕΠΑΝΑ	ΑΓΓΕΛΙΚΗ

2η Σειρά - Τάξη 1947

1.	ΓΚΙΟΥΛΕΚΑ – ΔΗΜΕΑ	ΝΙΚΗ
2.	ΕΞΑΡΧΟΥ	ΤΑΣΑ
3.	ΔΕΛΙΑΛΗ – ΜΕΜΟΥ	ΘΕΟΔΩΡΑ
4.	ΖΑΒΑΛΗ – ΜΑΝΟΥΣΟΥ	ΚΑΙΤΗ
5.	ΚΑΓΙΑΝΝΗ – ΠΑΠΑΖΗΣΗ	ΕΛΕΝΗ
6.	ΚΑΖΑΝΑ - ΒΟΥΡΛΙΤΟΥ	ΑΡΣΙΝΟΗ
7.	ΓΚΟΒΕΔΑΡΟΥ – ΠΑΛΛΑ	ΕΡΜΙΟΝΗ
8.	ΚΟΥΓΙΑ	ΕΙΡΗΝΗ
9.	ΜΑΡΤΙΝΟΥ	ΣΟΦΙΑ
10.	ΜΑΓΚΡΙΩΤΟΥ	ΝΙΚΗ
11.	ΣΑΛΑΠΑΣΙΔΟΥ	ΕΛΕΝΗ
12.	ΣΑΜΑΡΑ – ΚΑΪΑΦΑ	ΧΡΙΣΤΙΝΑ
13.	ΤΙΤΕΛΗ – ΒΡΑΓΓΟΥ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
14.	ΤΣΙΚΡΑ – ΚΟΥΓΙΑ	ΕΛΕΟΝΩΡΑ
15.	ΤΣΙΩΡΑ – ΤΣΑΚΝΑΚΗ	ΕΙΡΗΝΗ
16.	ΤΣΟΠΟΥΡΙΔΟΥ – ΠΑΝΤΕΛΗ	ΒΗΘΛΕΕΜ
17.	ΧΑΣΑΠΗ – ΛΙΑΤΣΑ	ΒΙΚΤΩΡΙΑ
18.	ΧΑΣΑΠΗ – ΚΑΠΙΤΖΟΓΛΟΥ	ΤΙΤΙΚΑ

3η Σειρά - Τάξη 1949

1.	ΒΑΡΒΕΡΗ	ΜΑΤΙΝΑ
2.	ΓΚΙΣΣΑ – ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	ΒΑΣΙΛΙΚΗ
3.	ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΙΔΟΥ – ΧΑΝΤΖΙΑΡΑ	ΧΡΥΣΑΝΘΗ
4.	ΖΙΑΚΑ – ΓΚΕΤΣΟΥ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ
5.	ΚΑΡΑΖΙΩΤΟΥ	ΟΛΓΑ
6.	ΚΑΡΑΛΙΒΑΝΟΥ – ΣΤΕΦΑΝΟΥ	ΛΥΤΕΡΗ
7.	ΚΑΡΥΠΙΔΟΥ	ΜΕΛΑΝΙΑ
8.	ΛΑΔΑ	ΕΛΠΙΔΑ
9.	ΜΠΤΙΑ	ΕΛΠΙΝΙΚΗ
10.	ΣΦΕΝΔΟΝΗ – ΚΟΥΤΣΟΣΙΜΟΥ	ΓΕΩΡΓΙΑ
11.	ΤΕΡΠΑΝΗ – ΚΑΡΑΠΕΤΖΑΚΟΥ	ΒΙΚΤΩΡΙΑ
12.	ΤΕΡΠΑΝΗ	ΚΑΙΤΗ
13.	ΤΣΙΡΕΚΑ – ΚΟΝΤΟΥ	ΕΛΕΝΗ
14.	ΦΟΡΗ	ΦΑΝΗ
15.	ΧΑΡΙΤΟΥ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΦΛΩΡΙΝΑΣ**1^η Σειρά - Τάξη 1939**

1.	ΒΑΣΙΣΚΟΥ	ΒΕΡΑ
2.	ΓΙΑΤΑ	ΜΑΡΙΑ
3.	ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ	ΑΓΓΕΛΙΚΗ
4.	ΔΟΣΙΟΥ	ΜΕΡΟΠΗ
5.	ΖΩΓΟΥ	ΖΑΧΑΡΟΥΛΑ
6.	ΗΛΙΑΔΟΥ	ΒΑΡΒΑΡΑ
7.	ΙΑΚΩΒΟΥ	ΛΙΛΙΚΑ
8.	ΚΑΛΦΟΓΛΟΥ	ΕΛΕΝΗ
9.	ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ	ΞΕΝΟΦΩΝΗ
10.	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	ΦΑΝΗ
11.	ΜΑΓΓΟΥ	ΜΑΡΙΑ
12.	ΠΑΠΑΙΩΑΚΕΙΜ	ΙΟΥΛΙΑ
13.	ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ	ΑΥΓΗ
14.	ΠΙΠΕΡΚΟΥ	ΒΑΣΙΛΙΚΗ

2η Σειρά - Τάξη 1941

1.	ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	ΞΑΝΘΙΠΠΗ
2.	ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ	ΒΑΣΙΛΙΚΗ
3.	ΚΙΓΚΟΥ	ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ
4.	ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ	ΜΑΡΙΑ
5.	ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΟΥ	ΜΑΡΙΑ
6.	ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ_ΔΗΜ	ΔΗΜΗΤΡΑ
7.	ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ_ΜΑΡ	ΜΑΡΙΑ
8.	ΦΩΤΙΑΔΟΥ	ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ

2η Σειρά - Τάξη 1946

1.	ΑΛΕΞΙΟΥ	ΝΙΚΗ
2.	ΑΛΤΑ	ΑΘΗΝΑ
3.	ΑΝΔΡΕΟΥ	ΧΡΥΣΑΝΘΗ
4.	ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ	ΑΘΗΝΑ
5.	ΒΑΓΟΥΡΔΗ	ΕΥΘΥΜΙΑ
6.	ΒΙΟΛΙΔΟΥ	ΜΑΡΘΑ
7.	ΒΟΥΒΟΥΛΙΚΑ	ΜΑΡΙΑ
8.	ΓΙΑΝΝΑΚΗ	ΖΩΗ
9.	ΓΡΑΙΚΟΥ	ΞΑΝΘΙΠΠΗ
10.	ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ	ΚΑΤΙΑ
	ΔΕΡΒΕΝΗ	ΕΛΕΝΗ
11.	ΔΗΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ	ΙΟΥΛΙΑ
12.	ΔΟΣΙΟΥ	ΑΓΓΕΛΟΥΔΑ
13.	ΖΕΓΑ	ΑΡΕΤΗ
14.	ΖΗΣΟΠΟΥΛΟΥ	ΚΑΙΤΗ
15.	ΘΩΜΟΥ	ΝΙΤΣΑ
16.	ΚΑΛΤΑΜΠΑΝΗ	ΒΑΣΣΩ
17.	ΚΑΡΑΚΟΥΣΗ	ΓΛΥΚΕΡΙΑ
18.	ΚΑΡΑΠΑΝΟΥ	ΚΙΚΗ
19.	ΚΕΣΣΙΔΟΥ	ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ
20.	ΚΗΠΟΥΡΟΥ	ΒΙΒΗ
21.	ΚΙΓΚΟΥ	ΒΑΣΣΩ
22.	ΚΟΚΚΕΒΗ	ΦΙΛΟΜΕΝΗ
23.	ΚΟΝΤΙΔΟΥ	ΜΑΡΙΑ
24.	ΜΑΣΙΩΤΟΥ	ΧΡΗΣΤΙΝΑ
25.	ΜΗΣΚΑ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

24.	ΜΗΤΡΟΥΣΗ	ΑΦΡΟΔΙΤΗ
26.	ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ	ΔΗΜΗΤΡΑ
27.	ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
28.	ΝΟΒΑΤΣΗ	ΟΛΓΑ
29.	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ	ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ
30.	ΠΑΥΛΙΔΟΥ	ΜΑΡΙΚΑ
32.	ΠΟΥΓΑΡΙΔΟΥ	ΟΛΓΑ
31.	ΠΥΡΖΑ	ΧΡΥΣΑΝΘΗ
33.	ΡΕΣΝΑΛΗ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
34.	ΣΙΑΚΟΥ	ΜΑΤΡΩΝΑ
35.	ΣΙΑΚΟΥ	ΣΤΕΦΑΝΙΑ
36.	ΣΙΣΚΟΥ	ΟΛΓΑ
37.	ΤΗΝΙΑΚΟΥ	ΦΛΩΡΑ
40.	ΤΣΑΜΗ	ΑΝΤΙΓΟΝΗ
38.	ΤΣΑΠΑΝΟΥ	ΝΙΤΣΑ
39.	ΤΣΕΡΤΣΙΔΟΥ	ΘΕΟΔΟΤΑ
40.	ΦΙΑ	ΔΟΜΝΑ
41.	ΦΩΤΙΑΔΟΥ	ΕΥΤΕΡΠΗ
42.	ΧΑΡΑΒΙΤΣΙΔΟΥ	ΧΡΥΣΟΥΛΑ
43.	ΧΑΡΗ	ΟΛΓΑ
44.	ΧΑΣΟΥ	ΖΑΧΑΡΟΥΛΑ

2η Σειρά - Τάξη 1951

1.	ΒΑΓΟΥΡΔΗ	ΜΑΙΡΗ
2.	ΓΙΑ ΤΑ	ΩΡΑΙΑ
3.	ΓΚΙΛΟΠΟΥΛΟΥ	ΕΛΛΗ
4.	ΓΥΜΝΟΠΟΥΛΟΥ	ΑΝΤΙΓΟΝΗ
5.	ΔΟΓΟΥΛΗ	ΦΑΝΗ
6.	ΔΟΣΙΟΥ	ΞΑΝΘΙΠΠΗ
7.	ΙΩΑΝΝΟΥ	ΘΕΟΔΩΡΑ
8.	ΚΑΪΜΑΡΗ	ΑΜΑΛΙΑ
9.	ΚΑΛΤΑΜΠΙΑΝΗ	ΦΩΤΕΙΝΗ
10.	ΚΑΡΑΜΠΑΤΑΚΗ	ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
11.	ΚΟΪΔΟΥ	ΑΛΙΚΗ
12.	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ	ΙΣΜΗΝΗ
13.	ΛΟΥΣΤΑ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
14.	ΜΗΤΣΩΛΗ	ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ
15.	ΜΙΧΤΗ	ΧΡΥΣΟΥΛΑ
16.	ΜΟΥΖΑ	ΒΑΛΕΝΤΙΝΗ
17.	ΝΕΓΟΒΑΝΛΗ	ΒΑΣΙΛΙΚΗ
18.	ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΑΛΙΚΗ
19.	ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	ΝΙΚΗ
20.	ΠΙΤΟΣΚΑ	ΙΟΥΛΙΑ
21.	ΣΑΠΟΥΝΤΖΗ	ΦΑΝΗ
22.	ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ	ΕΛΕΝΗ
23.	ΣΙΜΟΥ	ΑΝΤΙΓΟΝΗ
24.	ΣΙΜΟΥ	ΦΑΝΗ
25.	ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ	ΚΑΤΙΝΑ
26.	ΤΑΝΟΥ	ΚΑΤΙΝΑ

27.	ΦΩΤΙΑΔΟΥ	ANNA
28.	ΦΩΤΙΑΔΟΥ	ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ
29.	ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΟΥ	ΔΕΣΠΟΙΝΑ
30.	ΧΑΤΖΗΓΩΑΝΝΟΥ	ΔΕΣΠΟΙΝΑ
31.	ΧΑΤΖΗΛΙΑ	ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ
32.	ΧΡΗΣΤΙΔΟΥ	ΕΥΤΕΡΠΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3-ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΕΕΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

Έγγραφο_1

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ
 ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ ΕΝ ΣΑΛΑΔΙ
 Δ/ΣΙΣ ΔΙΑΝΟΜΩΝ ΒΙΑΡΧΙΩΝ

Θεσ/νίκη 29 Αυγούστου 1944

06/3471

ΠΡΟΣ ΤΗΝ
 ΕΣΤΙΑΝ ΣΥΣΤΗΤΙΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΝΩΣΩΝ
 ΚΟΖΑΝΗΣ

Κύριοι,

Αφορὰ ἀποστολὴν μέρους τροφίμων μηνὸς Σεπτεμβρίου

Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν ὅτι ἐφορτώσαμεν εἰς παραλαβὴν Α.Τ.Ε. Κοζάνης διὰ λ/σμοῦ σας ἐπὶ τῶν ὑπ' ἀριθ. 895 X & 373 X ἀυτοκινήτων τὰ κάτωθι τρόφιμα, ἅτινα συνοδεύει ὁ δεόντως ἐξουσιοδοτημένος παρ' ὑμῶν κ. Λυγουστίμος Καντιώτης :

Δ/κὴ Νο.	5612	Ἐλαιον	δκ. καθ.	466	⊗	1.000.000	κατ' ὀκτῶν
		Σοῦπες 5/P	πάκα	118	⊗	125.000	τό πάκον
" "	5613	Συμαρικά	δκ. καθ.	1.316	⊗	1.000.000	κατ' ὀκτῶν
" "	5618	Συμιγδάλι	" "	630	⊗	50.000	"
" "	5619	Ὄρυζα	" "	630	⊗	100.000	"
Ἔντολή	68	Ἄλευρον ἀρτ.	"	840	⊗	50.000	" σάκ. 28
Δ/κὴ Νο.	5623	ΘΒΑΛΤΙΝΗ	κυτία	100	⊗	500.000	τό κυτίον

Τὰ ἀνωτέρω τρόφιμα προορίζονται διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν συσσιτίων ὑμῶν διὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον, θέλουσι δὲ διατεθῆ με τὰς κάτωθι ἀναλογίας :

<u>Ποσπρία</u>	12	γεύματα	κατὰ	μῆνα	πρὸς	35	δράμια	τὴν	μερίδα
<u>Συμαρικά</u>	7	"	"	"	"	25	"	"	"
<u>Ὄρυζα</u>	4	"	"	"	"	20	"	"	"
<u>Συμιγδάλι</u>	4	"	"	"	"	20	"	"	"
<u>ΣΟΥΠΕΣ</u>	3	"	"	"	"	ἕνα	στον	κυτίον	περιέχει 80 μερίδας
<u>ἘΛΑΙΟΝ</u>	27	"	"	"	"	2	"	"	"
<u>ἌΛΕΥΡΟΝ</u>	ἑ	ἀρτοποιηθῆ	πρὸς	30	δράμια	ἁλεύρου	τὴν	μερίδα	ἡμερησίως
		μέ	ἀπόδοσιν	185	ρ,	24	ῶρας	μετὰ	τὴν ἐκκιλιβάνισιν.
<u>ΘΒΑΛΤΙΝΗ</u>	ἑ	διατεθῆ	συμφώνως	μέ	τὰς	δοθείσας	προφορικῶς	ὑπό	τοῦ
		κ. WENGER	ὁδηγίας	εἰς	τὸν	κ. Καντιώτην.			

Παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς γνωρίσητε τὴν παραλαβὴν τῶν ἀνωτέρω καὶ ἐν καιρῷ μᾶς ὑποβάλητε δικαιολογητικὰ ἀναλώσεως.

Διανομοίσεις

02
09

XX
KK

0
 COMMISSION DE GESTION POUR LES SEULES
 DE RELEVATION DES RELEVATIONS
 29/8/44
 Ε.Δ.Β.Ε.

Δ. Καρνασιώτης

Ἔγγραφο τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, στό ὁποῖο φαίνονται οἱ ποσότητες τῶν τροφίμων, πού ἐστάλησαν στήν Ἐστία Κοζάνης στίς 29-8-1944.

Έγγραφο_2

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
 ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΑΙΣΜΑΡΤΟΝ
 Οδός Ελευθερίας 1 - ΑΘΗΝΑΙ

Αθήναι τῆ 3 Ἀπριλίου 1946.

Ἑλληνικὸν Ἐρυθρὸν Σταυρὸν
 Τμήμα Κοζάνης - Κοζάνην.

00/5
 9-4-46

86/14272/848

Ἡ κ. Ἀθανασία Πικουλά, ἀπὸ τοῦ Ζευγαλιῶ - Μεσοβίνας, μᾶς παρακαλεῖ νὰ φροντίσωμεν δι' ἀναζητήσιν τοῦ ἀδελφοῦ-της Διονυσίου ΠΙΚΟΥΛΑ, ὃς ἀποβιβάσθη τὸν Μάρτιον τοῦ 1944 ἀνεχάρησεν ἐξ Ἀθηνῶν, ἐπιβιβάσας φορτηγοῦ αὐτοκινήτου, μετασφύρατος πρὸς ἡμᾶς τοῦ Διεθνoῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ εἰς Κοζάνην. Ὁ κ. Α. Πικουλάς ἐξηφανίσθη καθ' ὁδὸν τὴν 17 ἢ 18 Μαρτίου 1944, μεταξύ Βόλου καὶ Κοζάνης. Τὸ αὐτοκίνητον ἀνευρέθη διὰ τοῦ ἰδιοκτῆτου τοῦ κ. Γεωργίου, τὴν ἰχνη ὁμοῦ τοῦ ὁδηγοῦ καὶ τοῦ βοηθοῦ τοῦ ἐσχάθησαν.

Παρακαλοῦμεν νὰ ἐξετάσῃτε ἂν εἰς τὴν πόλιν μᾶς ἐγένεθαι τί περὶ τῆς τύχης τοῦ ὁδηγοῦ τοῦ ἐν λόγῳ αὐτοκινήτου. Εἰς τὴν ἐκάντησίν σας ἀναφέραμε παρακαλοῦμεν τὰ στοιχεῖα 86/14272.

Μετὰ τιμῆς καὶ ἀπολαύσεως.

 Γ. Μαρκοπούλου.

ΓΚ/ΚΣ.

1
 4/7 00/5
 20/2/51
 11/4

Κοζάνη τῆ 11/4/46
 Πρὸς
 τὴν Δ/σιν Χαρ/κῆς Κοζάνης
 Ἐνταῦθα

Διακρίνομεν τὸ συντημένον ὑπ' ἑσῶν. 86/14272/848 καὶ ἀπὸ 3ης ἡμετέρας μηνὸς ἔγγραφον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, προαγορεύσα νὰ παρακαλέσωμεν ὅπως, σὺν τῇ ἐπιτροπῇ τοῦτου γνωρίσῃτε ἡμῖν ἐάν ἡ ἡμέτερα ὑπηρεσία γνωρίζει τί περὶ τοῦ ἐξαφανισθέντος καὶ ἀναζητουμένου Α. Πικουλά.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Κ.Α.Σ. Κοζάνης.

Γεωργίου Γεωργίου

Έγγραφο_3

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΣΕΡΒΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΖΑΝΗΣ

Αριθ. Πρωτ. 90/Γ

Έν Κορίνθι τῆς 21-Λενοκασίου 1946

Πρὸς

τὸν Ἑλληνικὸν Ἐκπαιδευτικὸν Συναγῶν

Ἐθῆνας

"Ἀποστολὴ αἰτήσεως Βικ. Τσιαρτσιώνη αἰτοῦντος
κληρονομίαν περὶ τῆς τήχης τοῦ ἐν Γερμανίᾳ εὐρι-
σκομένου υἱοῦ τοῦ Βασιλείου"

διαπέμψοντες προσημερωμένως αἴτησιν τοῦ κ. Β.
Τσιαρτσιώνη κατοικοῦ Κοζάνης περὶ τοῦ ἐν περιλή-
φει ἀντικειμένου προαγόμεθα νὰ παρακλήσωμεν ὅ-
πως ἐνεργήσῃτε ὅ,τι δεῖ, ἐφ' ὅσον αἰγυῖται τοῦτο
ὑμῖν δυνατὸν, ἵνα κληρονομήσῃ αὐτὸς περὶ τῆς τή-
χης τοῦ υἱοῦ του.

Εὐχέτης πρὸς Ἄδριαν

Ἱ. Σ. Μητροπολίτης

ὡς Πρόεδρος τοῦ Ε.Ε.Ε. Παραρτήματος
Ευθῆνας

Έγγραφο_4

 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

 ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

 ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 39 - ΤΗΛ 20-488

Γραφείον Συντονισμού

 ΑΘΗΝΑΙ 1 Ιουλίου 1947

Αριθ. Πρωτ. 5.11.11.12

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ: Εδρυτάτη δημοσιότης προελεύσεως διανεμομένων εφοδίων

ΠΡΟΣ: *επίσημη 543*

ΜΟΝΙΜΟΣ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΑΡ. Μ/3

1. Αφορμήν λαβόντες επί ανακριβών δημοσιεύσεων επί τόν ημερήσιον τσπον επί της προελεύσεως των διανεμομένων εφοδίων καρά τοσ Ε.Ε.Ε. εχομεν τήν τιμήν νά επιστήσωμεν τήν προσοχήν υμών επί των κάτωθι :

2. - Απασαν τήν έν τη θαλάσση δραστηριότητα του διά τήν ανακούφισιν του τόσον δοκιμασθέντος πληθυσμού ατήσ, βασίλει δ Ε.Ε.Ε. επί ολοκλήρου επί τήσ εγγενώς παραχωρουμένων αυτώ, πρός τήσ σκοπήν τουτόν, εφοδίων έκ μέρους των ΕΕΕΕΝ ΕΡΥΘΡΩΝ ΣΤΑΥΡΩΝ καί ΕΕΕΕΝ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ.

3. - Είναι αυτονόητος ή πιερία ήν αισθάνονται οι Εένοι εγγενείς δωρη- ται βλέποντες επί τόν ημερήσιον τσπον, κυρίως, νά απευθύνονται εδχαρι- στίαι επί έννιους Εέγους Ερυθρός Σταυρός καί νά αποσιωπώνται τοιαύ- ται πρός άλλους τοιοούτους ή άλλας Εένας Οργανώσεις, καίτοι οι τελευταί- οι είχαν παράσχει τά διανεμηθέντα εφοδία, θασπρεβλουμένησ ούτω της προ- ελεύσεως των καί δημιουργουμένησ ούτω ψεσθός έντυπώσεως.

4. - Επειδή αρκετά κάράκονα διά τήν τοιαύτην εμφάνισιν των δωρεών διευτώθησαν ήμιν, ένδέχεται δέ συνεχιζομένησ της τοιαύτης καταστάσεως νά εδρεθώμεν πρό μειώσεως του όγκου των αποστελλομένων εφοδίων, διά του το παρέχομεν τάς κάτωθι συγκεκριμένασ καί ρητάσ οδηγίασ.

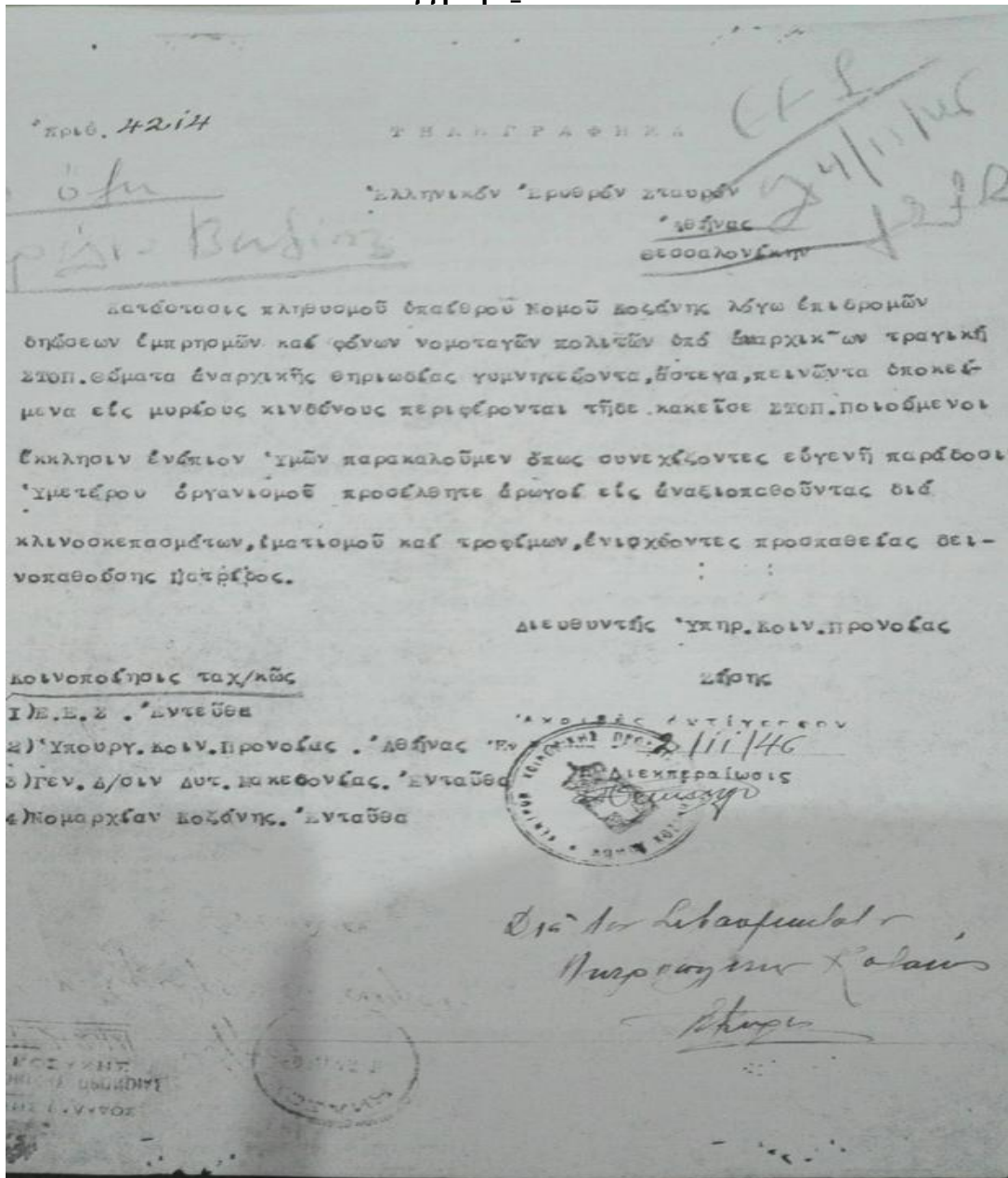
5. - Νά εφαρμόζεται μετά αχολαστικότητος ή διάταξις, κάθε Οργανωτικήσ Οδηγίασ διαγομήσ εφοδίων, ήτις αναφέρεται επί τήν προέλευσιν των εφοδί- ων καί τήν εδρείαν δημοσιότητα ταύτης πρό πάση διανομήσ (π.χ. Βακαλόσ Δωρεά ΔΑΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ, Λίπος ; Δωρεά ΑΡΓΕΝΤΙΝΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ Ζάκχαρισ καί Γάλα, Δωρεά του ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ, του τάδε της ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΕΣ των ΕΛΛΗΝΩΝ του ΚΑΝΑΔΑ κ.λ.π.)

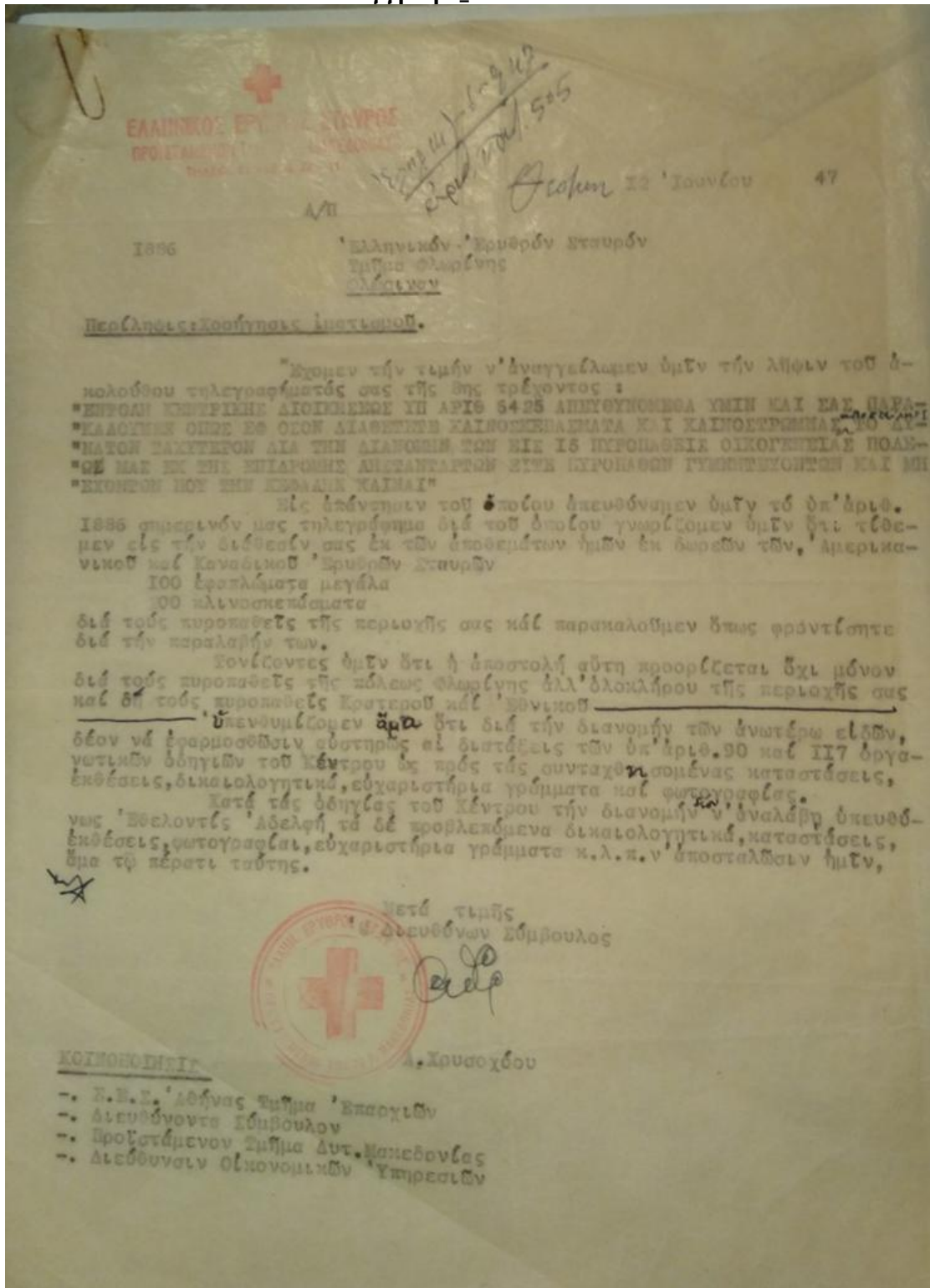
6. - Όταν παρέχωνται πληροφορία διά διανομήσ εφοδίων επί τόν τσπον, νά δίδωνται αυτά γραπτώς καί νά ζητείται ή πιστή των δημοσιεύσεισ καρά τουτόν. Επί περίπτωσιν ανακριβειών άμ.σεως δέον νά ζητείται ή διδρθωσις τουτόν δι' επίσημου δημοσιεύματος, όπό μορφήν ανακοινωθέντος, άποκαθι- στάντος τήν αλήθειαν.

7. - Νά λαμβάνωνται τόσα εδχαριστήρια γράμματα, όσοι δωρηται αναφέρου- ται επί έκάστην Οργανωτικήν Οδηγίαν. Εξυπακοδεταί ότι αν οι δωρηται είναι π.χ. τρείσ καί διανομαί εγένοντο επί τέσσαρα χωρία, θα ληφθώσιν επί έκάστου χωρίου άνά τρία εδχαριστήρια γράμματα, άπευθυνόμενον έκαστον κεχωρισμένως, πρός ένα έκαστον δωρητήν. Ταυτα θα διαβιβάζωνται ήμιν όμοσ μετά των λοιπών δικαιολογητικών του σγόλου της διανομήσ καί κατά τά ειδικώτερον καθοριζόμενα επί έκάστη Οργανωτική Οδηγία.

#

Έγγραφο_5

Έγγραφο_7

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 39 - ΤΗΛ. 20 98

ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 7 Σεπτεμβρίου 1945

Γραφείον Συντονισμού *24*
24

Αριθ. Πρωτ. 7191

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ: Διανομή Ιματισμού εις Νομόν ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

ΠΡΟΣ: Τμήματα Ε.Ε.Σ. ΚΕΝΤΡ. & ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Σχετικώς προς την εκτέλεσιν της "Οργ." οδηγίας αρ. 91 περί διανομής Ιματισμού εις Νομόν ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ, έχω την τιμήν να πληροφορήσω ότι ο Ιματισμός ούτος σταλήσεται εξ ΑΘΗΝΩΝ δια φορτηγών αυτοκινήτων απ' ευθείας εις ΚΟΖΑΝΗΝ.

Ακυροῦνται ὅθεν αἱ § 4-6 τῆς "Οργ." 08.91.

2.- Δι' ἐξ φορτηγῶν αυτοκινήτων ἀναχωρούντων τὴν 8ην Σεπτ. ἐξ ΑΘΗΝΩΝ στέλλονται τὰ ἐν τῷ συνημμένῳ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΙ εἶδη, εἰς παραλαβὴν Τμήματος Ε.Ε.Σ. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ.

3.- Τὰ λοιπὰ εἶδη πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὅλης διανομῆς σταλήσονται προσεχῶς.

4.- Τὸ Τμήμα Ε.Ε.Σ. ΚΟΖΑΝΗΣ παρακαλεῖται ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὰς ἀναγκαίας διὰ τὴν φύλαξιν ἀποθήκας ἐν ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ.
Ἡδὴ διὰ τὴν πρῶτην ταύτην ἀποστολὴν ἀπαιτοῦνται 130 κυβ. μέτρα χωρίου ὥστε νὰ ἦ δυνατὴ ἡ ἀποσυσκευασία καὶ ταξινόμησις πρὸ ἐνάρξεως τῆς διανομῆς.

5.- Ὑπεύθυνος "ΕΘ." ἀδελφὴ μετὰ πεπειραμένου συνοδοῦ θὰ σταλοῦν εἰς ΚΑΣΤΟΡΙΑΝ ὁμοῦ μετὰ τῆς τελευταίας ἀποστολῆς Ιματισμοῦ, ἵνα συνδράμουν τὸ Τμήμα ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ εἰς τὴν διανομὴν.

6.- Τὸ Τμήμα ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ παρακαλεῖται, ὅπως ἐν τῷ μετὰξὺ συγκεντρώσῃ τὰ κάτωθι στοιχεῖα καὶ προβῇ εἰς τὰς ἐξῆς προκαταρκτικὰς ἐνεργείας ὥστε νὰ καταστήσῃ δυνατὴ ἡ ἐνάρξις διανομῆς ἀμα ὡς πάντα τὰ φόδια στακῶσιν:

α) Συγκέντρωσις στατιστικῶν στοιχείων ἀκριβῶν, περὶ τῶν ὑφισταμένων πυροκαθῶν χωρίων τοῦ Νομοῦ καὶ τοῦ ἀριθμοῦ κατοικῶν ἐκάστου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπισιτιστικῶν καταλόγων κατὰ ἡλικίας καὶ φύλον (0-2 ἐτῶν, 3-5, 6-10, 11-14, 15 καὶ ἄνω)

β) Ἀπόφασις περὶ τοῦ ποῦα χωρία ἐκ τῶν μαζῶν κατεστραμμένων θα ᾗ προτιμηθῶν διὰ τὴν διανομὴν, κατὰ σειρὰν προτιμήσεως καὶ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι διατίθεται σύνολον Ιματισμοῦ διὰ 8.000 άτομα.

γ) Συνεννόησις μετὰ Προϊστάμενον Τμήμα Ε.Ε.Σ. ΚΟΖΑΝΗΣ περὶ τοῦ ποῦα "ΕΘ." ἀδελφαί θὰ δοατεθοῦν διὰ τὴν διανομὴν.

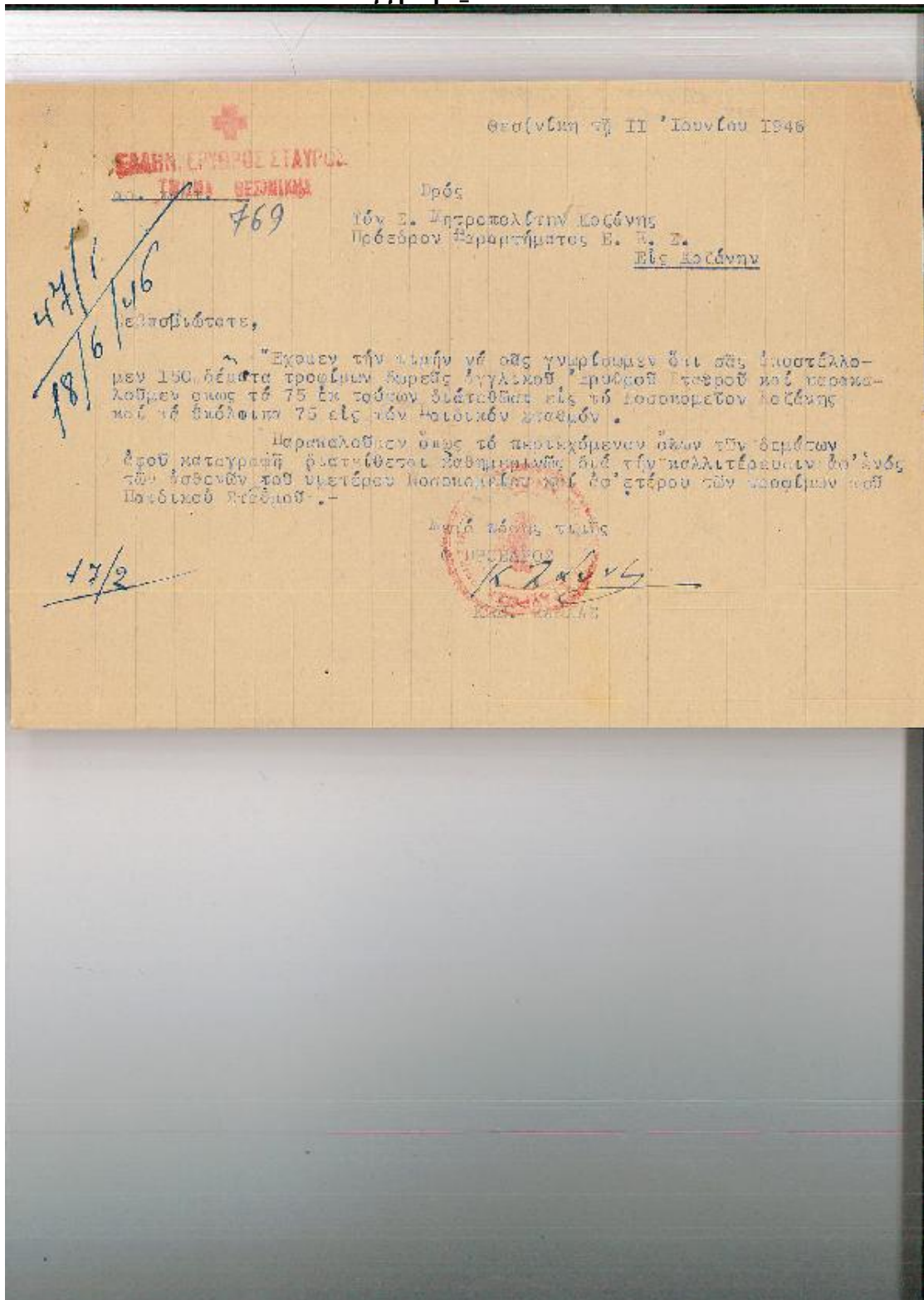
Αὗται δεόν νὰ συγκεντρώσων τὰ ἐξῆς προσόντα: Ἠθος, δραστηριότητα, προσωπικότητα, ἐθνικὴ συνείδησιν, εὐφυΐαν, πείραν, κοινωνικὴν μόρφωσιν, εὐπροσηγορίαν, ὑπομονὴν, ἐμφάνισιν.

Ἡ ἐπὶ κεφαλῆς τούτων πρέπει ἐπὶ πλέον νὰ κατέχη σοβαρὰ διοικητικὰ προσόντα καὶ πείραν ἐργασίας διανομῶν.

δ) Ευγένετρωσις τῶν ὀνομάτων τῶν Προέδρων Κοινοτήτων, Ἱερῶν καὶ Διδασκάλων ἐκαστοῦ χωρίου, δι' ὧν θὰ συγκροτηθοῦν τριμελεῖς τοπικαὶ ἐπιτροπαί, αἵτινες θὰ συνδράμουν τὰ Συνεργετὰ Ε.Ε.Σ. ἐπὶ τῆς διανομῆς.

ε) Νὰ καθορισθῇ ποῖοι ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Τμήματος ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ θὰ παρακολουθήσων τὴν διανομὴν εἰς τὴν ὑπαιθρον.

στ) Νὰ ἐξασφαλισθοῦν αἱ ἀναγκαῖαι ἀποθήκαι συνόλου 300 κυβ. μέτρων ὡς ἔγγιστα διὰ τὴν ἐναπόθεσιν καὶ διαλογὴν τοῦ Ιματισμοῦ.

Θεσσαλονίκη 27 ΙΙ 'Ιουνίου 1946

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΤΑΥΡΟΣ

α.μ. Α.Ε.Α. ΒΕΡΟΛΙΝΑ

769

Πρός

Ιόν Σ. Δητροπελίτη Κοζάνης

Πρόεδρον Παραρτήματος Ε. Α. Σ.

Είς Κοζάνην

47/1
18/6/46

αξιολογώτε,

"Έχουσα την τιμήν νά σας γνωρίσωμαι ότι επί υποστάλλομεν 150 δέματα τροφίμων διαφόρων ειδών, προέλευσίν τεσσάρων καί παρακαλούμεν όπως τό 75 εκ τούτων διάταχθαι είς τό Ισοσπονδατον Κοζάνης καί τό υπόλοιπον 75 είς άλλην Κοζαίικην γραμμήν .

Παρακαλούμεν όπως τό περιεχόμενον όλων των δειγμάτων έξού καταγραφή βραχυθέτως καθημερινά διά την εκλιπόμεναιν έκδόσιν των έσοδών του νεατέρου Ισοσπονδαίου καί δε' ατέρου των κερσώνων καί Παιδικού Χρόνου .-

47/2

Από τόσον τιμής

ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ

Κ. Ζακύνης

Κοζάνη

Έγγραφο_9

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΡΑΤΙΚΟΝ ΠΟΣΕΚΟ ΕΙΟΝ ΚΟΖΑΝΗΣ

Π Ρ Ω Τ Ο Κ Ο Λ Λ Ο Η

Αποσυσκευασίας και παραλαβής

Η υπογεγραμμένη Επιτροπή αποτελούμεσα εκ των 1) του Διευθυντού του Νοσ/μείου Νικολάου Τσιρότη, 2) του Βοηθητικού Ιατρού Ίωάννου Παπαγιάννη και 3) του Διαχειριστού του Νοσ/μείου Δημητρίου Τζάμα, συνελθούσα σήμερον εις την Αποθήκην της διαχείρισεως του Νοσ/μείου, επί παρουσίας και του αντιπροσώπου του Ελληνικού Έρυθρου Σταυρού ~~Κοζάνης~~ Παραρτήματος Κοζάνης, επί του υπ' διορισθέντος υπό του Σεβασμιωτάτου Προέδρου αυτού, Καραγκούνη Δημητρίου και προέβη εις την αποσφράγισην εβδομήκοντα πέντε (75) δεμάτων, περιεχόντων διάφορα τρόφιμα όπως δώρον του Ελληνικού Έρυθρου Σταυρού προς τό Νοσ/μειον προς βελτίωσιν του σωματίου των ασθενών και του προσωπικού του και την καταμέτρησιν, ζύγισιν, και παραλαβήν των εν αυτοίς είδων άτινα εύρέθησαν ως εξής μετά προηγουμένην διαπίστωσιν του άπαραβιάστου των δεμάτων ήτοι:

1)	Πτομάτα	κυτία	116 (ένδεκα)
2)	Κουάκερ	"	40 (τεσσαράκοντα)
3)	Φάβα	"	40 (τεσσαράκοντα)
4)	Λαμάσκηνα Ξηρά	πακέτα	30 (τριάκοντα)
5)	Μουστάρδα	κυτία	30 (τριάκοντα)
6)	Σαπούνι τεμάχια	"	33 (τριάκοντα τρία)
7)	Μαργαρίνη	"	72 (εβδομήκοντα δύο)
8)	Μπισκότα	"	72 (εβδομήκοντα δύο)
9)	Αυγά κόνις	"	64 (εξήκοντα τέσσαρα)
10)	Γάλα συμπυκνωμένον	"	72 (εβδομήκοντα δύο)
11)	" Αλευρον	"	41 (τεσσαράκοντα έν)
12)	Ψάρια	"	52 (πεντήκοντα δύο)
13)	τυρός κυτία	"	30 (τριάκοντα)
14)	Κρέας	"	70 (εβδομήκοντα)
15)	Λαχανικά	"	13 (δέκα τρία)
16)	Κακάο	"	27 (είκοσι επτά)
17)	Τξένον	πακέτα	60 (εξήκοντα)
18)	Ζάχαρις τεμάχια	"	113 (εκατόν δέκα τρία)
19)	" Όρυζα	πακέτα	35 (τριάκοντα πέντε)
20)	Συρόπι	κυτία	60 (εξήκοντα)
21)	Μαρμελάδα	"	9 (έννεα)
22)	Πουτίγγα	"	4 (τέσσαρα)
23)	Όβαλτίνη	"	3 (τρία)
24)	Γάλα κόνις	"	3 (τρία)
25)	Γκολάτα διόδες	"	2½ (δύο εκατόν)

Τά άνωτέρω παραληφθέντα έν τάξει, παρεδόθησαν διά την κρατικήν διαχείρισιν εις τόν Διαχειριστήν του Νοσ/μείου.

Είς ένδειξιν συνετάγη τό παρόν εις τριπλούν.

Έν Κοζάνη τη 10 Ιουλίου 1946

Ο Έκπρόσωπος του Έρυθρου Σταυρού Η Επιτροπή Παραρτήματος

Α. Παπαγιάννης

Καραγκούνης

Κοζάνη

Έγγραφο_10

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

ΟΛΟΓ ΤΟΛΑΧΟΣ 35 - ΤΗΛ. 29 - 458

ΑΘΗΝΑΙ 20 Μαΐου 1946

Προς: ΔΟΥΛΟΥΜΟΥ

Αριθ. Πρωτ. 3391

01/2
22/5/46

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ: Διαδικασία δόσεων οδοντιατρικού

ΠΡΟΣ: ΤΜΗΜΑ Ε.Ε.Ε. ΚΟΖΑΝΗΣ

- 1.- Έχουν την τιμήν ή δόσην δι' όσον σας τή κλήσις
- 2.- Ά με τή άνω του πρώτου δόσης συνεννοή μετά τού άλλου δόξ διαφορά πόσο την έδωσαν ήν τή άνω σας διαφορά δόσεων ή διαφορά ή και πρώην έφρασαν, ήτι ουδέ ήως παραχωρησμεν δόσεων οδοντιατρικών.
- 3.- Έάν ή άλλος δόσην τούτου, ή συντάξη ήτοιμα δι' τήν ήνω δόσην τήν έδωσαν τού άλλου, τή συντάξη ταύτη άναρτήσας ήδον ή διαφορά ήδ τού κ.δ.δ. ήτοι τήν ήνω διαφοράς τού.
- 4.- Έν τή συντάξη ήτοιμα ήτοι ή άλλος διατάσσεται ήδον ήδ διαφοράς τήν ήνω ήδ διαφοράς τού δόσεων οδοντιατρικού, ήτοι ή συντάξη ήδ τήν ήνω διαφοράς τού σπουδών ήδ ήτοιμα μεταφρασμένη ήδον.
- 5.- Τό Ε.Ε.Ε. κλήσιν τού ήνω συντάξας ήδον ήδ παραχωρησμεν δόσεων οδοντιατρικών ήδον καταβολή τήν ήνω τού.
- 6.- Τή παραχωρησμεν δόσεων οδοντιατρικών ήδ παραβολή ΚΑΝΟΤΕ ΚΙΣ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗΝ τού Ε.Ε.Ε.
- 7.- Τό είν τήν ήνω ήδ καταβολή τού Ε.Ε.Ε. ήδ ήνω τού διαφορά ήδον ήδ τήν ήνω ήδ καταβολή τού οδοντιατρικού ήδ και ήτι τού πρώην χρησιμοποίησας τού, ήτοι τού διαφορά ήδον.
- 8.- Τό δόσεων οδοντιατρικών ήδ χρησιμοποιείται ήδον ήδ μεταφοράς ήδον.
- 9.- Διατάσσεται ήδον ήδ καταβολή ήδον καταβολή ήδον καταβολή τού οδοντιατρικού.
- 10.- Διό ήδον καταβολή ήδ καταβολή ήδ καταβολή τού Ε.Ε.Ε. ήδ καταβολή ήδον ήδ καταβολή τού οδοντιατρικού.
- 11.- Τό δόσεων οδοντιατρικών ήδ ήδ καταβολή ήδ καταβολή τού Ε.Ε.Ε. ήδ καταβολή ήδον ήδ καταβολή τού οδοντιατρικού.
- 12.- ήδον ήδ καταβολή ήδ καταβολή ήδ καταβολή τού Ε.Ε.Ε. ήδ καταβολή ήδον ήδ καταβολή τού οδοντιατρικού.

Μετά τιμήν

Ο Γεν. Γραμματέας Δ.α.

Ο Διευθυντής

Κ.Καταλινός

Κ.Καταλινός

Έγγραφο_11

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

6602 ΣΟΛΩΝΟΣ 39 - ΤΗΛ. 20-488

4 Δεκεμβρίου 1946

ΑΘΗΝΑΙ

Γνωστόν ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ

Αριθ. Πρωτ. 10.397

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ: Διανομηθέντα έφάρμακα

ΠΡΟΣ: Τμήμα Ε.Ε.Σ. ΒΙΑΚΙΣ

Handwritten notes: 12/12/46, 1946, 238

Είς απάντησιν του υπ' αριθ. 36 από 25 Νοεμβρίου 1946 εγγράφου σας, έχομεν την τιμήν να σας γνωρίσωμεν ότι διαπιστώμεν κατά την διανομήν των έφάρμακων έκπορεύοντες το πνεύμα της εξουπηρετήσεως άπύτων και άλλων άτόμων, ουχί δε ή κερφή γεννητέρας συνδρομή.
Ούτω το γόλο κίνησι δεν άπεστάλη ως είναι αδουόγητον χόριον των έκείνων. Τούτο έδει να διατεθή εις συγκεκριμένα σχολικά οσσοίτια ή τουλάχιστον εις άδενουκαθή ή υφιστροφικά παιδία ή γενικώς εις άφρανοτροφεία, οίκοτροφεία κερύθλωντα άφρανά ή κτωρά παιδία.

- 2.- Τα διακία κινίνης έδωσαν άμύη ίνα διανομηθώσιν παρά του Τμήματος άμύη εις κάρτα άπου έύρωσις θα έομησύντο ταχύν κηρύματα έλκωσείας ή εις σχολεία, άμβάσι προσώπων και παιδικούς σταθμούς. Δεν έδει να διατεθώσιν εις το προσκομείον, όπερ άνενοδιακείται υπό του Χυροργείου Ύγιεινής και τής ατόθι τοπικής έπιτροπής φαρμάκων.
- 3.- Η χορηγήσις χειρουργικού ήματος εις κστηχητικόν σχολείον δεν είναι νοητή; τα άματα ταύτα έδει να άσώθων εις συγκεκριμένας άμβάσι προσώπων και άφρανά ή εις Γεωργικήν άσχολήν ή άλλου άπου καττα θα ήσαν άναρτήτητα.
- 4.- Ταύτα ατό λεκτέον διά τά άματα Μεντικάλ.
- 5.- Ο δόλων ένα έδει να διατεθή δια υολακισμέγους διά Παιδικά οσσοίτια και άλλα έφάρμακα, έδωθη εις άπόρους, το άκέρβαν άπόλοιπον δέον να κρησιμποιηθή νύη κατά προτίησιον διά προσώπων των τέλειστων γεγνηστων.
- 6.- Τα φαρμάκων και αί βιταμίναι έδει να χορηγηθώσιν εις όσα παιδία ή σχολεία, όσα έπέλαγε ως έχοντα άναγκήν, λίγας τούτων και έν χένος εις άφρανοτροφεία παιδικά οσσοίματα, έκ ατόθι δε λαγα εις το προσκομείον όπου, οδδωμιαν έχουσι θέσι, λαμβανόμενου μάλιστά θα έδει ότι το προσκομείον ούναται να αίτήση βιταμίας εκ τής Βακτροπής Ιατρικών έφάρμακων.
- 7.- Εκ των άνω φαίνεται, σαφώς ότι: αί προθέσεις του Ε.Ε.Σ. διά τήν διανομήν των έφάρμακων των εις τήν άπαιθρον, άς παρακαλούμεν όπως μελλοντικώς έχητε ταύτας υπ' όψη.

Β.- Εάν έδει τα άποσταλλόμενα προς διανομήν έφάρμακα δεν αναρθεύονται υπό ειδικών άφρανοτροφικών ή οφημιών, λειτουργείας καθορισσοών τον τρόπον άποσταλής, πρέπει να προπανθή το πνεύμα της εξουπηρετήσεως συγκεκριμένων άμύων και ουχί ατόμεν έστα και άπόσων οίον σχολείων, άφρανοτροφείων κ.λ.κ

Μετά στήσιμων Καλακτισμών

ο Γεν. Γραμματέας

Ασπ. Φίλων

Κων. Αγαπητός
ΚΟΛΛΟΠΟΛΙΤΗΣ

- 1) Προϊστάμενον Τμήμα έν ΟΕΕΣ/ΝΙΚΗ, ΚΟΝΑΝΗ, ΚΟΝΟΥΤΙΝΗ ΑΚΑΒΑΑΑΑ
- 2) Υψηλέςιαν Ύλικού
- 3) Έφραίαν Ύλικού

Έγγραφο 12

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 39 - ΤΗΛ. 20-488

Γραφείο Διευθυντού *1947-27-9-947*
27/9/47

ΑΘΗΝΑΙ 15 Σεπτεμβρίου 1947

Αριθ. Πρωτ. _____

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ: ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ Α΄ ΒΟΗΘΕΙΩΝ

ΠΡΟΣ: ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΠΑΝΤΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΥΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ
(ΚΟΖΑΝΗΣ) ΚΑΤΑ ΤΗΝ 23 ΙΟΥΛΙΟΥ 1947
(Συντάχ. Τίτλος * ΕΑ 142)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΑ: Είναε εμφανών τήν σύνθεσιν τών δεμάτων ίπιατισμοῦ.

* Ιατροικόν

Τό χωρίον ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ υπέστη τήν νύκτα τής 22ας πρός 23ην '47: Ιουλίου 1947 σφοδρωτάτην επίθεσιν ἐπί ἐνόπλων δυνάμεων, ἐποτέλεσθε τήσ ὁπίσ ἤτο μέγας ἀριθμός θυσιάτων καί σοβαράι δλκαί ζημίας.

2.- Τό τμήμα Ε.Ε.Σ. ΚΟΖΑΝΗΣ λαβόν γνῶ τιν τήν πρῶτον τής 23ης Ιουλίου τών ἐνωτέρω γεγονότων ἔσκευσεν ἡμέσως νά ἀποστείλῃ τῷ Κ.Α.Ε. ἀπτής ἐπί τόκουπρός παροχήν Α΄ βοήθειων εἰς τοὺς πληγέντας.

3.- Διεπιστόθησαν τά κάτωθι ἀνθρώπινα θύματα καί ζημίαι:

<u>Νεκροί</u>	12 ἄνδρες	16 γυναῖκες	καί 3 παιδιά
<u>Δραματίαι</u>	5 ἄνδρες	9 γυναῖκες	καί 3 παιδιά

Ἐκ τών τραυματιῶν ἀπεβίωσαν ἀργότερον 6.

Ζημίαι Ἐπορπολήθησαν 40 οἰκίαι ἀφοῦ διακρύβῃ τό περιεχόμενον τών κλήστων ἐξ αὐτών, προξενήθησαν καί ἄλλαι σημαντικαί ζημίαι εἰς τήν κινήτην περιουσίαν τών κατοίκων συνολικῶς δέ ἐκλήγησαν 272 ἄτομα.

4.- Τό Κ.Α.Ε. ΚΟΖΑΝΗΣ ἔφθασεν εἰς ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ τήν 08.30 Πρωῖνην καί ἀφοῦ παρέσχε πρῶτας βοήθειας εἰς τοὺς τραυματίας κατεῦθον θῆ κατόκιν εἰς ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑ ὅπου εἰσῆ μετά τοῦ ἐσθενοφόρου Ε.Ε.Σ. ΚΟΖΑΝΗΣ (τοῦ παραχωρηθέντος εἰς τόν Δῆμον) παρέλαβον 6 βαρέας τραυματίας καί κατέφερον τούτους εἰς τό χειρουργεῖον ΚΟΖΑΝΗΣ κατόκιν τό 26ο ἀποκίνητα ἐπέστρεψαν τό ἀπόγευμα τής ἰδίας ἡμέρας εἰς ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ μέ φορτίον ἐφοδίων διά τοὺς καθόντας κατοίκους αὐτοῦ.

5.- Τό προσωπικόν τοῦ Κ.Α.Ε.Σ. ἐποτελοῦμενον ἀπό τοὺς κάτωθι ἐνήργησεν τήν διανομήν

- α) Διμ. ΜΙΧΟΠΟΥΛΟΣ ἰατρόν Ε.Ε.Σ. ΚΟΖΑΝΗΣ
- β) Δθα ΕΥΘ ΦΑΡΜΑΚΙΑΘΥ ἑθελ. ἑδελφή τμημ. ΚΟΖΑΝΗΣ
- γ) Δθα ΕΥΑΓ ΤΖΑΚΑ " " " " "

. / ;

~~CCF~~
πρὸς
24/11/2014

πρὸς
τοὺς κύριους Σεβασμιώτατους Μητροπολίτες
καὶ Κοφίνου
ἐν Κοφίνῳ

Ἁγίου τοῦ ἁγίου
Ἐπισκόπου μετανοήσαντος
ἐν τῷ χωρίῳ Ποταμῶν
Ἐρεβανῶν Κοφίνου 30/11/14

Ἐσπεύσατε. Παρεβάνε τὴν ἕρμην
καὶ παρακαλεῖτε ἡμᾶς ὡς ἐσπεύσατε
ἡμεῖς ὅτι ἐπίσκοπος ἄσπαστος
Ἐπισκόπος μετανοήσαντος ἄσπαστος
ἡμεῖς ἐπισημαίνουμε χωρὶς
πονηρίων καὶ χωρὶς ἑρωγῆς
καὶ ὅτι ἐπισημαίνουμε ἑρωγῆς καὶ
ἐπισημαίνουμε καὶ ἑρωγῆς καὶ
ἑπισημαίνουμε ὡς ἐπισημαίνουμε.

Γιὰ ταῦτα

Παρακαλεῖτε ἡμᾶς ὡς ἐπισημαίνουμε
διότι ἐπισημαίνουμε ὡς ἐπισημαίνουμε
ὡς ἐπισημαίνουμε καὶ ὡς ἐπισημαίνουμε
καὶ ὡς ἐπισημαίνουμε καὶ ὡς ἐπισημαίνουμε
ὡς ἐπισημαίνουμε ὡς ἐπισημαίνουμε
(?) ὡς ἐπισημαίνουμε καὶ ὡς ἐπισημαίνουμε
ὡς ἐπισημαίνουμε καὶ ὡς ἐπισημαίνουμε
καὶ ὡς ἐπισημαίνουμε καὶ ὡς ἐπισημαίνουμε
ὡς ἐπισημαίνουμε.

Ἐπισημαίνουμε
ὡς ἐπισημαίνουμε
ὡς ἐπισημαίνουμε

Εγγραφο 14

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΡΥΦΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΧΡΕΙΣΗ

Υγειονομική Υπηρεσία
5849

16/1/46
9/1/46

ΑΘΗΝΑΙ 3 Ιουνίου 1946

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

ΠΡΟΣΙΟΝ: Διόθεσις αντιφωρικῶν φαρμάκων καὶ βαζελίνης, ὡς καὶ ἀποστειρωτικῶν κλιβάνων.

ΠΡΟΣ: 1) Τὰ ἐν ταῖς ἑκαρχίαις Πιπῆρα καὶ Ἑκπρωπὸς Ε.Ε.Σ
2) Ἀρχηγὸς Ἀποστέρων Κ.Ι.Ε.

Ἐχόμεν τὴν τμηθὴν νά ὄσς κληροφρήσομεν ὄτι διαθέτομεν εἰς τῆς ἀποθήκας μᾶς ποσότητας τινῶς ἀντιφωρικῶν φαρμάκων καὶ συγκεκριμῆνας:

- SULFUR OINTMENT εἰς ποσότητα τῶν 40 ὀγγυῶν
- BENZOATE EMULSION εἰς ποσότητα τοῦ 1 χλγ.
- ARACHNID

2.- Ἐπίσης διαθέτομεν θραυτίνης διὰ καχεκτικὰ καὶ διὰ ἀποστειρωτικῶς κλιβάνους διὰ χειρουργεῖα καὶ βαζελίνην.

3.- Παρακαλοῦμεν ὄπως ἐρχόμενος εἰς ἐπαφὴν πρὸς τοὺς κομιτέτους τὴν Ἑκπρωπὸς Ἑκπρωπὸς τῆς ΟΥΚΡΑ καὶ τὰ ἐκ τῆς περιφερείας σὰς ἰσοδύματα νοσοκομεῖα καὶ ἰατροτεῖα, μᾶς ἀποβάλλητε συγκεκριμῆνας προτάσεις τῶν ἀναγιῶν.

Ἐὐνὴν ἐπέγρουσαι ἀνάγκαι παρακαλοῦμεν ὄπως ληθοῦσθν ὄπ' ὄσθιν.

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς Ε.Ε.Σ.

Ὁ Ἀνταρκρίβρος

Κ. Καταλλενός

Κ. Γεωργακόπουλος

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Γραφεῖον Συντονισμῶ

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ
Εν Ἀθῆναις εθ. 1-6-1946
Ο ΠΡΟΪΤΑΜΕΝΟΣ Ο ΕΥΧΕΤΟΜΟΣ Ε.Ε.Σ.

Έγγραφο_15

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 39 - ΤΗΛ. 20-488

Γραφείον: *Επαρχ. Τμημάτων

ΑΘΗΝΑΙ 17 Μαρτίου 1947

Αριθ. Πρωτ. 2862

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ: *Ανάγκαι *Επιτροπής Ε.Ε.Σ. ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ

ΠΡΟΣ: *Επιτροπή Συντονισμού Ε.Ε.Σ. ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. αριθ. 375

Handwritten signatures and initials

Έγουμεν τήν τιμήν νά θέσωμεν δι' όψει όμών ότι ή *Επιτροπή Ε.Ε.Σ. ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ δι' έγγράφου της 6 από 15/1/47 ανακοινού ότι μέχρι τουδє έλάχιστα είδη προωθήθησαν αυτόθι πρός διανομήν παρά τό άποκεκομμένο της περιοχής ταύτης και τας έκ της κατοχής καταστροφάς.

2.- Συγκεκριμένως αίται κίνησιν λόγω του ότι ή *Επαρχία περιβάλλεται από 4 λιμνών και ή έλονοσία μαστίζει τους κατοίκους.

3.- Παρ' όλον ότι ή χορήγησις Φαρμάκων και ή καταπόλεμησις της έλονοσίας έμπίεται είς τό άνθελονοσιακόν πρόγραμμα του Υπουργείου Υγιεινής, παρακαλούμεν όπως κοστίης κίνησιν διατεθί είς τήν *Επιτροπή ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ μετά εξέτασιν τών όφισταμένων άναγκών.

4.- Τό Προϊστάμενον Τμήμα ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ παρακαλείται όπως εισηγηθί τό ταχότερον σχετικώς πρός όμας, ως άνάγκαι της περιοχής ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ.

Μετά τιμής

*Ο Γεν. Γραμματέας

*Ο Πρόεδρος

Handwritten signature of the General Secretary

Handwritten signature of the President

Κων. *Αγαπητός

*Αθ. Φίλων

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ :

- 1) Πρ. Τμήμα Ε.Ε.Σ. ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
- 2) Δ/σιν Δημ. Υγείας ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
- 3) *Επιτροπή Ε.Ε.Σ. ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ
- 4) Γραφείον Συντονισμού

Handwritten notes and signatures at the bottom of the page

Ε. Ε. Σ.

Επίσημο Πρωτόκολλο

Πρωτοκόλλο 12/12/46

Δι. Πρωτ. 2

~~Ε. Ε. Σ.~~
~~Πρωτ. 2~~
24/12/46

Προς
τα Λεβαστιώτικα Μητρώγια της Γ. Γ. Γ.
ως Πρόεδρον Ε. Ε. Σ. Γενικής Μουσουλίας

Κόσμου

Λεβαστιώτικα

Θα σας εισηγηθώ να διωχθεί το όνομα της
Επίσης Λεβαστιώτικα. Τα κείμενα:

Εξάφρον άσυνεπεια, ότι ε, τα μέγιστα κείμενα
Μεταρρύθμιση κ. άνω, ο Ε. Ε. Σ. διαδέχεται δια-
κεία και άσυνεπεια, έφ' όσον, προκρίσει, διαδύσει
μυρομασχαλιών, έρευνα προκρίσει έρευνα
από προκρίσει, διακρίσει και, και ότι τα έρε-
δια ταυτα διακρίσει με προκρίσει διακρίσει
αόμια και γενναυδία, διακρίσει ή άσυνεπεια
ήσει τα κείμενα και διακρίσει ή άσυνεπεια
έρενα προκρίσει διακρίσει άσυνεπεια.

Διευκρινίζω άσυνεπεια, διακρίσει αυτό είναι το
συνέπεια τα κείμενα διακρίσει: άσυνεπεια διακρίσει, διακρίσει
διακρίσει να έρενα και άσυνεπεια διακρίσει
όσοι άσυνεπεια ήσυνεπεια και το έρενα
ήσει κατά τα κείμενα έρενα προκρίσει διακρίσει

Im' d'ap'not'ion uau' Im' Ep'aulion, uauia, la, t'at'az
p'ap'az'as e'p'el'at'ion & u'ad'az, ap' e'le'p'ou d'e' e'u' l'os
l'at'it'ad'io' d'ep'ap'at'io'as o'm'p'ia'z o'z'ue'p'ia'
e'p'ou' u'au' l'at'io'is d'ep'ap'at'io'as l'os p'ap'ou' l'os
k'at'ou' e'p'io'p'at'ou'.

Ca' p'ia' e'p'ap'at'io'is, l'at'io'is, u'au' e'p'ap'at'io'is
l'at'io'is p'ap'ou' p'ap'ou' o'z' o'z'ia' e'p'ap'at'io'is e'ad' p'ia'
au' e'p'ou' l'at'io'is, u'au' e'p'ap'at'io'is, d'ep'ap'at'io'is
u'au' l'at'io'is e'p'ap'at'io'is e'ad' p'ia' d'ep'ap'at'io'is u'au' l'at'io'is
e'ad' p'ia', o'z' l'at'io'is, au' l'at'io'is, e'p'ou' u'au' p'ap'at'io'is
d'ep'ou', d'io' l'at'io'is d'ep'ap'at'io'is u'au' p'ap'at'io'is
e'ad' p'ia' u'au' u'au' u'au' e'p'ap'at'io'is, au' u'au' p'ap'at'io'is
e'ad' p'ia' u'au' l'at'io'is u'au' p'ap'at'io'is.

Ep'ou' u'au' e'p'ap'at'io'is p'ia' e'p'ou' Im' d'ep'ap'at'io'is l'at'io'is
l'at'io'is p'ap'ou': l'at'io'is u'au' d'ep'ap'at'io'is p'ia' p'ia'
d'ep'ap'at'io'is p'ia' e'p'ap'at'io'is u'au' e'p'ap'at'io'is. u'au'
u'au' e'p'ap'at'io'is e'ad' p'ia' e'p'ap'at'io'is u'au' e'p'ap'at'io'is, u'au'
d'ep'ap'at'io'is u'au' l'at'io'is p'ia' u'au' l'at'io'is. u'au' e'p'ap'at'io'is u'au' l'at'io'is
p'ia' d'ep'ap'at'io'is, e'ad' p'ia' e'p'ap'at'io'is, e'p'ou' p'ap'at'io'is u'au'
e'ad' p'ia' l'at'io'is, d'io' u'au' p'ia' e'ad' p'ia' u'au' e'ad' p'ia'.

Ep'ou' e'p'ap'at'io'is e'ad' p'ia' e'p'ap'at'io'is p'ia' p'ia'
u'au' e'p'ap'at'io'is u'au' e'p'ap'at'io'is. l'at'io'is d'ep'ap'at'io'is e'ad' p'ia'
e'p'ou' d'ep'ap'at'io'is, p'ia' e'ad' p'ia' u'au' d'ep'ap'at'io'is
l'at'io'is u'au' e'ad' p'ia'.

Ep'ou' e'p'ap'at'io'is l'at'io'is, e'ad' p'ia' p'ia'

Κελευ να' uatohuntē udde apaxatōra, ēre
na' āra-ūuadō' f' ēor apaxatōra eōd' pūpū.
na' na' apolōredon wteūpa ānōpōd' mōf' uac
uōi uōi uōi, d' uōi uōi uōi.

Εοι uaxatōra' pōdōi m' uōi uōi uōi, na'
pōdōi, ēkōpōd' mōf'. ēōi lōi ānōpōd' mōi,
ēōi uōi uōi uōi, ēōi uōi uōi uōi, ēōi uōi
uōi uōi, ēōi uōi uōi uōi, ēōi uōi uōi uōi,
ēōi uōi uōi uōi, ēōi uōi uōi uōi, ēōi uōi
uōi uōi, ēōi uōi uōi uōi, ēōi uōi uōi uōi,
ēōi uōi uōi uōi, ēōi uōi uōi uōi, ēōi uōi
uōi uōi, ēōi uōi uōi uōi, ēōi uōi uōi uōi.

Εοι uōi uōi

Εοι uōi uōi pōdōi m' uōi uōi uōi

M. C. C. C.

uōi uōi uōi
uōi uōi.

Έγγραφο_17

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 98 - ΤΗΛ. 20.488

ΑΘΗΝΑΙ 11. *Ισοδίου..... 1946

Γραφείο Συντακτικής Υπηρεσίας.....

Αριθμ. πρωτ. 5084

5.22/19/46

ΠΡΟΤΙΘΗΝΤΕΣ : Παράνομα προσφύγων ΚΑΤΑΡΧΙΟΥ Δοκνηθέντων εις ΣΕΡΒΙΑ
ΠΡΟΣ : Ιόν Βαλαριώτην Μητροπολίτην ΣΕΡΒΙΩΝ & ΚΟΖΑΝΗΣ κ. ΙΣΑΚΟΝ

*Από Πρωτοκόπ
22/9/46*

Σεβασμιότατε,

Έχμεν τήν τιμήν νά δοσκλείσωμεν έπώνησιν μασ πρός Έκτι-
τροπήν Καταφυγιάτων προσφύγων οίκουτων νών εις ΣΕΡΒΙΑ καί άπο-
τελοσμένην έκ τών ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΤΖΑΡΑ, ΑΣΤΕΡΙΟΥ ΚΟΥΣΤΙΜΑΝΗ, ΑΝΗΣ
ΣΤΙΑΤΣΙΟΥ, ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΛΑΛΑΑΝΗ, ΑΣΗΝΑΣ ΣΤΡΑΤΙΟΥ, ΠΟΛΥΤΙΜΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΔΟΥ,
ΙΣΑΚΙΟΥ ΚΑΡΑΚΟΜΗ, ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΦΩΤΙΟΥ ΚΑΤΖΑΡΑ :

Ευαρεσθηθέντε παρακλήθειν νά μασ καταταλίσητε επί τής
δύης ύποθέσεως , ίνα έπαυτήσωμεν εις τούς ένδιαφερομένους.

Εύχαριστούντες, διατελοόμεν μετά βαθείας τιμής καί
σεβασμού,

Ο Γεν. Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

Στ. Μεταλινός
Κ. Μεταλινός

Ασ. Φίλων
Ασ. Φίλων

Συνημμένα
1 Έγγραφο
1 διάσκεψη προμνήματος

10-19/46

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

ΟΔΟΣ ΤΟΛΩΝΟΣ 99 - ΤΗΛ. 20-488

ΑΘΗΝΑΙ 11 Ιανουαρίου 1946

Γραφείου.....

Αριθμ. πρωτ. 5083.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ : Διανομή Ιματισμού εις ΚΑΤΑΦΥΓΙ

ΠΡΟΣ : κ. ΙΩΑΝ. ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΝ , κρόσφουα εκ χωρίου ΚΑΤΑΦΥΓΙ εις
ΣΕΡΒΙΑ

Ελάθουμεν τό υπόμνημά σας, τό όχούτον μός διαβίβασαν ο Αμερικανικός Ε.Σ. Λυκοδύμεσα δέ οίοντι παρ'όλην τήν διανομήν Ιματισμού διέ τους ιστοικουδντας εις τό καταστρέμμενο χωρίον ΚΑΤΑΦΥΓΙ άφ'ενός άέν ελίσε έκει κορόντες οιά νά λάθητε Ιματισμόν, άπ'έτέρου δέ οίοντι άέν έφροντίσατε νά συγκεντρώθητε πληροφορίας παρί του' καίως έλλμε τήν διανομήν καί τού άφτε διαβήκη.

2.- Ο Ιματισμός προδρχεται βεβαίως εκ δωρεών μένων Ε.Σ. πρός τον Ε.Ε.Σ. οδόςλας όμος κροσρίζατο ελαϊκός διέ τους ΚΑΤΑΦΥΓΙΩΤΑΙ.
Ο Ε.Σ.Σ. γαρρίζον τήν οίστοχίαν καί κατατροφήν του χωρίου σας, έπεφάσισε μέ ειδικήν του προτοβουλίαν νά τό μεράρη.

3.- Τήν διανομήν άέν ένήργησαν τόσον οίοντι εις τό ΒΕΛΓΕΤΙΟ, Αμερικανίδες, όπως νομίζατε, έλλά άελασανταί Αδελφαί του Ε.Ε.Σ. μέ προοίτιαμένη τήν κερφήν ΜΥΡΕΝ ΣΙΝΗΛΙΟΥΤΑΟΥ.

Τό νά γράφατε πρός τόν Αμερικανικόν Ε.Σ. εις ΑΘΗΝΑΣ καί νά άνομιγνύατε καί τό Η.Ι.Α.Μ.Α. τό όχούτον οβερτίαν έχει άελαδτας οχέαιν μέ τό όχτήμα, καί νά καταγορήτε ότι " ήμείς οί Έλληνες κερμίαν φορόν άέν ήμνομεν οίκοίαν διανομήν " άεστολαί ένέργειαν καδ έξουτελίσει τόν άσόν μας εις τό όματα τόν μένον, καλλα δέ μάλλον οίοντι τήν διανομήν η όκοίαν έγινεν μέ τόσην τήσιν καί άκκοισούνην, όπως καί σεις άνεγνωρίζατε, ένήργησαν Αδελφαί του Ε.Ε.Σ. καί όχι Αμερικανίδες, όπως καίως έλληροφορήθητε.

4.- Αί κροίσις σας παρί του Σερασμιοτάτου Μητροπολίτου ΣΕΡΒΙΩΝ & ΚΟΖΑΝΗΣ, όστις ένέλασε νά οίοντι ού έβόλοισιν ελίση Ιματισμού εις έκείνοος έκδ τους οαγγκοιανούς σας, ο'ι όκοίαι άέν μένονν μονίμως εις τό ΚΑΤΑΦΥΓΙ έλλά μετόνησον εις ΣΕΡΒΙΑ είνε νομίζομεν άάκοι καί άν έκπυρόστε καί άερεβίς.

άέν είνε νοητόν εις έπίστομον έγγραφόν σας νά γράφατε ότι "τό εδγενές έργον ήλας νά άπορόση η άόικος κέρ του Σερασμιοτάτου "χωρίς προηγουμένως νά ερητήγητε νά μάθητε καίον κοσόν Ιματισμού έκαρίσσοσαν καί άν όσοι εκ τόν ΚΑΤΑΦΥΓΙΩΤΩΝ άέν μένονν μονίμως εις ΚΑΤΑΦΥΓΙ έλλά μετόνησον εις άλλα χωρία είχον άεκαίωμα νά λάδουν Ιματισμόν.

5.- Καί διέ νά σας άόωσμεν νά έυνοήσητε ής έγινεν η διανομή σας πληροφοροδμεν ότι η Ε.Ε.Σ. έπεφάσισε νά μοιρέση Ιματισμόν όχι εις τους ΚΑΤΑΦΥΓΙΩΤΑΙ γεννίως, έλλά εις τό χωρίον ΚΑΤΑΦΥΓΙ.

Πρός τόοτο ερητήσαμεν έκδ τόν Αδελλόον Μηροπαών του ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ πληροφορίσις παρί του άριθμού άριθμού τόν ιστοίκων .

./.

Ο Δάλλογος μὲς ἐπαρηγόρησεν ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἀνέρ-
χονται εἰς 410 κατοίκων ἀπὸ τοῦτο ἐστεύλαμεν ἀνάλογον ἱματισμόν.

6.- Ἐάν ὁ Δάλλογος σὰς μὲς ἔγραψεν ὅτι ἔπληρον κατὰ ΣΑΦΑΥΤΙΣΤΑΙ
πρόσφυγας συγκεντρωμένοι ἄλλοι εἰς ἐκκελευσάμεν τὴν ἐκδίωξιν. διότι
δὲν εἶναι δυνατόν νὰ στέλλωμεν εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς Ἑλλάδος ὅσον
διασκηρασίωσιν οἱ κάτοικοι τοῦ ΚΑΛΑΦΥΤΙ ὄσματα ἱματισμοῦ.

*Ὅταν ΚΑΤΑΧΙΤΙΕΣΤΑΙ μορακίησων διάνονται πλεον εἰς ἄλλην πόλιν
ἢ χωρίον καὶ ὅταν γίνῃ ἐκεῖ διανομή, εἰς ἄλλορον μασὸ μὲ τοὺς κατοί-
κους τοῦ χωρίου ὅσον ἐγκατεστάσων ἱματισμόν.

7.- Τὸ ὑπόμνημά σας ἀπεστάλαμεν πρὸς τὴν Ἐκ. Ἀδελφὴν τοῦ Β.Ε.Σ.
Κορίνθου ΜΗΝΑΙΟΛΟΓΟΥ ἢ ὅποια ἐνήργησεν τὴν διανομὴν καὶ ἐζητήσαμεν
πληροφορίας, διότι δὲν ἐλάβαμεν ἐνδρα τὴν ἐκθεσιν τῆς διανομῆς.

Κάλλις ἔχρημεν νεότερα, εἰς μελετήσων ὅσον γράφετε καὶ εἰς σας
ἐπευτήσων.

μὲ φιλικὸς χαιρετισμός

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς ἢ Πρὸεδρος

Οὐ. Μεταλινός

Ε.Μεταλινός

Πρὸεδρος
Ἀδελφ. Φίλων

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

- 1/ Σεβασμιότατον Μητροπολίτην ΣΕΡΒΙΩΝ & ΚΟΖΑΝΗΣ Κόριον ΙΩΑΝΝΙΝ (μετ' ἀποσπασμάτος τοῦ ἐκδιωχθέντος)
- 2/ Τμήμα Β.Ε.Σ. ΚΟΖΑΝΗΣ
- 3/ Ἐκκ. Ἀδελφὴν Β.Ε.Σ. Κορίνθου ΜΗΝΑΙΟΛΟΓΟΥ (μετ' ἐνός ἀπομνη-
ματός)
- 4/ Ἀμερικανικὸν Β.Ε.

ΑΠΟΣΤΑΣΙΑΤΑ ΕΚ ΤΟΥ ΣΠΟΝΔΗΜΑΤΟΣ ΙΩΑΝ. ΚΑΤΖΑΤΑ ΠΡΟΣΦΩΝΟΣ
ΧΑΡΙΟΥ ΚΑΤΑΦΩΤΟΥ ΕΙΣ ΣΕΡΒΙΑ.

"Αποτυχώς τό εὐγενές ἔργον τῆς ἐνιοχούσας ὄλον τῶν "υποταθῶν ΚΑΥΑ-
"ΦΥΤΙΟΥ ἤλαε ἐν τῷ ἀσυνάρτη ἢ ἄδικον χεῖρ τοῦ δεβρομισατάτου κητρο-
"πολίτου ΣΕΡΒΙΟΥ & ΚΟΖΑΝΗΣ, ΙΣΑΚΒΙΩ, εἰς τὸν φασίαν ἡγυιάση ἐν μέ-
"ρους τῆς "Μητροπόλεως ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΙΑΥΡΟΥ ἢ αἰσθητικῶν τῶν ὀπολοίκων εἰ-
"δὸν καὶ χορηγίῃ ἢ "Μητροπόλῃ εἰς τοὺς ἀκολοίλους ΚΑΤΑΦΩΤΙΜΑΤΑ καὶ
"δὸν ἦσαν παρόντες. Καὶ λεπτομερέστερον σὺς ἀναφέρωμεν τὰ ἔξης :

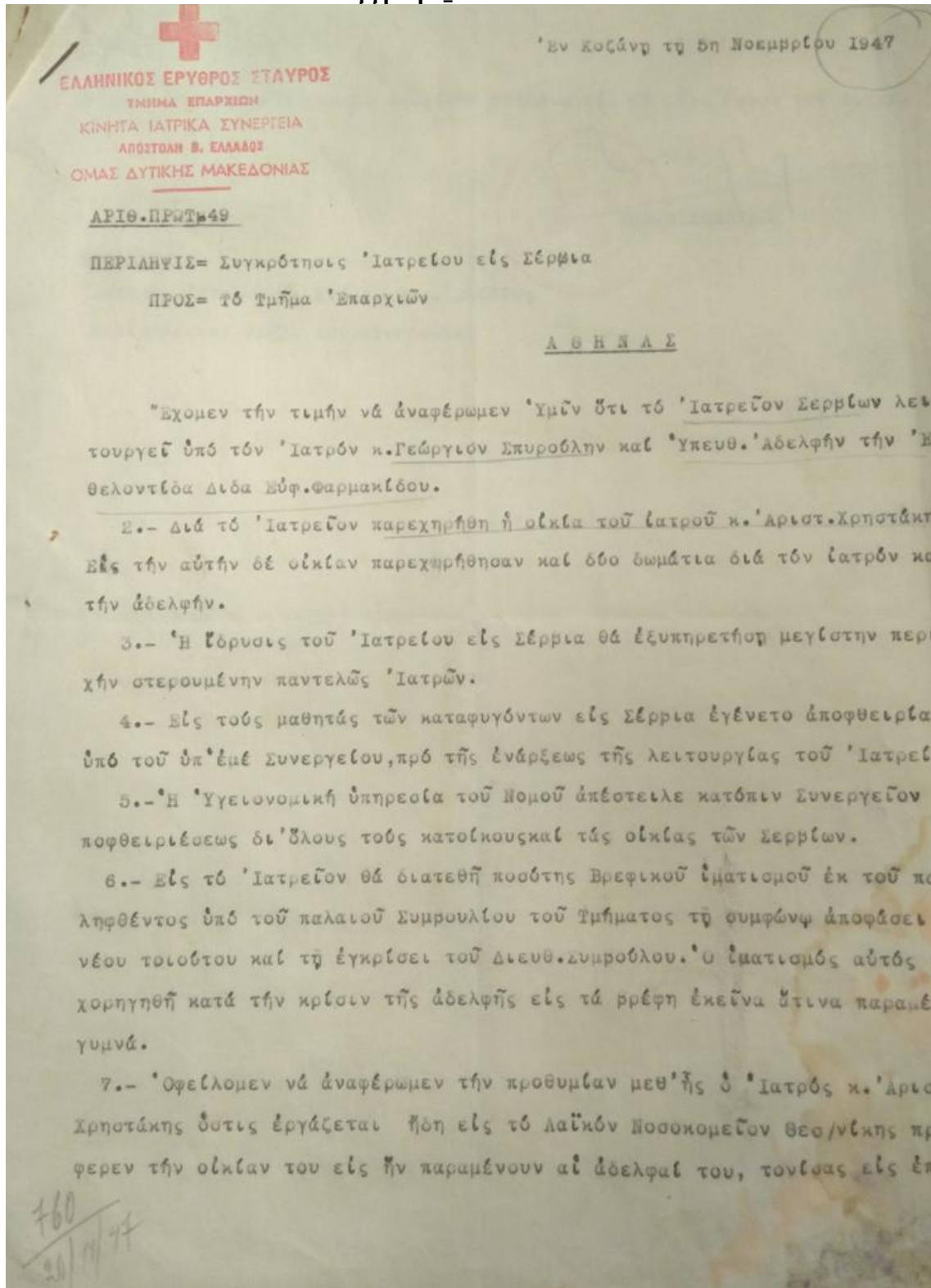
".....

" Ἔτσι ἠναγκάσθημεν νὰ μεταβῶμεν εἰς ΚΟΖΑΝΗΝ ὅπου μᾶς εἶπον ὅτι
"καὶ εὐφραταῖα εἶσαι εἰς τῆς "Μητροπόλεως ἡ πόλις καὶ ἡ πόλις ἑλπίσας.
"Διατυχῶς ὁ "εὐπολιμῆτατος δὸν μᾶς ἐχορήγησε τιποτε, μᾶς ἔδωκε μόνον
" ἑνὸς ἐνὸς πανταλευκί καὶ ἑνὸς ἑκατο ἑκατομῆτος. διὰ ταῦτα ἐπειδὴ
"πρόκειται περὶ καταφόρου ἀδικίας εἰς ἄλλας εἰκοσενταεὶν πνοχόντων
"καὶ καταστραφάντων διὰ τὰς ἀνοίας ἢ εὐλαπῶντος χάρα ἢ μεγαλή

" Ἀμερικὴ ἠμερίμνησε καὶ ἔστειλε ὅτι καὶ εἰς τὰς ἄλλους "σταφυαί-
"τας καὶ ἐπειδὴ ὅτι δικαιοσύνη ἐπὶ εἰς τὰς ἀνοήτας τῆς "Μητρο-
"πόλεως καὶ ἐπειδὴ τὴν πόλιν ἔσαν καὶ ἡμεῖς μετέβημεν πρὸς παραλα-
"βὴν τῶν εἰς τὴν "Μητροπόλιν ἄλλαι εἰκοσενταεὶν καταφυγιστῶν ἔλαβον
" τὴν κανονικὴν μερίδα μεροσῆ καὶ ἡμεῖς ἐν ἡμεῖς ἐν ἡμεῖς, ἡμεῖς ἡμεῖς
" μὲν τὴν ἑαυτῶν ἀνάγκησιν, ἡμεῖς ἔδωκεν κατὰ τὸ δεβρομισατάτου
" ἡμεροπολίτη καὶ μᾶς χορηγίῃ ὅτι μᾶς ἀνάγει ἡμεῖς ὅτι ἡμεῖς διετέ-
"θησαν καὶ εἰς ἡμᾶς ἀνάγει".

".....

Έγγραφο_18

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
Τμήμα Ελλάς
Αποστολή Αντ. Μακεδονίας

Κοζάνη, 14 'Απριλλίου 1948

1024
16/4/48

Αριθ. πρωτ. 143/02

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ = 'Ιατρείον ΤΣΟΥΓΑΙΟΥ
ΠΡΟΣ = Το Τμήμα 'Επαρχιών Ε.Ε.Σ. -Γραφείον 'Υγειονομικής 'Αντιλήσεως

Έχομεν την τιμήν, έν συνεχεία τής υπ' αριθ. 118/30-3-48 ήμε-
τέρας τηλεγραφικής αναφοράς είς ήν ανεφάρμεν την έναρξιν τής λειτουργ-
γίας ΤΣΟΥΓΑΙΟΥ άπό τής 23-3-48 και κατόπιν τής υπ' αριθ. 3604/6-4-48 τη-
λεγραφικής έντολής ύμών και τής υπ' αριθ. 7444/7434/7-4-48 έντολής του
'Αρχηγού 'Αποστολής ΒΟΡ. ΕΛΛΑΔΟΣ τά κάτωθι:

1. Δι' 'Ιατρείον παρεχωρήθη ύπό του Γυμνασιάρχου του Γυμνασίου ΤΣΟΥΓΑΙΟΥ και Διευθυντού του 'Εθνικού Οίκοτροφείου κ. ΠΗΓΟΠΟΥΛΟΥ δωμάτιον είς τό κτίριον του Οίκοτροφείου.
2. Δυσχέρεια ανεφάρμεν οίά την έγκατάστασιν τής 'Αδελ. 'Ασκλης οίότι έχουν καταληφεί ύπό των συμμοριοκλήτων και των στρατιωτικών 'Αρχών όλα τά, είς τό τελείωσιν κατεστραμμένον ΤΣΟΥΓΑΙΟΝ, διασώσιμα σωμάτια. Αύτη προσωρινώς διαμένει είς, τό οίότι τήν Σεραμειότατον Πητροκολλητήν και Πρόεδρον του Τμήματος Ε.Ε.Σ. ^{Σταυρού} προσυριζόμενον σωμάτιον, εύγενώς παραχωρήσεν ύπό τουτου, είς την οίκλιαν του 'Ιατρού ΤΣΟΥΓΑΙΟΥ. 'Ελπίζεται ότι έντός τής έβδόμηδος θέλει έκκενωσεί σωμάτιον είς την οίκλιαν του 'Ιατρού ένθα ού έγκατασταθεί ή 'Αδελφή. 'Εν ή περιπτώσει ούν έξευρεθεί κατάλληλον και όριστικόν κατάλυμα οίά την 'Αδελφήν ού εύρεθόμεν είς την δυσχέρστον θέσιν νά άναστειλωμεν προσωρινώς την λειτουργίαν του 'Ιατρού μέχρι τακτοποιήσεως του ζητήματος τουτου.
3. Ο 'Ιατρος κ. ΠΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ού τά στοιχεία ύκοβάλλομεν συνημμένως ό-
μίν προσέληθη κατ' ήρών πρότασιν του Τμήματος Ε.Ε.Σ. ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ, άντι μη-
νιαίας άντιμισθίας όραχμών χρεωσίων πενήτηντα χιλιάδων.

[Signature]
ΑΝΤ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΝΟΗΘΗΣΙΣ

- 'Αρχηγόν 'Αποστολής ΒΟΡ. ΕΛΛΑΔΟΣ
- Πρωϊστάμενον Τμήμα Ε.Ε.Σ. Αντ. Μακεδονίας
- Τμήμα Ε.Ε.Σ. ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ
- Βάσιν Κ.Ι.Σ. ΚΟΖΑΝΗΣ

Συνεχίση 2 Δ'ο

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Αριθ. Πρωτ. 148/02

1015
20/4/48

Ραβάν

ΚΟΖΑΝΗ 16 'ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1948

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ # 'Ιατρείον Ε.Ε.Ε. Κεαπόλεως Βοΐων

ΠΡΟΣ = τὸ Τμήμα 'Επαρχιῶν Ε.Ε.Ε.

"Εχομεν τὴν τιμὴν, ἐν συνεχείᾳ τῆς ὑπ' ἀριθ. 148/02/14-4-48 τηλεγραφικῆς ἀναφορᾶς καὶ τῆς ἀναφέρωμεν τὴν ἐναρξιν τῆς λειτουργίας τοῦ 'Ιατρείου ΚΕΑΠΟΛΕΩΣ ἀπὸ τῆς 10ης 'Απριλίου 1948, εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 116 'οργανωτικῆς ὁδηγίας, καὶ ἀναφέρωμεν ὑμῖν τὰ κατωτέρω:

- 1.- τὸ 'Ιατρεῖον ἐγκατεστάθη εἰς εὐδαίμων οἰκίον ἐκ τῶν νεωστὶ σταλάντων λυομένων τοιοῦτων διὰ τὴν στέγασιν τῶν συμπατριωτικῶν.
- 2.- Ἰπὸ τῶν τοπικῶν 'Αρχῶν παρεκλήθημεν ὅπως τοκοθετήσωμεν κλίνας τινας εἰς τὸν οἰκίον τοῦτον διὰ νὰ εὐδανταί νὰ τύχουν περιθώλφους τυτῶν μαρῆως κἀσχόντες, μέχρι τῆς εἰς ΚΟΖΑΝΗν διακομιδῆς των, λαμβανόμενον ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ συγκοινωνία μετὰ τῆς ΚΕΑΠΟΛΕΩΣ γίνεται ὀρισμένης ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος καὶ πάντοτε συνοδείᾳ στρατιωτικῆς φάλαγγος.

'Αν καὶ αἱ κοινότητες ἀναλαμβάνουν νὰ διαρρυθμίσουν τὸν οἰκίον τοῦτον καὶ νὰ τὸν συμπληρώσουν δι' ὄψιν τῶν βοηθητικῶν χῶρων, δὲν εὐνόμησα νὰ συμφωνήσωμεν ἐπ' αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ παρόντος τουλάχιστον, εἰδὼς τὴν ἀσπὴν τοιχοποιίας τοῦ οἰκίου οὐδὲν κατέχουν ἀσφάλειαν ἐπὶ τῆς σφαιρας ἐκ τυχοῦσης ἐπιθέσεως, αὐτῆς δὲ ὁ παραχωρηθεὶς οἰκίος φέρει πολλὰς ὁπὰς ἐκ τῆς τελευταίας κατὰ τῆς κωμοπόλεως ἐπιθέσεως. Αἱ αὐτὸν τὸν λόγον δὲν ἐπέχθημεν νὰ παραμελῆ καὶ ἡ 'ἀδελφὴ ἐνεὸς τοῦ οἰκίου, διαβιβάζομεν δὲ κατὰ καθῆκον τὴν παρακλήσιν ταύτην τῶν 'Αρχῶν καὶ τῶν κατοίκων τῆς ΚΕΑΠΟΛΕΩΣ καὶ τῶν κερὶ αὐτὴν χωρίων.-

- 3.- Ἡ 'ἀδελφὴ ἐγκατεστάθη εἰς δωμάτιον οἰκίας κατεμένης εἰς τὸ κέντρον τῆς κωμοπόλεως, παρὰ σοβαρῆς οἰκογενείας.-
- 4.- Ὁ 'Ιατρὸς προσελήφθη ἀντὶ μηνιαίας ἀντιμισθίας δραχμῶν τριακοσίων πενήκοντα χιλιάδων, πρὸς τοῦ τοπικοῦ Τμήματος Ε.Ε.Ε. ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ, ἀπὸ τοῦς βροῦς τοῦς εἰς τὴν παρ. 12 τῆς 'οργανωτικῆς 'οδηγίας εἰς ἀναφερομένους.-
- 5.- Συνημμένως ὑποβάλλομεν τὴ στοιχεῖα τοῦ προσληφθέντος 'Ιατροῦ κ. ΠΑΝΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ὡς καὶ τῆς 'Ευσελ. 'ἀδελφῆς Αἰσῆς ΤΣΙΚΡΑ.

Εγγραφο 21

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ
Συντονισμοσ

ΔΙΟΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 20 ΤΗΛ. 20-488
12 Δεκεμβρίου 1946

ΑΘΗΝΑΙ

Γραφείον 10669

Αριθ. Πρωτ. Κοινοποιήσεις επιστολής Άγγλιος Δημοσιογράφου

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ : Προϊστάμενα Τμήματα ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ, έν ΘΕΣ/ΝΙΚΗ καί Κ

ΠΡΟΣ : Έχομεν τήν τιμήν νά κοινοποιήσωμεν κατωτέρω επιστολήν τής Άγγλι Δημοσιογράφου ΜΑΙΡΗΣ ΜΠΑΡΜΠΕΡ όπως λάβητε γνώσιν.

Άξιαν σημείωσως είναι ή άποψις τής άνωτέρω μέ τήν ήδη ληφθεΐσαγ & σιν τής οργανώσεως ειδικών Κινητών Ιατρικών Συνεργείων(άρ. Οργαν. Οθ 119), όπως χρησιμοποιηθώσι διά τήν περίθαλψιν των κατοίκων, των χωριων των, άτινα ύφίστανται τον άντικειτακον των έν τή Β.ΕΛΛΑΔΙ έξελισσομένων νότων.

Παρίσταται δθεν άνδγκη συντόνου άρδσεως του Ε.Ε.Σ. άνά τήν ύκαιθρον του κλειστου πάντοτε των παρ' ήμών παρεχομένων οδηγιών, καί έν συντονιση τά των άρροδιων προς τοϋτο Κρατικών Υπηρεσιών.

Δεχθητε τούς σαιημοϋς μας χαιρετισμοϋς

Ο Γεν. Γραμματεϋς

Ο Πρόεδροϋ

Κων. Αγαπητοϋς

ΑΟ. Ωλων

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ :

- 1/ Προϊστ. Τμήματα Β.Ε.Σ. έν ΚΟΜΟΤΙΝΗ καί ΚΑΒΑΛΑΑ
- 2/ Αρχηγόν Αποστολής Κ.Ι.Σ. ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟϋ
- 3/ Βόσιν Κ.Ι.Σ. ΚΟΖΑΝΗϋ.

ΑΘΗΝΑΙ 2 Δεκεμβριου

Μόλις έπέστρεφα έκ περιουδειας άνά τήν Β.ΕΛΛΑΔΑ, είναι δύσκολον νά γράψη τις τήν τραγικήν κατάσταση, διήλθομεν διά ΓΙΑΝΝΙΤΣΟΝ, ΕΛΕΨΣΗϋ, ΑΙ καί ΦΟΥΣΓΑΝΙΟΥ.

Τό ΦΟΥΣΓΑΝΙ είναι άκριβωσ σάν πόλις γραμμής του μετώπου ένψ δ κληθει εγκαταλείπει τά κέρα ή χωρία φοβούμενοϋ " του έχοροϋ" εκίθεσιν καί σφαι οίαν διεπιστώσαμεν εις τό ΜΑΝΤΑΛΟΝ.

Από Έλληνική άπόψειϋ δέν ύπάρχει άμφιβολία ότι ή χώρα εδρϊσκεται πολέμω". Επομένωϋ θά τό ενόμιζον οφειωδέστατον όπως κινηται μονάδες τι Ε.Ε.Σ. περιέρχονται τάς περιοχάϋ έφ' όν διήλθομεν. Καθ' όλην τήν διάρκειαν ταξιδιου μας αϋτοϋ καί προηγουμένων οϋτε διήλθομεν διά ΛΑΡΙΣΣΗϋ, ΕΛΑΨΣΗϋ κλπ. δέν συνητησαμεν οϋδεμίαν τοιαύτην μονάδα. Με τήν παύσιν των έργων τής ΟΥΝΡΑ καθίσταται ζωτικόν οϋωϋ δ Ε.Ε.Σ. λάβη ενεργόν μέρος διά τήν θαλψιν του πάσχοντοϋ πληθυσμοϋ εις τάς έκκινούντοϋς σήμερον ζώνασ τής ΛΑΔΟϋ.-

Εΐλημινώϋς ύμετέρα
ΜΑΙΡΗ ΜΠΑΡΜΠΕΡ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΩΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Κοζάνη 24 Φεβρουαρίου 1948

24/2/48
26/2/48

Βασιλ

Αριθ. πρωτ. 02/66

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ = Συντελεσθεύσα έργασια υπό τής Έπισκοπετρίας του Ίατρείου ΚΟΖΑΝΗΣ

ΠΡΟΣ " 16 Τμήμα Έκκαρχιών

Έχομεν τήν τιμήν νά αναφέρωμεν όμωσ νά κατωθι στοιχεζα εκ τής έργασιας τής έντελαυσης χρέη Έπισκοπετρίας Άδελφής εις τό Ίατρείον Ε.Ε.Σ. ΚΟΖΑΝΗΣ ΈΘΕΛ. Άδελφής Αίόος ΑΡΣΙΝΟΥΣ ΚΑΖΑΝΑ.

2.- Κατά τό έπό 22-12-47 μέχρι 22-2-48 χρονικόν οιδόστημα έγένοντο 52 έπισκεψεις εις διαφόρους οικιας ένθα ειχον έγκατασταθεσ συμμοριδαλληκτοι ή οιδερονον άποροι τής πόλεως ΚΟΖΑΝΗΣ.

3. Κατά τας έπισκεψεις αυτας παρεσχέθησαν συμβουλαι υγιεινής και έγένοντο και 20 οικιας μητροδιητος, υγιεινής και παιδοκομιας.

4. Διεγνώσθησαν 11 περιστατικα καοχοντιων εκ διαφόρων νδων. Τινά τοιούτων έστάλησαν προς σερρακειαν εις τό Ίατρείον Ε.Ε.Σ. οια οδ τα βαρδτερα τοιαυτα έγένοντο 6 έπισκεψεις μετα πδΰ Ίατροϋ.

5. Εκ των έπισκεψεων τοιτων τής Άδελφής εξυπηρετηθησαν 208 άτομα εκ των 28 βρέφη, εις 4 οδ τοιτων έχορηγήθη βρεφικιδι ιματισμοδς παραχωρηθεις υπό τής Βάσεως.

6. Έγένοντο έπλοη 9 επιδειξεις λουτρον του βρλφου εις συγκεντρωθεισας μητέρας.-

ΑΝΗ ΜΙΧΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

- Αρχηγόν Άποστολής Ε.Ε.Σ. ΒΟΡ.ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΤΕ & ΤΤΕ
- Προϊστάμενον Τμήμα Ε.Ε.Σ. ΔΥΤ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΣΙΣΑΝΙΟΥ & ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ

Αριθ. Πρωτ. 238

Handwritten notes: "Επιθ. Πρωτ. 240", "Ε.Ε.Σ.", "21/3/47", "Κοζάνη"

Εν Σιατίστῃ τῆς 8ης Μαρτίου 1947

Π ρ ο ς

Τὸν κ. Ἀρχηγὸν τῆς Ἀποστολῆς τῶν Ἱατρικῶν Συνεργειῶν τοῦ Ε.Ε.Σταυροῦ βοῆτου Ἑλλάδος.

εἰς Θεσσαλονίκην.

Τὸ ἐν τῇ καθ' ἡμῶν Ἐπαρχίᾳ ὑπαρχόν Συνεργεῖον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματός του μετέβη προχθὲς εἰς τὴν ἀνταρτοκρατομένην περιοχὴν Σισανίου. Ὅταν ἐπέστρεψεν διεδόθη εἰς τὴν Σιατίστην ὅτι οἱ αὐτοὶ ἐδέχθη πρός ἐξέτασιν συμμοίτας τινὰς εἰς οὐδὲν καὶ παρέσχον ἀδουκά. Καὶ τοῦτου προσηλθὼν εἰς τὴν ἠτοκίαν ὅ τε στρατιωτικὸς Διοικητὴς Σιατίστης καὶ Διοικητὴς τῆς Ὑποδιοικήσεως Χωροκῆς διὰ νὰ ἐρωτήσουν ἐμπιστευτικῶς ἡμῶς ὡς Πρόεδρον τοῦ Τμήματος τοῦ Ε.Ε.Σ. Σιατίστης ἐὰν τὰ Ἱατρικὰ συνεργεῖα τοῦ Ε.Ε.Σ. ὑποχρεοῦνται νὰ παρέχουν Ἱατρικὴν περίθαλψιν καὶ εἰς τοὺς συμμοίτας. Ἡμεῖς ἀπαντῶντες εἶπαμεν ὅτι κατ' ἀρχὴν ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς οὐδὲν δύναται καὶ νὰ διακρίσῃ, καὶ δεῖλε νὰ παράσχῃ τὴν βοήθειάν του εἰς πάντα ἄνθρωπον τὰ ἀνάγκην, ἀδιακρίτως πολιτικῶν φρονημάτων καὶ πεποιθήσεων. Βεβαίως θὰ ἤμπορε τὸ συνεργεῖον νὰ ἀποτύγῃ ἢ νὰ ἀναβῇ τὴν ἐπίσκεψιν του εἰς μέρος ἐνθα ἐξ ὄλου ἀνταρτοκρατεῖται καὶ τοῦτου διὰ νὰ μὴ ἐδραστῆ εἰς δύσκολον θέσιν. Οἱ κ.κ. ὁμαστικοὶ ἀγεννῶσαν τὴν ἀρεθότητα τῶν ὁμῶν λεχθέντων καὶ ἀπῆλθον παρακαλῶντες μόνον νὰ ἀναβληθοῦν ἐπὶ τι διδοτὴμα αἱ μεταβάσεις τοῦ συνεργεῖου εἰς τὴν ἀνταρτοκρατομένην περιοχὴν Σισανίου, καὶ τοῦτο ἐὰν ἦσεν ἐγκρισθῆ παρ' ὁμῶν.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω παρεκάλεσα τὸν Ἱατρὸν τοῦ Συνεργεῖου κ. Καλδραμὴν μὲ ἐπισκεψθῆ εἰς τὸ γραφεῖόν μου. Πράγματι οὗτος μὲ ἐπεσκέψθη. Τὸν παρεκάλεσα μὲ ἐνημερώσῃ ἐμπιστευτικῶς περὶ τῆς καταστάσεως, ἥτις ἐπικρατεῖ εἰς τὴν Σιατίστην καὶ συγκακριμένως ἐὰν συνήντησεν ἐκεῖ ἀντάρτας κ.λ.π. οὗτος ἠρηθῆ διαρκῶς ἀπαντήσῃ εἰπὼν εἰς ἐμὲ ὅτι ἀνεῖται νὰ μῶς δώσῃ οἰανδήποτε πληροσορίαν ἐπὶ προκειμένου.

Ἡ στάσις τοῦ Ἱατροῦ ἀρηθέντος νὰ δώσῃ πληροσορίας εἰς τὸν ἠητοκίαν τοῦ τόπου, ὁ ὁποῖος ἐκπρασπεῖ τὸν Ἑλληνικὸν Ἐρυθρὸν Σταυρὸν ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐν ᾧ κινεῖται καὶ δοῦ τὸ συνεργεῖον τί ἄλλο σημαίνει παρὰ ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης; εἶναι δὲ φυσικὸν νὰ ἔχη ὡς ἐπακδουθὸν τὴν διακοπὴν πάσης ἐπαφῆς, συλλογισμοῦ καὶ συνεργασίας μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ συνεργεῖου.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Τμήματος Ε.Ε.Σταυροῦ βοῆτου

Handwritten signature: Γεωργίου Γεωργίου

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Ε.Ε.Σταυρὸν Τμήμα Ἐπαρχιῶν

Κοζάνης

Προϊστάμενον Τμήμα Ε.Ε.Σ. Κοζάνης

Κοζάνην.

Έγγραφο_24

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΟΔΟΣ ΛΟΓΩΝΟΣ 38 ΤΗΛ. 20-488

Τμήμα: 'ΥΠΕΙΘΟΝ', ΑΡΧΗΓΩΝ *21/10/47*
Αθήνα, 19 Σεπτεμβρίου 1947

Αριθ. Πρωκ. 11758

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: 'Οργάνωση' Γενικού Γραφείου

ΠΡΟΣ: Δόν 'Αξιότιμον κύριον Γερ. Κότσανον
Δήμαρχον Γρεβενών
Βίος Γρεβενά

Αίτε κύριε Δήμαρχε,

'Ο Αρχηγός 'Αποστολής μας κύριος Ν. Δημάκος υπέβαλεν έκθεσιν σχετικήν με τὸ ὄργανωθῆν εἰς τὴν πόλιν σας Γενεῖον τοῦ Ε.Ε.Ε. εἰς τὴν ἔκθεσιν τὴν ὑπερλίαν συνδρομὴν ἣν παρέχετε εἰς τὸ ἔργον μας τοῦτο.

'Ο κ. Δημάκος σημειοῖ ὅτι τὸ εἶκημα τοῦ Γενεῖου δὲν εἶναι τὸ ἐνδεδειγμένον εἰς τόσον πλῆθος ἀσθενῶν, ἀναφέρει δὲ ἐπίσης ὅτι ἡ εἰς τὸ Γενεῖον ὑπεύθυνος 'Εθελοντὴς 'Αδελφὴ μας ἀσκοποῖντις Ζερβὸ -Βιδάλη στερεῖται καταλλήλου προσωπικοῦ ἐνδειατῆματος.

Παριζόμενοι εἰς τὸ ἐνδιαφέροντος σας καὶ ἐπιθυμοῦντες ν' ἀγρυπνῶμεν ἐπὶ μᾶλλον τὸ ὄργανωθῆν Γενεῖον, ὡς ἀπαράλληλον τὴν παράκλησιν ὅπως εὐαρτοποιηθῆτε καὶ μεριμνήσητε εἰς τὰ εἰρησώφρα ἄνω θέματα.

Τὸ ζήτημα μάλιστα οὐκ ἔστιν εἰς τὴν ἐκδοτικὴν 'Εθελοντοῦ 'Αδελφῆς τοῦ Ε.Ε.Ε. ἥτις ὅτ' ἐξυληρητῆ τὸ Γενεῖον εἶναι ἀρωτορχικόν, ἐνῶ αὐτὴ δύναται ἀπερίσπαστος νὰ ἐπιλήσῃται εἰς τὸ ἔργον τῆς.

Ὁ δὲ ἦτο εἰς τὰς ὅπως ἐξευρεθῆ δυνάμιον τι παρὶ εὐθολήτων οἰκογενῶν τῶν Γρεβενῶν, ὅστω καὶ ἐπὶ καταβολῇ μικροῦ ἐνοικίου.

Μεριμνῶμεν εἰς τὴν πληρέστερον ἐφοδιασμὸν τοῦ συσταθέντος Γενεῖου μας.

Ἐύχρηστοῦν ὑμῶς, διατελεσθ' μετὰ κλειστῆς τερῆς

'Ο Διευθυντής 'Επορχίων Ε.Ε.Ε.

Γεώργιος Κωνοτογιάννης

- Κοινοποιήσεις:
- 1) Πρωτ. Τμήμα Ε.Ε.Ε. Δυτ. Μακεδονίας
 - 2) Τμήμα Ε.Ε.Ε. Γρεβενῶν
 - 3) Αρχηγὸν 'Αποστολῆς Βαρ. 'Ελλάδος
 - 4) Αρχηγὸν ὁμάδος Ε.Ι.Ε. Δυτ. Μακεδονίας
 - 5) Ε/.

Έγγραφο_25

ΕΠΙΛΕΞΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

Έν Κοζάνη τῆ 12 Σεβρίου 1946

Αριθ. Πρωτ. 4269

Αριθ. Πρωτ. 402
22/9/1946

Πρός
Τόν κ. Πρόεδρον τοῦ Παραστήματος Κοζάνης
τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ

Ε ν τ ο ῦ ε

Κοζάνη
4269

Κύριε Πρόεδρε,
Ἐκπετάτη ἡνάγη τοῦ Δήμου, οἰά τὴν συγνήτρωσιν τῶν ἀπερασιῶν τῶν
καὶ τὴν ἀπερσοκλήτων καὶ εὐμεθρον λειτουργίον τῶν γύρω τῆς ἐξου-
τήσεως τοῦ συνδίου ὑπαγεσούν ἡμῶς νῶ παρεκλεσάμεν ὅπως ἐκκινῶσ
τὸ πορὸ τοῦ Σταθροῦ Α΄ βοηθειῶν κατεγόμενον Γραφεῖον τοῦ Διραι-
Καταστήματος, ἐγκαθιστάντες τὸν Σταθρόν τοῦτον εἰς τὸ κεντρικῶτα
οἶκρον τοῦ Ε.Ο.Κ.Α. Κοζάνης.
Πεποιθόμεν ὅτι θέλετε ἠνονημεῖσιν ὅτι ὁ Δῆμος ἔς ἐν τῆς ἀποστολῆς
τοῦ ἐξουηρεστήσεως τοῦ συνδίου ἐν τῆ ἠνοσυγκροτήσεσι τοῦ σήμερον,
ὅπως τύχη πλήρους κατανοήσεως διὰ τῆς εἰσυκολύσεως ἀπέσου ἀπο-
σεως τῶν Γραφεῖων τοῦ.
Δὲν παρεγνωρίζομεν τὴν ἀποστολὴν τοῦ Σταθροῦ τοῦτου, ὅν ἐπὶ σε
ἦδη ἔτον σιλοθενοῦμεν, ἀλλῶ ἦδη καὶ ὁ Δῆμος πρέπει νῶ εἰσελεῖ, εἰ
τὴν ὁδὸν τῆς ἠνοσυγκροτήσεως τοῦ καὶ τῆς ὁμολῆς λειτουργίας τῶν
ρεσιῶν τοῦ.

Ὁ Δῆμαρχος Κοζάνης

Έγγραφο 26

Πρωτ. ΒΑ/27/24
Άρ. 309

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ Β' ΠΡΟΚΛΗΤΩΝ ΠΛΗΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ**

Περὶ παραγγέλιος ἀποστολῆς εἰς τὰς ἑφημερίδας τοῦ
Ἑλληνικοῦ Ἐλευθέρου Συναγῆ

Λαμβάνουσα ἄφορμὴν εἰς ἐκτελεσθέντων ἀποστολῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐλευθέρου Συναγῆ, ὅτι ἑφημερίδα τινὲς τῆς Κομοτηνῆς, εὐ μόνον δὲν συνετέλεσεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην λειτουργοῦντα κληρονομία τῆς ὀργανώσεως ταύτης ἀλλ' ἐπίσης παρεβλάθησαν εἰς αὐτὰ καὶ σοβαρὰ προσκλήματα, ἐπισημοῦντες δὲ ὅπως τὸ ἔργον κοῦτε μὴ ἀνακληθῆι,

Π α ρ α γ γ ε λ λ ο μ ε ν

Ἔστω ἔστωσι εἰς ἑφημερίαν τῆς Κομοτηνῆς, ἀποστείλας ἀποστολῆς πῶς νὰ μὴν ἐπιδοχῶν καὶ προστάτων εἰς τὰς ἑφημερίδας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐλευθέρου Συναγῆ, ἔν τῷ ἔργῳ ταυτῶναι εὐ μόνον ἀνθρωπιστικῶν, ἀλλὰ καὶ ἰθύνων.

Ἐν ἈΘΗΝΑΙΣ τῆ 10 Σεπτεμβρίου 1924

Ὁ ἑφημερίδας

ΣΥΜΒ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΥΠΟΧΡΩΣΕΙΣ

- 1/ ἑφημερίαν Κομοτηνῆς
 - 2/ 1' καὶ 2' ἑφημερίδας Κομοτηνῆς
 - 3/ ἑφημερίαν Ἐλευθέρου Συναγῆ
- Ἐδύναται εἰς ἀποστολῆν.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ
 ἔν τῷ ἀποστολῆν τῷ 10 Σεπτεμβρίου 1924
 ὁ ἀποστολῆν ἀπὸ τῆς ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑΣ